128104 bis

MICHAELIS HOSPITALII GALLIARVM CANCELLARII EPISTOLARVM SEV SERMONVM LIBRI SEX.

Claud. Enoch Virey

BIBLIOTHEQUE DE LA VILLE DE LYON

LVTETIÆ,
Apud Mamertum Patiſſonium Typographum
Regium, in officina Roberti Stephani.
M. D. LXXXV.
CVM PRIVILEGIO.

ποιεῖν ϗ πάσχειν

HENRICO III. GALLIAE ET POLONIAE REGI MAXIMO ET POTENTISSIMO,

M. HVRALTVS HOSPITALIVS.

MICHAELIS HOSPITALII aui mei verſus, maxime Rex, collegi, vt publicarem. Iſtam mihi curam ſimul cum bibliotheca moriens legauerat: ſed prudentiſſimus ſenex, multa illic liberius ſcripta agnoſcens, imprimis monuerat ne prodirent in vulgus, niſi ſeculo libero, atque ſub bono principe. Ego, meliorem principem expectare nefas, ſeculo liberiore frui, quàm quo fruimur, difficile putaui: quo quidem & verum dicere, & de te ipſo liberè loqui licet, ſempérque licuit, & apud te ipſum, quod accidit nunquam, niſi ſub optimo Principe. Diutius itaque domi aſſeruari mihi creditas Muſas æquum non fuit: verùm infirmis adhuc, & ſuo parente orbis, opus erat magno defenſore, maiore patrono. Et ſanè fateor ingenuè, quæ ille ludens, animi potius cauſa, quàm vt ederentur, ſcripſerat, non ſatis digna exiſtimabam, quæ tanto principi commendari poſſent, præſertim ab Hoſpitalio, ſperabámque inter eius ſcripta, maius aliquod inueniri poſſe, quod maieſtate tua dignum eſſet, & illius grauitate. ſed clariſſimi

Philippi Huralti Regni tui Cancellarij auctoritas conſilium meum mutauit, qui & iſta quoque tibi deberi, iſta quoque Regia eſſe iudicauit, ab eo profecta, qui dum vixit Regibus & Regno perpetuam præbuit operam. Illius iuſſu & hortatu opus iſtud maieſtati tuæ offero, quod, licet alienæ liberalitatis munus, bonus à me accipias precor. Scio, Domine, Hoſpitalij honorificam mentionem ſæpius à te factam: id vnum ad illius felicitatem poterat accedere, vt virtutis ſuæ teſtem maximum orbis terrarum Regem haberet. Hoc me faciet fortaſſe audaciorem, vt eius relliquias tibi gratas fore ſperem, cuius memoriam nō ſemel laudaſti: & quos fidei meæ libros commendauit, in Maieſtatis tuæ tutelam & patrocinium cōmittam. Quos ſi à te probari ſciam, à paucis ſanè, maxime Rex, metuam improbari. Lutetiæ, Calendis Iunij.

MICHAELIS HOSPITALII GALLIARVM CANCELLARII EPISTOLARVM ſeu ſermonum liber primus.

Ad Muſas Romanas, vt Bellaium Cardinalem Romæ commorantem, in patriam remittant.

MVSAE, progenies magni Iouis aurea, flauum
Quæ Tiberim colitis, fugitiuum reddite nobis,
Reddite Bellaium; qui nomine captus inani
Vrbis, nunc habitat deſertæ mœnia Romæ,
Oblitus patriæ, veterúmque oblitus amorum:
Nec iam Parriſios, nec iam Prætoria curat
Sammoriana, nemúſque ſuis plantauerat ipſe
Quod manibus, virides nec quos ſacrauerat hortos
Obſceno, truncóque Deo; nec ponè fluentem,
Pérque latus læuum ſinuoſis flexibus amnem;
Nec ſcenæ ſpeciem, quam circunductus in orbem
Perpetuus collis, ſubiectíque æquora campi
Oſtendunt, nec quæ illo ſunt miracula tractu.
Fama vetuſtatis, præiudiciúmque faceſſat
Nominis, ecquid habet tantum noua Roma? quibúſue
Aequiparat noſtram ſtudíjs & laudibus vrbem?
Num populi cenſu, domibus, templíſque Deorum

Vincimur? aut Regis quidquam ſpecioſius aula?
Num pietas ergáque Deos, ergáque parentes
Eſt minor in nobis? minor eſt aut ſenſus honeſti?
Hìc leges & iura, magiſtratúſque regendis
Moribus, ac ſuaues inter conuictus amicos,
Fidáque coniugia, & ſoboles non credita falsò:
Non alio diuina loco Sapientia tantùm
Floruit, aut ſtudia innuptæ viguere Mineruæ.
Pace tua dictum ſit Romule, pace Quirites
Veſtra (ſi quis adhuc antiquæ ſtirpis in vrbe eſt
Barbarico nondum pollutus ſemine ſanguis)
Altior it cœlo, maiórque LVTETIA *Roma*
Attollit caput, & reliquas ſupereminet vrbes.
Circùm pinguis ager, fœcundáque frugibus arua;
Vina quoque Albanis & non ceſſura Latinis.
At Tiberim (quamuis Aegyptia pondera iactet)
Non ego contulerim Sequanæ, qui plurima longè
Emenſus ſpatia, & paribus iam quattuor auctus
Ingreditur fluuijs, ipſum propè nauibus æquans
Ionium, tantas vehit alto gurgite merces.
His illum retrahi cauſis, & poſſe teneri
Sperabam in patria, quamuis externa placerent:
Nec quia rumor erat magno conquirere ſumptu
Inſignes ſtatuas, auróque rependere ſigna,
Perfodere ingentes tumulos, veterúmque labores
Eruere artificum terræ penetralibus imis,
Idcirco metui; quin neſcius, illa putabam
Ornamenta Deis cogi pulcherrima noſtris,
Quæ ſecum in patriam rediens ablata referret.
Sed nulla eſt conſtans hominum ſtabiliſque voluntas,
Mutantur ſtudia atque animi, mutantur amores.
Nunc ſtruit ille domos, nunc dicitur alta locare
Fundamenta nouæ Pario de marmore villæ

Ad

Ad Tiberis ripam, & Claudi monumenta Neronis,
Romano in portu dum Roma antiqua manebat.
Hæc adeò non ſunt redeuntis ſigna. quis amens
Aedificat, quibus ipſe locis conſiſtere nolit?
Aut laureta ſerit quæ mox viduata relinquat?
» Tu verò quiſquis venientes proſpicis annos,
» Imbellique domum deſignas antè ſenectæ,
» Delectu in patriæ ſuperùm ne fata Deorum
» Iudicio poſtpone tuo; ſed protinus illa
» Quæ tibi principium vitæ dedit exige finem
» In patria, quamuis aliò te blanda voluptas,
» Quamuis ambitio traducat plena malorum:
Socratis exemplo, qui toto tempore vitæ
Exijt vrbe ſemel tantùm. Nam ſedibus illi
Quos amor exciuit proprijs aliena videndi,
Nec caruere diu patria; ſed rebus onuſti
Vtilibus, rediere domos, & denique dulcem
Coniugis in gremio vitam poſuere beati,
Et lacrymas in morte oculis hauſere ſuorum:
Tantus amor patriæ. Nec enim formoſa Calypſo
Mille dolis aggreſſa virum, peruertit Vlyſsi
Conſilium reditus, patriæue excuſsit amorem,
Quamuis dura nimis mutaret & aſpera ſaxa
Pingui vdóque ſolo, & vitæ immortalis honore:
Atque illi in patriam cur vellet cauſa reuerti
Nulla fuit, Bacchi ſterilem Cererîſque bonorum.
Stant cauſæ reditus multæ, magnæq; volenti
Bellaio, rerum cui pleno copia cornu,
Atque domi facilis ſine cura ſuppetit vſus;
Cui ſua tot virtus & præmia tanta merenti
Detulit in patria, tantos cumulauit honores,
Quantos mens ſperare poteſt humana, Deorum
Munere; cui fortuna benignè præbuit agros,

Et nemora & ſiluas, vti molles condere poſſet
Verſiculos: tria Gallorum dedit oppida gentis
Maxima, Parriſios, inſignem Regibus vrbem:
Cenomanos, clarum bello genus, vnde coloni
Authoréſque tui generis veniſſe feruntur
Brixia, Tyrſenis vacuo cedentibus agro;
Nec non Burdigalam, terráque, maríque potentem
Burdigalam, portus vbi fluminis vnda capaces
Mille carinarum facit, æſtu inflata marino:
" *Nec tamen illa ſuo minus olim cognita ciue*
" *Auſonio, Auſonijs contendere vatibus auſo.*
Ergo Bellaium patriæ, precibúſque ſuorum
Reddite Bellaium Muſæ, ſi ducitis æquum
Nempe ſuos patriæ repetenti reddere ciues:
Non eſt, non adeò eſt veſtri retinere pudoris
Externa de gente virum; nec poſcitis æqua
Nec conceſſa Deæ; liceat ſua cuique tenere;
Fas ſit quamque ſuis habitari ciuibus vrbem,
Ni vobis diuerſa animo ſententia ſedit
Erectáſque tenet triplicis ſpes alma coronæ.
Forſitan & veſtrum iam proſpexiſtis alumnum
Regnaturum olim Romæ, legéſque daturum
Gentibus. O felix genus illo tempore vatum.

Ad FRAN. OLIVARIUM Franciæ Cancellarium.

TE ſum perpetuò veritus FRANCISCE, tuúmque
Triſte ſupercilium mea ſemper Muſa refugit,
Erubuítque ſuos tibi ruſtica mittere verſus.
Non quia deſpiciens alienæ ſortis iniquæ,
Difficiles aditus venientibus, óſque ſuperbum
Exhibeas:

Exhibeas: quid enim potuit moderatius iſto
Eſſe gradu, longè qui maximus eminet inter
Principis officia, atque togæ ciuilis honores?
Totius eſt commiſſa fides cui publica Regni,
Et ſigni regalis honos, & nobilis illa
Cera, modò flauo, viridi modò tincta colore,
Qua ſine cuncta labant rerum documenta, ratúmque
Et firmum nihil eſſe poteſt, non regia iuſſa
Vim retinent noménque ſuum, non Iudicis æqui,
Præſidis aut decreta valent, non denique leges,
Tu niſi ſupremus tabulis acceſſeris author.
At cùm tot radiés tantis & honoribus vnus,
Te fortuna tamen nunquam mutauit ab illo
Qui fueras, & quem tua virtus finxerat antè.
Ergo quæ mihi cauſa fuit formidinis huius,
Quídue retrò ceßi metuens? hoc ſcilicet vnum
Ne grauis & cenſor noſtrorum acerrime morum
Rideres leuia hæc ſcribentem carmina amicum,
Rideres ſubitò factum de Iudice vatem.
Verùm vbi miſſa alijs cognoui ſcripta placere
Noſtra tibi (quanquam nil prorſus amabile in illis)
Cæpi audere, tibíque abſenti hoc dicere carmen
Abſens aerijs in montibus Apennini,
Runcaníque iugis, vnde eſt proſpectus in omnem
Flaminiam: &, poßis oculis contendere tantum,
Aemiliæ videas muros & tecta Rauennæ,
Et fines Venetûm Phrygijq́; Antenoris vrbem,
Oppida Cenomanæ gentis, Mincíque paludes,
Et quos lene fluens Atheſis, quos & Tarus agros
Irrigat, oppoſitis effuſi curſibus, & quos
Eridanus fluuiatilium regnator aquarum.
Hinc ego ſurrectas conuexi ad ſydera mundi
Aduerſis procul aſpiciens aquilonibus Alpes,

Intuitu memet conſolor & aere paſco,
Semper habens aliquem tenerum, facilémque libellum
In manibus (prudens nam ſeria nuper omiſi)
Aut calamum, ſi fortè iuuat componere verſus,
Et diros animi cantu lenire dolores
Naſcentíſque mali retro deducere cauſam,
Quæ tibi prætermiſſa tacebitur, vlla meis ne
Ad commune bonum veniant incommoda nugis,
Et fremat ereptas aliquis ſibi forſitan horas,
Vel quia res credenda vagæ non viſa tabellæ:
Nunc quibus vrgemur præſentibus accipe damnis.
Principiò ventris, renum, laterúmque dolores
Inuadunt pariter pigrum atque immobile corpus,
Viſceribúſque tenax hærens pituita moratur
Lenta cibum; ſummámque extendit flatibus aluum:
Præcipuus dolor, anguſtis vbi calculus hæſit
Tramitibus, geminos prætendens calculus vncos;
Vis horrenda mali, quæ ſi diuturna fuiſſet
Haud equidem tanto poteram par eſſe dolori.
Plurimus hinc ſanguis venis effuſus apertis
Atra bile niger, ſubita formidine mentem
Affecit, veritam corpus ne exangue maneret,
Continuò tabis metus atque intercutis vndæ.
Quæ tamen euici, medicorum non magis arte
Quàm certa & ſtabili victus ratione cauendo.
Iamque omnes adeò ſcopulos ſuperaſſe putabam
Et maris effugiſſe minas portúmque tenere,
Quum noua (qua minimè timui regione) procella
Exoritur; ſtantémque prope ipſo in littore nauem
Reijcit in pelagus. nunc magnis iactor in vndis;
Quáſque mihi reliquas fecere incommoda vires
Præterita, aduerſum hanc inopinam colligo peſtem,
Ignotam peſtem; non audeo namque podagram

Dicere,

Dicere, quamuis articulos graſſetur in imos
Alteriúſque pedis mihi prorſus ademerit vſum:
Blandior interea mihi, ſuſtineóque libenter
Palpantes medicos, & nomina falſa ferentes.
Affectum morbis animíque & corporis vnà
Eſſe vides; citius quos littera Principis vna
Depulerit, quàm tota Coos, quàm Pergamus omnis.
Et quid (ais) mentem ergo tuam grauis ac mala vexat
Ambitio, curæque animum populantur edaces;
An dulcis patriæ, deſideriúmque tuorum
Vltra ferre nequis tam paucis menſibus abſens?
Te ne domum reuocant priuata negotia? prorſus
Ex tribus his nullum. nec enim præſentibus opto
Vel poſco maiora (niſi & Deus hanc mihi mentem
Eripit) & rerum non vrgeor vſque mearum
Difficili caſu, vt contra non ſurgere poßim;
Et patria careo ſatis æqua mente. quid ergo eſt?
Ne tu quæſieris quæ tantum cauſa tumultum
Concitet in nobis, qui pectora ſcrupulus angat:
Eſt fidei quod non alienæ credere poßim
Quo grauius tacitis ardent præcordia flammis.
O mihi ſi tecum liceat non amplius vnam
Eſſe diem, vt ſeruata, diuque agitata premendo,
Effundam in gremium verè ſapientis amici.
Ergo regrediere domum, & dimiſſa reſumes
Officia, ac lites odioſus vt antè ſecabis;
Non ego (ſi cuicumque aliј ſuccedere parti
Poſſe quidem vobis & idoneus eſſe videbor)
Verùm ſic cupiam partiri tempora, magnam
Ac multo maiorem habeat reſpublica partem;
Partem aliquam Muſæ, magni Iouis inclyta proles.
Vt mihi cum Baldis, Paulis, & Iaſone tandem
Conueniat; per me iaceant vt puluere pleni

*Aeternùm,longáque ſepulti pace quieſcant;
Tecum iſtic aliquo meliori munere verſer,
Externóſue adeam Reges legatus, & vrbem
Romam,vel populos coniunctos fœdere nobis,
Præterea quiduis potius quàm ſcindere lites
Et mala diuiſa componere iurgia plebis.
Aut certè liceat,multis quod molior annis,
Leges prudentúmque hominum reſponſa,iacebant
Vt paßim confuſa prius ſinéque ordine, certis
Aßignare locis, vnúmque effingere tanquam
Corpus, cæmento compactum & calce tenaci.
Non ideo,non ipſe mihi tamen arrogo, multis
Promiſſam,verùm quam nemo præſtitit artem:
Quæ tradi vel nulla poteſt tanto agmine rerum
Et tam multiplici, vel ſi potuiſſe fatemur,
Tradita iampridem eſt. quis enim finire, genúſque
Diuidere in ſpecies,& totum in membra ſecare
Commodius poßit, quàm quo deſcripta videmus
Ex veterum libris (ô ſi non trunca fuiſſent)
Certo iura modo? conatus denique multis
Incaſſum cecidere, nouas dum quiſque per artes
Ambulat, & ſpe diſcipulos eludit inani.
At labor in ſolo meus ordine, perfacili re
Et tenui, ſed multa feret quæ commoda ſecum:
Prætereàque locos, ſi qui pugnare videntur,
Concilio: nodos obſcuráque ſenſa reſoluo.
Atque hoc vel quouis alio decurrere malim
Curriculo, quàm illud ſaxum vnum voluere ſemper
Luctantem cauſis à Sole oriente, cadentem ad,
Dum ſocer inſidias generi, dum coniugis vxor
Arguit, vxorem dum multat dote maritus;
Aut quum de Pactis nexúque & nomine fundi
Quæritur, aut de iure. quid illud? nónne moleſtum*

Et

Et graue, pragmaticos inter ſubſellia raucos
Latranteis audire canino more, nec ipſis
Parcere iudicibus petulantis acumine linguæ?
Hæc ſi parua, alijs etiam præclara videntur,
Mi faciunt ſtomachum forſan meliora ſequenti.
Quo ſi me reuocas, cùm poſſim vtrunque, recuſem:
Sin iubeor, non difficile eſt ad prima reuerti
Quem nihil à ſolito mouerunt proſpera curſu,
Nec vertit fortuna in mores blanda ſuperbos.
Sed me ſors quocunque trahit venturáque fata,
Tu mihi, tu ſolamen eris Franciſce malorum,
Pars etiam noſtræ multò ſuauiſſima vitæ:
Quo nihil integrius vidit, nil fortius vnquam
Gallia, quem verè Quæſtorem dicere primum
Poſſumus, imprimíſque rei communis amantem:
Quo rigido cuſtode viget ſanctiſſima legum
Maieſtas: vulgóque boni ſuccreſcere mores
Incipiunt; ſua ſunt vitio, ſua præmia laudi.
Hæc tibi ſcribebam Vincenti nobile iuxta
Fanum, tectus ea lucus quam proijcit vmbrà,
Et præter raucas interpellante cicadas
Nemine, quæ ſi tu poteris minus ipſe, legentur
At dulci puero, Muſarum & laudis amanti,
Palladio puero, qui ſeruat pectore fixa
Aſcræi præcepta ſenis, rectúmque ſecutus
Et durum virtutis iter plenúmque laboris,
Ad magnum tua per veſtigia tendit Olympum.
Dî, ſeruate pio genitori grandia tantæ
Semina virtutis, patriæ ſeruate parentem.

Ad Franc. Tvrnonivm Cardinalem.

TVrnoni, genus Heroum qui ſanguine ducis,
Cuius conſilio res omnis publica noſtra
Dirigitur, foris atq; domi quæcũq; gerũtur;
Si libet hìc mecum contractam extendere frontem,
Et paulum transferre oculos vacat ad mea ſcripta,
Exponam breuiter quæ ſit ratio mea vitæ,
Et quibus oblecter ſtudijs; qui denique ludi
Exercent vacuum me; qualis eram modò rure
Solus agens hominum cœtu procul, vrbe relicta
Sæua reformidans putris contagia morbi.
Nec verò metuam, ne dent homines mihi probro
Quòd verſus faciam media iam ætate Senator,
(Hoc ſi magnificum nobis & tam graue nomen
Vſurpare licet) veterum me exempla tuentur.
Scilicet id ſapiens qui leges primus Athenis
Condidit, atque alij fecerunt; nomina quorum
Græcis commendata libris, paritérque Latinis:
Ille etiam è Græco fecit qui vertit Aratum,
Et qui Virgilij concluſit carmina paucis:
Ipſa dei vates etiam reſponſa canebat
Conſtrictis pedibus; ſed tu quod molior audi.
Iuſtitium nobis Septembri indicere menſe
Mos vetus eſt, illis redduntur nulla diebus
Iúra foro; clauſis ſunt longa ſilentia portis;
Hæc veluti requies animis conceſſa laborum:
Scilicet vxori placuit, natíſque relinqui
Hoc ſaltem ſpatium decimæ poſt tempora Lunæ.
Laſſi omnes operum, pertæſique ipſius vrbis
Funduntur portis inſano ruris amore:
Conſcendunt alij naues; pars ire citatis

Gaudet

Gaudet equis; videas feruere anguſta viarum
Curribus, & bubulo contectis tergore carris.
Vt verò ad villam ventum eſt, alijs alius ſe
Oblectat ſtudijs, ſua cordi eſt cuique voluptas;
Illi cura penus, cellis aut condere vina,
Aut fulcire graui titubantia pondere meſſis
Horrea, vel queruli rationem audire coloni:
Hunc arbuſta iuuat directis ponere latè
Ordinibus, viridémque domo circundare ſiluam,
Et tectum folijs ſpatiari molliter vmbra;
Terga premunt alij iaculis canibúſque ferarum,
Aut viſco fallunt volucres, aut retia tendunt.
Aſt ego cui bos nullus arat præpinguia terræ
Iugera, cui nullæ pecudes in montibus errant,
Denique nil eſt rure meum quod dicere poſſim,
Interea Soceri in villa ſpatiabar amœna,
Quò me contuleram comitatus coniuge, & vna
De tribus eſt mœſto quæ filia ſola parenti,
Diuitias mecum ipſe meas, & certa bonorum
Sedato reputans animo; quæ non ego Craſſi
(Quantula ſunt) opibus, non auri pondere mutem.
O noſtri melior pars temporis; ô duo ſumma
Lætitia menſes exacti: ſcilicet ex quo
Publica iampridem tractare negotia cæpi,
His mihi ſum viſus ſolis vixiſſe diebus.
Forſitan & nondum ſatiata mente requiras,
Quæ me tum ſtudia & quæ res fecere beatum;
Non etenim cauſas noui, quas deinde referrem ad
Concilium, non ipſe mihi breuiaria feci,
Conciſas rerúmque notas, quibus vterer olim:
Sollicitus veluti fruges qui condit in annum
Agricola, & magnos componit farris aceruos,
Ingentémque ſtruem lignorum frigora contra

Et longas hiemes. verùm ſatis eſſe putaui
Semper ego modico contentum viuere quæſtu,
Et ſucciſiuas ſtudijs melioribus horas
Ponere: vti ludis animus recreatus honeſtis
Acrior ad curas intermiſſúmque laborem
Mox redeat, (quanquam ſunt noſtri ſeria ludi)
Seu libros teneo Xenophontis, ſeu Plato diuus
Noſtras Socraticis ſermonibus imbuit aures.
Sæpe iuuat doctos manibus verſare Poëtas,
Qualis Virgilius noſter Maro, qualis Homerus;
Sed mage delector Tragicis vbi Comica iunxi,
Triſtia ridiculis miſcens, ludicra ſeueris:
Et iuuat imprimis ſi qua eſt oratio quondam
Egregij, patriæq; adamantis commoda, ciuis,
Excepta aut populi plauſu, aut mirante Senatu,
Et quorum ſpectata foro facundia, quíque
Omnes dicendo potuerúnt vincere cauſas.
Nec minus oblector Francorum annalia Regum
Scripta legens, vllo ſine fuco prorſus & arte,
Quàm quæ magnificè Græcis conſcripta leguntur
Hiſtorijs, ægrè ſpeciem retinentia veri.
Sed mihi nulla ſacris componi ſcripta videntur
Poſſe libris, non eſt vbi mens humana quieſcat
Suauius, & portum inueniat ſecura malorum.
His adeò ſtudijs cupiam traducere tempus
Perpetuò, ſeu rure habitem, ſeu verſer in vrbe,
Vt neque amor lucri, nec habendi plura cupido
Sollicitent animum, procul ambitione relicta;
Quæ miſeros homines inſedit, pectora quorum
Libertate ſua ſpoliat, variiſque malorum
Irretit laqueis, & letho denique tradit.
Hæc mihi cauſa fuit ne te importunus adirem,
Néue fatigarem precibus quoties tulit vſus:

Tum

Tum qui ſæpe bonis nocuit pudor, obſtitit idem
Sæpe mihi, & crebrò venientem à limine mouit.
„ *Illo nanque viros olim gaudere pudentes*
„ *Audieram, tanquam certo cuſtode bonorum*
„ *Virtutúmque animi. Quid enim deformius eſt, vel*
Turpius aſpectu? quæ vox abſurdior vlla
Auribus eſſe tuis poßit, quàm ſi quis in hæc te
Verba roget? Ciues inter clarißimus omnes,
Si neſcis, ego ſum; iuris legúmque peritus;
Et regere imperio populos, & idoneus armis,
Mî peto Præturas, peto ſummos vrbis honores:
· *An non continuò meritam ferat ille repulſam,*
· *Et caput helleboro iubeas purgare meraco?*
At nos quotidie vulgò ſic poſcimus omnes,
Quæ mage conueniat deferre merentibus vltro,
Quàm ſic proſtitui petulantibus atque ſuperbis.
Vt quondam medicus ſi fortè queratur, eum quòd
Accerſat nemo, nemo illius oſtia pulſet,
Et circum vicos mœrens & compita currat,
Et velit obtrudi quanuis nolentibus ægris:
Hunc meritò pueri ſubſannent, ſed magis illum
Qui ſibi fortunas aliorum, & libera poſcit
Committi capita, & ſupremum ſedis honorem:
Quem tamen ipſa domi cum ſeruis deſpicit vxor,
Et tanquam bardum ridet vicinia tota.
Sic mihi maiorum poſcenti munia rerum,
(Quanuis nemo tibi ſe gratior obtulit vnquam)
Ne ſit amor tanti dicas, aut dicere poßis,
Iſta vel indigno tribuam, vel non meliori.
Hæc ego ne audirem, dici quia poſſe videbam,
Sum veritus, vocíſque omnem pudor abſtulit vſum:
Qui mihi ſi nunquam fuit vtilis, attamen ipſum
Antefero lucris audacibus & malè partis.

Nec verò doleo (quamquam illo durius angi
Sæpe bonos etiam video, valdéque modeſtos)
Aut me præteritum, aut alios ad magna vocatos.
Nam factum ratione puto: fuit aptior ille,
Aut meritis etiam veterem præcurrit amicum,
Aut me fortunæ meliori denique ſeruas.
Accipe nunc cauſas cur non tua limina viſam
Sæpius, aſsiduéque tua non verſer in aula:
(Non etenim veluti Chryſippus, Diogenéſue
Fortunam contemno tuam, quæ ſumma prehendit
Rerum humanarum faſtigia; ſed mage miror
Ingenium, & quæcumque tibi virtute paraſti)
Nec me vnquam durus tua tecta ſubire volentem
Ianitor excluſit, nec longùm eſt vſque moratus:
Sed patuere fores, patuit domus intima ſemper,
Et faciles aditus, facilis fuit omnibus horis
Qua de re tecum libuiſſet copia fandi;
Et ſi quando tuæ veniſſem in tempora cœnæ,
Vnum quæſiuiſti oculis ſeſsúmque vocaſti;
Sæpe etiam menſæ dignatus honore ſecundo es.
His ego tot de me, tantíſque (vt credere par eſt)
Iudicijs, tacita concepi gaudia mente:
Nec tamen erexi caput altius, aut tumidum cor,
Nec propius latus acceſsi, vel ſtultus ad aurem,
Ne ſimilem Aeſopi populus ſubſannet aſello;
Sed morem tenui prudens, & tempora: ſic me
Inuidiæ eripiens, qua vobis omnia plena;
» Quo non terra malum produxit tetrius vllum,
» Sæuior Hyrcanis nec bellua montibus errat.
» Illa dolis potius, quàm vi ſuccedit aperta,
» Lethiferum nigro diſtillans ore venenum,
» Non ſubitò apparent demorſo in corpore tanti
» Signa mali, turpéſue notæ; ſed languida ſenſim

Aegro

„ *Aegro membra fluunt, nec ſe tabeſcere ſentit*
„ *Donec iam ſerò moriens cognoſcere morbum*
„ *Incipiat; ſtultus qui non præcauerit antè,*
Abſtinuit ſummis modico contentus, iniuit
Tutus iter medium, ſine vento, grandine, & imbre.
Hæc peſtis Reges, & Regum perdit amicos:
Rectores quondam populorum depulit vrbe
Præcipites, patriúmque ſolum mutare coegit,
Mille animos hominum damnis & mille periclis
Inuoluit, magis illa bonis contraria ſemper.
Hanc ego pertimui, quantumuis callidus eſſes,
Nec temerè falſis addas ſermonibus aurem.
Sed quem non ſermone capit delator amicus?
Quem non antè dolis conficta calumnia fallit?
Ergo his de cauſis vixi contentus, adhúcque
Viuo bonis, & ſorte mihi quam fata dederunt;
Seu poſthac meliora dabunt, ſeu plus nihil addent,
Aequo ferre animo fortunam vtranque paratus.
Interea aßiduè regali munere fungor,
Et circunuentos (ita ſi tulit vſus) iniquis
Iudicijs, præſto incolumes, non vltimus ipſe
Inter ſelectos vel re vel nomine centum,
Et teneo antiquum pedibus manibúſque decorem
Cum paucis, reliquos mihi quos mors improba fecit.
Egregius quondam, nunc multùm degener ordo,
Temporibus poſtquam cœpit promiſcuus eſſe
Et rudibus, ſæpe & nulla virtute probatis,
Qui vix prima tenent elementa docente magiſtro;
Qui tardi atque hebetes, bene plena dummodo zona.
Scilicet hæc nobis adportat commoda bellum,
Indignis pariter tribuens & præmia dignis;
Diuitijs opibúſque loco decedere cogens
Virtutes; quas tum ſummæ præponere rerum

Tum magis expediat, vitijs creſcentibus vltro,
Dum belli furor, armorúmque licentia vicos,
Oppidáque infeſtat; dum non ſatis eſt ſua cuique
Tuta domus, legúmque iacet veneranda poteſtas.
Sed belli quandoque malum tu pace repones,
Adiungéſque tibi ſocium comitémque laboris
Franciſcum, placida qui cæpit nomen oliua,
Et meritò, placidæ ſemper quia pacis amator:
Quem Deus ærumnas populi miſeratus egeni,
Auxilio terris & in hæc habitacula miſit,
Vt toties fruſtra votis precibúſque petitum
Iuſtitiæ numen longo poſt tempore demum,
Quæ vitans hominum conſortia fugerat olim,
Sedibus antiquis, ſolióque reponeret alto,
Vnde bonis ſpes certa, malis pauor & metus eſſet.
Dì pariter vobis animos, & tempora, & aptam
Materiam, inuidiæ ſine tempeſtatibus vllis
Sufficiant, & rebus idonea cuncta gerendis.
Túque fauens eſto nobis bone Iuppiter, & quæ
Aduerſata diu ſunt terris ſidera, tandem
Aſpiciant radijs camporum plana benignis,
Hoſtilique metu vacuos cultoribus agros,
Et magnas raris habitatas ciuibus vrbeis.
Corpora multa virûm peſtis ſublata veneno,
Multa fame, ſteriles eſſent cùm frugibus anni,
Multa quibus vitam miles ferro impius hauſit.
Parcite cælicolæ, cælum quibus antè pepercit,
Parcite relliquijs hominum qui è cæde ſuperſunt,
Quos ſatis afflixit luctus, mœrórque ſuorum,
Et qui ſæpe malo grauior metus extitit ipſo:
Vt liceat verè hanc aliquando fundere vocem,
Aereus antè fuit, qui nunc eſt aureus orbis,
Aurea Franciſco redierunt ſecula Rege.

Hos ego rure malos incepi ſcribere verſus,
Qui ſermone hominum conſueto non procul abſunt:
Inde domum rediens meliore haud ſine peregi,
Et demum vacuo reddi, non antè, volebam.
Sed qua te vacuum deprehendet nuncius hora
In tanto, quæ te circunſtant, agmine rerum?
At tu de multis vnam conceſſeris horam,
Ne noua contempto naſcatur cura Poëtæ.

Idibus Nouemb. 1543.

Ad ADRIANVM DRACVM Senat. Pariſ. de ſuo in Italiam itinere, dum ad conuentus Chriſt. qui tum Bononiæ habebantur, FRANCIS. I. Gall. Regis Legatus proficiſceretur.

DRACE, mihi multis iamdudum cognite rebus,
Et quem præcipuè, meritò quem ſemper amaui
Propter & ingenij bonitatem, & Palladis arteis
Magno quæſitas ſtudio, magnóque labore;
Non ego quid facias, quibus oblectere requiro
Nunc ſtudijs, Idus poſtquam venere Nouembres,
Coccineáque in veſte foro conſedit aperto
Curia, & in ſanctas leges & Principis acta
Omnes patroni cauſarum, pragmaticíque
Iurarunt, ipſo præeuntéque verba Senatus
Præſide, iuſtitiámque alios ſeruare monente.
Nanque dies totos dicendi munere iuris
Implicitus, præbes vtranque volentibus aurem,
Collegáſque tuos recitantes ſedulus audis,
Inq; vicem recitas, quæ trieris antè legendo:
Ac poſtquam verſata diu eſt & cognita cauſſa,

Siue eſt poſteriore loco tibi, ſiue priore
Dicendum, reliquos ad te rapis & trahis vnus,
Et præiudicio mox litem diuidis æquo.
„ *Tantam nota fidem probitas facit aurea, tantum*
Perſuadere valent mores, non verba loquentis.
Iam verò exortem ſceleris culpáque vacantem
Eſſe reum mauis, tuáque ad ſubſellia duci,
Quàm ſceleratū aliquem, maculatumq́; omnibus intus
Flagitijs; ne quid diuerſum & prorſus abhorrens
Natura cogare tua decernere in illum,
Et ſancire nouas humano ſanguine leges.
„ *Scilicet illa bono prima eſt in iudice virtus,*
„ *Vt malit ſeruare ſuos quàm perdere ciues:*
„ *Et ſi fortè via modicum diſcedere recta*
„ *Fas erit, in lenem potius propendere partem.*
„ *Nam malè corrigitur, iudex quod acerbius olim*
„ *Conſtituit: non eſt vllo reparabilis error*
„ *Tempore, qui vita, famáque & nomine conſtat.*
His te nunc ſtudijs exerces, Drace, *diurnis,*
Nocte etiam veterum conſulta volumina verſas:
Quæ tibi ſunt artes, hæ nobis antè fuerunt.
Scire volo potius September menſis vbi te
Viderit, & pluuio quibus hoc regionibus anno
Legeris immites ſpoliatis vitibus vuas:
An te vitiferi colles, & proxima bello
Rura loco, campíque Briæ videre nitentes,
Diuitis an ſoceri potius te prædia circum
Vexit equus, Bandæq́; vocatam nomine villam.
Viſiſtíne aliena, tuis ſatiatus, amice,
Et quæ pulchra Leæ conſurgunt mœnia villæ,
Leriaco vicina iugo, campíſque feroci
Nobilibus pugna, & populorum clade duorum.
At te etiam, ſi fortè iuuat cognoſcere noſtra,

Accipe:

Accipe: digreſſo patria Sextilibus horis,
Puluerea nebula; metam finémque laborum
Quarta dies ſupra decimam tulit ante Calendas
Octobreis, cælo caderet quum plurimus imber,
Obnixúſque pedes vix & iumenta viator
Extraheret cœno, latè ſtagnantibus agris.
Sed mihi parua fuit cum cœno pugna, lutóque,
Maius in Eridani fluuiorum principis vndis,
Maius opus; non vnquam aliàs maiore periclo
Erraui, dubióque magis diſcrimine vitæ.
Nam quæ Taurinæ fuerat ſub mœnibus vrbis
Antè mihi conſcenſa ratis, delata ſecundo
Flumine, corripiebat iter, biſque acta duorum
Remigio, curſu volucres æquabat Olympi,
Cùm ſubitò exortis magno cum turbine ventis
Miſceri cælum, & ſonitus è nube tremendos
Audiri: prorámque Noto feriente per vndas
Iactari, cymbam & retro cum flumine ferri.
Nos quibus exitium præſens, & mortis imago,
Suppliciter ſuperos, & numina magna precari:
Et ni connixi contrà quàm incumberet Auſter
Aduertiſſemus proram, læuáque relicta
Oppoſitam nauis tenuiſſet fluminis oram;
Illa dies forſan nobis extrema fuiſſet.
Ergo victores ſuperato flumine, terram
Prendimus, & ripa madidi conſedimus alta,
Frondibus arboreis tecti, dum Iuppiter Irim
Deijceret cœlo, Solémque reduceret album.
Defunctos tantis vndarum, DRACE, periclis,
Excepere noui caſúſque, nouíque labores:
Vix bene confectis triginta millibus, ecce
Fama Placentinæ volat atrox nuncia cladis.
Ipſos colloquij ſpecie, gladióſque tegentes

Veſte breues (qua fortè die cuſtodia portis
Rara fuit) ciues aliquot non agmine magno
Ingreſſos veterem, cùm nemo reſiſteret, arcem;
Perque domus vacuos aditus, & nota viarum,
Deueniſſe locos vbi tum ſecurus agebat
Ille diem ſummum, tanquam poſſeſſor & hæres
Legitimi vetus, aut delati ſanguine Regni.
Ipſum ibi tendentémque manus veniámque precantem
Ictibus innumeris fodiunt: cadit ille ſuorum
Inſidijs; nequicquam externa pericula contra
Cautus, & hoſtiles gladios, bellique tumultum.
Qui ſibi mole nouam magna dum conſtruit arcem,
Et ſpatia ingentis prætendit maxima muri,
Demens exitium media non vidit in vrbe,
Et coniuratos ipſa intra mœnia ciues.
Hunc illi finem viuendi fata dedere.
Nec ſatiata tyranni inimici pectora cæde,
Quinetiam (horrendum) gaudent illudere victo;
Et ſuper accumulant opprobria, denique ferro
Teſtibus exectis, ſuſpenſum corpus in altum
Fune trahunt, & læta ſuæ ſpectacula plebi
Oſtentant; cæſóque iubent ſperare tyranno,
Et libertatis ſpe neſcia pectora complent.
Interea portis aliena patentibus vrbis
Præſidia accipiunt. ſed iam tu cætera noſti.
Hæc ego penè oculis vt erant teterrima vidi,
Vidi fulgentes gladios, & ſanguine ſparſas
Penè manus, tepidúmque recenti è vulnere telum,
Proiectum canibus crudeli more cadauer,
Et circum denſo volitantes agmine coruos.
Nec longùm miſera ſpectator in vrbe moratus,
Cunctantem repeto nauem, portúmque relinquo:
Illa volat remis fluctúque impulſa ſecundo.

Iam procul apparent antiquæ tecta Cremonæ,
Apparet vaſtis ſuſpectibus ardua turris.
Huc quanquam facies traheret nos & ſitus vrbis,
Non tamen eſt viſum nautis appellere nauem,
Ne prima tardus properantes luce moretur
Ianitor, & clauſis cogat ſubſiſtere portis.
Vicinam haud longè diuertimus vrbe tabernam:
Hinc pingues inter quos Mincius influit agros,
Virgilij vatis patriam deuenimus; ad quæ
Se loca populifer gemina in diuortia findit
Eridanus; bifidóque petit maris æquora curſu.
Proxima nos ſedes habuit Ferraria Gallis
Sanguine ab inſigni Regis coniuncta Loyſi:
Inde optata dies quamprimum poſtera luxit,
Clara ſolo pingui, ſtudiíſque Bononia legum
Excepit gremio laſſos. ibi finis eundi.

Ad PONTRONIVM, MARGAR. Franc. Regis filiæ Præceptorem.

PONTRONI, quid agit nunc regia virgo, quibus ſe
Oblectat ſtudijs: vtrũ quibus antè ſolebat,
Virgilio, Flacco, Cicerone, alijſq; Latinæ
Linguæ principibus? reliquos hoc tempore ſacro
Libros an manibus poſuit iuſſitque valere,
Et ſolis operam ſacris impendit? an æqua
Partitur ratione dies & tempora, fallens
Aſsiduum alternis indefeſſúmque laborem?
Dic age. nam tu virgineos, dux ô bone, greſſus
Dirigis, anguſtámque doces virtutis inire
Difficilémque viam, & raris tentata puellis
Parnaſsi montis iuga, Caſtaliíque receſſus
Fontis, quem circum ludunt in margine Muſæ.

Quid nunc regali quod munere poſsidet vrbes
Egregias, latéque feracibus imperat aruis,
Quæ Biturix antiquus arat, Liger abluit vndis
Per latus & multa ripas conſpergit arena?
Atque hæc non proprios dominæ quæruntur in vſus,
Non iſtos reditus, aut vectigalia carpit
Illa ſibi; nam ſpernit opes, & deſpicit aurum:
Vos potius diuina quibus ſapientia cordi eſt,
Vos hæc tam præclara feretis præmia vates;
Agricolæ nulli, nulli nocitura colono.
Felices nimium populos, felicia regna
Tam miti poſſeſſa manu, tam mollibus olim
Imperijs flexura caput: non pace feroces,
Longa aut militia duros habitura colonos,
Qui veteres cogant aliò migrare relictis
Sedibus, & profugos ſecum aſportare penates.
Sed quales aut Elyſiis in vallibus errant,
Aut fortunatas vbi finxit Græcia ſedes
Oceano in magno; placidos, requietis amantes,
Nulliúſque rei præterquam laudis auaros.
Felix Muſarum hoſpitium, domus inclyta vatum,
Poſthabitis quam virgo magis colat omnibus vnam,
Coniugio veniant quamuis noua regna ſuperbo,
Quamuis Rex alios alijs ſuperaddat honores.

Ad GEOR. ARMENIACVM Cardinalem.
Ex morbis quæ vtilitas percipi poſſit.

COENANTI mecum FABRO, manibúſque recentem
Ac gelidam famulos poſcenti, triſtis & aſper
Nuntius ecce tuæ mortis defertur in aurem
Fabro, qui iam vſque à puero te ſemper amauit
Ante alios omneis, coluit plus omnibus vnum.

Qualis

Qualis cœna mihi fuerit tum, qualis & illi
Coniectare potes, pueros dimittimus ambo
Circum omnes vrbis regiones, compita circum
Omnia, ſcitatum verúſne hic nuntius eſſet,
Aut foret incerto tantúmne auctore ſubortus.
Poſtera lux, & item quæ tertia deinde ſecuta eſt,
Atque omnes aliæ, depulſam corpore febrem
Oſtendere tuo, meliúſque valere, ſed artus
Infirmos, pedibus rectis inſiſtere nondum.
Quas Faber, atque Leo, quas tum perſoluimus ipſi
Cælicolùm Regi grates? vel gaudia paſsim
Quanta fuiſſe putas ſparſo rumore per vrbem?
„ *Certius hoc veræ nullum virtutis habemus*
„ *Signum, quàm cùm etiam probitas incognita luctum*
„ *Mœſtitiámque refert alijs, triſtéſque virorum*
„ *Sunt animi, triſtes audito funere vultus.*
„ *Propterea nobis felices eſſe videntur,*
„ *Aut quibus integra morti ſuccumbere fama*
„ *Contigit; aut quibus antè, diem clauſere ſorores,*
„ *Quàm bene tranſactam ſine caſu & labe iuuentam*
„ *Polluerint vitijs, & fulmine ſortis iniquæ.*
Si tantùm ſæui quinquennia prima Neronis
Sentiat, Auguſti non valde Roma requirat
Tempora; non alium fletu maiore ſequatur
Et lacrymis Regem, ſi vitæ hic terminus eſſet:
At grauis extenſo parta eſt infamia regno.
Tu poteras felix nimium, dicíque beatus,
Dum fama, & caſu nullo grauiore laboras,
Si Deus ad cæli te lucida tecta vocaſſet.
Nunc, quando & vitæ ſpatium produxit, & annos,
Vt par vitæ ſequens tua ſit, meliórque videbis;
Nec tantum veniſſe tibi ſine numine morbum,
Nota *Néue puta iaculis fruſtra cæleſtibus ictum.*

„ *Sæpe Deus reſides animos, & inertia corda*
„ *Excitat, inflammans pulchro virtutis amore;*
„ *Aut oblita ſui, rebúſque elata ſecundis*
„ *Contrahit in gyrum, & dura compeſcit habena;*
„ *Interdúmque etiam vadentem tramite recto*
„ *Compoſitóque gradu, tamen & calcaribus vrget,*
„ *Languida ne putri tabeſcant membra veterno.*
„ *Vt vitioſus erit quadrupes, niſi ſeſſor apertis*
„ *Camporum ſpatijs exerceat improbus illum,*
„ *Aut ſecat vndantem multo niſi ſanguine venam.*
Sed cur ſæpe bonos grauiter caſtigat, inultos
Cur Deus eſſe malos patitur? mihi crede, regendi
„ *Sunt hominum mores; natura nec vllius vnquam*
„ *Tam præclara fuit, tam puro facta metallo,*
„ *Quæ (niſi ſuſtineas) non pondere preſſa feratur*
„ *Ipſa ſuo, magnámque oculis det ſæpe ruinam.*
„ *Sic Deus humanis affectibus arte medetur*
„ *Penè etiam medica: cauſas, omnémque malorum*
„ *Materiam reſecat, vel quicquid inutile viſum eſt.*
„ *Ergo gemmarum captis fulgore, vel auri,*
„ *Diuitias aufert; ignominiáque ſuperbos*
„ *Afficit, & famæ cupidos vel laudis amantes:*
„ *Impia ſic hominum ſtudia in contraria vertens.*
„ *Iam timidis animóſque, metúmque audacibus addit:*
„ *Iámque Dei cultum & veræ pietatis amorem*
„ *Qui ſimulant, blando nimis & ſermone per artem*
„ *Compoſito, nigráque genis fuligine tinctis;*
„ *Aut ſua qui ſperant probra diſsimulare tegendo,*
„ *Non patitur non ille diu longúmque latere.*
„ *Tum ſi qui noſtrûm rectè præſentibus vti*
„ *Neſciuere bonis, aut non accepta tulere*
„ *Illa Deo, ſiquíſue alios ea vertit in vſus,*
„ *Defraudans inopes alimentis, qualia peccant*

Multa

» *Multa ſacerdotes hodie: ſi fraude clientem*
» *Patronus, iudéxue reum, ſi tutor auarus*
» *Pupillum affecit, conſanguineúſue propinquum:*
» *Aut qui diuinos homini tribuiſſet honores:*
» *Quíque alia his faciunt paria, aut maiora per orbem*
» *Mille modis, omnes variè caſtigat, & affert*
» *Vnicuique bonus quæ ſunt aptiſſima morbo.*
» *Vt doceat quæri nil poſſe, diúque teneri,*
» *Inuitis nil poſſe Deis contendere quenquam:*
» *Vt bona diſcamus fortunæ & corporis eſſe,*
» *Atque animi, nobis dono conceſſa Deorum,*
» *Non aliquo ſtabili, proprio vel iure, ſed vſu,*
» *Quo, dator, vſque volet, reuocanda vel illa putabit:*
» *Vt ratio nobis aliquando conſtet ad aſſem,*
» *Et nummum diſcuſſa minutim. nanque ſedebit*
» *Arbiter is, vigili qui cernit acutius Argo:*
» *Quem fruſtra aggrediare dolis, & fallere verbis:*
» *Tum vultus & frontis erit velamen inane,*
» *Nudi omnes, nudo ante Deum ſe corpore ſiſtent,*
» *Cui nihil obſcurum eſt, nil clauſum, aut denique tectum.*
Hæc ſi nos imo penitus defixa geramus
Pectore, non ſtimulis, & non egeamus habenis,
Sponte ſua decurret iter ſibi quiſque volenti
Propoſitum, Dominíque libens mandata faceſſet:
Quæ ſi fortè animis cuiuſquam oblita recedent,
Aut certè morbo tandem monitore redibunt,
Aut aliud nullum fas eſt ſperare leuamen.
Tum velut exuti vinclis & carcere cæco
Corporis, æthereas ſedes, lucémque tuemur
Iam propius: tum præſidijs opibúſque relictis
Omnibus humanis, timidè & trepidanter ad vnum
Currimus authorémque Deum, fontémque bonorum:
Siue dies ſummus venit, vt ſecura mali mens,

Et coniuncta Deo, meliori fine quieſcat;
Siue Deus vitæ ſpatium laxauit, vt eius
Admonitu morbi, melior pòſt vita ſequatur.

Ad CLAVD. ESPENS. nobiliſs. & doctiſs. Theologum, de poëſi Chriſtiana iudicium, & exemplum.

QVi pater ESPENSI, quì fit res carmine ſacras
Vt pauci tractent hodie, vix vnus & alter,
Vatibus innumeris cùm Regia perſtrepat aula?
An genus hoc hominum nullos (Epicurus vt olim)
Autumat eſſe Deos, & rident ſacra profani?
An duram & ſterilem fugiunt, neque verſibus aptam
Materiem, in qua vix florens & nobile ſeſe
Iactare ingenium, famámque adquirere poſſit?
An ſincera decent in ſacris, & ſine fuco
Omnia, nec quicquam ſimulatum, ſiue per artem
Compoſitum, offerri fas eſt ante ora Deorum?
Qui purè caſtéque coli; ſi denique gaudent
Nudis ſimplicibúſque animis verbiſque rogari,
Carmina longè aberunt diſconuenientia ſacris:
Quæ niſi ridiculis fuerint differta iocíſque,
Nil ſalis aut veneris, nil ſunt habitura leporis,
Et ſine futilibus nugis frigere putantur.
Nanque adeò veterum ſi quis mendacia libris
Suſtulerit, reliquum nihil eſt, quo poſſit inertem
Oblectare animum, triſtéſque excludere curas.
Nimirum hæc ars prima boni atque extrema poëtæ,
Delectare oculos, aures, ſenſúſque legentis.
Ipſa Deûm tractans ortum ſobolémque ſuorum
Græcia fabellis puerilibus omnia miſcet,

Orna-

Ornamenta negans & lumina verſibus addi
Veridicis, varióſque appingi poſſe colores.
Quæ ſi ſcribendi ratio ſeruanda, modúſque eſt,
Nulli vltro venient ad myſtica ſacra Poëtæ,
Admittet nullos eccleſia noſtra, quod olim
Socraticum memorant etiam ſtatuiſſe Platonem.
Non tu, non alij qui dulces conditis hymnos,
Et dignas canitis cæleſti numine laudes,
Non Dauid rex ipſe poëtæ nomen habebit:
Mentiri noſtra quia religione vetamur.
Atqui matronæ, atque inter meretricis amores,
Plenáque luxuriæ conuiuia diſtat, & inter
Sobria; nec Phrygius ſonus, aut delectat eoſdem
Lydius; & grauis hunc demulcet, acutior illum.
Non omnes animi iuuenúmque ſenúmque mouentur
Iiſdem carminibus: rudia atque incondita quoſdam,
Culta iuuant alios multóque ſubacta labore.
„ *Nos verò falſis, mendacibus atque malis Dijs*
„ *Verſus illorum ſimiles, ſimiléſque poëtas,*
„ *Et fucum, & veneres, & titillantia ſenſus*
„ *Linquamus fœda & laſciua & inania ſcripta,*
„ *Et quæ lecta docent peccare, animóſque virorum*
„ *Corrumpunt faciles, inhoneſtíſque ignibus vrunt.*
„ *Ipſi vnum, æternúmque Deum, cui mentis aperta*
„ *Intima ſunt noſtræ, quem nil fugit aut latet vſquam,*
„ *Non prece concinna, & vario diſcrimine vocum,*
„ *Non etiam aſtanti placituro carmine turbæ,*
„ *Illum inquam ſummũ, ſanctum veneremur, & vnum*
„ *Pura mente Deum, nudóque ac ſimplice cultu,*
„ *Vt ſimplex ipſe eſt; nec re mutabilis vlla.*
„ *Sit ſermo incomptus, facilis, non anxius, omnem*
„ *Ornatum fugiens, plenus grauitatis; vt intus*
„ *Quæ concepta animo poſſit modò reddere ſenſa*

» *Planè, atque auxilio naturæ ſimplicis vno:*
» *Nec molli, aut fracto moduletur carmina cantu,*
» *Nec ſeptem reſonet teſtudo garrula neruis;*
» *Omnia digna Deo: cuius non cantibus aures,*
» *Non citharáue lyráue humano more mouentur.*
» *Quid verò ipſa Dei memorantia carmina laudes,*
» *Qualiacunque ſacra vulgò cantantur in æde,*
» *Lætitia afficiunt animos auréſque bonorum,*
» *Sponte ſua, ſine delectu, ſplendore vel arte,*
» *Et lenocinio ſermonis; vt hæc tamen ipſa*
» *Si fuerint, vltróque locis iniuſſa recurrent,*
» *Accipiam (nec enim eſt infans ſapientia ſemper:)*
» *Sin aberunt, nihil ipſa morer, valdéque requiram.*
Auribus & ſanis, & ſano auſtera palato
Verba placent, & vina magis: dulciſsima quæque
Languenti ſtomacho referunt faſtidia ſemper.
Ergo rem inſolitam te magno authore, nouámque
Aggredior; feráſque tibi iſtius offero tanquam
Primitias generis; quas ſi placuiſſe videbo,
Maturis à me veniet tibi copia maior
Fructibus, & meliora ſenex extrema reponam.

NATALEM *feſtúmque diem celebremus amici,*
Natalē Domini nocturnis atque diurnis
Cātibus: hūc omnes caſta puraq́; colamus
Mente diē, quo ſpes affulſit prima ſalutis,
Quo primùm vitæ lucíſque apparuit author,
Depulſis tenebris, & dira morte ſubacta:
Quo Deus ipſe, Deo genitus, ſummóque parente,
Ante dies omnes, ante omnia ſecula, tandem
Temporibus ſummis cælo deſcendit, & vltro
Factus homo eſt: voluítque integra è virgine naſci
Pauper

Pauper & ignotus, Dauidis non regis in aula,
Verùm in conductis ſtabulis, aſinúmque bouémque
Inter. at iſta noui ratio tam myſtica partus
Nullius ingenio comprenſa eſt, nullius ore
Decantata ſatis; quin viſa eſt fabula Græcis,
Iudæorum animos etiam formidine & ira
Confudit, non os hominis, non dicta ferentes.
Hi verò quanuis habiti plus omnibus eſſent
Antè Deo cari, tantam neque cernere lucem,
Tantum nec potuere oculis agnoſcere regem:
Regem expectantes auro gemmíſque decorum,
Quales hìc noſtro reges dominantur in orbe.
At nos, gens aliena Deo (quis crederet vnquam?)
Credidimus, pulsíſque loco ſucceſſimus illis.
Soluit amor ſuperùm longinquæ crimina culpæ,
Et prior officio noxa eſt obducta ſequente.
Pro quo nate Deo, tibi gratia maior habenda eſt,
Qui nos exortes, alienos, falſa colentes
Numina, legitimam in ſortem numerúmque vocaſti
Gratuitò: eximiúmque dediſti nomen habere.
Sic à maiore in puerum tranſlata minorem
Spes regni, veteríque nouus prælatus honore
Ciuis; vt omne hominum genus ex hoc tempore ceſſet
Laudibus aut ſe efferre ſuis, patrúmue ſuorum;
Verùm accepta Deo ferat omnia, qui bonus hoſtem
Ingratúmque hominem meritò cùm perdere poſſet,
Maluit incolumem, & magno ſeruare redemptum,
Magno adeò pretio, vita, inquam, & ſanguine nati:
Qui nos adiunctam nullo ſibi fœdere gentem
Prætulit antiquis, aut certè æquauit alumnis.
Atque hunc venturum multos prædixerat annos
Ante Deus, necnon ſanctorum oracula vatum
Edita temporibus priſcis, quin ipſe recentem

Iam partu puerum, Simeon cognorat, & ille
Qui pietate fuit nulli Baptiſta ſecundus.
Audierant patribúſque ſuis ſcriptúmque legebant
Regnaturum olim ſupremo in tempore CHRISTVM,
Virginis intactæ ſobolem (mirabile dictu)
Paupere Iudaæ vico qui duceret ortum,
Sammariámque puer ſpoliaret opéſque Damaſci,
Aſſyriam, totúmque ſibi ſummitteret orbem:
Regem illum populis communem vnúmque futurum
Omnibus, amoto veteris diſcrimine gentis.
Hic erat ille Deo promiſſus patribus olim,
Flagitia antiqui culpa qui admiſſa parentis
Morte ſua (ſceleris tamen expers) ipſe piaret.
Tantæ illi curæ nimirum vita, ſalúſque
Noſtra fuit, tantíque hominum genus eſſe putauit.
Sed populus ſurdas occluſit vatibus aures:
Pontifices etiam, ſcribæ, legíſque periti,
Vipereum genus, & ſoboles infecta veneno.
Forſitan illa nimis poterant obſcura videri,
Fallere áque ignaros poſt tempora longa nepotes.
» *Nemo etenim ſuperûm nouit ſecreta deorum.*
Non omnes veterum cæca caligine preſſa
Senſa prophetarum penetrarunt lumine mentis.
Atqui vita hominis, diuináque facta mouere
Debuerant animos, auerſáque pectora vero.
Ecquis homo potuit defunctis reddere vitam?
Quis cæcis aperire oculos; veſtigia claudis
Dirigere? humano vel dæmona corpore clauſum
Deijcere in tenebras Orci pelagique profundum?
Quiſnam hominum Cerere exigua, paucíſque minutis
Piſcibus, exaturet plus millia quinque virorum?
Quis cùm deficeret vinum, commutet aquai
Infuſos vrnis latices in dulcia vina?

Quis

Quis nutu maria, & cælum, quis temperet auſtros?
Aut quis iter medium pedibus ſecet æquore in alto?
Cuius morte ſuos (tantum cùm ferre nequiret
Flagitium) radios obſcura nocte premat ſol,
Concuſſúſque nouis iactetur motibus orbis?
Multáque præterea, quæ ſit percurrere longum,
Iudææ factum non excuſabile gentis
Oſtendunt, prauos animos & ferrea corda.
Bos aſinúſque ſuos, necnon pecus omne, magiſtros
Noſcit, & ore manum ludens tractantis aperto
Excipit, auriculis & cauda & corpore toto
Geſtit ouans, dominóque ſuo ſe ſubijcit vltro.
Hi dominum & regem claris tot vocibus antè
Promiſſum, tam multa ſuæ virtutis in omni
Signa loco dantem, magna & cæleſtia ſigna,
Omnibus affecere malis, lethóque dedere.
Scilicet in patria vates fuit atque Propheta
Nemo ſua: fabro Mariáque è paupere natus,
Nulla vi, nullis opibus ſubnixus, in alto
Regalíque throno ſedeat. non cognita, ſemper
Miramúrque externa magis, neque perſpicimus rem,
Sed ſpecie capimur potius vel imagine falſa.
Et quia nec capite in ſummo diadema gerebat,
Et neque ſceptra manu aut inſignia cætera regum,
Creditus ignaram planus eſt ſeducere plebem:
Cùm tamen imperium in mundo regnúmque negaret
Eſſe ſuum, claráque per oppida voce per omnes
Clamaret vicos (quæ pars hominum optima) ſolas
Seruatum veniſſe animas: nullum amplius Orco
Imperium, nullum fore ius (vt ſemper) in illas:
Regibus humanis ſe res permittere, necnon
Corpora, tantùm animas propriæ ſeponere curæ.
Nemo Deum nouit niſi cui conceſſerit ille.

Græcus in hanc curam primis iam protinus annis
Incubuit ſapiens. Id ſe Iudæus adeptum
Legis ope, & cæli penetraſſe arcana putauit:
Stultus vterque tamen nimiúmque ſuperbus, inanem
Fruſtra operam impendit, confiſus viribus alter
Ingenij, patrijs inflatus legibus alter.
» *Demiſſos animos Deus & non magna profeſſos,*
» *Nil ſe ſponte ſua moliri poſſe fatentes,*
» *Diligit, his aperit potius ſe, dátque tuendum,*
» *Non qualis quantúſque eſt ipſe, tamen nec aperto*
» *(Vt perhibēt) velo, ſed tanquam in imagine & vmbra,*
» *Ac velut in ſpeculo rerum ſimulachra videntur.*
» *Nam ſperare Deum penitus cognoſcere nulli*
» *Fas hominum, cælis obita niſi morte recepto.*
Paſtores igitur ſimul illos montibus altis
Nuntius exciuit, claro demiſſus Olympo:
Numen adoratum gregibus venere relictis,
Et cecinere Deo laudes & carmina læti:
Angelicæ voces illis cùm hæc verba præirent,
» *Pax homini in terris, Domino ſit gloria cælo.*
Hanc quoque vim ſenſere Magi cæleſtibus acti
Carpere iter monitis, quos longè oriente profectos,
Ignaróſque loci præceſſit ſidus euntes:
Et dux ſtella viæ ſupra caput aſtitit ipſis,
Dum ſtratum fœno & palea ſubiere cubile,
Ternáque lactanti puero tres dona tulere.
Hinc rediere domum loca per ſecreta viarum,
Admoniti in ſomnis crudelem fallere regem.
Sic puer in primo ſeſe paſtoribus ortu
Oſtendit potius, magnas habitantibus vrbes
Poſthabitis, externam adeò gentémque remotam
Prætulit Hebrææ, Iudæa natus in ipſa.
Scilicet hæc tanti cunabula prima fuere

Regis,

Regis, conditio aſpectu vel penè pudenda.
Ne quæras factum qua ſit ratione doceri,
Ni dubitas fortaſſe Deum omnia condere poſſe
Pro libito, qui cælum ingens terráſque creauit
Et maria ex nihilo, qui primum è puluere terræ
Formauit digitis hominem, coſtáque iacentis
Detracta lateri, finxit (mirabile dictu)
Euam Adamo ſociam menſæ lectíque iugalis.
Aſpice non hominis formam, ſeruóque minorem
Veſtitum & cultum, ſub quo diuina latebat
Maieſtas: verùm quæ mox illuſtria ſigna
Affulſere ipſi naſcentis origine prima?
Nanque vt ſol oriens tenebras fugat aëre toto
Lucem lætitiámque ferens animantibus, ortu
Sic puer ille ſuo, plenam caligine noctem,
Quæ noſtris iampridem animis inſederat vſque à
Principio mundi, veniens excuſsit, & omnes
Cæleſti puras impleuit lumine mentes.
Quinetiam magicas & falſas ſuſtulit artes,
Et Pythia, & quæ alia in terris oracla fuere,
Omnibus ex toto regnantes orbe fugauit
Dæmonas, eiectós tenebris incluſit & Orco.
Iámque deos omnes varios, quos antè colebat
Impia gens, & quæque ſuo ſibi finxerat olim
Arbitrio, ſpecieque hominum, ſpecieque ferarum,
Expulit; & Græcæ varios longóſque labores
Gentis, in exacta penitus ratione Deorum
Quærenda, oſtendit pueriles & ſine fructu:
Rem longam, varioque diu ſermone ſtylóque
Iactatam ingenijs ſapientibus atque diſertis,
Qua felix homo re fiátque beatus adepta,
Quæ virtus ſit prima loco; quæ præmia cuique
Virtuti, quæ ſint vitijs poſt tempora vitæ

Supplicia; & quæ æterna domus ſedéſque futura
Corporibúſque animíſque, rapax cùm verterit ignis
In cinerem terras, & quod tegit omnia cælum.
Hæc obſcura prius prædictáque vocibus olim
Ambiguis, puer explicuit Solomonis in æde,
Congreſſus Scribis primùm legíſque peritis:
Cùm doctori operam nulli tamen antè dediſſet.
Idem pòſt firma ſapiens ætate magiſter,
Legit diſcipulos piſcatu & retibus ægrè
Vitam inopem & duram tolerantes, nullius artis
Imbutos ſtudijs, nullo doctore politos,
Non opibus, non & lingua aut ſermone potentes:
Ne putet humana vi quiſquam iacta vel arte
Fundamenta noua tum relligionis, & illam
Deceptóſue dolis homines, armíſue coactos
Accepiſſe: fuit ſimplex & neſcia fraudis
Gens prior illa deûm. nanque ipſo in limine primo
Oſtendit, quæ ſpes illos, quæ vita maneret,
Sanctorum qui ſe numeris aſcribere vellent.
Non quo more ſolent vani ſuauiſsima primùm
Hoſpitibus lætis caupones fundere vina,
Illa deinde acri aut acido miſcere liquore:
Frons erat aſperior multò quàm deinde receſſus:
Nil blandum, fictúmque nihil quod fallere poſſet.
Omnia dura viris, aſpectúque horrida primò.
Nanque iubebat eos patrimonia vendere nummis:
Et pretia in medium conferre iubebat alendis
Pauperibus, (ſatis eſſe homini veſtémque cibúmque)
Linquere amicitias omnes, omnéſque propinquos,
Rerum humanarum prorſus nil ducere curæ,
Vni conſecrare Deo ſe vníque dicare....
Cætera, quid? fortaſsis erant procliuia? ſedes
Perpetuas cælo poſt iſtam denique vitam

Promit-

Promittebat,iter durum tamen atque fragoſum,
Damna per ærumnáſque graues multóſque labores,
Et turpes ignominias & vincula dura:
Denique ſupplicij omne genus prius eſſe ferendum,
Quàm promiſſa Deo poſt mortem præmia ferrent.
Hæc poterant homines tum deterrere paternis
Ne vellent domibus migrare, ſuiſque relictis
Incertam atque vagam & ſine tecto ducere vitam,
Fatalémque diem ſæua præcurrere morte.
Nam propiora ſolent & iam iam oblata vereri
Vulgò homines,neque ſpe dubia præſentia mutant.
Attamen exactis tercentum haud amplius annis,
Omnes relligiò nullo diſcrimine ſexus
Ætatiſue, humiles & egenos, ac ſine cenſu
Primùm, mox etiam locupletes æris & agri:
Deinde magiſtratus etiam regéſque ſuperbos,
Omnes ſponte ſua ſine vi, ſine fraude, volentes
Cæpit,& oblitos patriæ rerúmque ſuarum,
Tanquam alto longa excitos poſt tempora ſomno,
Suaſit inire nouum vitæ genus,atque futuram
Illam iámque iſto meditari in corpore vitam:
Omnibus audenter caput obiectare periclis:
Non quodcunque malum, nō ipſam horreſcere mortem:
Denique & hoc ſpatium breue ſic tranſmittere vitæ,
Vt qui prætereunt ſaltus & inhoſpita teſqua,
Deſertas Libyæq; domos, aut turbida tranant
Æquora, vt optatum quamprimum attingere portum
Poßint, & capere in patria ſine fine quietem,
Defuncti innumeris terræq; maríſque periclis.
Felices,oculis coràm quibus illa tueri
Contigit, ac voces & verba audire loquentis:
Quæ priſci antè patres, priſci cupiere prophetæ,
Nec videre tamen, ſed proſpexere futura.

Nec dum etenim præſcripta dies & debita fatis
Venerat: interea ſpes illos dulcis alebat,
Et loca poſt mortem iuſtis conceſſa petebant.
At nos auditis ſi credimus, haud minor olim
Nec minus ampla manet merces & gloria cælo.

Ad IO. BELLAIVM Card.& Epiſcop. Hoſtienſem.

DONEC vos bello miles vexauit Iberus,
Te mihi BELLAI reſcribere poſſe negabas:
Atque etiam vacuo nunc ceſſas hoſtibus agro,
Déque die menſes, de menſibus extrahis annos.
Quis ſcit an hæc manſura diu ſint otia Romæ?
Depulſus, non fractus abit, qui venerat hoſtis.
Extera ſi deſint, non inteſtina deeſſe
Bella diu poterunt. Domini mutantur in horas.
Tam præclarus honos pretio tentatur & armis.
Ipſi dira mouent inter ſe prælia fratres.
Nec tu (ſi cupias) tamen hæc ſpectare ſedendo
Poßis: ingenium tibi Dÿ, viréſque dedere,
Vt tua præcipuè ſuffragia quiſque repoſcat,
Nec leue momentum quocunque acceſſeris, addes:
Forſitan & ſi lege viri, ſi more legantur,
Proximus iſte gradus primo ſuccedat honori.
„ *Tam varias eſt nulla vices experta Poteſtas,*
„ *Nec ludo fortuna magis ſe prodidit vllo.*
„ *Vita breuis, ſpecies & imago ſimillima ſcenæ:*
„ *Cætera deſperant obſcuro ſanguine nati*
„ *Imperia, aut magnæ dominatum gentis apiſci;*
„ *Hanc modò ſumma tenet, modò ſors rapit infima ſedem,*
„ *Nec regnum eſt aliud miſeræ ſperabile plebi:*
„ *Infelix regnum, ſi cui vel propter honorem*
„ *Expetitur, vel diuitias, vel quò mage luxu*

Diffluat,

" *Diffluat, & multo viuat pulchellus in auro.*
Da mihi Pontificem, qui non æquare nepotes
Regibus, & Latio non ſit meditatus in ipſo
Nomen & arma, ſuæq́; inſignia ponere gentis,
Europæq́; omnes populos armare, feráſque
Saltibus Italiæ medijs committere gentes.
Non ſic Petrus, & illa piorum lumina patrum,
Iſto qui ſedêre loco, primíque per omnem
Europam atque Aſiam ſparſerunt ſemina veræ
Relligionis, & hanc laudem peperere futuro
Pontifici, reliquos omneis vt præſtet honore.
Non illis ferro longè protendere fines
Cura fuit, non armatis ſua regna tueri
Militibus: verùm contenti paupere tecto,
Quærebant victum manibus, veniámque Deorum
Numina poſcebant cum fletibus & prece multa,
(Nam quid ſe ferro, quid ſe tutetur & armis,
Sæuo carnifici iugulum qui porrigit vltro?)
Spes regni cæleſtis erat, quod vertere nulla
Vis hominum, quod nulla dies conſumere poſſet.
Quorum ſi tibi mens imitari facta virorum,
Me, Paulóque authore, licet tibi maxima Roma
Seruiat, & ſeptem ius dicere collibus optes:
Sin te delectant breuia hæc perituráque regna,
Æternáſque domos contemnis, ſpémque futuri;
Tam bellum tamen ingenium perijſſe dolebo
Romano in portu, cladémque auxiſſe priorum.

Ad ODETVM CASTILLIONÆVM Cardinalem.
Conſolatio in matris luctu.

TV quem tot natura bonis ornauit abundè
Corporis atque animi, genuítque ad maxima rerum;
Quem dulces proprio lactarunt vbere Muſæ;
Cui mox (quæ tua laus) acceßit plurima virtus,
Et quæſita diu magno doctrina labore;
Quem Pallas ſapiens, & Palladis æmula Iuno
Certauere ſuis cumularet largius vtra
Muneribus; pulchrámque dedit Venus aurea formam;
Tu tantum capias in matris morte dolorem,
Et lacrymis oculos perfundas, oráque fletu:
Vt neque nox requiem, neque lux ſolatia poßit
Huic præbere malo, nec ſermo fidelis amici?
Nequicquam attigeris libros, & ſancta Platonis
Dogmata: nequicquam Paulum contriueris vſu?
» *Scilicet hunc vitæ curſum ſtatuit Deus, vt cùm*
» *Certis quiſque ſuum ſpatijs deſcripſerit orbem,*
» *Soluat in extrema naturæ debita fini.*
Reſpice quàm varijs, hominum, natura figuris
Illudat generi. lucem fugit ille priuſquam
Sentiat & quid ineſt dulcedinis, & quid amari:
Ille ſibi tardos queritur procedere menſes
Quem manicæ, pedicæue, & triſtis pondera ferri,
Aut bubulo metus à neruo remíque fatigant,
Aut rigidæ leges, & ſquallor carceris atri:
Quoſdam iudicijs fortuna oppreßit iniquis,
Et delatorum voces & principis ira.
Hunc verò, cùm diuitijs & rebus abundet
Omnibus, infames circunſtant vndique morbi:
Tabeſcit, fruſtra medicis confiſus & auro.
Hunc duræ vexant hyemes, aut turpis egeſtas

Conficit

Conficit: illum lapſus equi, muríque ruina
Præcipitem dedit, aut fatali machina telo,
Externa iacuit proiectum corpus arena.
Ergo omnes ſine delectu puerique ſenéſque
Intereunt, moritúrque immenſa potentia Regum.
» *Sed neque mors aut eſt, aut debuit illa videri,*
» *Quam melior deinceps æternáque vita ſequatur:*
» *Nec grauis hoſpitij mutatio, cùm loca putri*
» *Hæc congeſta luto, claris mutentur Olympi*
✱ » *Sedibus, & magno ponas veſtigia cælo.*
Iam quibus exuimur rodentibus intima curis,
Quàm varios capitis, renum, laterúmque dolores
Effugimus (quæ ſunt coniuncta incommoda vitæ,
Præſertim ſenior cùm nos oppreſſerit ætas,
Et malè tranſactæ ratio reddenda iuuentæ.)
Quòd ſi mens etiam fuerit ſibi conſcia recti,
Præterea ſoboles ſi grata, piíque nepotes
Contigerint, verè Dijs illum credere amicum
Poſſis: iure queas etiam appellare beatum.
Felicem meritò celebrauit Roma Metellum,
Exanimis cuius nati ſubiere feretrum
Quattuor, illuſtres famáque & honoribus vrbis.
Nec minor Argiuæ ducenda eſt gloria matris,
Quæ quondam natorum humeris inuecta ſuorum
Ad delubra Deæ venit plaudente caterua
Circunſtantum hominum. nil ſanè optatius illi
Tum fuit, in medijs animam quàm ponere natis,
Iucundos amplexus inter & oſcula grata.
Sed non reſpondere ſuis pia numina votis.
Quàm multò hæc in matre tua maiora fuere
Omnia, ſiue quis intus eam, ſiue aſpicit extra.
Vixit enim ſummo nupta atque innupta pudore,
Fortem nacta virum, quo Gallia ſæpe Tribuno

Rettulit innumeros ſuperato ex hoſte triumphos.
Et ſuper hæc pulchram genuit pulcherrima prolem,
Et teneros aluit partus, & vidit adultos.
His defuncta bonis tot, ſupra vota precéſque
Felix prole ſua, felix & prole ſuorum,
Longum ætatis iter multos emenſa per annos
Viribus integris animi, ſecura futuræ
Pòſt paulò vitæ melioris, ad aſtra receßit.
Quæ bene perpetuò traductæ clauſula vitæ
Hunc tibi mœrorem ex animo detergere prorſus
Debuerat, triſtémque in gaudia vertere luctum.
Tu ſis innumeris natura inſtructus & arte
Penè bonis, tamen & medicinam à tempore poſcas,
Et miſer expectes, ſtultorum more, quouſque
Tandem longa dies tibi ſera obliuia portet?
Quin ratione magis tantum ſedare dolorem,
Et lentè gradiens decuit prauertere tempus.
Hoc decus & ratio ſuadent, ipſiq; parentis
(Si fari poßent) manes, tuáque inclyta virtus;
Hoc te Bellaius, qui ſe modò Principis aula
Proripuit, comitéſque ſuos vrbémque reuiſit;
Hoc ſacri vates, aliíque rogamus amici;
Denique & ipſa rogat te patria, voce canora
Quanta vi ſtudióque poteſt abſiſtere luctum,
Nec ſe deſerere, officio & pietate priorem,
Publica priuatis præponere commoda damnis.

Ad Io. BELLAIVM Card. & Epiſcop. Hoſtienſem.

IAmpridem numero menſes, & tempora, & annos
BELLAI, retróque oculos & lumina flecto,
Si quis te nobis caſus, tua ſi qua voluntas

Huc

Huc referet; votis ſed enim contraria noſtris
Numina, & auerſam videor cognoſcere mentem
Eſſe tuam; patriáque aliud curare relicta.
Atque vtinam primos tenuiſſes fixus amores,
Nec malis hodie Romæ tamen eſſe ſecundus,
Quàm regnare domi, primámque inſiſtere ſedem
In patria, quæ te genuit, quæ fouit alumnum.
At malè Roma tibi malè ſit, quæ vulturis inſtar
Horrifici, totum variè diſperſa per orbem
Omnia bella voras; argenti quicquid & auri eſt,
Quicquid opum; nec tot rerum contenta rapinis
Ingluuiem expleuiſſe tuam; quodcunque virorum
Egregium eſt vſquam rapis, & clariſſima quæque
Ingenia, vt tanquam delectu gentis acerbo,
Plorent quæque ſuis orbatæ ciuibus vrbes.
Non tuus immanis ſine cauſa Romulus author
Lac fertur ſuxiſſe lupæ; non deinde coloni
Rupta pace tui matres rapuiſſe Sabinas.
Sed quinam tibi te cantus, quæ carmina mentem,
Eripuere tuam, qui ſucci, herbæq́ nocentes,
Bellai? quis te vaniſſimus imbuit error?
An ſperare licet demi quoque poſſe monendo
Errorem, aut ſcriptis, aut voce fidelis amici
Hunc tibi? ni refugis, claudíſque monentibus aurem,
Experiar ſi quid poterunt mea carmina, verus
Quæ dolor expreſſit: ſed quo te ignoſcere nobis
Æquius eſt, ſi quid ſtylus ardens ſcripſerit ira
Iucundum gratúmue minus; ſtat nulla dolenti
Scribendi ratio. nanque hinc te maxima poſtquam
Roma tulit, non prata mihi ridere videntur;
Non nemora & ſiluæ dulces præbere latebras
Vatibus hìc noſtris, & mollem deſuper vmbram.
Ipſe parum fluuio delabi viſus amœno eſt

Matrona,téque diu nimis indignatus abeſſe
Turbidus aduerſas deiectum tendere moles,
Et ſuper impoſito colli præbere malignè
Viſus aquam, ſolidúmque obniti rumpere plumbum.
Quinetiam viſæ nobis ſudare Deorum
Marmoreæ effigies, tua qui promiſſa ſecuti
Ad nos tam longè Roma venere relicta:
Qui te ſi ſperent tam longum hinc abſore tempus,
Nunquam traduci ſeſe patiantur ab vrbe.
Pomona ipſa referta ſinum, Caducifer ipſe
Hermes, ipſe tuus lacrymari viſus Apollo eſt:
Atque nouem ſupra ſtantes in limine Muſæ;
Et pater Herrici Regis, qui præſidet illis,
Muſarum dum vixit amans, vatúmque piorum.
Hæc vidi his oculis ſemel ex quo lætus abiſti,
Et dixi lacrymans: neque vos pòſt ipſe videbo,
Dum veniat tum veſtra tulit qui gaudia ſecum.
Tantum homine eſt tantum momenti & laudis in vno,
Vt quæ viſa modò eſt velut aurea tota nitere,
Mutato ſordeſcat hero domus; omnia perdant
Ornamenta ſuum veluti conſputa decorem:
Ac cùm ſe medium Lunæ inter Solis & orbem,
Terra facit, clauſóque obſcurat lumine cælum.
Quid ſi nunc oculis tua Sammoriana videres
Prædia Bellai, tanto tibi culta labore
Ac ſtudio, dum te noſtri, patriæq́; tenebat
Cura tuæ, nunc plena ſitu, nunc aſpera ruſcis,
Lappis, & tribulis? quid ſi quas antè ſolebas
Tectus inire vias frondoſæ vitis in vmbra,
Aut inter quercus, proceras inter & vlmos,
Siue iugis, ſeu valle caua, nunc ſentibus hirtis
Horrentes, & ſponte ſua naſcentibus herbis?
Nunquam (quæ tua mens aliјs mihi cognita rebus)

Abſtineas

Abſtineas nunquam lacrymis; ſimul illa vel optes
Non exculta prius, vel non iacuiſſe relicta.
Forſitan & noſtri, ſis forſitan atque Leonis,
Doctorúmque memor comitum, qui ſemper euntem
Ponè ſequebantur; quorum pars lumine caſſa eſt,
Pars & viuit adhuc, & te cupit antè videre,
Quàm mors atra caput nigris circunuolet alis.
„ *Vt ſuperinducta qui pellice, prima refugit*
„ *Coniugia, ínque nouis defixus amoribus hæret;*
„ *Poſt hyemes aliquot, ſatias vbi cœperit illum,*
„ *Concubitus repetit veteres, thalamúmque priorem:*
„ *Sic multos hominum peregrè in longinqua profectos,*
„ *Cùm grauis illorum incubuit ceruicibus ætas,*
„ *Rurſus in antiquæ gremium deſcendere matris,*
„ *Rurſus prima ſuæ cunabula viſere gentis,*
„ *Rurſum haurire iuuat lucem naſcentibus hauſtam,*
„ *Et feſſa in patrio deponere membra ſepulchro.*
Hoc Laërtiades ſeſe debere putauit
Hoc Ithacæ ſcopulis; idem ſapientibus, idem
Omnibus eſt alijs animus: ſed fata morantes
Dura intercipiunt. nam cur exempla recurram
Nota tibi ſacris extant quæ plurima libris?
Ex quibus inſignes pietate deóque placenteis
Quoſque viros, diſcas, tutò cùm maximà poſſent
Et bona multa frui, quæ tum regione ſedebant,
Externis vitámque beati degere terris,
In patriam ſedéſque ſuas redijſſe libenter
Cum natis & coniugibus ſeruíſque, paterno
Inde ſuos condi cineres mandaſſe ſepulchro.
Quæ non aſpernanda alijs præcepta videntur
Omnibus eſſe; tibi longè minus illa, Sacerdos
Magne Deûm; nobis qui non modò voce præire,
Sed factis etiam debes atque ordine vitæ.

At ſpecioſus honos, capitíſque inſigne ſuperbum,
Te Romæ retinent, & lati purpura claui,
Princeps ínque tuo locus ordine, iúſque rogandi
Collegas, quæ cuique animo ſententia ſedit.
Vſque adeò magnum eſt Romæ in primoribus eſſe,
In partéſque venire alio rectore ſecundas,
Vt tibi non potior tua ſit prouincia, iuris
Tota tui? Romam quæ ſaltem hoc nomine vincit,
Quòd caret inuidia, caret ambitione potentum,
Nec fugere inſidias, aut cuiquam tendere curat.
At neque purpurei nulla eſt hìc gloria panni,
Nullus honos, ſed par, vel non minor eſſe videtur:
Excepto, quòd non (qualis cùm pompa ſacrorum
Tranſuehitur) grauis & longus præit ordo clientum:
Nec litui celſa cantus modulantur ab arce.
Sed quos te memini contemnere ſemper honores,
Et ruber inuito primùm tibi tempora texit
Pileus, & nunquam nimium lætatus adepto es.
Hìc mihi conſilium prauúmque parúmque fidele
Obijcient plerique tui, qui coner ab iſto
Te reuocare gradu, cui proximus vſque videris.
Primùm, huius (puto) nulla rei te cura quietum
Sollicitat, quia pòſt mala rem quàm multa ſequantur
Proſpicis, & potes hoc felix ſine viuere regno.
Deinde (bonas quoniam pulſat quoque gloria mentes)
Si mihi compertum certis rationibus eſſet
Pontificem fore te, gauderem non minus illis,
Nec cauſa tamen ipſe tua, ſed quod nihil vrbi,
Aut orbi cadere vtilius potuiſſe putarem.
Sed cùm Pontificum vitas & facta recordor,
Aut immaturæ percuſſum fulmine mortis
Quenque bonum video; aut vitam mutaſſe priorem,
Et cælo genus vſque ſuum, noménque tuliſſe,

Acciſis

Acciſis opibus regni, generíſque Latini,
Neglecta pietate ſimul, cultúque Deorum.
Vt tua ſed virtus tibi mentem præſtet eandem
Perpetuò; nec quicquam excepto nomine mutes:
Attamen hunc qua ſpe vetulus ſecteris honorem?
Quæ tibi ſiue hominum cadet irrita fraude malorum,
Qui meritis, veræq; negant ſuffragia laudi,
Seu quocunque alio (nam mille pericula) caſu;
Serò te ſenſiſſe dolos, & vana ſecutum,
Nec Spartam coluiſſe tuam, ſortémque dolebis:
Siue tibi ſurget triplici caput altius auro,
Et tandem Petro dignum tua Roma videbit
Pontificem; tamen iſta ſeni quàm longa manebunt
Imperia? aut hæc prateragetur quàm citò ſcena?
Quid, tam corruptos mores formare diebus
Tam paucis poteris? merces excludere templis?
Virtuti meritos vni concedere honores?
Deerit & ipſa dies, deerunt & tempora, quanuis
Sit præſtans animus, quanuis præclara voluntas.
Tum grauis (extremæq; malum commune ſenectæ)
Tardus, iners fies, & amans requietis & otì:
Non eadem vis mentis erit, non acer vt antè
Spiritus, aut quale eſt iuuenili in pectore robur.
Sic tu, cùm poſſis patriæ prodeſſe, ſalutem
Illius abijcies, nec eris tamen vtilis vrbi.
Aſpice deinde quibus ſtudijs, quantáque ferantur
Ambitione patres, quanto ſimul omne tumultu
Concurrat Latium, totus fremat excitus Orbis,
Defuncto quoties petitur ſucceſſor & hæres
Pontifici, clauſúmque tenet conclaue Senatum.
Plus ibi ſæpe valent partes, & nomina regum,
Gratia, ſpes, odium, metus, & promiſſa potentum,
Quàm pietas, & quàm virtutis nomen inane:

Quicquid erit, nimis hæc magno victoria conſtat.
Et quoniam biſſena tamen iam luſtra peracta
Sunt tibi,quæ non longè ætas ſolet eſſe ſepulchro,
Iam tempus,fluxum & fragile hoc deponere regnum,
Moliri cælóque domos, æternáque regna ;
Non facit immortale tuum vel purpura corpus,
Non faciet triplicíſue decus regale coronæ.
Quinetiam minimum ratio poſcetur ad aſſem,
Quæ mage difficilis tantò, grauiórque futura eſt
Ante Deum,quantò fuerit prouincia maior.
Ergo ſi meliora voles audire monentem,
Siue aliquid patriæ lacrymis dare,ſiue tuorum
Aſsiduis precibus, nos vere ineunte reuiſes.
Bellai ; ſin fata negant,aut ſpernis amici
Iuſſa tui, tu neſcio quæ tibi gaudia poſthac
Promittas ; ego mì lacrymas & ſpondeo luctum.

Ad ACHILLEM BOCCHIVM Equitem Bononienſem,& præſt.Poëtam, de fide Chriſtiana.

BOCCHI, percelebri iamdudum cognite fama
Trans Alpes Rhodanúmque mihi,modò verſibus illis
Queis hominum mentes diuino incendis amore
Ad verum fidei cultum, cultúmque deorum,
Noſcere te cupio,numerúmque augere tuorum.
Certum eſt verſando aſsiduè cum principe vatum,
Si minus eſt licitum primis,aut ſtare ſecundis,
Attamen extremum non claudere turpiter agmen.
Dicam igitur recinámque prius cantata,velútque
Magno diſcipulus referam dictata magiſtro:
Corporis vt moles animi terrena vigorem
Deprimat, obiectáque velut caligine noctis
Impediat prorſus ne poſsit lumina ſurſum

Tollere,

Tollere, ne poſſit cælorum arcana tueri:
Verùm oculos tantùm defigens rebus in imis
More ſuum, versétque lutum, verſetur in illo.
Quas animi tenebras, tanquam ſol lucidus olim
Diſcutit alma fides, vel (ſiquis dicere malit)
Mens accenſa fide. quis enim cæleſtia poſſit
Solers humanis adipiſci ſenſibus, vt non
Curſitet huc illuc varijs erroribus actus,
Sæpe etiam falſa ludatur imagine rerum,
Dum velut obtuſo penetrat ſolidiſſima telo,
Et quæ ſunt oculis imperuia cernere tentat?
Iam remoue craſſo fixos in corpore ſenſus:
Da mihi quanuis ingenium penetrabile, quanuis
Fœcundum, huc omneis humanas iunxeris artes,
Sit mihi ter purum, ſitq́, omnis ponderis expers,
Pernix, aërium, partéſque volubile in omnes
Non illud terra hærebit, pérque ima feretur,
Altius ingrediens cælo ſe credet aperto,
Et lunam & ſolem & reliquos circundabit orbes
Stellarum, certóſque aditus reditúſque notabit.
Idem ſi forſan cupiet cognoſcere cauſas,
Authores rerúmque Deos euincere cælo:
Tum verò ſeſe multos mens neſcia paſſim
Induet in laqueos, quærétque in lumine lucem,
Dijs adeò magnis impar, dabit inde ruinam
Præceps ex alto liquefactis æthere pennis:
Vt malè qui ſeruans cauti mandata parentis
Icarus Icario dedit olim nomina ponto.
Talibus innumeris eſt omnis plena vetuſtas
Exemplis, tales produxit Græcia multos,
Quos nimium vano ſapientes nomine dixit,
Rixantes linguis ſine mente loquacibus vltra
Fœmineum morem, aut cornicum nube volantum,

Nullos penè duos ſimiles eadémque probantes,
Dum vel poſterior conuellit dogmata primi,
Aut placita alterius decretis dum ſua præfert,
Molitúrque nouam proprio de nomine ſectam.
Nec tamen inuentus qui per tot ſecula verum
Viderit infelix, non eſt qui proxima vero:
Donec ſancta Fides dono demiſſa Deorum,
Primùm ſe tenui populo gentíque minutæ
Miſcuit, ingenijs nimiùm deſpecta ſuperbis.
Inde per ærumnas, cædes, tormenta piorum
Euaſit, nulli patiens ſuccumbere fato:
Nobiliúmque domos & regum tecta ſubiuit,
Signáque per totum victrix circuntulit orbem.
Non aquila huic ſignum, non minotaurus, imago
Terribiliſue feræ, miſeros quæ terreat hoſtes:
Crux eſt ſanguineis maculis diſtincta, trophæum
Illius à quo ſancta fides manauit in omnes.
At non carnificem, non hoſtibus illa minatur
Exitium (quanquam grauis illos luce carentes
Pœna manet nigri quondam Phlegethontis ad vndas:)
Omnia dura ſuis oſtendit, vincula, cædes,
Lethi infame genus, pendens è robore corpus.
Vt ſint nimirum leuia hæc, nihilíque putentur,
Perficit alma Fides; quæ cùm ſemel hæſerit intus,
Et penitus noſtris fuerit concepta medullis,
Continuò totam rapit ad cæleſtia mentem,
Præcipuóque Dei ſummi deuincit amore:
Et facit vt credat quæ vix credenda videntur:
Fortunam victrix incommodáque omnia vitæ
Subijciat pedibus, gemmas contemnat & aurum,
Quæque alia inſipiens bona vulgus maxima ducit:
Ac meditata mori quòd ſæpius antè diúque
Eſt, referre ſua credat nihil, an bene membris

Sit

Sit, capitíue ſuo, quæ vix ſua iudicat eſſe.
Ergo non illa humanis rationibus vllis
Orbes ſtellarum penetrabit, & intima cæli,
Non arcana Dei, non credita myſtica paucis,
Per ſe víque ſua poterit cognoſcere tantum:
Verùm terrenam ſibi molem & vincula demet
Corporis, ac poſita, velut anguis vere ſenecta,
Sola nixa fide tanquam pernicibus alis
Nuda ſuper lunam & ſolem ſuper aſtra feretur,
Ante Dei faciem donec ſe ſiſtat, & illo
Freta velut ſpeculo facilè omnia cernat vbique.

Ad LANCELOTVM CARLVM, Epiſc. Rhegienſem.

DISSIMVLARE etiam potuiſti, CARLE, tot annos?
Diſſimulare alijs? &, quod mage miror, amico
Tam caro, veteríque, tuæ tam laudis amanti,
Tantum Carle decus? tam raram carminis artem
Scribendi? cùm tu præſertim noſtra legendo,
Quamuis dura tamen, quamuis inculta, probares.
An tu diſſimules, qui tam mihi candidus olim
Viſus eras, animíque alijs in rebus aperti?
Quid cauſæ eſt igitur? tibi ſcilicet ipſe canebas,
Et Muſis, plausúmque dabas tibi ſolus, amice.
Sic laudem refugis? meritos ſic ſpernis honores?
Sic tibi odoratæ ſordeſcit, magne Poeta,
Frondis honos? pulchræ ſic vilis gloria palmæ?
Atqui larga tibi fœcundo copia ſemper
Ore fluit, quoties aliorum carmina laudas,
Et vates nullis hominum poſtponis, & ipſam

Ferre ſoles meritis ad cælum laudibus artem.
An ſuper Aonios ſaltus, ſuper ardua montis
Parnaßi, rapidis te Pegaſus extulit alis?
Caſtalióque auidus poſtquam de fonte bibiſti,
Mutatus ſubitò es, factúſque repentè poeta?
Nam quòd, amice, tuis fingis te lumine captum
Verſiculis, & me veſtigia cæca regentem,
Non agnoſco: vide potius confixeris ipſe
Vt lippos cornicum oculos, & ademeris omnem
Spem reliquis, tua ſcripta legent quicunque, poetis
Scribendi verſus. ô vatum pectora cæca;
Lactentem hunc adeò catulum qui ſurgere paßi,
Nec fixere prius telis & arundine denſa,
Quàm ſubitò incipiens latratus edere magnos,
Et vocem tulit & fauces compreßit adultis.
Quòd mihi notus eras quoniam magis, ipſe futurum
Proſpexi. ſed enim numero ſecluſus ab illo,
Spernebam capiti non impendentia noſtro,
More hominum qui ſæpe aliena pericula rident,
Et quaſi præcipiens animo ventura ſagaci,
Sperabam dominis me poſſe volentibus ipſis
Delibare aliquid de tanto laudis aceruo.
Nanque leues Muſæ nobis abiere relictis
In Druydum ſiluas, loca ſentibus horrida, poſtquam
Venimus, & miſeris lites ordimur acerbas
Iudicibúſque reíſque; ſed ô vos nectare poti
Reſpicite hũc noſtrum aßiduum ingratúmque laborem,
Et nos his preſſos aliquando exoluite curis.

Ad

Ad illuſtriſs. principem CAROLVM Card. Lothar.
Conſolatio aduerſus reliquias diuturni morbi.

VT biduo planè perÿ, biduóque reuixi!
Nam tum qualis erat mea mens, quàm fracta pauore
Nobis fama tui venit cùm nuncia morbi.
Vt ſe collegit, nullum ſimul eſſe periclum
Audÿt, alternáque leuari membra quiete.
Nunc regi ſuperùm meritò perſoluimus omnes
Vota pÿ, noſtras pro quo formidine menteis
Soluit, nunc precibus votiſque repoſcimus illum
Huius relliquias à te depellere morbi.
Te verò cui parta ſalus eſt munere Diuùm,
Et quem lætari decuit plus omnibus vnum,
Conturbare tuo narrant communia vultu
Gaudia: te referunt nil viſum triſtius vnquam.
Et quæ cauſa tui mœroris tanta? quid ipſe
Quid malè tam de te meritus data munera cælo
Reſpuis, & ſuauem tibi rerum ſubtrahis vſum
Inuidus? atqui nulla videtur cauſa dolendi.
Omnia ſunt belleq; foris pacata, domíque,
Conſilióque tuo, atque Errici principis armis.
Venimus, & tantum ſine ſanguine vicimus hoſtem:
Et Regi veteres ceßit Germania fines,
Libera, crudelis manibúſque erepta Tyranni.
Nec minus arridet priuatis ſors bona rebus:
Nam quæcunque homini contingere maxima poſſunt
A ſuperis, & quanta vel auſit poſcere nemo,
In gremium delapſa tuum profuſius omni
Imbre fluunt. Tu viuis, & omnibus eſſe beatus
Crederis. at quid poßideas tamen intus & extrà,
Et quæ circunſtent bona te neſcire videris.
Verùm hæ relliquiæ, morbi velut vmbra prioris,

Contriſtant animum, ſpes vana, metúſque futuri.
Non ego te ſolabor, vti feciſſe leguntur
Quidam olim, quia ſcilicet vno crure laboras,
Euge, bene eſt, ò amice, valent ſi cætera membra:
Et primis horis quoniam ſine febre fuiſti,
Præclarè eſt, quanuis acceſſit veſpere febris.
Sic cùm eſt alternis requies à febre diebus,
Non mœſtas æquum ad ſuperos proferre querelas:
Tanquam menſa pari natura bonúmque malúmque
Pondere miſcuerit, nunc mater, & antè nouerca.
Iſtius eſt ratio iamdudum exploſa magiſtri.
Quid ſi de medicis promam ſolatia libris,
Aut bis ſex tabulis: & agam ſic denique tecum?
Continua abſceßit: res eſt ſecura pericli:
Hæc habet alternam requiem: Quartana minatur
Vicinas hyemes & triſtis frigora brumæ.
Sed neque lenta nimis tardaq; inimica ſenectæ
Terreat impigrum iuuenem quartana, repentè
Diffluet, ac nubes ſolis tepefacta calore.
Et leuis eſt quartana vetus, neque liberat ægros,
Quominus & promiſſa obeant vadimonia ciueis:
Et ſua militiæ dent nomina, Prætor ad arma
Cùm vocat, infeſtúſque propinquat mœnibus hoſtis.
Multa quidem poſſum tibi non incognita certè
Et varijs deprompta locis exempla referre,
Quæ doceant qua te poßis ratione tueri,
Quo ſolers humana feras incommoda pacto.
Quid ſi nec mala res eſt morbus, vt eſſe videtur,
Et veri ſpecie nos ludit opinio falſa?
Vt ſi cui medicus porrexit amara fidelis
Pocula, principiò auertens oblata recuſet
Sumere, pòſt æger caris perſuaſus amicis
Quæ ſit vis eius medicaminis, hauriat vltro.

Sic quoque nos docti morborum ab origine cauſas,
Authoréſque Deos, animo tolerabimus æquo:
Suſpenſos habeat, quanuis tamen exitus anceps.
Cumque ſit humani generis pater, & bonus idem,
Suppeditare ſuis bona par eſt credere natis,
Et curare Deum quæ nos curare ſolemus.
Ipſa nec in terris quicquam natura creauit,
Ex quo non aliquem poſsis decerpere fructum.
Quanuis tabificos infligat vipera morſus,
Vtiliter ſolet antidotis præſentibus addi.
Multa etiam veniunt interdum commoda nobis
Ex inimici hominis maledictis, aut malefactis:
Corrigimus vitam, moréſque: audimus ab illo
Flagitia, infidus quæ nos celabat amicus.
Nam quæcunque Deus mittit mortalibus ægris
Seu bona ſeu mala ſunt, ſapiens ita collocat aptè
» *Vt quadrare putes. corrumpunt & bona ſtulti,*
» *Et mala quæ fuerant faciunt peiora fruendo.*
Vt cùm dura nimis ſtomacho datur eſca valenti,
Concoquit ille tamen, tribuítque alimenta per artus:
At cibus infirmis in bilem vertitur atram,
Quanuis ille tener, cedátque molaribus vltro.
Sic plerique malo cùm corporis antè fuiſſent
Infirmóque habitu, poſita ceu vere ſenecta
Exultant angues nitidi; ſic febre ſoluti
Mutata accipiunt tanquam noua corpora forma.
Nec minor vtilitas animorum. maxima, crede,
Pars hominum, triſti niſi morbo vindice, nunquam
Se reuocet: cælique vias poſt terga relicti
Rurſus eat. Quis enim florens & corpore ſano
Inter delicias agitat cæleſtia mente?
Nemo ferè trepidis niſi rebus numina Diuûm
» *Magna vocat. Monitor ſapiens in tempore morbus.*

Expertus moneo didici quæ non ita pridem,
Cùm multo fluerent ruptæ mihi ſanguine venæ,
Ac me dira ſitis premerétque intercutis vndæ
Et metus,& præſens, obſtent niſi fata, periclum.
Quas ego non aras,quæ non delubra Deorum
Tum ſupplex adij,quibus hoc non denique votis
Damnaui funebre caput. cúmque antè pigeret
Actorum, in melius mores mutare parabam,
Expendẽs mecum, factum hoc bene, at hoc malè factum:
Sic facies melius, ſic te cæleſtibus addes.
O cæcas hominum menteis, ignaráque corda!
Scilicet expectamus vt æthere rurſus ab alto
Deſcendens, noſtræ repetat conſortia vitæ,
Séque Deus turbis immiſceat agnitus illis,
Et ſua conſilia claro pronuntiet ore.
Non ſatis illa fuit manifeſtis prodere ſignis?
At magnum quanuis poßim perferre dolorem,
Si breuis,& citò præteriens: ſin longior, haurit
Paulatim vires, animúmque. Sed,ô bone, maior
Cernitur vtilitas in eo qui longiùs hæret:
Nam breuis ille prius fugit, quàm ſenſibus imis
Acceptus penitus deſederit. vt bene multa
Cùm ſimul in terram ſubitóque effunditur vnda,
Non altè penetrat, ſed tantùm ſumma rigando
Præterit: at longo diſtillans tempore, quanuis
Paucior, ima ſubit ſitientis viſcera terræ.
Cernis vt ipſa recens à partu fœmina, tanti
Vix ſoleat meminiſſe dies poſt quinque doloris,
Et thalamum repetat quem paulò abiecerat antè.
Sic quibus impoſuit plagam diuina poteſtas,
Si dolor ex illa breuis extitit, atque recedens
Relliquias ægro nullas in corpore liquit,
Audebunt etiam fœdare prioribus illi

Flagitijs

Flagitijs animas,turpíque reuoluere cœno:
At qui longus erit, duros emolliet artus
Paulatim,& menti pugnantia membra domabit.
Proderit & conferre tuis aliena, vicémque
Illorum,ſimili qui fato & ſorte premuntur.
Diuerſis quot vbique iacent regionibus ægra
Corpora,nullius cura ſeruata miniſtri,
Nec medicas experta manus? quot millia cogit
Pauperibus miſeranda fames excedere tectis,
Et circum vicos atrum malè quærere panem?
Tu molli in ſtrato,depictis ínque tapetis,
Seu calor eſt,æſtum flabris & frigore pellis:
Seu rigor eſt,multa propulſas veſte rigorem:
Et varijs ingrata cibis faſtidia tollis.
Atque hæc non parcis manibus tibi cuncta benignè
Porrigit Omnipotens, alijs non porrigit æqué.
Quo debes tu plura Deo qui contulit vni
Plurima,cùm poſſet tamen iſti plura,vel illi.
Nemo Deos vnquam fuit auſus poſcere tantum,
Quanuis confidens,tibi quantum fata dederunt.
Nunc ſi febre leui tentant iuuenilia membra,
Deſpondes animum. Nota eſt patientia Iobi,
Quem neque magnorum fregit iactura bonorum,
Interitúſque ſui generis, neque dira ſuperbæ
Coniugis indigno conuicia dicta marito,
Non immunda lues,graßánſque per omnia morbus
Viſcera: tantùm illam eſt auditus reddere vocem,
" *Nudus in hunc mundum veni puer,exeo nudus:*
" *Iſta Deus nobis dederat,Deus abſtulit idem.*
Vt diſcant homines etiam pendere caduca
Ex illo, neque ſpes in vanis ponere rebus.
Dic age poſtremò (quoniam concludere tempus)
Viuentis Domini quænam promiſſa fuere

Diſcipulis: quibus ille ſuos dimiſit onuſtos
Pollicitis? fortaßis opes, rerúmque ſuarum
Securum multos vſum promiſit in annos:
Anne voluptates æterna pace fruendas?
Horum adeò nil prorſus habebat in ore. quid ergo?
Morbos & tormenta, famem, duróſque labores,
Exilium miſeris, ſeruilem denique mortem.
Ergo notis ſic ille ſuos diſtinxit amicos,
Vt nigras pecudes cùm paſtor ſeparat albis.
Quare ſi pulchri atque beati viuimus inter
Omnes delicias, & nulla moleſtia, nullæ
Impediant ſomnos curæ, non poſſumus iſto
Cenſeri in numero, ſperaréque certa laborum
Præmia, quæ poſita in cælo ſunt lumine caßis.
Morbus, nec mala res igitur, nec inutilis; ipſis
Corporibus nonnunquam, animis etiam vtilis omni
Tempore: cúmque Dei miſſu mortalibus ægris
Venerit, & quoties, erit æqua mente ferendus.
Non humeris onus ille tuis imponet iniquum,
Aut ſupra vires, victor ſeu victus abibis,
Egregiam tanta referes pro laude coronam:
Attamen orandum quoties inuadet acerba
Febris, vt ægroto Deus illam corpore demat:
Conandum eſt etiam atque etiam languentibus, omni
Et cura & ſtudio mens exhilaranda; iocíſque
Ac ludis etiam fallendum tempus honeſtis,
Vt mox ad conſueta reuerti munia poßint.
Ergo per ſuperos, per ſanctum Regis amorem,
Per quicquid carum eſt, vel erit tibi, vel fuit vnquam,
Excute mœrorem hunc animo, cape gaudia mente
Intermiſſa diu: & te vitæ redde priori.
Quòd ſi nulla mouet propriæ te cura ſalutis,
Nullus amicorum reſpectus, amórque tuorum:

At

At patriæ pietas magna te voce rogantis
" *Excitet. Ingrati eſt patriam contemnere ciuis.*

Ad Margaretam Valesiam Franc. Regis filiam.

ANTE fores me, Diua, tuas videre frequentes
Qui ludunt pueri, niſi quòd fortaßis agebant
Tunc aliud, tamen errau tua limina circum
Sæpius, inferrémne pedem dubiúſue referrem:
Non quia me durus prohiberet limine ſacro
Ianitor, aſpectúmue tui quia ferre nequirem
Cæleſtis vultus. quid enim vel mitius illo?
Quæ facies hilaríue magis perfuſa nitore?
Et rediens Italis quondam legatus ab oris,
Hanc expertus eram bonitatem mentis in omnes:
Ex quo nota mihi tua primùm tempore virtus
Inter, Diua, tuos me iuſſerat eſſe clientes.
Quæ me res igitur retinebat adire volentem?
Ignauus pudor, & magnis contrarius auſis:
Natura meus ille quidem, veruntamen auctus
Iudicio (vitia vt defendere noſtra ſolemus:)
Idem conſpectu qui me quoque principis arcet,
Præclusitque meas diuerſa monentibus aures.
Incertum porro videant an acutius illi
Complures, an ſolus ego; ſed me tamen omnes
Sæpius hortantur, perfricta fronte pudorem
Ponere, ſollicita nil ambitione ferentes
Vtilius, ſpectare modò præſentia Reges:
Nec res præteritas, nec res agitare futuras.
Tu prima niſi luce fores pulſaueris huius
Quem tibi proponis deuota mente colendum,
Cænanti aſtiteris, prandentíque omnibus horis,
Dum te nox inimica domum diſcedere cogat,
Pauper eris: vis eſt, vis eſt adhibenda beatis

Regibus, eripiendáque multùm & ſæpe rogando
Munera, nec famæ eſt aliquid dandúmue pudori.
Nónne vides (etenim magnam longo ordine turbam
Deſcribunt, notos etiam mihi nomine quoſdam)
Omnes hi permulta, vides, & magna tulerunt
Præmia, non meritis proprijs, quæ nulla fuere,
Obſequio tantùm, ſeruilibus officiiſque,
Ambitionéque praua & ſedulitate procaci.
Ille magiſtratus petijt quos venderet auro,
Ille ſibi templi reditus, ſuperíſque dicata
Prædia, de ſanctis huic prompta pecunia fiſcis,
Nec vacuis manibus quiſquam diſceſſit ab aula.
Hæc non me valde ratio commouit, vt eſcam
Vtilitatis habens, cuius poſſeſſio vilis
Semper viſa mihi, ſemper deſpecta, nec vnquam
Tranſuerſum potuit digitum deducere honeſto.
Durior aduerſaria longè, & durior hoſtis
Ambitio, laudúmque animis innata cupido:
Quæ ſemper lectos hominum & clariſſima quæque
Ingenia aggreditur, priuatæ neſcia vitæ
Ferre modum, gaudénſque frequentis luce theatri.
His ſeſe natura tyrannis noſtra duobus
Mancipat, & veluti furijs agitata, ſuíque
Immemor, audet nobilium prærumpere clauſa
Limina, & inuitis intro cuſtodibus ire,
Vexare aſſiduè, & miſeros occidere reges.
Vidi cùm nuper media pranderet in aula
Henricus, premeret multorum turba virorum,
Et grauis inficeret loca ſpiritus, ille ſederet
Anguſto medius ſpatio, fuſúſque per ora
Multus ei ſudor manaret: nam fuit æſtas,
Et ſol ardentis ſuperabat brachia Cancri:
Vidi poſcentes à circùnſtante miniſtros

Turba,

Turba, vt perpaulum ſecederet, atque feneſtra
Vt daret oppoſita ſpatium ſpirantibus auris,
Poſcebant multis precibus: quis crederet illos
Impetrare tamen nunquam potuiſſe; tacebat
Frater, nec iuſti dedit vnquam ſigna doloris.
Sic mendicabat vilem Rex maximus ille
Aëra, quo miſer in triuijs mendicus abundat.
Dicite priuata quis veſtrum talia vita
Ferre velit? vobis lictores agmine longo
Apparent, cogúntque hominum diſcedere turbam.
Iam veſtrum quis non ſubeuntem excludat amicum
Intempeſtiuis ad ſe qui venerit horis?
Tu cedo, túne domi exerces tam lene rogando
Imperium in ſeruos, tua ſunt tam mollia iuſſa,
Si conductus idem faciat mercede miniſter,
Aut lapides aut ſaxa volent; aut noxia maior
Si fuerit, multa dorſum vibice notetur.
Vos alitis vitium hoc reges regúmque propinqui
(Parcite non vano dicenti vera poëtæ)
Diſsimulando alitis vitium hoc, alitíſque ferendo,
Dum quos hàc illàc errare videtis inertes,
Veſtrum aut circunſtare latus, non protinus aula
Exigitis: quòd ſi ex hominum ſermone ſciatis
Quanto peccetur veſtræ diſcrimine famæ,
Inuidiæ quantum vobis odiíque paretis,
Nullus veſtra hodie fucus circunuolet aula.
Non ideo tamen author ſum non veſtra colendi
Numina, Dijs geniti Reges regúmque propinqui;
Queis omnes omnem meritò debemus honorem,
Tantum adſit modus & ratio, & pulcherrima rerum
Gratia, quæ decori factis ſolet omnibus eſſe:
Et nos officijs operam ſic demus honeſtis,
Ne defraudetur pars noſtri muneris vlla,

Noſtram ne culpare moram reſpublica poßit:
Et non ardua frons, non vox ſummiſſa decebit,
Et minus inuidiæ, minus eſt habitura pericli.
Ante ſuos Perſæ quoties venere tyrannos
Deijciunt oculos, nec ſurſum lumina tollunt:
Inconſulta etiam multis audacia, poſtquam
Vis adeò refrixit, in ipſo concidit actu.
En totius habes (virgo doctißima) noſtri
Certam conſilij rationem carmine longo,
Quæ tibi ſi fortaſſe probetur, gaudeo; ſin tu
Diſſentis, erimus tam longo tempore tecum,
Dum te pœniteat noſtri (regina) moleſtos
Et tanquam fucos iubeas excedere tectis.

Ad Io. BELLAIVM Cardinalem.

TAndem, BELLAI, ſuperas tranſcendimus Alpes,
Hoc mæſti, quòd te fugientem apprendere quanuis
Poſſe videbamur, non vnquam eſt facta poteſtas.
Verùm nos aliquis Deus aut coniunget in ipſa
Italia, aut etiam (quod ſpero) redibimus vnà,
Tollemúſque viæ placido ſermone laborem:
Quinetiam interdum faciemus carmina, Flaccum,
Aut aliquem ex priſcis imitantia vatibus. At tu
Plúſne etiam poßint Muſæ experiare Latinæ
In medio Latio, & penetralibus ipſius vrbis;
An procul Italia, Belgis vbi Matrona Celtas
Diuidit, & leni Vincenum flumine ſaltum
Præteriens, bellóque vocatam nomine villam,
Ad fanum, muris & relligione vetuſtum
Labitur, & circum ſinuoſis flexibus errat:
Fanum ſuppoſitum colli, quem pulcher Apollo

Inſedit

Inſedit Muſis comitatus,& agmine vatum.
Nec procul hinc,poſtquam latè ſpatiatus in orbem eſt,
Cornibus adductis præclaram conficit Iſthmum:
Mox abit,occiduíque ſequens veſtigia Solis,
Ad læuam condit ſeſe melioribus vndis,
Inde ſubit primam Francorum inglorius vrbem.
Si meliora potes,Bellai, ſcribere Romæ,
Accipiam, propriúmque loci mirabor & vrbis
Ingenium: ſed enim vinci non poſſe videntur.
Antè quidem vulgò credebant eſſe negatum
Gallis vt verſus facerent, Muſaſq́ teneri
Alpibus,vt clauſtris ſeptas ingentibus,intra
Italiam; ſed tu perruptis molibus, inſtar
Herculis,hunc noſtræ es genti partitus honorem,
Extremíſque nouas terrarum in finibus aras
Princeps hoſpitibus Muſis Phœbóque dicaſti:
Ad quas egregij recitant ſua carmina vates,
Non Italis,non Romanis ceſſura poetis.
Aſt ego quem dulci fœcunda Bononia laſſum
Excepit gremio (ſi te cognoſcere noſtra
Fortè iuuat,veterémque adſeruas pectore amicum)
Porticibus latis contectus inambulo totos
Sæpe dies, cælóque Iouem contemno ruentem
Fulmina,& Hetruſcis collectos montibus imbres.
Nec tamen interea ceſſo, neque torpeo,verùm
Cœpta mihi quondam puero primáque iuuenta,
Viribus haud æquis, pòſt intermiſſa reſumo.
Leges prudentúmque hominum reſponſa,iacebant
Vt paßim confuſa priùs, ſinéque ordine; certis
Diſtribuo,mandóque locis,diuulſáque membra
Compono; longi rem adeò magníque laboris:
Quòd ni me retrahunt lites & iurgia, diri
Terribiléſque fori clamores, omnibus iſtud

Perfectum numeris opus annis reddo duobus,
Aut tribus ad ſummum. nec enim libet otia, quicquid
Temporis & vacui eſt ſemper tranſmittere nugis.
Scribentem leuia & morientia carmina, quæ non
Huic noſtræ ætati & fuſis per tempora canis
Conueniant, quid quæris? in hac poſtquam loca veni
Et tondere comam, barbam demittere cæpi,
Pauca loqui, ſignis & vultu oſtendere plura.
Mi videor ſapiens, vt tantùm pallia deſint,
Et Venetæ crepidæ: tibi forſan ſtultus & ijs qui
Non homines cultu, ſed vero examine pendunt,
Quæ placet amoto nobis ſententia riſu.

Ad CARDINALEM LOTHARING.

LOTHARI magnum iubeo ſaluere nepotem,
Qui veteres longo pòſt tempore viſit amicos,
Ereptus varijs pelagi terræq; periclis.
O geminos fratres, noſtræ duo lumina gẽtis:
Ille duces inter multos fortiſſimus omnes,
Sæpe malum noſtris aut finibus arcuit hoſtem,
Congreſſúmue acie campo ſuperauit aperto:
Tu ſermone potens, ſuauis dulcedine linguæ,
Auribus apprenſos homines, vt fune retorto
Huc illuc verſare potes, ſeu pace tuorum
Formandi mores, ſeu gens procul extera noſtris
Legibus, imperióque rudis parere docenda eſt.
Talem credibile eſt primorum ætate parentum
Enituiſſe aliquem, ſparſis ſine lege per agros
Qui populis perſuaſit, vt ijſdem viuere vellent
Incluſi tectis, ſimul ijſdem legibus vti.
Nunc tibi quando vacat tua florida viſere rura,

Et

Et riguos circum Dampetræ fertilis hortos
Ire, vel aërij montem luſtrare Medoni:
Coniunctum villæq́; nemus, cælóque minanteis
Pyramides, excisáque rupibus antra cauatis,
Dijs gratam patrijs ſedem, Romáque profectis,
Et ſpatia in medio congeſtæ ingentia terræ,
Æquatóſque ſolo tumulos, & plana locorum,
Vnde tibi pulchram longè proſpectus in vrbem,
Vnde Vicennarum ſaltus, Regúmque ſepulchra
Deſpicis & pingues, quos Sequana perfluit agros.
Hæc tua regna tibi conceſſu Regis obire
Quando licet, curis animum laxare memento,
Quæ iuueni ſpargunt albos per tempora canos,
Turpibus & rugis deformant frontis honorem
Ante annos atque ante diem. cape gaudia ruris
Cùm Nymphis, genióque loci, cum paupere vatum
Muſarúmque ſacro conuentu, diſce minora
Velle ſequi, paruáque humilique remiſsiùs in re
Ludere, nec ſemper cum regibus eſſe beatis..
Quondam etiam ſuperi cælo petiere relicto
Congreſſus hominum, nec vilis tecta coloni
Deſpexere, lutóque domos & arundine ſtructas.
Tu quoque faſtum animo tantiſper, & excute Reges
Magnificos, atque hæc nobiſcum obliuia pota.

Ad PETR. MONTAVREVM magni concilij R. Senatorem, elegantiſſimum poetam, & Mathematicum præſtantiſſimum.

VLTIMA quæ nobis à te longiſsima venit
Scripta nouo quodam pingentis epiſtola more,
Expreſſam referens hortiq́; domuſq́; figuram,
Vltima (nanque apicem ex illo mihi tempore nullum,

Saltem mandares alio ſcribente ſalutem)
Viſa mihi ſtudio, maioréque condita cura,
Ipſam cùm legerem. ſed enim tum quærere cauſam
Neglexi imprudens; nunc te ceſſante, requiro.
Ergo talis erat, tantóque ſubacta labore,
Quòd poſtrema foret, tibíque allatura ſupremum
Scribendi finem: & noua menti cura ſubiret.
Ex illo te nempe die diuina Matheſis
Cœpit, & incuruos circum verſatilis orbes
Circinus, ac picto conflati ex ære cylindri.
Quicquid id eſt, quæcunque fuit tibi cauſa ſilendi,
Non impunè feres. Nam cur ego te ſine viuam,
Vel ſine me patiar te viuere? cur vel vtrique
Noſtrûm non liceat, longis vt quando locorum
Diſtrahimur ſpatijs? conceſſo hoc munere ſaltem
Vſurpemus amicitiæ ſanctiſſima iura:
Quam violare, nefas quoniam non eſſe putaſti,
Bellum, ni reſipis, tibi non leue nuncio bellum.
Muſa mihi ſtimulos, & ſpicula ſæua miniſtra,
Hunc quibus vlciſcar, vel longa ſilentia cogam
Rumpere, nam te vtriuſque potentem fecit Apollo,
Nec poterit mortale Deos exurgere contra
Ingenium; ſed enim tentare leuiſſima præſtat.
Ergo quieturum, ſtimulos cùm ſenſerit acres,
Speraſti, quin dente ferox & calce repugnet?
Non ego; qui vires pridem ingeniúmque poetæ
Noui: non maledicta feret, non ille diu ſe
In nos quin regerat totidem vel plura, tenebit.
Sudabit, poſcet calamum, tabuláſque reſumet;
Tum mihi nota manus quanto ſe pondere libret,
Sæpe audita etiam reſonantis fulmina linguæ,
Et vereor: (ſed enim plagis & vulnere figi
Cum ſonitu malo, tacita quàm morte perire.)

Muſa, Syracuſii ſapientis ſtringere magnum
Aude diſcipulum; qui poſtquam transfuga noſtris
Præſidijs abijt, formas, radiúmque ſecutus,
(Puluereas formas, & vana inſomnia gentis)
Ex hilari, triſtis; mutúſque repentè, diſerto;
Ex facili comíque ferox, & durus amico
Factus, inurbanum vitæ genus atque ſeuerum
Delegit, reliquis odioſum & inutile, ſoli
Iucundum artifici, neque enim de nomine pugno.
• *Quis mihi te paucis mutauit amice diebus?*
• *Vnde furor ſubitò nouus hic? tún' Gorgone viſa*
- *In lapidem conuerſus abiſti? an triſtia Circe*
- *Pocula lethiferis è Pontó miſcuit herbis?*
Quid retices? aliud potius quiduis agis? illud
Nimirum eſt, veſtro quod contigit antè magiſtro;
Qui nimis intentus ſtudijs, non ſenſit ab hoſte
Captam, quam toties fruſtra ſeruauerat vrbem.
Huic tanti caſus ignaro miles ademit
Romanus vitam, ſua contemni ratus arma,
Indignúmque putans victis non eſſe timori.
Quod ſi tu noſtræ minus audis iurgia Muſæ,
At vocem moneóque & verba attendere legum,
Pœna Mathematicas quæ ſit tractantibus artes,
Quàm grauis & quàm dura tenes, quàm ſcripta ſeueré.
Huic te ſubijciam, quanuis te ſubtrahis aſtu
Nominis ambigui: ſed magno iudice vincam,
Qui nunc iudicijs, & veſtra regnat in vrbe.
Nam quis Grammaticis locus ad ſubſellia? non ſi
Aut pedibus valeas quantum formoſus Achilles,
Aut varijs homines poſſis eludere formis,
Et cineres oculis denſamq́; offundere nubem,
» *Non tamen effugias. vis eſt adamantina legum,*
» *Prælongæq́; manus, & ineuitabile robur.*

Quare ſi veteríque ac fido credis amico,
Si ſapis,iſtas mitte ſuo cum puluere nugas,
Iſtos lucifugas,elingues linque magiſtros;
Nulla quibus priuata ſatis vel publica nota
Officia,& populis ius redde, quod antè ſolebas;
Sic animum quoque reddideris,qui penè receſſit
Dum nihil abſenti iamdudum ſcribis amico.
Quòd monitis ſi fortè meis parere recuſas,
Expectáque truces,plenóſque doloris iambos,
Quos mea me primùm rabies tentare docebit:
Verùm tu monitis præbe melioribus aurem,
Et placidæ paci poſtponere bella memento.

Ad Io. Card. Bellaivm.

QVÆ mihi Campanis rediens infirmus ab oris
Carmina ſcripſiſti lectica vectus aperta,
Non prius accepi,quàm veni ſoſpes ad vrbē,
Vnde profectus eram biſſenis antè diebus:
Digna mihi magno tua carmina viſa Marone
Et non ætatis noſtræ, non temporis huius,
Sed veterum emunctas redolentia ſcripta lucernas:
Illa tui deſiderium non tollere prorſus,
At lenire tamen potuerunt vſque legendo.
Tu verò propera: nimis illud nanque veremur
Vt noſtri memorem te regia non ſinat eſſe
Aula, ſoporiferúmque infundat blanda papauer;
Atque iterum doleant reuocata pellice Muſæ.
Quare ſi ſapies ceratis auribus iſtam
Præterages nauem, tutóque in littore ſiſtes.
Hoc te commoneo, ſapientem ſtultus amicum.

Ad MARGARETAM VALESIAM,
Franc. Regis filiam.

De ſacris carminibus M. A. Flaminij.

EST modò quòd miſerum poßis defendere Flaccum,
Qui nunc Socraticis ſermonibus imbuit aures
Virgo tuas: & vana reliquit ſomnia vatum.
Nam locus occurret ſi quis non virgine dignus,
Qui teneras aures, teneros qui lædat ocellos,
Hunc tu præteriens vitabis, qua prius arte
Sirenum cantus varios, & littora Circes,
Aut Scyllæ rabiem ſapiens vitauit Vlyſſes.
Ergo Venuſinum vatem tractare memento,
Non tamen vt Tullì poſtponas aurea ſcripta,
Quæ nunc in manibus tibi ſunt, quibus omne docendo
Exequitur vitæ officium: monſtrátque duobus
Propoſitis, vtrum melius potiúſue ſequendum,
Vtilitas quoties pugnare videtur honeſto:
Et quid publica res, quid item priuata negotì
Poſtulet ac ſtudij, modus & qui finis honorum,
Quæ patriæ pietas ſit debita, quæque parenti.
Hæc, alia atque docet priſcæ veſtigia vitæ:
Quæ velut à doctore manu tibi tradita ſummo
Ipſa tuæ vertas in commoda plebis & vſum.
Nam memini te ex officio cùm fortè monerem
Nuper, vt è medijs Tullì deprompta medullis
Veniſti quædam memor in loca, ſcilicet alto
Antè impreſſa animo. quid enim condiſcere prodeſt
Ni pòſt efficias longo percepta labore?
Ac mihi præclarum tua quanquam vita videtur
Omnibus exemplum viuendi tradere rectè
Matronis & virginibus: licet omnia tecum
Naſcens attuleris: fiunt tamen iſta vigentis

Semina naturæ fiunt meliora colendo,
Vberiora magis verſandis denique libris.
Quid te cùm talem tantíſque parentibus ortam
Cùm videant homines doctis incumbere chartis,
An non incenſi ſtudio atque ardore ferantur
Ad iuga Parnaſsi niueis habitata Camœnis?
Vtque etiam Solis radijs extare videmus
Omnia quæ variè creſcunt diſperſa per orbem,
Externáque afflata caput vi tollere cælo:
Sic mihi non ſolùm quæ noſtris plurima terris
Ingenia excellunt, ſed quæ diſiuncta locorum
Sunt etiam ſpatijs, alióque ſub axe morantur,
Omnia vim ſentire tuam radiíſque moueri
Virgo tuis, tanquam Solis fulgore videntur.
Hæc fuit innumeris ſcribendi cauſa poetis:
Hæc quoque Flaminium inſigni modò nomine vatem
Impulit, vt tandem nugis in morte relictis,
Aptarétque lyram ſacrúmque ad ſidera carmen
Pangeret, ac poſtrema tibi monumenta dicaret
Hæc ſua, regali donum regale puellæ.

Ad PETR. CASTELLANVM, Epiſc. Matiſconenſem, Bibliothecæ Regiæ præfectum, quem FRANCISC. Rex, ob ſingularem eruditionem, & eloquentiæ laudem, inter familiares ſuos præcipuè dilexit. Accuratè & oratoriè ſcripta eſt.

CASTELLANE decus muſarum, & caſte ſacerdos,
Vittis, ac merita frontem redimite corona:
Seu te Caſtalides naſcẽtem hoc nomine Muſæ
Donarunt, ſiue ipſe tibi virtute paraſti
Id, fidei commiſſa tuæ caſtella tuendo

Fortiter,

Fortiter, & Muſis longa obſidione ſolutis;
Quas fera barbaries ſucceſſu turgida rerum,
Iniuſtáque orbis per vim ditione potita,
Haud procul extremis Europæ finibus, Alpes
Inter, & Oceanum ſpatijs vrgebat iniquis.
Et iam barbaries longè latéque tenebat
Omnia, iam ſeſe Muſæ ſuáque arma parabant
Dedere, præſidio niſi Caſtellane fuiſſes,
Auſus te innumeris exponere millibus vnum:
Pro quo magna tibi conceſſit magnus Apollo
Præmia, cuius tu auſpicijs ea bella gerebas.
Dilectas ſeruare dedit tibi nanque ſorores,
Téque ſacerdotem, defenſi numinis ergô,
Inſtituit, templíque adytis præfecit & aræ:
Credita Muſæi nec non cuſtodia ſacri.
Quinetiam noſtris inſuetas vocibus antè,
Et Græco tantum, Romanóque ore loquentes
Muſas, Francorum docuiſti effingere verba
Princeps, antiquis noua tradens nomina rebus.
Muſarum Antiſtes ſacer, interpréſque fidelis,
Cuius mellifluo recitantis pendet ab ore
Totus, & in ſuaui penitus ſermone quieſcit,
Cùm poſita Muſas pharetra reſpexit Apollo.
Tu potes illius quouis impellere mentem,
Et mulcere graues blandis ſermonibus aures,
Et delere animis, ſi qua eſt fortaſſis oborta
Suſpicio, abſentis famam quæ lædat amici.
Nam bonus eſt, ſentítque preces, patitúrque rogari.
Sæpe diu meditata priùs, decretáque fixo
Propoſito, pietas illum mutare coegit
In patriam, atque inopis ſupplex oratio vulgi.
" Nimirum hoc illud factum ſapientis, in horas,
" Si toties res ipſa ferat, noua ſumere ſemper

» Conſilia,& nunquam certis addicere mentem.
Offenſúſne mea leuiter,culpáue paterna
Continuò eijciat,tam paruo in crimine pœnam
Æternam ſtatuens. Quàm multò lenius illud,
Experiar ſiquid melius natura ,vel ætas
Ipſa feret: qui nunc malus eſt,erit vtilis olim
Forſitan,& frugi fiet patre natus inerti.
» Sæpe malis ſoboles generoſa parentibus orta eſt:
» Sæpe ſalus patriæ venit de ciuibus illis,
» Infamis quorum fuerat,turpíſque iuuentus,
» Quíque ſuam vario macularunt crimine vitam.
» Nam neque vertiſſent Carthaginis alta ſuperbæ
» Mœnia Romani; nec vos ſtaretis Athenæ,
» Perſarum bello,ſi forſan honoribus eſſent
» Summoti,per quos venere hæc commoda ciues,
» Prima quibus paulò fuerat laſciuior ætas.
Hæc ſeges eſt ingens,exemplis hunc ego poſſim
Innumeris cumulare locum: magis ille videtur
Lubricus,offensóne ſalutem patria ciui
Committet ſapienter,an eius credere natis
Debeat,an patrium vlturos ſperare dolorem?
Hæc ſi perſequimur ſtudioſè ſenſibus imis,
Et nunc cuncta ſibi ante oculos,nunc ſingula ponet
Vir bonus, extemplò facilè vtrum præferat vtri
Viderit,& quid ei reſpublica credere poſſit
Ob meritum patris,cuius ſuſpecta fides eſt.
» Vincit amor patriæ generoſo in corde paternum:
» Nec ſua cuique domus iucundior,aut magis vlli
» Grata bono, quàm communis vel publica res eſt;
» Quam laus inſequitur,& munus adorea Diuûm,
» Mortales animos ad certa pericula cogens
» Ire gradu celeri,nec triſtem horreſcere mortem.
Nemo magis Cyro ſuperatum offenderat hoſtem,

Quem

Quem gaza atque opibus ſpoliauit, denique regno:
Vitam erepturus, niſi ſors & fata vetarent.
Hunc tamen & Cyrus, Cyri ſucceſſor & hæres
Perpetuum comitem bellorum & pacis habebant,
Conſultóque prius fecerunt omnia Crœſo.
An memorem pulſum crudeliter vrbe Camillum?
Cui tamen abſenti paucis pòſt Roma diebus
Imperium, faſcéſque dedit: non ille ſuperbo
Reiecit vultu patriam, non ſegniùs arma
Tractauit, non frigidior fuit impetus illi,
Quamuis altè impreſſum animo, fixúmque ſederet
Iudicium populi, magnaq́ infamia mulctæ.
Quot Romæ clari, quot Graca per oppida ciues
Exilio vertere ſolum, quibus inde reuerſis
Conſenſu populi delata potentia creuit?
Qua non immodicè, neque prauis actibus vſi,
Seruarunt vrbéſque ſuas fecere beatas.
Quòd ſi ſæpe bono patriæ fuit, ardua rerum
Ciuibus, & ſummam imperij committere læſis:
Quid dubites ipſis læſorum fidere natis,
Sæpe quibus patria eſt ipſo mage cara parente,
Et quos ſæpe patrum non valde iniuria tangit?
Lethales inimicitias, odiúmque ſepulchro
Iuſſerat inſcribi, atque ingratæ nomina Romæ
Scipio, cui deuicta nouum dedit Africa nomen:
Filius huic nulli ceſſit pietate, nec armis,
Et patriæ fines, Libyæ protendit in oras,
Æmuláque euertit felicis mœnia Romæ.
Antigoni meritò commendat Græcia factum,
Qui cùm diuideret popularibus æquus honores,
Propria ſe dixit, non fortia facta parentum
Reſpicere, & macula frontem qua quiſque notatus
Eſſet, non turpes alieno in corpore næuos.

" *Non etenim,veluti vitia vt quandoque parentum*
" *Corporis,in natis ipſorum expreſſa videmus:*
" *Sic animos animis ſimiles natura figurat,*
" *Quorum tota Deo eſt,tota eſt cæleſtis origo.*
" *Multa boni mores,ſtudium quod quiſque ſecutus,*
" *Multa dies etiam in nobis & tempora mutant,*
" *Multáque iudicio in contraria vertimus ipſi.*
" *Sic Reges hodie quibus eſt data ſumma poteſtas,*
" *Communis deceat perſonam aptare parentis,*
" *Et patriæ genitos,non patri ducere ciues.*
Hæc ideò ſum longa tibi præfatus,amice,
Argumentorum iaciens quaſi ſemina quædam,
Quæ tu vel facies meliora,vel his alia addes
Græcorum deprompta libris, deprompta Latinis,
Vt referas olim vacuas ad principis aures;
Cùm Muſis operam ſolus dabit,aut vbi curis
Sepoſitis,medios inter diſcumbet amicos.
Ecce tibi ſequitur minor illa quæſtio, certis
Perſonis,& temporibus finita, lociſque:
Huc adhibe totúmque Helicona,nouémque ſorores,
(Quãquam ô tu ſatis vnus eris mihi, dummodo cœptam
Poßis extrema cauſam concludere fini)
Huius ſit tua laus potius, tua gloria facti:
Veſtra mihi curæ fuerit bene facta tueri,
Et non ingratis aliquando prodere chartis.
Mi pater (vt reliquas taceam,quibus ille valebat,
Virtutes animi) conſtans in amore, tenacis
Propoſitique fuit, certus quæcunque tuenda
Cæpiſſet, prompto capitis retinere periclo.
Hunc morem puer inſtituit, ſeruauit adulta,
Extremáque ætate, rei contemptor opúmque,
Pauper,& vtilibus præponens ſemper honeſta:
Cùm ſubitò oppreßit caſus miſerabilis illum,

Et

Et magnæ fortuna domus: vt ſæpe ruina
Vnius affligi multas, labíque videmus:
Hic non iudicio, ſed quodam errore, ſecutus
Inuiſam ſuperis cauſam, miniméque placentem,
Triſtis vt euentus docuit, poſtremáque rerum,
Errauit (fateor) aliquantum temporis amens.
Nec tamen aut patriam contra ſtetit, aut tulit arma:
Verùm operas tantùm, priuatáque præſtitit hoſti
Officia imprudens, annum non amplius vnum:
Triginta totos cùm iam ſeruiſſet amico:
Quem ſimul audiuit crudeli morte peremptum,
Illas continuò feſtinus linquere partes
Cogitat, & reducem patria ſe ſiſtere terra.
Iam neque promiſſis, neque conditionibus vllis
Vti ſuſtinuit, cùm præmia poneret illi
Magna, domíque locum Germanus Cæſar honeſtum.
Hæc nihili pendens, Acromontémque ſecutus
(Is tum fortè fuit Regis legatus in vrbe)
Antiquum patriam viſendi expleuit amorem.
Ex illo fuerit vir qualis tempore, multis
Teſtibus & fidei plenis oſtendere poſſim:
Vtq́, etiam Regis legatum, non ita pridem
Ad Lotharingos de pacis fœdere miſſum,
Conſilio (quæ tum fuit illi copia præſens)
Iuuerit, atque opibus; quanuis dolor impius ægro
Articulóſque pedum, nodoſáque membra teneret.
Vana fides abſit dictis, & opinio læua,
Quæ me nec pietas, nec amor confingere ſuaſit.
Nemo fidem verbis meliùs factíſque probauit,
Nullius vel grata magis, vel amica voluntas
Enituit, ſibi cùm à ſuperis oblata putaret
Tempora, queis ſtudium atque animos oſtendere Regi
Antè ſuo poſſet, veteríſque abſtergere facti,

g

Si qua impreſſa diu veſtigia fortè manerent:
Quàm vetulum corpus, moribundáque viſcera matri
Redderet antiquæ: ſed fatis non ita viſum,
Irritáque in tenues abierunt omina ventos.
Hìc vbi Lingonico deſcendens Moſa Voſego,
Saltibus Argoniæ Campanam diuidit oram;
Parte alia Rhenus limes tutiſſimus olim,
Dum res Romanæ ſtabant, & regna Quiritum,
Nunc haud difficilè Germanis peruius armis;
Lothari medios flauum genus incolit agros:
Hìc finem errorum poſuerunt fata parenti,
Erepto innumeris terráque maríque periclis.
Sed non inuidiæ potuit vitare latentes
Inſidias, quæ me miſerum prorſus malè perdunt.
Multa ſcio rumore priùs iactata, deindéque
Auribus inculcata boni mendacia Regis,
Quæ finxere homines, odia aut priuata ſequentes,
Aut dicendi etiam malè conſuetudine praua,
Falſaq́; pro veris & ſuſpicioſa ferendo.
Sed ratio vani rumoris idonea vindex
Commentum falsò, & malè firma diluit hærens
Crimen aqua; patriam genitor quòd ſemper amauit,
Me quòd amat nimium, quòd ſe plus diligit ipſo,
Et magnum cupit imprimis, cupit eſſe beatum,
Veráque nanciſci virtutis præmia, quæ res
Omnis in arbitrio eſt, regíſque à munere pendet.
Cui potius velit ille ſuos prodeſſe labores?
Quò tot, & aſſiduæ torquentes intima curæ?
Quò maria aduerſis toties ſuperata procellis,
Sæpius inſcenſi vario diſcrimine montes?
" *Crede mihi, non iſta ſibi tam triſtia ſumant,*
" *Nec ſibi tam certis redimant incerta periclis:*
" *Contenti potius modico requieſcere malint,*

Atque

» Atque domi nigrum tutò conſumere panem;
» Naturalis amor ſtimulet niſi corda parentum,
» Oblitóſque ſui natis intendere cogat.
Sed quid ego patris pergo defendere factum,
Cuius longa dies deleuit funditùs omnem,
Et venia errori iamdudum præbita, culpam?
Nam ſi hodie tibi ſit, bone Rex, integra poteſtas,
(Quæ tua par pietas, quæ par clementia Diuis)
Concedas citius tali pro crimine pœnam,
Quàm vel ego iuſtis factum defendere cauſis,
Vanáque peccato prætendere nomina poſſim.
Magnus eò eſt habitus Cæſar: te Quinte Ligari,
Te Marcelle, alióſque aduerſæ partis amicos,
Reſtituit: tu maior eris, Franciſce, quòd eſſes
Cùm Rex legitimus, nulli quandoque petenti
Suppliciter veniam, reditum, patriámque negaſti.
Omnes coniugibúſque ſuis, natiſque fruuntur,
Et reuocata tenent auido patrimonia fiſco,
Próque tua ad ſuperos emittunt vota ſalute.
Adde quòd & turmas equitum, peditúmque cohortes
Nonnulli ducunt: quidam pro limite cuſtos
Inuigilat, clauſáſque tuetur ab hoſtibus vrbes:
Quod mihi iudicio magno feciſſe videris,
Vt quos nulla tuos iniuria fecerat hoſtes,
Non odium, fidos numerares inter amicos,
Muneribus mentes obſtringens & benefactis,
Fortiáque inijciens rediuiuo vincula amori.
Talibus emicuit paucorum gloria factis.
» Multi nanque ſciunt alios & vincere poſſunt:
» Rari adeò ſeséque domant, animóſque rebelles,
» Præſertim Reges, & quorum eſt ſumma poteſtas.
Nanque vt difficile eſt, hoſtem cùm tollere poſſis,
Non tamen vlciſci, ſed contrà parcere victo:

Sic longè maior, vel multò maxima virtus,
Non ſolùm triſtem deponere cordibus iram,
Verumetiam, quicum tibi ſit vetus vſque ſimultas,
Illum vltro meritis ad te perducere amandum.
Hæc te ſublimémque ferent, cæló que locabunt
Altius, & memorem ventura in ſecula famam
Longius extendent, quàm magnis de tribus orbis
Partibus egiſſes pulchros, Franciſce, triumphos:
Quàm ſi mille virùm fudiſſes millia victor;
Mille ſuis captas numeres cum ciuibus vrbes:
„ Et quæ nec tua ſunt, nec tu tibi dicere poßis
„ Propria, ſed quorum fortuna maxima pars eſt.
„ Veram non etenim virtutem hæc ſigna ſequuntur,
„ Quæ perſæpe dolis & viribus optima ceßit,
„ Seruiuitque domi, victoris vænijt ære.
Me quibus adnumerem? patriam non ipſe reliqui
Vana ſequens, flamma neque ſum verſatus in illa:
Non oppugnaui patriam, patriæue parentem:
Quem natura locum dederat mihi, ſemper amaui,
Et natale ſolum colui haud inuitus, in illo
Conſtituíque domum, fortunas & ſimul omnes.
Coniugio indigenæ proles mihi nata parentis:
Deſpicio priuata, animum communibus addo,
Iudicia exercens nonum iam circiter annum.
Quid, dices, pulchérne tibi eſt iratus Apollo?
Non equidem, nec ſi minimùm ſit, viuere paruo
Horæ momento cupiam. Quis Apollinis iras
Suſtineat, cùm tela manu vibrauit & arcum?
Sed mihi conſpectum rutili contraria Solis
Nox adimit, denſæq; ferunt caliginis vmbræ:
Et mea perpetuo riguerunt frigore culta,
Nec ſe tollere humo, nec in altum ſurgere poſſunt.
Non ego ſupremas pertingere luminis oras,

Conſpi-

Conſpicuúſque alios inter, magnúſque videri,
Ipſe vel immergi cupio ciuilibus vndis:
Ardua non aueo tractare negotia ſolus,
Nec mihi cor tumidum cæca ambitione laborat;
Tantùm oro (potes id conceſſu nanque Deorum)
Fac videam Solis radios, & diſcute nubes,
Fac Solem adſpiciam, videat me pulcher Apollo,
Non tanquam ignotis aliquem regionibus ortum,
Aut vitam externo cupientem ducere cælo;
Sed numeret ponátque ſuis in ciuibus vnum.
Hoc te, maxime Rex, poſco: Dĳ cætera faxint,
Et tua quæ Dĳs eſt cæleſtibus æqua poteſtas.

MICHAELIS HOSPITALII GALLIARVM CANCELLARII EPISTOLARVM ſeu ſermonum liber ſecundus.

Ad IACOB. FABR. Præſid.Inquiſ.in Sen.Pariſienſi.

Litium execratio.

O Diræ lites,ô iurgia ſæua reorum!
O furijs, Ereboq; ſata, mortalia ſemper
Continuo diræ laniatu corda ſecantes!
Queis neque deterius potuit, neque triſtius vllum
Iuppiter iratus terris immittere monſtrum.
Quæ laſſis requiem membris ſomnúmque negatis;
Omnia quæ prauo naturæ vincula more
Soluitis, & iunctas æterno fœdere dextras
Cogitis aduerſis concurrere cominus haſtis:
Quæ firmum nihil,atque ratum nihil eſſe iubetis.
Quæ Regum comites, vltróque impellitis ipſos
Neſcio qua turpi Reges dulcedine captos,
Currere in hoc ſtadio,nec honeſta vincere pugna.
At meliora tamen ſuccedunt vltima primis:
Aut ferrum fuluo fortaſſe rependitis auro,
Et cùm multa rei tulerint incommoda,tandem
Grande lucrũ referunt. quale hoc? lucrentur vt aſſem,
Tota reſignatis fundunt patrimonia fiſcis.

Quid,

Quid, quòd multa ferunt ſeruis indigna, ſúique
Obliti generis, nunc vilis ad oſtia Scribæ
Manè ſedent, illúmque forum comitantur euntem;
Obſeruant quàm longa dies, & nocte reducunt.
Nunc vbi clauduntur manibus ſubſellia ferreis,
Lictores ſolio inſignes, virgáque ſuperbos
Suſpiciunt humiles, aditúmque precantur & orant:
Aut mixti media certant irrumpere turba,
Excluſíque, nihil præter maledicta, leuéſque
Aſtantum riſus, & verbera ſæpe reportant.
Tantáne venturi ſpes vos ſuſtentat honoris?
Tantum lætitiæ capitis iam cordibus imis,
Libertas ne ſit potior? Tu ſcilicet iſta
Nobilitate ferox, iſtíſque parentibus ortus,
Vilibus officijs ſummittere libera colla
Pulchrius eſſe putas, vt ne videare propinquo,
Aut alij ceßiſſe tuis de vitibus vllam
Particulam, ne ſit quiſquam te ditior alter?
Inſtar equi viridem in prato qui ſolus vt herbam
Paſceret, impigro veritus concurrere ceruo,
Fugit ad externas vires, hominémque popoſcit
Auxilium, dorſóque equitem, frenúmque recepit
Ore, quoad totis ſuperatus cederet herbis
Æmulus. at quanti victoria conſtitit illi!
Victor eques domito renuit deſcendere dorſo,
Nec victoris equi manibus dimiſit habenas.
Quid tu? ne fiat res aſſe tibi minor vno,
Ne plus accipiat, ſibi ne plus arroget alter,
Tot ſuperinducis dominos inuicte ſuperbos
Elato capiti; tot ſpurca, redemptáque nummis
Mancipia, vnius quia mores ferre nequiſti,
Viſus quòd potior tibi pace teruncius alma.
At tibi ne fuerint, quæſo, tua commoda tanti,

Néue adeò pulchrum ducas ciuilibus armis
Vincere, vt excutias animo generoſa tuorum
Facta, quibus magno vitæ diſcrimine partos
Hos quondam titulos, atque hæc inſignia genti
Tranſmiſere ſuæ. tu degener arma relinques
Digna viro? potiúſque ſtyli mordacis acumen
Intendes ſocijs, & ciuibus atque propinquis,
Quàm ſtringes gladium patriæ generoſus in hoſtem?
» *Si res eſt iactanda, modo iactetur honeſto:*
» *Aude aliquid, melior quo ſit reſpublica, & vnde*
» *Immortalis honos, æternáque manet in omnes*
» *Gloria venturos poſt ſecula multa nepotes.*
» *Nobilitas, veræ ſe captam laudis amore*
» *Prædicat; in promptu laus eſt, faciliſque paratu,*
» *Si falſa veram ſcires diſtinguere laudem.*
» *Vt vincas modicam ſub auaro iudice litem,*
» *Vendis agrum, vendíſque paternas improbus ædes:*
» *Vt patriam tuearis, equíſque armíſque parandis*
» *Sordidus exiguum quadrantem inſumere nolis?*
» *Non ita Francorum ſurrexit gloria cælo:*
» *Non incluſa foro, non his exercita pubes*
» *Artibus, Europæ atque Aſiæ circuntulit arma.*
» *Caſtra forum; ſtylus enſis erat; ſecura domi pax:*
» *Cum patriæ bellum communiter hoſte gerebant.*
Verùm hæc nec puer edidici, nec tradita patre
Accepi, nec Ariſtotelis de moribus vnquam
Libros, aut diuina Platonis dogmata legi.
Me pater admonuit puerum, me ſemper adultum,
Rem facerem: bona quæ delata parentibus hæres
Cæpiſſem, quacunque via & ratione tuerer:
Quo me defendam potius quàm iudicis atque
Legum præſidio? quibus illum iuſtius armis
Extrudam laribus patrijs fundóque paterno?

Hunc

Hunc circumueniam, captúmque in vincula ducam,
Unde queat non ipſe fugax euadere Proteus.
Nec verò nihil iſte videtur dicere cauſæ,
Res & diuitiæ cui ſunt extrema bonorum.
Quanquam rem melius maturè abiecerit, vt ne
Cum rebus pariter meliores perdat & annos.
Iſtis quid facias, iſtis qui limina ſacra
Muſarum, tripodas ſacros, & Apollinis arcum
Attigerint, libris videas quos ſæpe relictis
Amplecti lites, inimicáque iurgia Muſis,
Iactari circum omne forum, circum omne tribunal?
Non ſic Democritus, bona qui dimittere cuncta
Non dubitauit, vt hoc quaſi pondere mente leuatus
Liberius ſtudijs incumbere poſſet honeſtis.
Ergo vide ſacras tua ne ſententia leges,
Et pariter legum conſultos pellat ab vrbe,
Turbarum vt cupidos & ſeditionis amantes.
» *Conſultos ego legis, & ipſam tollere legem*
» *Amens voce mea iubeam? cui nulla videtur*
» *Publica res ſine lege diu conſiſtere poſſe,*
» *Quæ ſceleri pœnam, virtuti præmia ponit.*
» *Vtilis illa quidem, multíſque referta beatè*
» *Ac bene viuendi præceptis: ſed quotus illam*
» *Quiſque ſolet manibus hodie contingere puris?*
» *Turpia degeneres vilis contagia lucri*
» *Corrumpunt animos, lucris inhiamus auari.*
Atqui de multis & magnis litibus ampli
Exiſtunt reditus, veniunt vberrima lucra:
Moliri cauſas igitur conamine toto
Expedit, atque animos incendere litis amore:
Commonſtranda forum via quæ rectiſſima ducit,
Implendi ſpe certa animi, litéſque ſerendæ,
Multiplicem vt fructum reddat cum fœnore campus.

Si fuerit noſtra lex aduerſaria cauſæ,
Si iudex cuſtos rigidus legúmque miniſter,
Quærenda eſt ratio, qua legem eludere poßis,
Qua vafri quanuis & acuti iudicis aurem
Decipias. ſic prima ſolent exordia lites
Sumere, ſic quoque lis deinceps ex lite reſurgit:
Et forti ſemel vna manu iugulata, cadendo
Reſtituit plures alias, mirabile dictu.
Angulus ille, vides, qui ſeſe proijcit extra
Mœnia lata fori, Galeoti pone tabernam,
Vendit vbi fucos vnguentáque mollia quidam,
Inſubrum aut Ligurum nuper qui venit ab oris:
Ad quem ſæpe, velut ſcopulum, eſt illiſa reorum
Et proiecit opes immenſas naufraga puppis:
Angulus ille dolis plenus te furta docebit
Omnia, iudicibus tenebras offundere cæcis,
Extrahere in menſes multos & ducere litem.
Et quæ deterior modò conteſtata fuiſſet,
Quo poßis pacto meliorem reddere cauſam.
Hinc ſpes & ſcelerata reis audacia creſcit,
Hinc animos ſumunt, & ferrea, Iuppiter, ora
Appellatorum multos metuentia caſus.
Talia Romanis noſtríſque in legibus eſſe
Monſtra nego: commenta fori ſunt iſta parandis
" *Augendíſque opibus. leges aliena cauere*
" *Furta, cauere alijs potius quàm fallere monſtrant;*
" *Dißidia & lites placida componere pace,*
" *Et caſtas ſeruare manus, & parcere ſumptu:*
" *Nullam ex dißidijs alienis cogere prædam,*
" *Commiſſos curare greges, & commoda plebis:*
" *Quæ lites minuunt, concordia ſæpius auget.*

Ad

Ad MARGARITAM Regis ſororem.

IN toties noua cura ſubit tibi pectus honeſtum
Regia virgo, ſubit veteris noua cura clientis,
Excipiunt alios alijq́; ſubinde labores:
Cura mei non digna tuo, non virginis ortæ
Regibus ingenio, Regis non digna ſorore.
Et quid enim damni reſpublica fecerit, aut tu,
Ignotum mihi perpetua ſi nocte prematur
Nomen, & hic noſter conſiſtat curſus honorum?
Quanquam non obſcura nimis ſunt tempora noſtræ
Prima iuuentutis, vitæq́; haud pœnitet actæ:
Forſitan & veniens fuerit nec inutilis ætas.
Non tamen eſt nobis tanti decus, aut honor vllus,
Vt grauis vſque tibi, vel debeat eſſe moleſtus:
Et pudet in noſtra tantum te ponere cauſa
Temporis & ſtudij, tantum cœpiſſe laborem:
Pergere continuò benefacta recentia primis
Accumulare, nouóque tibi me obſtringere nexu.
Quinetiam ambitione mala peccare, nimíſque
Gnauiter & cupidè prenſans offendere poſſim.
» Nec cogi, precibúſue adigi vult ſumma poteſtas,
» Nec ſe pulſari patitur: mala nomina tanquam
» Creditor appellet, ſtrictóque repoſcat auarus
» Iudicio: ſemper nec largitoribus idem
» Eſt animus, non mens eadem, non vna voluntas.
» Regibus & mos eſt regúmque vetuſtus amicis,
» In ſublime ſuos nullo diſcrimine primùm
» Tollere, diuitijs opibúſque explere beatos:
» Inde ſubit ſatias cùm nil ſuperaddere poſſunt.
Sæpe vel indignos tot honoribus, aut malè gratos
Prouexiſſe piget, ſerúmque haud tempore ſumunt
Conſilium, aut mores, quos prima ætate probabant,

Incipiunt odiſſe ſenes, & protinus ipſos
Quos habuere duces olim, ſcelerúmque miniſtros,
Vlciſcíque deinde viros ſit ludus, & alto
Exturbare gradu: ſequitur grauis ecce ruina,
Horrendúmque malis intentat viſa pauorem.
Vt taceam peregrina, domo producere poſſum
Nomina non ignota virûm, quos Gallia valde eſt
Altius euectos prius admirata, iacentes
Non minus afflictóſque ſolo mirata ſubinde eſt.
Id verò viſum meritò cecidiſſe quibuſdam,
Pro quo fortunam neſciſſent ferre ſecundam.
Triſtis & aſpectu miſerabilis vſque bonorum
Caſus erat: tum ſi qui aut nullo crimine certo
Conciderant, aut cauſa minus cùm nota fuiſſet.
Nam cui ſunt hominum ſatis explorata Deorum
Conſilia? aut quænam ſuperis ſit cauſa premendi
Huius, & illius tollendi? Noſtra vagatur
In tenebris, nec cæca poteſt mens cernerè verum.
Sæpe bonos dictis, aut ſuſpicione maligna
Inſonteis premimus, culpandos ſæpe tuemur.
Siue tamen dignas meriti pro crimine pœnas
Legibus exoluunt, iniuſta ſiue grauantur
Inuidia, leuitate bonorum ſiue datoris:
Tam fœdi rerum euentus, tam triſtia debent
Torpenteis nobis animos exempla mouere:
Sollicitos etiámque futuri, & reddere cautos.
Sunt & apiſcendis in honoribus atque gerendis
Sunt quædam præcepta, quibus ratione docemur
Lætari modicè partis, modicéque dolère
Amiſſis, cupido communem poſcere curam
Non animo: rurſus nec detrectare laborem
Militiæ, aut alium, patriæ ſi poſtulat vſus.
Imprimis moneo, vires examinet antè

Quiſque

Quiſque ſuas tacitus, ne quem minus aptus & impar
Delatum capiat, neu ſponte inuadat honorem.
Si valet ingenio, confidit & arte regendi
Vtiliter populos; patriæ ſi feruet amore,
Cur operam præbere ſuis, cur ferre recuſet
Ciuibus acer opem? quin & bonus offerat vltro
Si melius rem authore geri ſe poſſe putabit.
Vt ſi quando atra cùm tempeſtate coorta
Fortè regat nauem rudis ignarúſque magiſter,
Iactatámque mari ſcopulis illidere tendat
Neſcius, huic tu cùm poſsis occurrere damno
Expectes, dum te ſocij comitéſque requirant
Auxilium, & dubites clauum extorquere ſedenti?
Armatus vel cùm ſuccedat mœnibus hoſtis,
Præfectúſque loci fugiat ſtatione relicta,
Non hunc tu retrahas obtorto ad mœnia collo,
Arma vel indigno eripias, tibi ſtrenuus aptes,
Priuatáque manu patriam tutère ſalutem?
Ille decus laudémque tulit, qui tempore lectum
Non opportuno, terror cùm maximus eſſet
Perſarum belli, tantùm ciuilibus aptum
Prætorem ſtudijs, nullo caſtrenſis at vſu
Militiæ, ignauúmque ducem ſubmouit honore,
Perſuaſum multo prius vt decederet auro:
Imperiúmque ſibi fortiſsimus ipſe recepit,
Quo patriam, & pulchras victor ſeruauit Athenas.
Nec minor illa fuit Thebani gloria ciuis,
Qui ſucceſſorem caſtris excluſit: & vltra
Legitimum tempus vetitos produxit honores,
Exemplo fortaſſe malo, ſi praua nepotum
Mens animúſque foret: ſed tum reuerentia legum,
Iudiciíque metus patriæ conceſsit amori.
Impoſuit bello finem, Danaúmque per vrbes

Conſtituit dominas victa Lacedæmone Thebas.
Ergo recuſandus labor vllus, honóſque gerenti
Rem bene, præſtantíque viro non eſſe videtur.
Eſt tamen eſt aliquis tibi ſuffragator honoris
Relligione fidéque excellens antè legendus:
Cui velut innixus firmo conſurgere trunco
Poßis, atque leues omneis contemnere ventos.
Bellum eſt nanque viris, & creſcere rebus honeſtis.
» *Ipſe vide, quo ſis animo, qua mente capeſſas*
» *Publica: ſæpe bonus petiit qui ciuis honorem,*
» *Oblatum cepítue libens, corruptus adepto eſt.*
» *Sit via plana licet, faciliſque aſcenſus in altum,*
» *Difficile in ſummo pedibus conſiſtere rectis:*
» *Lubricus, & partem locus eſt procliuis in omnem:*
» *Caligant in luce oculi, nec ferre nitorem*
» *Aut Solis poſſunt radios: magis optima quæque*
» *Ingenia eſſe ſolent obnoxia caſibus iſtis.*
» *Vt paulùm ſe ſuſtineant, pòſt illa videbis*
» *Alterius cadere impulſu, ferríque deorſum.*
» *Præterea ſtudium nulli ſatis, aut ſua conſtat*
» *Conditio: nunc his animus, nunc ducitur illis.*
» *Semper & vlterius vani ſplendoris amore*
» *Progreditur, ſempérque nouas feſtinat ad artes:*
» *Antè ſenex perfuſa videt ſua tempora canis,*
» *Supremúmque inſtare diem, quàm laſſus eundi*
» *Tandem fixa loco veſtigia ponat in vno,*
» *Quàm ſecum ſtatuat cuinam ſeſe applicet arti.*
» *Vt qui Dædalei concluſus carceris intra*
» *Ancipites flexus indeprensóſque viarum,*
» *Hoc dubius modò carpit iter, modò neſcius illud:*
» *Cúmque diu multos errans confecerit orbes*
» *Huc ſeſe referet, primùm diſceſſerat vnde.*
» *Tanquam aut Callipides, qui crura pedéſque mouendo*
Aßiduè,

» *Aſsiduè, nunquam tamen eſt procedere viſus.*
Talis homo plerunque ſolet traducere vitam
Irrequietus, inops rerum quibus intus abundat:
Et poſita ante oculos conquirens trans mare longè.
Erroris qui fortè modum ſi fecerit vſquam,
Atque habitare domi volet ambitione relicta:
At vicinus ei lites & bella mouebit,
Et neque longa ſinet cum dulcibus otia natis
Carpere. ſic noſtra aut aliena peſte grauamur.
» *Inuidiæ flamma eſt nulla vitabilis arte,*
» *Nullis conſilijs. Tantum illud, ne quid & ante,*
Et poſt delatos ne quid peccemus honores,
» *Poſcendum à Superis. & nos pro parte virili*
» *Nos toti debemus in hanc incumbere curam,*
» *Præcipuè nobis animos ne gratia turbet,*
» *Alteriúſue odium, ne verba minæq́ potentum,*
» *Néue preces, ne turpis auaro in iudice quæſtus.*
» *Quæ mala iam multas verterunt funditus vrbes:*
» *Et vertent alias, niſi quis Deus exigit iſtos*
» *Vrbe foróque lupos, & pacem reddit ouili.*
» *Sic facilè euentus rerum quoſcunque feremus,*
» *Si praui nullius erit mens conſcia facti:*
» *Si noſtro neque partus erit, neque perditus vllo*
» *Dulcis honos vitio: ſi rectè geſsimus illum.*
Quominus iſta mihi dudum promiſſa, laboro
Vt tandem veniant, & quæ tu debita dicis.
Cætera nec vereor, tua ne leuis acta retractes:
Aut noſtri pertæſa vetes me longius ire,
Deijciáſue gradu, quo me paulò antè locaſti.
Nota mihi tua ſumma fides, prudentia multis
Nota mihi rebus, nota eſt conſtantia morum.
Nemoq; tuas vnquam verbis fallacibus aures
Delator, nemo ſimulatus cepit amicus.

Libertas vrbana tibi iucundior omni
Obſequio: ſemper facilis venientibus ad te,
Et comis, non blanda: grauis, non dura fuiſti.
Scilicet adiutrix inopum, tu ſola bonorum es
Perfugium: tua ſancta domus: tibi regia circùm
Menſa frequens hominum laudatis cœtibus, omnem,
Quàm longa eſt, cœnam vario ſermone trahentum.
In medio Regina ſedes velut arbitra rectè
Dictorum, aut pleni moderatrix vna theatri,
Audis ſermones, audis mala ſcripta, poetæ
Vel bona quæ recitant: & præmia diuidis æqua
Omnibus: aut fratrem nunc maxima bella gerentem
Concilias potiora colentibus otia Muſis.
Sic bona communi vobis delata parente,
Sic ambo tenuiſtis, vt in te pacis amorem
Vulgò omnes, belli ſtudium mirentur in illo:
Et dubitent hodiène toga, plus laudis, an armis:
Nobilior lauri folijs, hederáne corona.
Me paruũ atq; humilem, vix fama & nomine notũ,
Iudicio ſurrexe tuo, dignúmque tuarum
Eſſe habitum cura, longo iam tempore, rerum,
Quanti, virgo, putas, quantum mihi laudis ab illo
Acceſſiſſe die, quo me Regina vocaſti?
Nam ſi principibus placuiſſe quibuſlibet, amplum &
Magnificum eſt: quid ei, Regis quæ filia, Regis
Et ſoror eſt? quæ tam reliquis & lumine mentis
Præſtat & ingenij, quàm Luna minoribus aſtris?
Hoc magnum ſatis vſque ſatis, nimiúmque videri
Debuit: hoc fretus contemnere cætera poſſum.

Ad

Ad illuſtriſs.principem CAROLVM Card.Lothar.

SI virtus & ſola viris ſe forma probaret,
Non ego nunc tanto ſtudio tantíſque fatigem
Te precibus.ſed nullæ vnquam ſine dote puellæ
Sat placuere viris. duram malè docta iuuentus
Pauperiem refugit,tanquam exitiabile monſtrum.
» *Interea ſenſim fragilis dilabitur ætas,*
» *Et decus eripitur formæ venientibus annis.*
Hi ſenſus non tantùm adeò fecere moleſtum
Me tibi,verùm etiam Regi, Regíſque ſorori.
Quid faciam? coner patrios euertere mores,
Atque indotatam laribus dimittere natam?
Nemo domum traducat? agreſtis denique factum
Et duri genitoris erit,ſine dote puellam
Adſeruare domi,& primum conſumere florem.
Hoc prohibere malum,méque his exoluere curis
Tu potes. Ipſe(inquis)morientum limina ſerua,
Et ſi cui bellè minus accidet,ocyus ad nos
Mitte,vel ipſe veni: mea, nec tibi gratia Regis
Deerit,equo dum te præuertat nemo fugaci.
Obſeruare iubes lectum morientis & ægri:
Illi etiámque optare malum,mortémque precari.
» *Vt peream potius. noua res inſuetáque nobis.*
» *Quid,centum non eſſe putas quibus altius hæret*
» *Ambitio, quibus hæc ſola eſt in pectore cura?*
» *Centum qui pedibus meliores? adde, priorem*
» *Excludit praua quòd ſæpe nouiſſimus arte:*
» *Impenſaq; operáque amiſſis ille recedit.*
Et fortuna meis ſemper contraria rebus,
Semper iniqua fuit. Iámque eſt,iam tertius annus,
In quem magnanimi Regis promiſſa trahuntur.
Ecce foro quidam veniens ocreatus in Aulam,

Munera fert ſubitò quæ nec ſperauerat vnquam.
Ac mihi tum, qui ſæpe aliàs, pudor obfuit. Ille
Turpibus aſſuetus lucris, nec turpe putauit
Eripere hanc deuotam aliјs, vt miluius, offam.
„ Difficile eſt ſedare ſitim atque explere forenſem
„ Ingluuiem, quam mos, quam nulla modeſtia, nullus
„ Sacrarum retinet legum metus. Accipe notam
Multis hiſtoriam, tibi non fortaſsis: at audi.
Patrono delata hominis locupletis auaro eſt — P. Seguierius tum t[em]p[or]is patronu[m] notat.
Cauſa rei mediocris, & horis acta duabus
Accepit finem. calido valdéque tumenti
Scutatos ter quinque reus porgebat: at ille
Reijcit, haud tanto merces ea digna labore
Vociferans. mittit famulum poſt prandia plenam
Qui nummis pateram, mandatáque perferat illi,
Sumat vt ex magno, quantum videatur, aceruo.
Laudat patronus mores animóſque clientis,
Laudat opus pateræ: nanque illam ducta per omnem
Aurea vitis erat, Bacchíque iocantis imago.
Expectas etiam, ſeponere quid ſuus illi
Suaſerit & quantum pudor: auri quod fuit intus
Signati, paterámque ſimul capit ille nitentem:
Et vacuis ſeruum manibus diſcedere iuſsit.
Illum afferre putas fidum potuiſſe clienti
Conſilium, incœptóque malæ deducere cauſæ?
Quid ſi vel iudex ſedeat, ſumptúſue regundis
Finibus interpres, communis & arbiter agri?
Hunc iubeat lapides adducere, opinor, & illum:
Deinde ſibi ſolers addicat vtrinque relictum.
Has ſordeis, hæc monſtra Erebo nigrante remiſſa,
Di prohibete ſacris Aſtrææ virginis aris.
Quò mea paupertas nullis polluta rapinis,
Puras munda manus, caſti fidentius audet

Ora

Ora ſacerdotis,vultúmque ſubire benigni
Principis: & dotem natis,alimenta parenti
Poſcere: digna bonóque ac forti præmia ciue,
Accenſura animos æternæ laudis amore.

Ad Franc. Olivarium, Franciæ Cancellarium.

Vicit, Olivari, tua virtus ſæua minacis
Spicula fortunæ, quæ nunc contenta ſupremo
Deieciſſe gradu, téque expoliaſſe ſuperbis
Faſcibus, haud inuita fruentem cernit auitis
Prædiolis, & longa manu pineta ſerentem.
Prima quidem ſpecies magnarum incognita rerum
Luminibus ſueuit tenebras offundere noſtris,
Pòſt vbi rem totam propius ſpectauimus, eſſe
Vel non quanta prius, vel non tam bella videtur.
Sic abit ille malus, qui nos deceperat, error:
Te verò quo quiſque magis cognouerit intus,
Hoc magis atque magis mirabitur, omnia forti
Inuictóque animo quæ ſunt humana ferentem;
Nec fractum aduerſis vnquam, rebúſue ſecundis
Elatum; vultu atque animo propè ſemper eodem.
Illa tacebuntur ſtudioſè tempora nobis,
Te rectore quibus florentem vidimus orbem.
At poſtquam diuina ſuum te rura colonum
Aſpiciunt, turbáque hominum cœtúque relicto,
Hæ latebræ dulces, atque hi placuere receſſus:
Quæ tua vita fuit, quibus & quantíſque referta
Delicijs? non ijs quæ ſunt in honore per vrbem,
Pérque domos celſas & picta palatia regum:
Sed quibus illa Deûm in terris cognata propago
Oblectare animos Saturno rege ſolebat.

Manè ſacer primùm petitur locus, inde ſeueris
Et grauibus ſtudijs aliquot defungeris horas,
Protinus & viridi lætus ſpatiaris in horto,
Aut inter pineta, tuis quæ conſita longè
Excurrunt manibus, vel coniferas cypariſſos,
Aut ſacram Phœbo laurum, platanóſque reuiſis
Socraticas, Muſiſq; nemus Phœbóque dicatum.
Hæc eadem ſtudia, atque ijdem repetuntur amores
Cœnato pransóque. ſed & celebratur honeſtis
Semper menſa frequens (vt agro nimis vrbe remoto)
Hoſpitibus. nihil eſt cœna iucundius illa.
Tum qui ſermones, quàm dulcia verba ſequuntur:
Nemo non melior, non doctior inde recedit.
Tale genus præſtans & non imitabile vitæ
Dulcis, Oliuari, iam multos exigis annos:
Vt qui prætereant muros & limina villæ
Ante tuæ, exclament, O te, Franciſce, beatum,
Solus enim ſolus ſcis viuere, cætera tanquam
Cæca per obſcuram gens noctis in ambulat vmbram.
Te qui non norant prius, illi tempore ſortem
Optauere tuam, quaſi ſuauior eſſet in aula
Victus apud reges, quàm rure domíque paternæ,
Cum bene morigeris natis & coniuge caſta.
Atque illis iſtud poſſit fortaſſe videri,
Qui tantùm ſeruire, genúque inflectere coram
Principibus didicere, quibus tulit improba certos
Ambitio ſenſus, & libertatis amorem.
Tu verò tu liber in aula, liber in vrbe
Vixiſti ſemper, nec res fecere ſecundæ
Maiores animos, nec deiecere ſiniſtræ:
Vt vetus aſſiduis exercita flatibus arbos
Ventorum, manet illa tamen nec ſede mouetur.
Sunt alij qui perpetuò latuere, minores

Viribus

Viribus atque animis, auſi contingere nunquam
Aut commune forum, aut habitatas regibus aulas.
Aſt alij verò, magna cùm publica laude
Munera geßiſſent, caſu hinc pòſt fortè repulſi
Continuò cecidere animis, & viuere ruri
Mortem ſuppliciúmue ſibi crudele putarunt.
Paucis vitæ vtrunque genus placuiſſe videmus,
Pauci adeò aut ſciuere vti, aut voluere, duobus:
Exceptis Cyro Perſarum rege, vel illis
Conſulibus, curuo quos Roma vocauit aratro
Vrbis ad imperium. ſed enim hæc vix detulit ad nos
Fama vetus: tantúmque libris ſunt nota legendis.
Nos vel apud regem hodie, vel in vrbe foróque
Occupat ambitio, vel amor plus ſemper habendi.
Si reuocas retrahíſque domum generoſus, ab ara
Idem coneris fugitiuum auellere ſeruum.
Huic ego dem veniam nullum qui poßidet agrum,
Nil habet aut ruri proprium, nec curat habere.
Non inuitus enim caret hoc quod neſcijt vnquam,
Nec res ignotas potuit ſpreuiſſe videri.
Quid facias illis, qui villas, Iuppiter, altas
Ædificant cælóque ferunt: qui iugera pinguis
Mille ſoli includunt leuibus viuaria ceruis:
Quorum non priuata putes, ſed regia planè
Prædia, tam latis expandunt cornua fundis.
Hæc illi cùm tanta frui, cùm talia poßint,
Nunquam animum latere inducunt abſcedere regis.
Tantus amor lucri, leuis eſt tam fumus in aula
Vendibilis, tantóque paratur gratia quæſtu
Immenſas ad opes. ſed enim quis credere poßit
Eſſe homines, claris etiam maioribus ortos,
Vſque adeò viles animi, vt tam pulchra deorum
Munera, terrarúmque ipſius & aëris vſum

Illos non pudeat tenui poſtponere lucro?
Et iactant atauos, iactant præclara ſuorum
Stemmata dijs geniti ſuperis, cùm furta, rapinas
Admittant, & quæ pudeat committere ſeruos.
At ne prorſus inurbani videantur, & omnis
Expertes rationis, in vltima tempora vitæ
Hæc prouiſa ſibi veluti ſolatia dicunt,
Quandocunque domum ſe tempeſtatibus acti,
Aut referent vltro pertæſi regis & aulæ.
Fac tamen iſta cadant vt ſunt præuiſa, bonáque
Ad ſedes venia liceat migrare paratas:
Sed canos hominum ſibi quis promittere poſſit?
Aut quis in effœto, & ſpoliato viribus olim
Corpore ſenſus erit, quàm languidus & breuis vſus?
» *Stultum eſt præſentem cùm poſſis carpere fructum,*
» *In longam differre diem: mora temporis affert*
» *Difficiles nodos & dura obſtacula ſæpe.*
At querimur fructus producere culta minores,
Ipſum incuſantes hodie cælúmque ſolúmque,
Ingenteíſque Deos; noſtra eſt ſed maxima culpa.
Vt puer inuiſo non riſerit antè parenti,
Ignoto nec ager domino: ſeges ipſa magiſtrum
Plus amat, & manibus verſari gaudet honeſtis.
Quàm melius fundum colere atque ornare paternum,
Quanuis exiguum fuerit, quàm tendere fines
Vlterius ſemper, fundúmque annectere fundo.
Diuitias immenſus ager, nimiáſque potentis
Monſtrat opes domini: bene cultus at indicat artem
Ingeniúmque viri, & maiorem fructibus æquat.
Dic agedum, fructúmne putas hunc eſſe bonorum,
Si multum latè fœcundi & fertilis agri
Poſſideas? multos habeas ſub claue repoſtos
Regis aui veteres, aut patris imagine nummos?

Non

Non mage quàm citharas coëmat ſi neſcius artis
Cantandi, clauóque emptas ſuſpendat eburno:
Vel libros habeat ſi nullum indoctus ad vſum.
Tantalus hac dici poßit ratione beatus.
Ignorare mihi quæ ſit tua cura videris,
Cuique rei bona tot cumules, quia nempe bonorum
Laus omnis ſolóque voluptas omnis in vſu eſt.

Ad CARDINALEM BELLAIVM.

ERGO tibi reditum reditum perſæpe roganti
Fraternæ fecere preces, iactatáque vulgò
Morbi fama tui, & dubiæ ſpes parua ſalutis:
Cuius quanta bonos omneis tum cura teneret
Oſtendère hominum plenæ formidine mentes,
Et pauor, vt quiſquis veniſſet nuncius vrbe,
Tótque data & promiſſa deorum munera templis:
Ipſe etiam rex ipſe tuos fleuiſſe labores
Dicitur, & magnum vultu monſtraſſe dolorem.
Quæ tamen ipſa tibi iamdudum cognita fama
Eſſe reor: vel qui modò præpes miſſus in vrbem
Nuncius, ad veſtras (puto) iam peruenerit aures,
Gaudia magna ferens tibi primùm, deinde cohorti,
Quæ longi ſocia exilij errorúmque tuorum
Fida comes, tecum cupit in ſua tecta reuerti,
Tecum reſtitui patrijs nunc ſedibus optat:
Votiuámque ſuo tabulam ſuſpendere Mauro.
Ad te (quæ retinere ſolent clarißima ſæpe
Ingenia) antiquis loca deformata ruinis,
Semirutæ moles, & tecta minantia caſum,
Non vrbs, verùm vrbis modò nomen, & illius vmbra
Quæ fuit, imperium cùm totius orbis habebat,
Nunc triſte exemplum ſemper mutabilis æui.

Te ne (inquam) ne,quæſo,diutius iſta morentur,
Quàm quo metiri ſpatium hoc in tempore poſsis:
Spectatum ſatis, ac plus quàm fortaſſe neceſſe
Eſt homini rerum prudenti. Ex vngue leonem.
Littora tu Campana iube,pictáſque valere
Baias,& calidis currentia flumina riuis:
Tum monumenta hodie villarum incognita nobis,
Et ſine nominibus, Craſsi, ditiſue Luculli,
Nunc quoque vicinis etiam deſpecta colonis,
Et quorum magnam potuiſti cernere partem.
Quæ tamen,vt nunc ſunt,vrbis labefacta beatæ
Quondam,diuitias & opes oſtendere poſſunt,
Sed quas te libri melius,quàm ſaxa docebunt.
Atque vtinam pernix aliquis tibi Pegaſus eſſet,
Impoſitum placidis equitem qui molliter armis
Hic in conſpectu noſtro breuioribus horis
Siſteret: aut humeris conſutas Dædalus alas
Aptaret,liquidóque præiret in aëre curſum.
At quanquam tua ſit mora nobis longa ferendo,
Et deſiderium abſentis producimus ægrè:
Maturare tamen non feſtinare memento,
Ne tè(quod ſuperi auertant) nil tale verentem
Lethifer autumnus funebribus implicet vlnis.
Abſtineas etiam moneo nucibúſque pyríſque,
Arboribus quæ poma ferunt,& dulcibus vuis.
Nanque repentinæ febres hìc corpora vulgò
Corripiunt hominum,fluit inde iacentibus ægris
Turpiter, atque animam cum ſanguine deijcit aluus:
Quæ tamen (vt ſpero) veniens contagia frigus
Auferet: & cœli Borea ſpirante reducet
Temperiem,claráſque dies,noctéſque ſerenas.
Si nondum vires & priſtina robora ſentis,
Aut lectica viæ mulis geſtata laborem

Succuſ-

Succuſſúſque graues,aut nauis operta leuabit:
Protinus attigeris quàm parui flumina Rheni,
Inde per effuſas illo ſtagnante paludes
Eridanum, Venetíque ſinus maria alta ſubibis,
Et multis latè dominantem gentibus vrbem
Europáque Aſiáque,& vaſti gurgite Ponti.
Heìc triduum pones,dum luſtras omnia circum
Vrbis templa, domos,& publica tecta, forúmque
Marci,& marmoreas Donati principis ædes:
Artifices liquidi (viſu mirabile) vitri:
Necnon ſexcentis inſtructum nauibus,omníque
Armorum genere,& pictis nauale carinis,
Centauro imprimis magni vectrice ſenatus.
Cætera ſunt illo quæ formoſiſſima tractu
Oppida,te poterunt non multos vſque morari,
Quanuis multa,dies: niſi lenis deuia Minci
Stagna lubet,patriúmque ſolum ſpectare Maronis
Arcem,& turrigeræ faſtigia celſa Cremonæ,
Et deſerta viris Pompeiæ mœnia laudis.
Hæc te digreſſum Troiani Antenoris vrbe
Ad læuam excipient ſublimibus oppida muris,
Sed Vicentini colles,& nigra placebunt
Vina magis,morúſque per omnes plurima campos,
Nobilis antiquo necnon Verona theatro,
Armorúmque potens & ſæui Brixia ferri:
Quæq; aliæ rectà occurrunt venientibus vrbes.
Hinc Mediolanum,Vercellas,condita Gallis
Oppida præteriens,poſitum in radicibus ipſis
Taurinum venies: vbi lætus magna videbis
Clarorum monumenta ducum,celebrata colonis
Æquè ac militibus defuncti nomina fratris,
Quem mors ante diem properato funere merſit.
Hic aliquot poteris tuto requieſcere noctes

Dum ſoleæ pedibus clauique aptantur equorum.
Verùm vt ſcis, tibi ludus erit percurrere plana
Italiæ, quantúmque iacet latus inter vtrunque,
In medio campi circùm ſpatiantibus vndis
Cùm ſint egregiæ dextra læuáque tot vrbes,
Flumina tot pulchros ſubter labentia muros:
Adde lacus menſis obſonia larga ferentes,
Magnorúmque onerum patientes æquoris inſtar,
Hos circum denſa veſtitas arbore ripas,
Lauróque & myrto, & pomis quæ Media miſit.
Quæ verò ſpecies agrorum, & quanta voluptas
Aſpicere implexas contortis vitibus vlmos
Diſtantes paribus ſpatijs atque ordine certo,
Et medias inter ſegetes: quæ verius hortos
Vniúſque hominis pomaria dicere poſſis.
Tantùm ſeu Pœnina paras, ſeu Graia redire
Per iuga, ſeu libuit per Cottia, nullus euntem
Impediat caſus, cæli vis nulla moleſtet,
Ne glacies digitos, faciem ne frigus adurat,
Ne ventis adpulſa furentibus obruat ora
Conſpectúmque viæ nix tollat equíſque viríſque:
Vt te poſt multos reducem tua patria menſes
Accipiat lætis oculis & fronte ſerena,
Accipiat qui nunc patriæ moderatur habenas
ERRICVS, *pulſis veniens modò victor ab Anglis.*
Interea totum Phœbe luſtrauerit orbem
Dum regi exponis longo res ordine geſtas,
Quíque ſtatus rerum præſens, qui deinde futurus,
Et quid conſilij, quid opis res Itala poſcat.
Ne tamen auſcultæ blandis ſermonibus aulæ,
Nec tua lethæo perfundat tempora ſomno
Ambitio fallax, & honorum cæca cupido:
Sed fuge maturus Sirenum ſaxa, priuſquam

Inuidia

Inuidia flagres, quæ regum ſemper amicos
Virtutémque petit ſublimi in ſede locatam.
Non obſcura ſequor, tibi nec modò cognita primùm
Te multis fortuna modis exercuit antè,
Te capitis fecere tui diſcrimina cautum,
Et toties vario tranſmiſſa pericula caſu.
Non iter ignotúmue pererras littus, eoſdem
Ad ſcopulos hærere, iterúmque offendere turpe eſt.
Sed me ſtultus amor me longius ire monendo
Impulit immemorem tua ſit prudentia quanta:
Tu tamen hanc nimio veniam dabis æquus amori,
Téque domum referes, quò te veniſſe propinquis
Lætentur pagis, lætentur & vrbibus omnes.
Sed neque mortales tangunt ea gaudia ſolos,
Ipſæ etiam pecudes & bruta carentia ſenſu,
Ipſa mihi tellus rideréque prata videntur,
Et ſuper aucta ſuas effundi flumina ripas.
Quas, vbi fama tui reditus vulgata per agros
Circum omnes fuerit, credis mox affore turbas:
Quos & concurſus hominum regionibus illis
Vndique viſendi ſtudio? ſe quiſque beatum
Crediderit, tua ſi conceditur ora tueri,
Si manibus ſummam dabitur contingere veſtem,
Si premere & quæ tu veſtigia preſſeris anté.
Quid cùm ſupplicibus fueris bona verba precatus
Intendens oculos, & ſacram ad ſidera dextram?
Procumbent omnes velut aras ante Deorum.
Sed propera ſi vis extremos cernere ludos,
Quos tibi pro reditu felici ruſtica pubes
Læta facit. vidi nihil ipſe iocoſius vnquam.
Nanque vt prætercam ſcenam, vilémque paratum,
Et longos Erebi dentes inhiantis apertis
Faucibus, & mandentis adhuc ſpirantia membra,

BIBLIOTH DE LA VILLE DE LYON

• *Quæ poſsint Fabio, riſúmque mouere Catoni.*
Mira fuit perſona gerentis cornua fronte
Luciferi, picti faciem carbonibus atris,
Voluentis longæ ſinuoſa volumina caudæ.
Qui procul igniuomo quoties emiſit ab orco
Horrificũ clamorem, & quo nemus omne propinquum
Inſonuit, verſaq́, ſteterunt fluminis vndæ,
Omnibus ijt ſubitò gelidus per tempora ſudor,
Et metus effractis erumpat vt ille cathenis
Continuóque domus Plutonia tota ſequatur.
Parte alia poſita videas in ſede tyrannum
Addi vincla reis & verbera ſæua iubentem:
Carnifices nudis quatientes flagra lacertis,
Haud fictos gemitus toto reddente theatro:
Cætera quæ fiunt vel præſens ipſe videbis,
Vel referent alij cùm veneris . interea tu
Adde gradum, pleni dum ſicco puluere campi,
Dum faciliſque & plana via eſt, corrupta nec imbri.
Iámque adeò iam triſtis hiems abſcondere ſoles
Incipit, & pluuijs obnubilat aëra ventis:
Sed prouiſa tibi lignorum copia magna eſt,
Quam modò Campanis aduexit Matrona ſiluis.
Tu ne ideò mutata feras veſtigia retro,
Nanque ſuas habet hic veneres locus omnibus anni
Temporibus, ſuáque eſt hiberno gratia cælo.
Haud facilè in terris alia regione locorum
Tot ſimul inuenias & commoda tanta, quot vno
Et quàm multa loco tibi ſeſe vberrima fundent.
Hìc ſecurus eris, quæ procreat aula malorum,
Vitabis maledicta hominum, linguáſque nocentes:
Vitabis duplex ſtudium, geminúmque laborem,
Manè ſalutandi, ſeu reddis lætus amicis,
Seu capis inuitus quos detulit alter honores.

Hìc

Hìc alijs quæ multa locis cogare tueri,
Nulla tibi ſtomachum prorſus conſpecta mouebunt,
Nil dirum, nil triſte tuas referetur ad aures.
Et quoniam ſiluæq; placent, tacitíque receſſus,
Nec tamen humano conuictu durus abhorres,
Hic vtrunque locus dederit, ſic vrbe remotus
Vt quoties libeat poßis cum ciuibus vnà
Eſſe tuis ſpatio vnius non amplius horæ,
Seu veniunt ad te, ſeu tu contendis ad illos.
Hìc melius ſacra nemorum ſpatiabere in vmbra,
Mollibus in pratis, viridiſque in margine ripæ:
Hìc verſus facies Muſis & Apolline dignos.
Viues ipſe tibi, incipies aut viuere primum
Regibus Aſſyrijs felicior, & bona carpes
Hortorum, nemorúmque, & ruris opima beati:
Qua rex cunque die, quoquo vocet, ire paratus,
Semper vt expectat qui ſignum ad prælia miles.
Hìc quibus ipſe voles, & quando, fruêris amicis,
Me ſimul atque alijs, me plus tamen omnibus vno.

Ad CRASSINVM, doctiſſimum Senatorem.

QVICQVID vbique latet nummorum, quicquid vbique eſt
Argēti, quicquid gēmarū, quicquid & auri,
Nobis eripiunt crudelis tempora belli:
Materia ſic flagitij, luxúſque remota,
Ponimus inuiti quod erat virtutis amore
Ponendum multò prius, & ratione magiſtra.
At cùm fortis agros miles populatur, & vrbem
Caſtra mouet propius, quæ tum trepidatio matrum?
Lymphatæ curſant circum delubra frequentes,
Atque Deos poſcunt, iratáque numina, pacem.

Ipſæ quinetiam tumidæ ſucceſſibus antè,
Incipiunt reliquis vti cum ciuibus æquo
Iure poteſtates,& non contemnere ſortem
Plebis,& humanos communes ducere caſus,
Et donis placare Deos,& poſcere pacem,
Séque etiam magnis humiles obſtringere votis.
Sic metus, & dubijs incerta pericula rebus
Conſternunt animos quantumlibet antè ſuperbos,
Et mortis memores faciunt cultúſque Deorum.
Ergo pace fuit nunquam minus vtile bellum,
Plúſque libidinibus prodeſt vis illa regendis,
Quàm verba & ratio,quàm Cincia & Oppia leges.
Vt fracto quem nauigio fortuna redegit
Ad peram & baculum,ſapere is tum denique cœpit:
Cuius item fauces oppreſſit copia rerum,
Reſtrictæ laxant epulæq; cibíque negati:
Et quæ non aliter curari liuida poſſunt,
Sæpe reciduntur candentibus vlcera lamnis,
Et rapido nimiam ſegetis depaſcimus igni
Luxuriem. Quòd ſi meliores reddere noſtros
Bella ſolent animos, & relligionis amantes,
Quid tam funeſtis ac diris vocibus arma
Proſequimur,nobis quæ ſæpe fuere ſaluti?
Iam noſtras quoties aut denſa grandine nimbus
Contriuit ſegetes, dedit aut ſubuerſa ruinam
Facta labe domus,demerſáue puppis in alto eſt,
Extulimus quoties dilecti funus amici:
Hæc accepta Deis incommoda ferre ſolemus,
Ac nos ſupplicia ijs meritos grauiora fatentes
Subijcimus capita,& grates exoluimus æqui:
Cur etiam non bella moueri numine Diuûm,
Cur non bella geri dicas, vtque optima nobis
Immitti à ſuperis, quanuis alia eſſe videntur?

Nanque

Nanque Deis magnæ cùm ſint mortalia curæ,
Cùm nos aſpiciant, cùm ſaluos eſſe laborent,
Et dare quæ nobis ſint optima credere par eſt.
At bona pars hominum cæcis offuſa tenebris,
Multa Deos iniuſta rogat, contraria rebus
Multa ſuis, ſtudium populi, vel regis, honores,
Diuitias, & quæ bona vulgus cætera ducit:
Quæ cùm nactus erit, ſubit ingens turba malorum,
Inuidia, & preßis armata calumnia telis.
Tum delator atrox cum falſis teſtibus, illi
Iudicium capitis, litémque intendit acerbam,
Corruptus iudex ſedet, ambitioſus, auarus.
Quid faciat? niſi ſe gladio laqueóue tyrannis
Eripit: & mortem deludit morte priori?
At Deus errorem hunc hominum miſeratus ab alto,
Multa forent ipſi quæ pernicioſa roganti
Sæpe negat, quædam tribuit nolentibus ægris,
Prima tetra quidem ſpecie, mox læta futura:
Carbones ac cùm rutilos flammámque micantem
Poſcenti nutrix puero, matérue negauit,
Aut apij viridis calicem porrexit amarum,
Crudelis nimium videatur & aſpera nato,
Non alijs, quinimo ſi vitioſa petenti
Annuerit, meritò crudelem dicere poßis.
Nobis & requies & pacis nomen in ore eſt
Semper: eo ſermone Deûm contundimus aures,
Scilicet vt plenis ſecura mente fruamur
Delicijs: ne quíſue mali metus otia turbet.
Nunc mala quæ nobis veniunt pacémque ſequuntur
Accipe: luxuries, ingens & copia rerum,
Adde voluptatum ſpecies, & turpia mille
Dedecora: effuſo nuptæ viduæq; pudore,
Et quæ clauſa domi melius ſe virgo teneret,

Intempeſtiuis conuiuia circuit horis.
Ludus iners, molles alieno tempore ſomni,
Hinc & adulteria, & ſoboles mentita parenti,
Inſitus & veris alienus ſtirpibus hæres,
Continuò rixæ innumeræ, diſcordia, lites,
Iudicium, teſtis, delator, vultus auari
Iudicis: eiectique bonis ſine crimine ciues
Cum probro atque ignominia ſunt; omnibus iſtis
Eripiunt te bella malis, nec quæ mala ſecum
Apportant, æquanda bonis potioribus iſtis,
Quæ neque tempeſtas, nec ſæuus ademerit hoſtis.
At bellum exitio multis fuit vrbibus olim,
Et fuerit. quid ſi nec ſemper inutile nobis
Exitium? & morti ſuccumbere præſtat honeſtæ,
Quàm longam & turpem cum probro ducere vitam.

Ad FRANC. OLIVARIVM, Franciæ Cancellarium.

De cauſa Merindolij Lutetiæ acta in Senatu.

QVID Romana bonus, quid Græca per oppida Rhetor
Eloquio potuit, quò non traducere plebis
Nutãtes animos, quas nõ aut vincere cauſas,
Hæc facilè oſtendit magnis agitata clientum
Et patronorum clamoribus ardua cauſa:
Non de re, non de repetundis denique nummis,
Sed de vi potius, de cæde, ſtupróque pudicis
Matribus oblato, & vinctis ſine crimine cæſis.
Nam longam hiſtoriam pulchro ſimul ordine cœpit
ALBRICIVS recitare, viros & morte peremptos
Indigna, raptáſque ſoluto crine puellas,
Et latè miſeris ſubiecta incendia vicis.
O qui tum gemitus, ô quæ ſuſpiria ab imis

Exaudita

Exaudita ferè gradibus, portíſque Palatì:
Omnes exquiſita reis, & ſumma precari
Supplicia, indignos qui lucis honore fruantur.
Ipſe etiam Prætor vultu ſatis eſſe probatum
Significans, ſolio iam iámque exurgere viſus,
Et ſocios quæ ſit ſententia poſcere velle.
Dicendi finem vix fecerat ille, Robertus
Occupat; indignari omnes quòd ſurgere contrà
Audeat; admirari etiam quid dicere poßit.
Incipit ille tamen verbis quæ pectora quanuis
Flectere dura queant: ſic paucis perficit horis,
Vt modò quos damnare patíque extrema iubebant,
Mutatis hodie cupiant dimittere votis.
» *Sed leuiter mala nos pungunt aliena, ſimúlque*
» *Obiecta triſti ſpecie naſcuntur, & ortæ*
» *Areſcunt lacrymæ. Dubios inquirere ceſſo*
Litis in euentus, obſcuráque ſoluere fata:
Di faciant ne plus valeat facundia vero;
Et præiudicijs ne cauſa prematur iniquis.
Quem tacita Cæſar damnauerat antè tabella,
Certus propoſito nunquam deflectere, iudex
Sedit in hunc facilè à caris perſuaſus amicis:
Orabat Cicero, primùm ſeſe inſinuare latenter,
Inde omnes verſare dolos: mox promere tela,
Et iactare faces, & ſcalas addere muro.
Quid quæris? paulatim hominis deferbuit ira,
Mutauítque animos, mutauit ſæpe colorem,
Denique profudit lacrymas, hoſtique pepercit.
» *Tantum Suada poteſt hominum dea cordibus imis,*
» *Sed magis illius vires & robora ſentit*
» *Ingenium, teretéſque dedit cui Iuppiter aures.*
» *Pictorem vt pictura magis, verſúſque poetam*
» *Oblectat; numeri, numeros vocéſque tenentem.*

» *Nam cuiuſque operis quæ ſunt vulgaria forſan*
» *Quiſque notat; perfecta vident abſtruſáque ſoli*
» *Artifices, magnum ſic Rhetor Rhetora cæpit.*
Ergo forum mutum eſſe iubes, elingue, vel infans;
Patroni vitare dolos, & habere diſertis
Perpetuò clauſas, Sirenum vt cantibus, aures;
Et reuocas Martis nos ad ſolennia pagi:
Non ego; ſed morem ſeruare, modúmque tenere
Præcipio, ne res ſermonem & verba requirat,
Neu faciat verboſa viris facundia fucum,
Et lingua melior perruptis legibus æquum
Opprimat, immeritúmque reportet ab hoſte triumphũ.
O ſi iudicio, non caſu & ſorte legantur
Moribus atque ætate graues, rerúmque periti,
Qui leges & iura diu magnóque labore
Cognita deſcribant populis, legúmque miniſtri
Quod cuiuſque ſuum eſt tribuant, nec amore nec ira
Impulſi, nec ſpe nummos de lite ferendi,
Næ fruſtra conentur eis dare verba patroni.
Sed priuata bonas corrumpunt commoda mentes,
Diuitias Crœſi paucis præcurrimus annis,
Ne mors nos intercipiat, ne vela retrorſum
Ventus agat veriti; tamen hæc quis deinde fruenda
Accipiet? tu non, tibi qui præcidis & vſum,
Et ſpem, quæ potuit miſerum te ſola iuuare.
Paſcimus interea multorum corpora, multos
Hoc eſt nempe lupos, aut multas paſcere vulpes.
At pulchrum valde eſt & magno principe dignum,
Regales ornare epulas, trahere agmina ſecum
Maxima ſeruorum: pulchrum, ſi conſtet honeſtis
Turba viris: agedum, demptis circumſpice paucis,
Qui reliquus te proſequitur comitatus euntem;
Turpis, iners, indoctus, egens, ſimulator, auarus.

Quæ

Quæ quoniam neque ſunt obnoxia legibus vllis,
Et neque lictorem metuunt, neque iudicis iras,
Crimina, nec ſuaſu poſſunt verbiſque reuelli,
Emendare tuum eſt: ſi nil tua iuſſa valebunt,
Ignauos coges aliò concedere fucos,
Et niueo contentus eris grege; tres memor olim
Prætori comites non amplius iſſe Catoni.

DE METI VRBE CAPTA.

ERgo militibus tandem Mauortia noſtris
Conceßit belli veterem Germania laudem.
Vicimus, ô ciues, & quæ gens vincula nobis
Sæua minabatur, caſtris exuta relictis
Aut turpi ſe prona fugæ dedit, inque ſepulta
Corpora per campos ſociorum multa reliquit,
Aut captiua ſuis accepit vincula dextris.
Parua manus iunctas animis (quis credere poßit?)
Totius Europæ ſimul vno tempore vires
Suſtinuit: faſtúſque ſuperbos gentis Iberæ
Contudit, & toties aſſuetum vincere Regem:
Qui properans vltum ſua probra recentia, pubem
Francorum oppidulo clauſam ſperauerat armis
Poſſe capi, reliquum mox ſpe complexus inani
Imperium: ſed eo ſene iam Fortuna relicto
Tranſiit ad iuuenem Regem. ſeu neſcia certo
Stare loco, ſeu laudis amans ſurgentis in altum.
Ergo nunc placidum Regi parère Moſellam
Cernimus, & campos Lothari nomine dictos.
Rhenus & ipſe pater victori brachia tendit,
Aſcribíque libens antiquis finibus optat.
Scilicet hoc fatale ſolum tibi, Carle, tuóque
Nuper auo, Deus has prohibet contingere terras.

Audax ille, ſedens ad parui mœnia Nanci,
Et decus & vitam certamine perdidit vno.
Tu decus & partos multo ſudore triumphos
Vnius effudiſti amens ſub mœnibus vrbis:
Forſitan & mediјs vitam poſiturus in agris,
Ni conuerſa retro veſtigia, Carle, tuliſſes.
Ipſa duos tellus eiuſdem ſtirpis alumnos
Belli ductores, rarum decus, extulit æui
Quemque ſui, patriæ quibus eſt data cura tuendæ.
Illum Sicaniæ regem, qui robore noſtrûm
Confidens equitum ſociјs adiutus & armis,
Burgundæ contriuit opes ac nomina gentis.
Hic verò qui nunc Metenſi fortis in agro
Fulminat, Hiſpanáſque phalanges mœnibus egit
Præcipites, turpíque fuga dare terga coegit,
Militat auſpiciјs ERRICI *Regis. vtrique*
Debita laus: maior ſed enim de Cæſare victo.
Ecce autem ſublimis equo, ſpoliiſque ſuperbus
Cæſaris, ingreditur iuuenis, quem Gallica turma
Nobilium ſequitur, paribúſque exercitus armis
Et captas Aquilas, minióque rubentia Regi
Signa refert. manibus date, ciues, lilia plenis,
Et lauróque apióque implexas ferte coronas.
Qualis erat nigris rediјt cùm victor ab Indis
Liber agens longum quacunque incederet agmen:
Qualis & occiſo lethali vulnere monſtro
Theſeus eſt quondam patrias inuectus Athenas:
Qualis mentiti ſpoliјs oneratus Achilli
Priamides Phrygiam ſe rettulit Hector in vrbem:
Talem defenſa patria, Francíque vetuſtis
Finibus imperiј, reducem te maximus vltro
Accipit ERRICVS, *Reſpublica tota ſalutat,*
Otiáque & vitam tibi ſe debere fatetur.

Vos etiam tanti ſocios comitéſque laboris,
Vos quibus appellem poſt tot pulcherrima facta
Nominibus? quorum virtuti Græcia nullum
Par habet exemplum, Romana potentia nullum.
Non ego contulerim legionum Martia vobis
Agmina, non ſacram Thebana gente cohortem:
Et quibus argento fulgentia ſcuta fuère.
Quis populus poſthac, quæ veſtros natio vultus
Suſtineat? quæ gens belli ſe comparet arte?
Tu verò quem tot cumulat fortuna triumphis,
Ipſa quot in parteis varias Europa ſecatur:
Cui decus eſt duplex pulſo bis Cæſare partum,
Diſce modum ſeruare, alieno diſce periclo:
Diſce cupidinibus certos præſcribere fines:
Et ſeruatoris potius, noménque parentis
Plebis ama, quàm vel domini vel Regis acerbi.
Nam fuit exitio multis hoc Regibus olim,
Cæſaribúſque: fuit prius illud, ſæpe ſaluti.
Nulla magis populis externos prælia Reges
Commendant, quàm cùm monſtrauerit exitus illos,
Nec rem principiò, nec opes quæſiſſe, nec vlla
Imperia, obducto ſimulatis artibus hamo:
Tantùm ſponte ſua & veræ virtutis amore
Ductos, auxilio voluiſſe opibúſque iuuare,
Quos vis ſeruitio preſſos aliena teneret.
» *Nec generi humano contingere gratius vllum*
« *Munus, libertate poteſt. Quo Græcia plauſu,*
Et qua lætitia, præconis verba Latini
Excepit, patrijs cùm viuere legibus omne
Æuum, tanquam miſſa manu, longóque ſoluta
Seruitio iuſſa eſt? tanto clamore volantes
Præter aues ſubitò ad terram cecidiſſe feruntur.
Atque ea gens affecta recenti munere tanto,

Nónne fuit citius vitam poſitura iubente
Conſule, quàm nummũ poſtquam prouincia facta eſt?
Quid Rhodijq́, alijq́? omnes in fœdere malunt
Viuere, quàm dominis ſtipendia ſoluere victi.
His tanquam gradibus popularis gratia multos
Forteis ſæpe viros euexit ad æthera Diuûm
Æternáſque domos, & cæli in parte locauit.
Theſea quid memorem? quid ſacras Herculis aras?
Quíque in morte alij numeros auxere deorum?
Dijs meritò grates referendæ, qui tibi mentem
Hanc dederint, leuia vt malles & mitia ſemper
Imperia, & ſancti regnares more parentis
Sedibus in patrijs: aliena, vel extera, non tam
Subijcere, optaréſque tuis accedere regnis,
Quàm prohibere malis, & certa pace tueri.
Pro quo diuinos viuo ſacrauit honores
Parma tibi, diris ereptáque Sena tyrannis.
Et modò libertate data quæ neſcijt vti,
Poſcit opem ſupplex iterum Germania, poſcunt
Italiæ profugis viduatæ ciuibus vrbes:
Vnde tuæ noua mox ſuccreſcat laurea fronti,
Et dicat ſoboles quondam ventura nepotum:
Hic rex legitimus Francorum, non tulit ægrè
Vicinos populos in libertate manere:
Quinetiam oppreſſos adiuuit milite & armis:
Atque illi tantis merces ampliſsima ſemper
Pro meritis eſt viſa, pijs in mentibus hærens
Gratia: quæ magni merces eſt vera laboris.

Ad Henricvm Regem.

I Felix, quò te tua, Regum maxime, virtus
Et fortuna vocat, Moſam, Scaldémque, Sabímque
Inter, ad extremas Batauorum littoris oras,
Ereptos priſcis repetitum regibus agros.
I felix, quò te veterani militis ardor,
Quò tua mens inuicta rapit; Belgámque rebellem
Conatum malè ſe iuſtis ſubducere regnis
Coge recuſantem Gallorum antiqua ſubire
Imperia: & dominos tectis inducere Celtas.
Quem neque bellipotens nuper Germania texit,
Nec qui perpetuo Germanos limite Rhenus
Separat à Gallis; tantum conſpecta pauorem
Omnibus Alſatum populis tua ſigna dedere.
Ille fuga rediens pòſt paulò venit ad vrbem,
Claram olim imperijs, regnatricémque Moſellæ.
Vnde iterum, amiſſa media plus parte ſuorum
Fugit. at innumeras equitum peditúmque cohortes
Secum iratus agens ſperauerat impete primo
Conſcenſurum vrbis muros, & tecta daturum
Ignibus. ò, falſas hominum ſpes abſque Deorum
Auxilio. ſtetit ille ſuis modò viribus. at tu
Arma capis, poníſque Deis authoribus arma.
Tu quoties exire tibi eſt ad bella neceſſe,
Manè Deûm ſanctas ſupplex procumbis ad aras;
Votáque pro nobis, pro finibus, atque ſalute
Concipis imperij, ſummiſſa deinde precatus
Voce Deos, ſic te contingat numine dextro
Incolumes ſocios omnémque reducere pubem.
Ergo benigna fauent tibi ſidera. nullus eunteis
Antè duces, primúmque morari exercitus agmen

Nulla manus potuit. ſed apertis oppida portis
Accepere tuos. quæ (ſi mens recta fuiſſet
Hoſtibus) expugnare decem vix menſibus vlli
Mortales valeant. turbatis pergite Belgis
Dij tales animos, talémque immittere mentem.
At regina nouam quæ nuper ſtruxerat vrbem,
Quos ſuper amiſſa gemitus, quas illa querelas
Sparſa comam, & pugnis concuſſo pectore fundet.
Tu verò noſtri pars maxima roboris, vrge
Perculſos ERRICE; *& iam fugientibus inſta.*
En fatis promiſſa tibi victoria: ſi nec
Stellas ſuſtinuere minoráque lumina; Solem
Non (mihi crede) ferent: non hæc lectiſſima gentis
Robora, quæ fido circunſtant agmine regem.
Vinces, dum cælo tribues non inuidus author
Vincendi cauſas. Dum quæ geris omnia, magnis
Dijs accepta feres: ipſoſq́; fatebere ſolos
Et pugnare Deos, pugnando & vincere ſolos:
Téque manus illis tantùm præbere miniſtras.

Ad MARGARITAM Regis ſororem.

EST illud quod ſæpe queri, magnoſq́; ſolemus
Accuſare Deos, ſtultis longiſſima vitæ
Cōcedi ſpatia, & quorum nil viuere prorſus
Interſit: natos ad commoda publica ciues
In medio plerunque diem finire ſupremum
Vitæ curriculo, fermè caneſcere nunquam.
Ac ſi huius pertæſa loci, pertæſa malorum,
Quamprimùm hinc aliò cupiat concedere virtus:
Aut Deus inuideat miſeris præſtantia terris
Ingenia, & malit præſentibus ipſe frui ſci.
" *Sed quæcunque tamen cauſa eſt: non gloria nobis,*

Non

» Non aurum,non diuitiæ,non celſa poteſtas,
» Non quæ iſtis melior ſapientia prorogat annos.
Lex & conditio moriendi eſt omnibus vna.
Atque illi ſuperùm gaudent accumbere menſis,
Et deſideriúmque bonis luctúmque relinquunt.
Maxima pars hominum ſed enim ſua commoda luget.
Nec verò audire eſt alias in funere voces:
Hem quid agam? quò me miſerum fortuna redegit?
Ad quem confugiam tali priuatus amico?
Ille ſuis opibus me ſuſtentabat egenum,
Illius ambitio mea pennis alta petebat:
Ille meas ſecum moriens ſpes abſtulit omneis.
» Talia commemorant. At ſimplex nudáque virtus
» Effertur ſiccis oculis,& honore ſepulchri
» Sola caret. Paucis quoniam reſpublica cordi:
» Et ſua poſſe putant ſalua atque integra manere
» Euerſis adeò communibus. ò mala rerum
Diſſidia! ò,falſis imbutáque pectora nugis!
Tu,minor eſt ſi facta vel vno res tua nummo,
Exclamas,totámque reples clamoribus vrbem:
Vt ſubuerſa cadat reſpublica funditus omnis
Religione patrum,nihil ad me pertinet,inquis.
Non ſic,non,in morte Cati,ſic Regia virgo:
Cuius & ingenium viui dilexerat antè,
Et vitam,& mores,& dulcia verba loquentis:
Pòſt etiam lacrymis onerauit lumine caſſum:
Nec quondam extinctum fleuit magis vlla parentem
Filia,nec plures emiſit ad aſtra querelas.
Quæ tanti gemitus fuerit,tantique doloris
Cauſa,vides: & quid virgo ſperaret ab illo,
Quídue dolens inopis mortem lugeret amici.
Nota recénſque viri virtus,quem numina cæli
Non ſiuère diu veſtigia figere terris.

At veri luctus & honeſti prodidit illa
Omnibus exemplum, quid amici in morte dolere,
Quas res & ſapiens in damnis ponere ſolas,
Et quibus amiſſis debet communiter angi.
Pone tuas, virgo, lacrymas, ſuſpiria tolle.
Non mors atra Catum, non impia Parca peremit:
Viuit adhuc, viuétque æternùm, & nubibus ipſis
Altior, in cælo meliores tranſigit annos.
Quò, pater, ô vtinam tua per veſtigia curſum
Dirigere, atque iiſdem liceat conſidere tectis.

Ad LANCELOTVM CARLVM Epiſc. Rhegienſem.

IBIS, amice, tuo Regi comes, ibis inermis
Inter & armatos & ſpicula ſæua ferentes,
Inſtructus calamo ſcribendis verſibus apto:
Egregius vates perhibetur vt Ennius olim
Scipiadam fortem Romana in caſtra ſequutus.
Nec cantare ducis continget facta minoris,
Cinget honoratam breuior nec laurea frontem.
Sed fuge tu gladios, moneo, fuge cautus Iberi
Militis inſidias: nam triſti ſæpe ruina
Imbelles fortuna premit contraria belli:
Et Mars carminibus neſcit manſueſcere vatum:
Sæpe iacet media vates ignotus arena,
Non potis ipſe ſuo cineri ſuperaddere carmen:
Pierides illum nymphæ fleuere ſub antris,
Et iuga Parnaſſi raucis gemuere querelis.
Nunc omnis belli ſtudiis excita iuuentus
Arma parat, galeas, & equos, tentoria, currus:
At tibi ne deſit librorum magna bonorum
Copia; néue domi, dulcis ſolatia vitæ,
Mæoniden, Flaccum, doctúmue relinque Maronem;

Magna tibi veniet bello ſeu pace voluptas,
Magnum, crede mihi, capies ſolamen ab illis.
Rex Macedo noua quotidie cùm bella moueret,
Illecto nunquam ſomnum repetebat Homero:
Et Brutus Polybî ſecura mente legebat
Hiſtoriam, certus diſcriminis vſque futuri:
Et Cato Romanis cùm iam diffideret armis,
Ad diuina tamen confugit ſcripta Platonis;
Quæ relegens caſus cùm ſe firmaſſet in omnes,
Egregia præſens vitauit morte periclum.
Iam decus hoc nobis qui regni in ſede reliquit,
Nobilium pueros virtutem artéſque doceri
Inſtituit, iunctis vis eſſet vt inſita maior
Conſilijs. Aliena mouent exempla, legendo
Quæ quiſque in patria viuens, quæ geſſerit extrà;
Quóſque pares laudum meritis accepit honores.
Multa quoque & veterum belli præcepta gerendi
Vtiliter ſapiens ad noſtros transferet vſus.
Nónne vides quantò meliores protulit ætas
Noſtra viros, ex quo medijs ſapientia caſtris
Cœpta coli, ſtudiúmque librorum miſcuit armis
Miles, vt inſidias aſtutus vertat in hoſtem,
Vt, quoties opus eſt, in aperta pericula currat?
Sunt tamen & qui non dubitent contendere vulgò,
Doctrina molles animos & corpora reddi;
Indoctos, quibus ingenium eſt agreſte ferúmque,
Acriùs iraſci, & tractare ferociùs arma.
Vt quem lactantis deprenſum fortè leænæ
Venator catulum docuit iam tempore longo
Imperio parêre, manúmque ſubire magiſtri,
Non poßis æquare animis & viribus illi,
Quem mater pauit furtis & cæde ferarum
Montibus in Libycis. ſed enim mens optima longè

Pars hominis,qua fretus,inermi corpore cùm ſit
Inualidóque,tamen latè dominatur,& vnus
Cuncta regit toto quæ ſunt animantia mundo,
Et viget ingenium per ſe ſine viribus: expers
Conſilij vis mole ſua ruit,& malè perdit
Incautos: vt aper recto in venabula curſu
Fertur,& obiectum capit intra viſcera ferrum,
Læuus quod poterat nullo vitare labore.
Adde quòd aduerſis animus,nec frangitur vllis
Caſibus,& quamuis ſuperato corpore,quamuis
Obſtricto,tamen inuictus libérque manebit.
Idcirco quoties ex vna parte fuere
Vires,conſilium ex alia; plerunque reuicta eſt
Pars,quæ fulta ſuo fidebat robore tantùm.
Aſt ea iuncta duo quò non peruadere poſſunt?
Vt nauis bene firma bono ducente magiſtro
Spernit & Iönios fluctus,& Iapyga ventum;
Amiſſo rectore diu iactata per vndas
Tandem illiſa vadis ſcopulóue impacta fatiſcit.
Ergo dux neque fortis erit,neque miles honoris
Veri ſat cupidus,cui non ſit nota vetuſtas.
Et quibus in cælum meritis aſcendere magnus
Alcides potuit? quæ vis ea tanta, quid artis
Conſiliiue fuit, victrix vt Græcia parua
Exiguáque manu totum peruaderet orbem?
Quid tantùm Græcus,quid tantùm Barbarus hoſtis
Fulgentes aquilas Romana tremiſceret arma?
Quòd ſi præſidijs ſine talibus,abſque magiſtro,
Hanc alicui mentem dederit natura vel vſus;
Sponte ſua prudens loca poßit idonea caſtris
Deligere, & ſtructas acies producere vallo,
Expugnare vrbes,patriæ defendere muros,
Omne ducis demum generoſi munus obire,

Eximium

Eximium hunc par eſt & amicum credere Diuis;
Pauci adeò potuere. ſed ijdem fortius illi
Bella gerant, pulchras iunxiſſent Palladis artes.
Iratum viden' vt faciat Martémque furentem
Mæonides; contrà ſedata mente Mineruam?
Ambos præſtantes animis: verùm tamen illum
Expertem rationis, euntem more ferarum
Ad pugnam: huic triſtes ſapientia temperat iras.
Hac noſtram vates expreſſit imagine vitam.
Doctus ab indocto tantum differre putatur,
Quantum diſtat homo brutis; ſpirantia quantum
Stipitibus duris & marmore. Dic age formam
Tu Niobes malis, an quam mutata figuram
Accepit lapidis? malis immunda luto ſus
Verſari, vt quondam ſocijs euenit Vlyſſi:
An proprium retinere decus formámque virilem?
Credo illud Gryllo aut Epicuro poſſe probari,
Non tibi, qui vafri ſenſus imitaris Vlyſſi;
Non mihi, Palladia qui tam delector oliua,
Vt iubeam quercus, apióque valere coronas.

Ad Salmonium Macrinum.

PAVPERIES ſemper miſeros inimica poetas
Inſequitur: nec ſcripta ferè vllis vlla leguntur
Carmina diuitibus. nam mollis inérſque voluptas
Cui non eſt potior ſcribendi viſa labore?
Hinc quoque ludibrium & contemptus naſcitur artis:
Nec tamen interea ſua pauper carmina vates
Vendere, nec blandus circum ſtrepere oſtia ceſſat
Nobilium, & prohibere ſuis à faucibus atram
Obſcœnámque famem. quid enim quid ſperet ab illis

Amplius? ò, meritis impar ſed gratia tantis!
O nimium vili munus mercede repenſum!
Iccirco noſtra ſunt pauci ætate poetæ.
Nam rerum deſpecta velit quis diſcere magno
Cum ſumptu ſtudióque, vel in re ponere parua
Et tenui tantum curarum, nullus vt inde
Fructus & vtilitas capiatur ſine ſupremo?
Quot vati periere dies? quot tempora & horæ
Dum rudis excolitur magno conamine verſus?
Poſthabuit leuibus priuata negotia ludis,
Publica poſthabuit. precioſi vt deinde repertor
Theſauri quondam, properat diſpergere nugas.
At quotus in populo recitanti præbuit aurem?
Tam malus eſt iudex alieni quiſque laboris,
Seu mala mens rectum, ſeu liuor & impedit ira
Iudicium: ſeu tota magis res eſſe videtur
Futilis, experiente viro nec digna vel acri.
Ergo ſtultitiæ non eſt mediocris in arte
Difficili magníque operis conſumere primùm
Ætatis florem, melioráque tempora vitæ.
Vt labor exhauſtus nulla mercede leuetur
Poſteriore, ſenémque premant incommoda vatem,
Extrema quæ ſentit iners ætate ſenectus.
Atque illud memini puero mihi dicere patrem
Sæpius, & nimia reuocare cupidine verſus
Scribendi: ſimul innumeros monſtrare poetas
Abiectos, inopéſque, ſua nullius in vrbe
Nominis. ergo vmbra nemorum, muſiſq; valere
Iuſſis, ad ſacras compendia maxima leges
Conuertor lucémque fori. plus hinc quoque laudis
Quàm lucri tria continuò per luſtra relatum.
Vel quia turpe foro quæſitas eſſe putaui
Diuitias; poſitámque ab auaro iudice menſam:

Vel

Vel quia naturæ mala fruſtra pellere tentes,
Nec poßit naſcens ita ſe mutare poeta,
Vt non perpetuò miſerum comitetur egeſtas.

Ad MARILLIACVM Archiepiſcopum Viennenſem,
& Regis in ſacro Conſiſtorio Conſiliarium.

CERTE vt difficile eſt duris aſſueſcere rebus,
Sic quoq; difficile eſt aſſueta relinquere, quanuis
Triſtia principiò, quanuis ſint dura ferendo.
Emollit quæ longa dies, & mitigat vſus.
Ne deſint exempla, vides vt Regia feruet
Nobilium gregibus, locupletúmque æris & auri.
Omnes hi Regem aßiduè vel Regis amicos
Et cùm bruma gelu riget, & cùm Sirius ardet,
Siue dies aperit, ſeu nox tegit horrida campos,
Per maria & terras, monteiſque & plana ſequuntur.
Excipit agreſtis domus illos paupere tecto,
Quæ fuerat prius immundis habitatio porcis,
Lanigero ſtabulum pecori, ſtabulúmque iuuencis.
Sternitur omne ſolum ſtipulis, ibi corpora feßi
Deponunt: aut, cùm melior fortuna, ſub vno
Sæpe decem videas aut plura cubilia tecto.
Iam quæ ſollicitat ſurgentem cura priuſquam
Luceat, vt bene manè potentis limen amici
Ventitet, ante alióſque ferat referátque ſalutem?
Inde nouæ rodunt intus præcordia curæ,
Latrantíſque malum ſtomachi: nec prandia certa,
Infelix cibus, & dubiæ ſpes anxia cœnæ.
Omnes hi laxè poßint habitare, domi ſi
Eſſe velint, propria poßint diſcumbere menſa,
Stipati famulis, ſeruorúmque agmine longo,

Ad multúmque diem producta ſtertere nocte.
At mala ſuſtineant cùm plurima, ſi tamen Aulæ
Ingreſſu prohibes, longéque faceſcere cogis,
Exilium ducant patrios remeare penates.
Vſque adeò magnum eſt paulatim aſſueſcere rebus.
Forſitan iis conſtet ratio, certæq́; manendi
Cauſæ, ſplendor, honos, Regum quoque gratia, nobis
Vtilis, & noſtris (cùm poſtulat vſus) amicis:
Vtilis in commune, vacat ſi cultus auara
Ambitione, vacat ſi nugis, & ſine fuco eſt:
Et Regum monitis veracibus inſtruit aures.
Nunc ſequere, ínque forum mecum deſcende, videbis
Iucundum nil, ſuaue nihil, nil denique gratum,
Nil, poßis quo perpetuos lenire labores.
Sæpe tibi glebæ de cæſpite naſcitur ingens
Lis cum vicino, cum affinibus, atque propinquis,
Aut alia de re minima. Quid deinde ſequetur?
Deſeris infelix patriam, cum coniuge, dulces
Deſeris infelix natos: adeundus in vrbem
Prætor. ibi triſtis vultus cauponis auari,
Triſte ſupercilium domini legéſque ferendæ.
Inde tibi circum vicos, atque oſtia circum
Curſandum, nomen cuiuſque domúſque notanda.
Cognitor hiſce locis habitat, Curator in illis,
Iudicibus centum regio non vna domúſque
Omnibus incolitur, variis è partibus vrbis
Conueniunt, non vna forum via ducit. ad illum
Iſtâ dum properas, aliâ ſe proripit ille.
Omnibus haud certè facile eſt occurrere eodem
Tempore. Quod niſi tarda foro veſtigia profers,
Et longè præcedis, inanis cura, labórque
Sit tuus, in tanta iuuenúmque ſenúmque caterua,
Quæ ſummos veſana gradus inſedit & imos.

Veſtibu-

Veſtibulũ,atque omnem (quàm lõga eſt)occupat aulam.
Quid,cùm inſtas,alij? vel cùm aduerſarius vrget,
Qui labor & ſudor,quæ ſollicitudo parandis
Omnibus ad pugnam dubia de lite futuram?
Quid cùm præco reos citat,aut cùm ſedibus omneis
Surrexere ſuis, & facto fine loquendi
Contulerint capita? ô,qui tum,Iuppiter,æſtus,
Qui timor eſt animis,trepidatio quanta reorum!
Cùm verò Prætor pronuntiat: en tibi fulmen,
Condit ſe media in turba miſer vſque pudore
Et damno affectus,maleſidáque ſepta reliquit.
Vincere ſed pulchrum eſt. ſiquidem victoria finem
Adferat ærumnis. Quid enim ſi vincis,erítque
Cum vetulo nebulone tibi res? Continuò lis
Excipiet litem noua,deteriórque priore.
Prouocat,appellat,Prætoris cognitionem
Poſtulat: arguitur vel denique iudicis error.
Commutat faciem,vertit ſe in mille figuras:
Fruſtrandóque diu victorem eludit inanem.
Nam malè diuitijs infirma repugnat egeſtas,
Et veteratorum technis inſcitia iuris.
Accedit curis animi iactura bonorum,
Innumeri medio paſcendi tempore corui,
Victus cum victore ſimul ſpoliatus vterque,
Tota Palatinis cedunt patrimonia fiſcis.
Hic finis liteis & amantis iurgia,nudus
Exeat vt plena quò venerat antè crumena.
Ergo quî fieri dicemus, vt attigit vrbem
Qui ſemel,inque foro liteis intendit acerbas,
Non magis inde abigi quàm muſca à dulcibus vuis
Poßit,vel tepidæ canis à nidore culinæ?
Nemo ſuum iactat,niſi ſpe meliore tenetur:
Et maiore putat penſare incommoda lucro.

Hæc ratio merceis oriente in ſole petendi,
Trans maria & Pontum magno diſcrimine vitæ.
Hæc quoque militibus noſtris, quos ſola cupido
Maioris prædæ, non gloria ducit in hoſtem.
Hi poßint aliquid forſan ſperare priuſquam
Decernat Prætor: poſt deſperatio ſola
Reſtitit. At verò (dictu mirabile) cæcis
Mentibus irrepit minimè ſperata voluptas.
Vidi ego permultas & bello & pace coronas
Antè quidem meritum, ſic primo abſiſtere curſu
Oblitum tanti decoris, quaſi natus in illis
Sordibus, & ſemper ſub regibus antè fuiſſet
Marmoreas cernis quos ſupra ſtare columnas:
Atque alij fractis media ad ſubſellia rebus
Dant alijs operas, alienáque munera curant.
Ergo eſt neſcio quid tectum penitúſque retruſum
Omnibus in ſtudijs, quod nos alit, atque retentat.
In ſumma ſtudium in primis tibi delige & artem,
Quámque viam inſiſtas toto pòſt tempore vitæ,
Herculis exemplo quondam meliora ſequuti.
Nam retro poſt ferre pedem conabere fruſtra,
Et conſueta diu non æqua mente relinques.

Ad illuſtriſſimum principem CAROLVM
Cardinalem Lotharingum.

QVAM facilè in multis antiqui norat Homeri
Carmen Ariſtarchus, miſſum ſimul ore fuiſſet;
Tam citò cognoſces, ac nullo penè labore
Cuius & hoc ſit vatis opus: nempe illius omneis
Qui veteres vnus ſcribendi laude poetas

Æqua-

Æquauit, dubiámque facit tibi Mantua palmam.
Aſpice, quàm ſe tollit humo, quámque arduus altum
Fert cælo caput, & clara inter ſidera condit:
Quos, vbi ſæua canit magnorum prælia Regum,
Dat ſonitus, quæ verba ruit, vel fulminis inſtar,
Vel torrentis aquæ: quantas è diuite vena
Fundit opes: quàm mox fertur ſedatus & ore
Compoſito memorat iucundæ tempora pacis:
Et quibus auxilijs, quo ſit reſpublica more
Geſta domi: laudémque togæ fulgentibus armis
Comparat, & pulchris linguæ mel ſuaue triumphis.
Iámque tui dotes animi quàm ſedulus omneis
Exequitur: quæq; hoc biſſenos Rege per annos
Geſſeris, incipiens à primo flore iuuentæ:
Vt nunc implicitum bellis, quæ maxima noſtrum
Circunſtant Regem, nec dum ſatis vnde tuentem
Soluere militibus ſtipendia poßit auaris,
Expedias: lingua varios & moribus, abſque
Seditione regas eadem intra caſtra maniplos.
Sic velut in tabula non (Carole) pictus Apellis
Parrhaſiiue manu es, ſed nobilis arte poetæ,
Et calamo vatum nulli cedente priorum.
Vt quoties hærebis imagine fixus in illa,
Non ſolùm oblectere bonis tibi munere Diuûm
Conceßis: ſed durus & aſper cenſor, in horas
Sis memor, ínque dies, à te (non credulus) ipſo
Tanquam depoſitæ rationem poſcere ſummæ.
Ne qua tibi virtus pulchro decedat aceruò,
Ne qua ſuum perdat vitijs infecta decorem,
Ne vel mentitum hunc, cùm ſcriberet, eſſe poetam,
Vel dicant homines pòſt te peiora ſecutum.
Atque his carminibus propè tanquam pignore certo,
Obſtrictam Regíque fidem patriæq; memento.

Eſſe tuam: vt laudum poſthac quæcunque tuarum
Abfuerit, ſcriptis huius celebrata, requirat
Continuò populus: te Rex & Regius omnis
Appellet tanquam ex tabulis pactóque ſenatus.
Hæc erit vtilitas, præclarum hunc, Carole, fructum
Verſibus his capies, & multùm & ſæpe terendis:
Ludicra ne poſthac & inania carmina vatum
Eſſe putet quiſquam, & tantum palpare legenti.
Talia cùm ſcribat Ronſardus Apolline digna,
Scribat ei, teretes puero cui Cynthius aureis
Præbuit: alterius nec laudis egere videntur,
Nec prece, nec ſtudio commendatoris amici.
Illa, ſcio, paßis manibus, velóque patente
Excipies: excepta leges relegéſque libenter.
Nam neque tu poteras alio ſat carmine dignè
Laudari: atque huius qui carminis æquet honorem,
Et paria eximio reddat præconia vati,
Nullus erit: quis enim Ronſardo digna reponat?

AD HOSPITES.

HOſpitibus caris ad nos qui ſponte relicta
Diuertêre via, quæ pulchra per oppida ducit,
Inſignéſque locos, vt in hoc me rure latentem
Inuiſant, multam libet impertire ſalutem:
Quorum (ſpero equidem) quàm ſemper ſuauis in vrbe
Antè mihi fuit vſus, erit tam ſuauis in agro,
Si mecum eſſe volent aliquantum & viuere mecum.
Sed vos ô dulces ſocij, quo munere donem?
Nam neque delicias neque luxum quæritis vrbis,
Expleti & ſaturi his mento tenus; & mea non ſunt
Tam bona prædiola, vt bene lautos paſcere poßint.

Anguſti

Anguſti & tenues, domini non diuitis, agri
Sufficere hoſpitibus poterunt vulgaria parcis:
Lactentes vitulos, agnum, porcúmue bimeſtrem,
Poma, nuces, manibúſque vxoris conſita noſtræ
Vina, fabas, & piſa, napos: at cætera nobis
Suppeditat nitidus vicinæ vallis arator,
Saxoſæq; forum mercatu nobile Meſſæ.
Eſt domus ampla ſatis dominum quæ poßit, & illi
Tres capere adiunctos comites, vel quattuor vnà,
Nec fundus villam, nec fundum villa requirit.
Cultus erit menſæ non ruſticus, vrbe ſalinum
Argento factum veniens huc extulit vxor,
Et ſecum referet, ſunt & mantilia filo
Pertenui, mundis ſunt lintea ſtragula lectis.
Proxima quæ mox ordinibus diſtincta videtis
Nunc loca, directíſque, & ſolem arcentibus vlmis,
Sub domino vetere & ſegetes & culta fuere,
Mutauit veniens ea coniux & nemus auxit
Coniunctum, multam domino quod porrigit vmbram.
Huc prima fero luce pedes, hìc carmina condo,
Aut aliquid Flacci relego, doctíue Maronis,
Nugarúmue aliquid commentor, & ambulo ſolus,
Inſtructis epulis cœnatum dum vocet vxor.
Quòd ſi venandi ſtudio capiere, fugaces
Per ſiluam multi lepores impune vagantur,
Et circum volitat varium genus omne volucrum,
Villicus inſidias auibus quia tendere neſcit:
Nec ſecum trahit ille canes, niſi fortè tuendo
Quos habeat pecori, neque præda veſcitur vlla.
Forſitan expectas qui fons, qui riuus & arua
Irriget, vnde ſitim reſtinguat cum grege paſtor,
Iugis aquæ puteus ſatis eſt cultoribus agri
Et dominis, ouium collectos grex bibit imbres.

Nam quid ego fontes,viridantia prata quid optem?
Augerique meos cupiam ceu ruris amores?
Vna voluptatis quæ pars niſi dempta fuiſſet,
Hic mihi perpetuò ſtatuam fortaſſe manendum,
Vrbe,foro,& noſtris cariturus ſemper amicis.

Ad Pavlvm.

De Camboreo Prætorio ſeu Regia villa.

CAmboreæ qui viſus ager mihi ſit modò villæ,
Quæ regio, qui ſplendor in ædibus intus & extra,
Qui laxis in porticibus rectíſque columnis,
Quæq́, ima & media & ſummi faſtigia tecti,
Quæ ſcalæ duplices,& inextricabilis error
Hàc illàc tanquam ignota regione vagantum:
Et quæ viſa domus ſit nobis denique tota
Paule rogas? vno tibi poßim abſoluere verbo,
Regia, ne fortaſſe vagans per ſingula fiam
Longior,ac (ſi quæris) in hoc ſunt omnia verbo.
Præterea ſi noſſe iuuat quiſnam fuit author
Tam præclari operis,quiſue has ſibi condidit ædes,
Et quis arenoſi tot nuper iugera campi
Inſtituit,viuóſque lacus circundare muro;
Illius ingenium (facile eſt quia dicere nomen)
Exemplo nequeam tibi commonſtrare: ſed ipſe
Quantum acie viſúque potes contendere mentis,
Finge tibi ſpeciem,quæ ſummi maxima Regis
Optimáque eſſe poteſt,& talem crede fuiſſe
Illum qui viuens opus hoc mirabile fecit;
Magnanimum,qui res humanas duceret omnes
Infra ſe poſitas; cuius vim attingere mentis
Nullius manus artificis, nullíque labores

Expri-

Exprimere,aut viuo potuerunt reddere ſaxo:
Qui ſemper diuinum aliquod ſpiraret & altum,
Qui pedibus terras,& vertice tangeret aſtra:
Cui neque pyramides Libycæ Rhodiíue coloßi,
Quæq́ alia audierat toto miracula mundo
Viſa vnquam ſunt magna ſatis,qui ſæpius ipſe
Et maiora auſus viuens, & maxima fecit;
Qui lignóque lutóque exſtructas antè, reliquit
Marmoreas,cinxitque præaltis mœnibus vrbes;
Quique rudes animos noſtræq́ ferocia gentis
Ingenia excoluit ſtudijs,moriénſque parentis
Muſarum pulchro meruit cognomine dici.
Quare nunc tantum mirari deſine Regem
Ædificare ſibi tanto prætoria ſumptu,
Quem non tota ſuis capiebant oppida muris
Lugdunum,& magnæ iam par Lutetia Romæ:
Cui neque magna ſatis duo talia regna fuiſſent.
Ac cùm multa ſui monumenta reliquerit ille
Ingenij, tum viua patríſque ſimillima formæ
Cernitur in natis expreſſa duobus imago.
Filius ingentis regni ſucceſſor & heres
Armorum ſtudijs excellit, & arte regendi
Imperio populos patrijs ſe laudibus æquat.
Filia diuinas amplexa eſt Palladis artes,
Pacis amans; nam pace bonis locus artibus,ipſa
Denique pacifica Tritonia gaudet oliua.

Ad ANDREAM TIRAQVELLVM Senatorem
Pariſienſem doctiſſimum.

QVI nondum planè terſus,nondúmque politus
Olim imprudentis domini liber ænea clauſtra
Ruperat,effracto veluti qui carcere fugit
Hinnulus,& ſpatijs decurrere gaudet apertis:

Tandem opera magna, ſtudióque retractus herili
Sub clauem triſtéſque foros, ibi tempore longo
Oppreſſus latuit: nunc multò quàm fuit antè
Diuitior, plenis & iam maturior annis
Redditur in lucem: qui tantum diſtat ab illo,
Quàm grauis & ſapiens annis iuuenilibus ætas.
Vtq; ſcias planè perfectum, authore libenti
Prodit, iudicium, lector, graue cuius apud te eſt.
Multa quidem monumenta tuæ virtutis habemus
Andrea, multis venit tibi gloria rebus:
At te non alio tantùm iactaueris vllo,
Iudice me, nullo ingenium tibi ſe mage tollet:
Quàm quo vincla doces animis aptare duorum,
Et quibus ille roget verbis, quibus illa ſequatur,
Quæ ſint coniugij ſtantis, quæ iura ſoluti:
Vno cuncta ſimul concluſa volumine iuſto.
Scripſeris haud dudum quamuis opus vtile, noſtro
De conſeruandis in nomine rebus auitis:
Quæ vel nequitia, vel dura ſorte propinqui
Mutarunt dominum, atque alieno iure tenentur.
Ipſa tibi fœcunda licet natura, nouarum
Quotidie rerum ſpecies, formáſque miniſtret,
Mox alium iungens, alio defuncta, laborem:
Ingenij ſpecimen nequeas tamen edere maius.
Sic etenim macra & ſterili verſatus es in re,
Tot dotes iſtuc, bona tot peregrina tuliſti,
Vt nihil vberius, meliúſue hoc viderit ætas.
En dici quod ſæpe ſolet, præſtantia poſſe
Ingenia è paruis elephantos reddere muſcis.
Sic Culicem noſter, ſic Græcus luſit Homerus
Prælia ranarum nunquam pugnata duello.

Ad

Ad LANCELOTVM CARLVM Episc. Rheginenſem.

QVID tu, quid Freßius, quid melle Gelaſius omni
Dulcior, ecquid agit reliquorum candida vatum
Et dilecta cohors? opibúſne intenta parandis
Pierides, ipſúmque excußit pectore Phœbum?
Magna palatinos accendunt præmia vates,
Magnus honos, ſua cùm recitari principis ante
Ora vident, ferríque in cælum ſcripta. quid inde?
Larga nempe manu precium Rex carminis æquat.
Eſuriunt alij ſtudijs & honore carentes,
Splendida non auſi contingere limina Regum:
Sícque ſuis plures noti modò ciuibus, aulam
Principis, & vultus nunquam ſubiere ſerenos.
" *Non eadem ſemper fortuna, vel omnibus vna eſt.*
At vos qui tumidi ſeruatis limina Regum,
Qui faciles Muſas intro cùm vultis ad illos
Ducitis, aut ſacro prohibetis limine; quorum
Omnes arbitrium ſubeunt vbicunque poetæ,
Externis aperite fores virtutibus æqui;
Nec mala ſuſpitio, nec vos aliena retardet
Gloria, nec magni trepidum certamen honoris,
Quos ſua iampridem virtus ſuper æthera raptos
Exemit numeris, altáque in ſede locauit.
Sæpe leuis calamus, vel agreſtis fiſtula, ſomnum
Excußit nimia citharæ dulcedine captis.
Vt ſtomachus ſatur altilium quandoque volucrum
Viſceribus gaudet bubulis roſtríſque ſuillis,
Neglecta panémque ſiligine deuorat atrum:
Sic non magna placent, non & pulcherrima ſemper
Carmina; contentus, quæ ſeſe prima legenti

Fortè dabunt, aliquis non iam meliora requiret.
Vos nunc Armoricas ſecuri inuiſitis vrbes,
Littoráque Oceani flauis aduerſa Britannis,
Et Macloï fanum, Venetóſque antiqua ferentes
Ornamenta; ſuíſque habitatam regibus arcem,
Et Breſti portum, laxo tutiſsimus alueo,
Qui facilè accipiat venientes mille carinas.
Vix deſiderium ſed amans Regina mariti
Perferet, abſentiſque moras lentóſque regreſſus;
Et fraterna ſoror veſtigia tarda queretur.
Nequicquam Bogius tantum lenire dolorem
Tentabit, nequicquam alij (pia turba) poetæ.
Non alio mulier quondam magis vlla marito
Arſit; nulla ſoror ſeſe huic in fratris amore
Comparet. ô iunctas æterno fœdere mentes!
O quibus eſt impreſſa animis virtutis imago,
Quos ſibi conciliat, quantóſque adiungit amores!
Præſertim ſimili quibus eſt natura metallo
Ingenium fabricata, coli ſi contigit iiſdem
Moribus & ſtudijs, & eadem viuere ſorte.
Tu regi comes is, & magno Regis amico:
Me verò ſeceſſus habet nunc ruris amœni
Litibus elapſum medijs, vrbíſque tumultu;
Me reficit tellus ornata virentibus herbis,
Villa ſolo modico ſurgens operíſque vetuſti,
Contiguum villæ nemus eſt ac frondea ſilua,
Quæ lepores menſis, domino quæ ſufficit vmbram;
Nulla tamen varios oſtendunt prata colores;
Nulli cum ſtrepitu ſaliunt per gramina riui;
At certè putei non deficit vnda perennis.
Contrahis hic frontem, meliúſque precaris amico
Iudicium; ſed quis locus egredientibus vrbe,
Quæ regio, quæúe ora parum videatur amœna?

Fortu-

Fortunatus eram, mihi crede, nimíſque beatus,
Ni Deus hanc nobis aliquis turbaſſet ab alto
Lætitiam, pluuiáſque hiemes pro vere dediſſet:
Vaſtinos ſaltus ſteriléſque Aponis arenas
Pinguibus anteferam cultis campóque feraci.
Sed iam cauſidici, lites & iurgia miſcent
Et faſtos veniſſe dies, & tempora clamant
Vtilia: En quocunque rapis te ſubſequor Hermes.

Ad IANVM MORELLVM, Ebredunæum.

HÆC mea quorundam ſermonibus otia carpi
Rumor erat: noſtróſque maligno dente labores
Conſcindi, Morelle, parum ac ſi Iudice digna
Res ſene ſit, multos qui geſſerit vrbis honores,
Scribere ludentem puerili carmina more.
Quæ contra non ipſe habeam quid dicere poſſim,
Communi tribuenda rei ſi tempora furer
Improbus: atque meis poſtponam ſeria ludis.
Nunc mecum nemo certauerit omnibus erga
Reges officijs, patriæ vel commoda noſtræ.
Dum mihi cura fuit priuatas ſcindere lites,
Et dare iura foro, ſubſellia primus iniui
Manè viam facibus puero monſtrante: receſſi
Poſtremus, decimam cùm præco renunciat horam.
Nec, quo more ſolent alij plerique, vagabar
Porticibus curuis, cunctanti iratus arenæ,
Infenſúſque reis: ſed in vna ſede manebam
Fixus, & immoto propè corpore. qualia noſtrum,
Sæpe ſuos memorant pòſt admonuiſſe Quelinum
Exemplo durare meo. Quæ regis in Aula
Noſtra fuit, dum ſupplicibus ſubſcribo libellis,

Quæq; locis alijs, aliiſque induſtria rebus,
Quæq; hodie poſtquam rationum credita nobis
Diſpungendarúmque fides, & maxima cura, eſt:
Nec te, nec quenquam cui ſim modò nomine notus,
Ignorare puto. ſin quas bene munere geſto
Poſt reliquas nobis reſpublica fecerit horas,
Impendo ſtudijs, nec iners, nec tardus, honeſtis;
Scribo, lego, meditórue aliquid, vel carmina condo,
Cur ego culper ab his locupletibus & bene lautis?
An ceſſare placet magis, & nil prorſus agentem,
Aut lateres numerare domus, aut præter euntum
Nomina, veſtitum, faciem formámque notare?
Hoc, peream, niſi ſit grauius, quàm pondera ferre.
Lude igitur, dormi, bibe, comeſſare, quietem
Artubus, & feſſis da lentus, & accipe membris.
Hoc quoque maius erit, quàm trudere ſaxa moláſue.
" Non me turpi aliquo lucem conſumere ludo,
" Non iactis nocturna iuuat me tempora talis
" Fallere, non totas reſupinum ſtertere noctes:
" Aut fœdo ſatyros imitantem more ſalaces
" Scortorum gregibus maculoſis pſallere miſtum:
Non luſiſſe pila, magno ſpectante theatro,
Depoſitáque toga (quanquam is tibi Scæuola ludus
Dicitur arbitris quondam placuiſſe remotis.)
Ergo priuatam rem procurare memento,
Vſuráſque puta, & creſcens per menſtrua fœnus
Tempora: quem verſo reditum ſors afferat anno.
Vſuras etiam nobis memorare trienteis
Audes, aut alias? alieno verſor in ære:
Nec mihi cenſus equeſtris adhuc fuit, aut erit vnquam.
En tibi lectorum clariſſima nomina patrum,
Qui velut ædificare domum qui cogitat, antè
Materiam, cæmenta ſolet, calcémque parare,

Ipſi

Ipſi non aliter feſtis ſueuêre diebus
Inſtrumenta domi cognoſcere multa reorum,
Inq́ breueis conferre notas: quò deinde futuris
Copia iudicijs largè prouiſa redundet:
Antè ſolent numerare quot ex hac lite, vel illa
Proueniant nummi, quæ merces quanque ſequatur.
Ah malè, ſi tranſacta prius, decisáque pacto
Lis fuerit: labor immenſus cadet irritus illis.
Nam memini quendam plenum grauitatis & annis,
Burgunda de gente ſenem, cui mille ligatis
Incluſa ſaccis pendebant ordine lites.
Has omneis animi cauſa, ſemel omnibus horis
Ille recenſebat: minimúmque putabat ad aſſem,
Quid tandem lucri numero ſperaret ab illo.
Vt paſtor, cui mille boues in montibus errant,
Quem ferat ex vitulis fructum, quem lacte reportet
Preſſo vel liquido, quem denique matribus ipſis
Subducit tacitus: nummo nec fallitur vno.
Nec tantus dolor huic ſubtracta fortè iuuenca,
Illi, quantus erat ſine iudice lite ſoluta,
Pacatíſque reis tabulas repetentibus vltro.
Quas tamen inuitus ſemper, magníque coactu
Concilij, poſt terna quaternáque denique iuſſa
" *Reddidit. hoc verò eſt ſtatuentis iudicis æquum?*
" *Non venalitij, non mercatoris auari?*
Ecce ſupercilio quidam metuendus acerbo,
Peccas tu, peccant alij, peccatis vtrique,
Durus ait: ſed tu longè deterrima peccas.
Hic, pater eſt aliquis de gente ſeuerus (opinor)
Fabritia, Curiáue: togam cui ferrea nectit
Fibula ſub mentum, ſine barba, intonſus, & aſper,
Triſtis, difficilis. cui ſordent omnia quanuis
Bella foris: tamen eſt idem turpiſſimus intus,

Si propius ſpectetur. ab hoc ego iudice quæram,
Percontérque libens,placidos componere verſus
Peccatúmne putet natura,an legibus eſſe.
Orem,nos doceat,quibus aut diſtinguere ſignis
Nouerit à curuis recta,aut fugienda petendis.
Neſciui eſſe malum (fateor) non hercle,magis quàm
Scribere ſenſa animi noſtri ſermone pedeſtri.
Ipſa (vides) natura quidem nihil impedit, & lex
Nulla vetat: tantùm famoſum ſcribere carmen
Pœna fuit tabulis,quas condidit Appius olim.
Id verò me perpetuò vitaſſe,moleſtus
Terribiliſue meis cuiquam ne verſibus eſſem,
Repperies. nil turpe ſonat mea pagina, nullum
Triſtius,obſcurúmue in noſtro carmine verbum.
Quinetiam noſtris pueri fortaſſe legendis
Proficient: ipsíque ſenes queis candida mens eſt
Diſsimiléſque tui. ſed deteriora videntur
Cur mea: cur ego deterior cùm profero lectu
Non indigna,bonos non corrumpentia mores?
Fas ſtudia illorum,fas ſit componere noſtris:
Tum facilè agnoſces quantum diſtemus ab illis.
At dicor,Morelle,malos componere verſus,
Non bene cælatos,malè preſſos, & ſine cura
Ac ſtudio,faciles,puros,& ſponte fluenteis.
Hæc mea culpa (fatebor enim) mea maxima culpa eſt,
Qui rem tantam adeò,tantíque laboris & oti,
Aggrediar paucis abſoluere feruidus horis.
Nam neque tam facilis,quàm multis eſſe videtur:
Nec tam parua bonum res eſt bene claudere verſum.
Dicam illo me errore capi,qui decipit omneis
Scriptores alios,vt amet ſua quiſque,putétque
Optima,quæ non ſunt? ſatis hoc ſatis auribus æquis
Eſſe poteſt. At verò ignoſcent hi mihi nunquam
Cenſores

Cenſores rigidi. nam quis te cogit, amice,
Ad malè ſcribendum? facias ſi fortè coactu
Prætoris, veniæ poterat locus eſſe petendæ:
Vt quondam Albino fertur dixiſſe Catonem.
Huius culpa rei mea ſit ſcribentis ineptè,
Forſitan & nimium properanter: tu quoque partem
Non minimam, Morelle, feres: qui noſtra repoſtis
Carmina ſcriniolis, ne lucem incluſa tueri
Poſſent, me contrà multum pugnante magiſtro
Soluis, & in claras educis luminis auras.
Vnde tibi video inſultus, & bella parari
Maxima, dum, Morelle, tuos defendis amores.
Cura ſed hæc tua ſit: tu videris ipſe: priorem
Mì ſatis eſt vrgere locum, pedibúſque tenere:
" *Scilicet hunc nobis indignum haud eſſe laborem,*
" *Nec malè ſcribendis in verſibus otia poni:*
" *Et poni melius, quàm ſi per lucra bonorum*
" *Omnia, pérque voluptatum genus omne vagarer.*
Hæ ſunt deliciæ nobis, ea læta laborum
Perfugia, huc laßi curæq́ꝫ, operæq́ꝫ forenſis
Tanquam ad frondoſi nemoris diuertimus vmbram.
O, miſeri, quibus eſt nunquam Parnaßia rupes
Trita pedum plantis, qui nunquam è fonte bibiſtis
Caſtalio, quorum ſtupidas inſcitia mentes
Detinet, ô, ſi quàm liquida, & quàm ſuauis ab illo
Manet aqua in venas & vatum pura ſciatis
Pectora, deſipere haud noſmet, pueróſue putetis
Bis fieri, non tot ſine cauſa ſcribere verſus:
Otia veſtra meis nunquam potiora feratis.
Hæc, Morelle, tibi paucis ſcribenda putaui,
Hæc tibi nempe, meis cui reſpondere malignis
Continuus labor, & viroſa refellere dicta:

Vt linguis poſthac faueant, terrere nouis me
Criminibus ſaltem, & maledictis figere ceſſent.

Ad CAROLVM LOTHARINGVM Cardinalem.

QVI te diſtineat leuibus nunc, Carole, nugis,
Oppreſſum ingenti grauiorum pondere rerũ,
In patriam, & Regis vehementer commoda peccet,
Et meritò nomen referat ſcriptoris inepti.
Hoc ego proſpiciens, mihi longa ſilentia pridem
Impero, te quanuis facilem promptúmque legendis
Expertus ſim ſæpe meis, licet vſque tenerent
Diſtrictum varijs ſexcenta negotia curis.
Sed cùm tam celeri decurras omnia pernix
Ingenio, ſatis vſque tibi, ſatis ipſe relinquis
Temporis ad nugas & inania carmina vatum:
Et tamen oſtendis tibi non magis vlla placere
Scripta meis. quæ res igitur me continet, audi.
Quidlibet aggreſſus donec procul hoſte fuiſti,
Donec eram tecum pacata regis in aula,
Nunc inter ſtrepitus armorum & triſtia belli
Tempora, compellare virum non audeo: ſæuis
Et neque manſuetas caſtris inducere Muſas:
Nec te ſollicitum magis vnquam pace fuiſſe
Arbitror, aut bello, cùm noſtris finibus ingens,
Et quantus non antè, Philippi exercitus erret:
Cùm populos Rex ipſe ſuos adducat in hoſtem,
Germaniſque tuis ducibus res tota geratur:
Hoc tamen ignoſces, & te patiere moneri,
Cætera cùm vigilans acérque negotia tractes
Publica, nec patriæ cedas in amoribus vlli,

Segni-

Segniter ipſe tuam nimium curare ſalutem
Diceris,& requiem membris ſomnúmque negare.
Audio quid referas,etenim reſpublica nobis
Eſt vita potior. quid ſi proieceris iſtam
Deſpiciens animam,non magnum Carole vulnus
Intuleris patriæ? quæ longos ſperat in annos
Subſidio lapſis te ſæpius affore rebus?
Hic(dicent homines)feruens calidúſque iuuenta,
Perdidit & ſeſe & patriam,conſumpſit in vno
Spes omnes pariter venturi temporis actu.
Non ſi præteritis potuiſti euadere morbos
Temporibus,debes quoque ſic ſperare futurum
Semper,adhuc ætate viges animíſque,ſed illum
Paulatim minui tamen experiere vigorem.
Nam neque corpus habes firmum,patiénſque laboris,
Quale vel athletis,duris aut quale videmus
Militibus: meliore tui ſimilique deorum
Parte vales: finxit ſtudijs ciuilibus aptum
Te natura, parem ſtudiis te pacis in vmbra
Eſſe dedit, ſolem cum puluere ferre negauit.
Arma tui fratres atque horrida caſtra ſequantur
Militiæ aſſueti, iam cum puerilibus annis
Virtutem genitore ſuo didicere magiſtro.
Tu colere ingenuas artes, patriámque memento
Conſiliis formare tuis, abſiſte periclis
Armorum grauibus, cole & oppida lætus & vrbes.
Deficere in curſu medio clariſſima quæque
Ingenia, & tanquam nebulam tranſire videmus,
Dum laudem eximijs properant extendere factis,
Colláque ſummittunt oneri non æqua ferendo:
At præſcribe modum nobis finémque laborum.
Non tantum mihi ſumo vel arrogo ſtultus & amens,
Acrius vt me poſſe putem meliúſue tueri,

Quatenus indulgendum operi ſit cuique, viciſſim
Quatenus & requies interponenda labori:
Tu facilè in media, ſi paulum attendis, arena
Conſilium capies; nec longius ire trahentem
Ilia quadrupedem ſubiges, ne laſſus eundo
Reſtitet, & medio ſeſſorem in puluere fundat.
Hæc ſtudio vel amore tui, fortaſſe nec excors
Nec ſtultus monitor, paucis ſcribenda putaui.
Quòd ſi res te fortè iuuat cognoſcere noſtras,
Et quid agat regina ſui ſtudioſa mariti,
Quid regis ſoror atque nurus, quid fratris & vxor
Anna tui, comitatus & omnis inutilis armis,
Accipe: Continuis precibus votiſque fatigant
Numina magna Deûm, regi vobíſque ſalutem,
Et reditum celerem victo prius hoſte precantur,
Bellandiue moras, aut æquo fœdere pacem.
At populus ciuéſque mihi rumore moueri
Hoſtili minus, atque minus trepidare videntur:
Siue quòd aſſueti iam bellis, ſiue quòd hoſti
Oppoſitum regem & Francorum robora gentis.
Cuncta ſciunt, quæque auxilio modò millia nobis
Multa virûm Rheno atque Albi venere relicto.
At ſunt nonnulli qui non præſentia lætis
Aſpiciunt oculis, hi ſemper noſtra videri
Inferiora volunt, augent aliena maligni:
Stant animi tamen, & facies velut vrbis ab hoſte
Securæ; non iuſtitium, clauſæúe tabernæ,
Non mercator, vt antè, ſuas formidine belli
Aſportat pauidus plauſtris & flumine merces.
Non ipſi teneras amandant vrbe puellas
Solliciti patres; non rerum cara ſuarum
Pignora, non thalami ſociam vitæq́ maritus.
Quiſque ſuis fruitur velut alta pace; futuri

Haud

Haud metuens, & iam venienti proſpicit anno,
Lectáque rure ſuo comportat lætus in vrbem.
At non, matre mala, fama, ſata filia peior
Æoliæ regis compreſſúque edita quondam,
Magna ſilet, magníque habitatrix ipſa Palatî
Bellua, cui centum linguæ ſunt, oráque centum,
Centum intus variæq; animæ (mirabile dictu.)
Nam modò vos audere nimis, totíſque coactis
Viribus, in diſcrimen atrox adducere regnum
Prædicat, his nullam cæſis ſupereſſe ſalutem
Militibus; nullas à tergo ſtare cohortes
Subſidio; primam Francorum nominis vrbem
Florentem ſtudijs, opibus, ſanctóque ſenatu,
Exponi in prædam cupido crudeliter hoſti.
At modò vos poſtquam eſt auditum ponere tuto
Caſtra loco, & validæ propè iungere mœnibus vrbis,
Cingere tum vallo foſſáque & fluminis alueo,
Ne qua parte ferox incautos opprimat hoſtis;
Longa illum diſtare via, valdéque remotis
Conſediſſe locis, longum intercedere campum
Inter vtraſque acies: non deſinit illa ſuperbo
Ore queri, vos hoc diuturnum quærere bello
Imperium, trahere & producere bella per artem,
Otia ne redeant populis optata vereri:
Vnde tot immanes ſumptus, & tanta petentur
Præmia militibus: præſtat decernere pugna,
Tótque malis tandem ſemel vnum imponere finem.
Aut, quò tot peditum nobis equitúmque parata
Millia, ſi tantùm fuit intra caſtra manendum:
Nec campis animus certare patentibus hoſti,
Aut aliquam capere inſidijs aut viribus vrbem.
Nunc quoque cùm pacis tota crebreſceret vrbe
Mentio, complecti ſe pacis amabile nomen

Dicebat: ſed agi rem conditionibus æquis
Per ſeruos nec poſſe tamen, capitiſque minores:
Et neque Taurinum, nec quæ vicina, placere
Oppida reſtitui, poſitáſque in montibus arces.
Quæ loca præſidijs teneat ſi miles Iberus,
Nil fore continuò regnet quin ſolus in omni
Italia: Rhodaníque ſuos in fluminis vnda
Tingat equos. ſatis Inſubrum, ſatis vſque videri
Amiſſo nos imperio caruiſſe tot annos.
Nec iuſtum, miſſos modò ſub iuga noſtra Caletes
Reddere, vicinis prius vſurpata Britannis
Oppida, Creßiacæ poſt triſtia tempora pugnæ:
Nec captam nuper Treueri in finibus agri
Vrbem nunc, villam antè, deorum nomine dictam,
Quæ firmo ſuperas præmunit limite Metas,
Claudit iter, noſtróſque feris diſterminat agros
Gentibus: hæc mitti regis ditione vetabat.
Multa per Ardennam caſtella vel oppida ſiluam
Eſſe, quibus poßit Quintinum, poßit & Hamum
Mutari: captiua lui quæcunque nec agris
Corpora, nec vicis debere nec vrbibus vllis:
Sed nummis ſibi quenque ſuis (quia fiſcus inanis
Sumptibus eſt) reditum libertatémque parare.
Quid, quod diſſentire duces, diſcordibus eſſe
Nunc animis, priuata odia exercere furentes
Clamitat, & patriæ bellíque relinquere curam?
Vel noſtro Regíſque malo ſe qualibet vltos
Infenſi ratione velint, cupiántque videre
Ardentem patriam (vindictæ tanta cupido eſt)
Dum flagrent inimica tamen capita ignibus ijſdem.
Hæc audita alijs, vel non audita, ſonanti
Voce refert. monſtro nihil eſt viroſius illo
Cùm linguas acuit. ſed idem cùm ſomnia fingit

Ridi-

Ridiculum eſt; veris aut cùm mendacia miſcet,
Non tam deformes vnquam eſt commenta Chimæras
Græcia, non vlli nocturno tempore ſomni
Tam varias rerum, aut hominum finxere figuras.
His ego verſiculis te delectare legendis
Abſentem volui, gratum hoc tibi tempore ſi quid
Eſſe poteſt: præſens me nanque rogare ſolebas
Quid populus ferret, quid beſtia magna Palatì,
Te memini riſu ſolitum ridere profuſo
Audieras vt quidque, moueri nec magis ac ſi
Iracunda viam canis adlatraſſet eunti.
Ipſe vides pigrámque & lentam quàm trahit aluum
Hoc animal, cernis quàm fœda ſit illius oris
Ingluuies, manibus vel vt omnia corripit vncis,
Vtq́, bonos pariterque malos configit acutis
Dentibus, vt nullis hominum vel parcere nouit.
Non tamen hæc ſpernenda puto quæcunque feruntur,
Vnde etiam, prorſus niſi famam negligit omnem,
Proficiat ſapiens: vt reſpondere querelis
Iniuſtis hominum, vel ſe defendere poſſit,
Et monſtrare ſuo vel prodita crimina falsò
Affigi capiti, aut aliud quodcunque fuiſſe
Principiò cauſæ, quàm pòſt quæ credita vulgò eſt:
Proderit & (quando nullius crimine prorſus
Vita vacat) reſcire tamen, quæ facta reprendat
Dicta vel à nobis populus, perpendere ſecum
Singula. ſæpe etenim quæ vel non cernimus ipſi,
Quæúe monere parum fortis non audet amicus,
Quæúe putamus adhuc preſſa atque occulta latere,
In platea, in triuijs inimico audimus ab ore,
Inſtruimúrque malo fugienda ſequenda magiſtro.
Hic mihi finis erat, ſed enim tibi gratia magna eſt,
Carole, quem noſtri memorem cognouimus eſſe,

Cùm ſcribens alijs nuper mandata dediſti
Imprimis ſolita gererent ſua munera cura,
Vt verbis nos deinde tuis ſaluere iuberent
Vulgari non more, ſed illa, Carole, rara
Inſigníque nota, qua conteſtaris amores
Et ſcriptis & voce tuos, tota aurea viſa eſt
Hæc mihi ſcripta manu properantis epiſtola, tantùm
Neſcio qua ratione meo in prænomine lapſus,
Ipſum (quod ſatis eſt) tenuiſti nomen, at illud
Vt teneas nec multum etiam valdéque laboro,
Perpetuum noſtri ſerues dum fixus amorem.

Ad CAROLVM LOTHARINGVM Cardinalem.

CAROLE, ſi vano non eſt authore ſubortus
Rumor, & à geſtis cœpit primordia rebus:
Agnoſco, memini quæ te mihi dicere quõdam:
Si tuus hic eſſet rerum quandoque potitus
(Henricum oſtendens nondum illo tempore regem)
Æternùm fore nos felices atque beatos.
Nam quoties mecum librans examine iuſto
Confero præteritis præſentia: tum velut alto
Oppreſſus ſomno, videor mihi cernere vana
Quædam viſa, ipsúmque meis me fallere votis:
Condere pro libito, repleréque ciuibus vrbem:
Qualem quiſque ſibi ſapiens & fingat & optet,
Qualis Socratici ve libris expreſſa Platonis.
Rurſum vbi collegi ſenſus, ad méque reuerti,
Intendens oculos propiúſque & lumina mentis,
Vera vel agnoſco, ſpeciem vel habentia veri,
Quæ de rege tuo paſſim noſtróque feruntur.
Dij faciant vt ne videantur ſomnia: verùm

Iudi-

Iudicio atque animi certa ratione peracta.
Quanquam hæc non hominum nobis ſuſcepta videntur
Conſilio, at fatis potius monitúque deorum.
Quì potuiſſet enim fieri mutatio rerum
Tam ſubita, ínque nouam reſpublica vertere formam,
Ni deus Henrici pulſaſſet pectora regis?
Qui ſimul imperij moderandas ſumpſit habenas,
Gallica præſidijs firmauit ſceptra duobus:
Principiò cauti fungens opera ducis, vrbes
Hoſtibus oppoſitas & milite ſepſit & armis.
Proxima cura fuit patrios componere mores,
Et luxum toto penitus depellere regno.
Inde noua augendo quæſitáque nomina fiſco
Suſtulit, indictum atque oblatum regibus aurum.
Adde ſacerdotum decumas, & cætera monſtra
Iſtius generis: quæ non explebile bellum
Suaſerat. hæc placido ceſſerunt omnia regi.
Quinetiam data reſcriptis, non lege, remouit
Iudicia: & voluit cognoſci ex ordine cauſas.
Odit auaritiam & ſordes aliena petentum:
Qui viuis etiam properarent ducere funus,
Damnato nondúmque reo, fundúmque, larémque
Eriperent, pulſis miſera cum coniuge natis.
Iamque magiſtratus varios, auctúmque ſenatum
Sedulus inſtaurare parat, primóque decori
Reddere: iam caſtis committere ſacra piiſque.
At non fortè pari ratione domeſtica tractat?
Nulla domus conſtat priuato rectius vlli.
Pro ſe quiſque ſuas vllo ſine murmure partes
Exequitur, multos certus mercedis in annos.
Ipſa pudicitiæ eſt alijs regina puellis
Exemplum: cingit latus illi regia virgo.
Ambæ Palladijs imbutæ pectus honeſtum

Artibus: eximijs ornatæ moribus ambæ.
Hæc eſt forma rei priuatæ, hic publicus ordo.
Talia nempe dedit ſummi præludia nobis
Imperij, magno velut inſpectanda theatro
Totius Europæ: quæ ſunt maiora videndo,
Spéque tenent erecta ſui mortalia corda.
Quos hinc nobilium ſibi conciliauit amores,
Quæ populi ſtudia, & quantum ſibi laudis in omne
Prouidit longè venturi temporis æuum:
Quanta ſacerdotes eius pro vota ſalute
Suſcipiunt, orántque deos extendere vitam,
Et vetulos illi regno ſuccedere natos.
O te felicem, & multis, Henrice, beatum
Nominibus. felix ô, tanto principe regnum.
Sed nihil inſtituiſſe valet, niſi cætera pergis
Quo pede cœpiſti. Malus eſt, mihi crede, poeta,
Qui ſtetit in primis, extremo concidit actu.

MICHAELIS HOSPITALII GALLIARVM CANCELLARII EPISTOLARVM ſeu ſermonum liber tertius.

Ad FRANCISCVM OLIVARIVM, Franciæ Cancellarium.

TOT FRANCISCE dies me nil ſcripſiſſe, tot annos
Congreſſu caruiſſe tuo, nō hercule poſsim
Excuſare tibi (malo hanc agnoſcere culpam)
Cui tamen acceptum refero quodcunque paraui,
Quódque mihi laudis vel honorum contigit vnquam.
Nam te communem videor geſsiſſe magiſtro
Rem mihi, nec ceſsiſſe malis rumoribus vrbis,
Nec vani curaſſe quid inter pocula ciues
Euomerent, nec quid ſentiret mobilis Aula,
Dum rectum virtutis iter curſúmque tenerem.
At multos ea res nobis mutauit amicos:
„ *Mutauit, fateor: ſi nomine dignus amici eſt,*
„ *Qui non iuſta rogat, qui turpia poſcit amicum.*
Forſitan & fictis in amoribus eſt quoque damnum:
Eſto; ſed hos retinere cupis ſi fixus amores,
Conſtatura tibi magno non maxima res eſt.

» *Nanque hominem ſtudijs hominum ſeruire volentem,*
» *Multa Deos etiam contra peccare neceſſe eſt.*
Nec dubito, quin ſi poßis vtrumlibet, iſtud
Arripias, potiórque tibi ſit gratia diuûm.
» *Quò leuis ambitio, Regum populíque fauores,*
» *Quò circunſtantes famuli, quò turba clientum,*
» *Si Deus hæc oculis cælo non aſpicis æquis,*
» *Si diuina breui manet vltrix ira nocentem?*
» *Maxima pars hominum quæ ſunt præſentia tantùm*
» *Spectat, & æternæ pœnas ac præmia vitæ*
» *Negligit: vt quæ ſunt ſpatijs disiuncta locorum*
» *Temporibúſue, ſolent minùs eſſe pericula curæ.*
» *At fortes animi prorſus nihil iſta morantur,*
» *Quæ ſunt fluxa, cadúntque citò & mutantur in horas:*
» *Non illos aurum, non ſpes, non gratia flexit,*
» *Non metus; erecta circum fora fronte vagantur,*
» *Introëuut aulas venerandi Regibus ipſis.*
Franciſcum memini primo iam tempore Regem,
Siue ſalutatum Balius, ſiue Selua veniret,
Aſſolitum dubitare priórne aſſurgeret illis.
» *Maieſtas adeò virtuti regia cedit.*
Te verò quoties miratus & ille loquentem
Secum, te quoties miratus & ille tacentem:
Conſilio quàm ſæpe tuo res geßit honeſtas,
Turpibus abſtinuit? nec tu non ipſe videbas
Libertate odium conflari ſemper, amicos
Obſequijs blandóque magis ſermone parari.
» *Sed forti iucunda viro eſt magis horrida virtus,*
» *Sit damnoſa licet, ſit inutilis & ſine fructu,*
» *Quàm nimis offenſæ metuens & auara bonorum*
» *Calliditas, collecta malis quàm gratia rebus.*
Talis eras, talem te Principis aula videbat:
Nec tamen aut linguas hominum vitare dicaces,

Aut

Aut fugere inuidiæ potuiſti noxia tela.
Difficilem,durum,triſtem,rigidúmque vocabant,
Et minus vrbanum,poſſes non æqua negare
Principibus, poſſes qui vultus ferre potentum,
Et ſuadere intra recti conſiſtere fines:
Vt vetera hæc,noſtris neque moribus apta notabant.
Duraſti plures quàm quiſquam crederet annos:
Ecce velut ſupero demiſſum fulmen Olympo,
Concußit totam geminatis ictibus ædem
Iuſtitiæ: qua tu ingenti cecidiſſe ruina
Creditus,erexti caput altiùs: ardua tanquam
Impoſito attollit contra ſe pondere palma.
O ingens veræ pietatis,& aurea merces!
O cæleſtis amor,mundi ſecurus honorum!
Non hæc Socratici de fontibus hauſta Platonis,
Non Zenonis erant: CHRISTO *meliore magiſtro*
Edoctus,poteras quiduis perferre malorum.
» *Omnibus ipſe viris documento es,quàm nihil vſquam*
» *Perpetuum,quàm nemo diu protectus amicis,*
» *Nemo ſua virtute diu conſiſtere poßit,*
» *A ſuperis animum ſi non acceperit æquum.*
Nam memini,cùm nobilium premerêre virorum
Inſidijs, primùm te fortiter omnia ferre,
Donec erant vires in corpore; viribus inde
Exhauſtis,animus poſtquam tibi reſtitit vnus,
Ceßiſti fatis: tuáque intra tectus abiſti
Præſidia,integris cum fama & nomine rebus.
Vt fortis media quandoque relictus arena
Deſertúſque ſuis,tamen in diſcrimine miles
Cogitat extremo ſe nil admittere prorſus
Indignum: ceßim atquo obuerſa fronte redire
In caſtra ad ſocios, mortíue occumbere honeſtæ.
Talem te vidère tui, vidère dolentes

Cedentem inuidiæ, plenum grauitatis amici:
Nunc verò abſentem magni tenuéſque requirunt,
Et clauum manibus cupiunt ſpectare tenentem.
Hæc vtriuſque tui perſtrinxit temporis acta
Illætus noſter calamus, quæ deinde poetæ
Innumeris alij deſcribant verſibus olim.
At me Troiani digreſſum Antenoris vrbe,
Sex vbi diſcendis impleram legibus annos,
Litigioſa, procax, & plena Lutetia rixis
Continuò excepit: paruo pòſt tempore ſedi
Centum in iudicibus, non gratia, non metus vnquam
Inuictum mî animum deiecit tramite recti,
Diuitias & opes contempſi, dona ſuperbus
Reieci, paſſimque oblatos victor honores.
Contigit hac vita ratione moleſtus vt eſſem
Nonnullis, quos hæc libertas noſtra premebat:
Laudabant alij. naſcens modò gloria nondum
Scilicet inuidiæ ſtimulos perſenſerat acres.
Hique recens offenſa grauis quibus antè fuiſſet,
Poſt aliquot menſes obducta in corpore plaga
Virtutem cælo magna cum laude ferebant.
Inde fori, longæque moræ pertæſus & vrbis,
Publica iam canus ſpectare negotia cæpi:
Téque auctore Italas legatus Principis vrbes,
Conuentúmque patrum Europæ totius obiui.
Vnde domum rediens multis oneratus in aula
Promiſſis, ad nobilium noſcenda reorum
Crimina, & vnius tria nominis oppida mittor.
Hìc rurſum offendo: ſpéque illa, quam prior annus
Fecerat, excuſſus, repeto intermiſſa palatî
Munia, deſuetæque iterum me reddo palæſtræ:
Cùm ſubitò qua parte ſpei minus, atque ſalutis
Oſtendebatur, me Regia virgo iacentem

Suble-

Subleuat: apprenſúmque manu confidere clara
Voce iubet: ſcis Lothari quæ deinde nepotis,
Quæ ſtudia erga nos fuerint tua. plura recepit
Optatis animus. facile eſt non multa petentem
Exaturare bonis. & iam mihi poſſe beatus
Viuere, & Aßyrios opibus ſuperare videbar:
Ecce tibi vetus eſt lex inſtaurata, liceret
Nummos ne capere, & duplicata ſalaria lectis
Iudicibus: quæ lata meo quia credita ſuaſu
Lex erat, inuidiæ flammis crudelibus arſi.
Æra ſibi, & multos prius vſurpata per annos
Commoda, lege noua clariſsimus ordo fremebat
Imminui: tantam ipſe mihi non arrogo laudem,
Hæc me glorier vt primum vidiſſe. probaui
Inuentum alterius diuinum, quo decus omne
Iudicijs, & prima Deæ ſua reddita ſacra:
Corruptos ſineret formari Curia mores.
Vſque adeò grauis hæc minimi iactura lucelli
Vobis viſa patres? tanta eſt iniuria damni,
Vt temerè & paßim nullo diſcrimine primum
Quenque vel inſontem peteretis dente canino?
Audierant aliquid fortaßis: nanque furorem
Vix illis tribuam, fertur quo percitus Aiax
Immeritas ferro pecudes mactaſſe cruento.
Vos etiam impulſu paucorum, quos ſua notos
Fecerat improbitas, & turpi exercita quæſtu
Lingua proterua, maliſque opera vltro præbita cauſis,
Collegam veterem potuiſtis lædere dicto,
Aut facto? vobis rabulæ maledicta forenſis
Excutere ex animo noſtram ſine crimine vitam,
Aut mores potuêre, diu multúmque probatos?
Vos appello, quibus perſpecta prioribus annis
Eſt mea relligio. vos, qui meminiſſe poteſtis,

Et quicunque fuiſtis eodem in munere mecum,
Arguite,& quanuis duris me ſubdite pœnis:
Si non præcipua & recti mihi ſemper & æqui
Cura fuit: ſi me vnquam odium,ſi gratia flexit:
Si non & manibus puris,& pectore caſto
Aſtrææ ſacras acceßi ad virginis aras:
Si non recta ſolo poſui veſtigia,ſi non
Tempus & omne mihi ſumma cum laude peractum eſt.
Inuitus,Franciſce,meis in laudibus hæſi:
Sed dabis hanc veniam,dum crimina falſa repello,
Et veras odij cauſas ſequor,inuidiæq́;.
» *Sæpe bonos odere mali,torquentur & imis*
» *Senſibus: aut ſua cùm virtuti præmia reddi,*
» *Aut meritum loca prima vident inſiſtere ciuem,*
» *Præteritóſque dolent, & ſe non æqua ferenteis.*
Scilicet æquales ea cauſa potißima noſtros
Impulit, vt falſis de me ſermonibus aures
Complerent iuuenum,qui tempora noſtra ſecuti
Vidiſſent me nunquam intra ſubſellia ſecum.
Aſſenſit ſenibus malè credula turba minorum,
Auribus apprendi patiens,vt cantharus anſa.
O,ſtulti & faciles animi quocunque vocentur!
O, turpis leuitas haud nomine digna ſenatus!
Hæccine iudicibus produnt exempla futuris,
Vt ſatis ad pœnam ſit delatoris iniqui
Vox? ſint & maledicta ſatis ſine teſtibus vllis?
Sed quid ego à rudibus ſummum ac ſolenne repoſco
Officium? quid in his prudentia quæritur annis?
Atque hæc,ſicut erant leuia,& ſine crimine certo,
Pòſt paulùm in tenues abierunt irrita ventos:
Denique paucorum monitis pars maxima ceßit.
Nunc etiam fiſci magis hæc noua cura tuendi,
Reddidit inuiſum me furibus atque moleſtum,
Commu-

Communéſque domum ſolitis auertere nummos.
Nocturni vt vigilem fures odere draconem,
Aut illum qui fronte gerebat lumina centum.
Nanque ferunt grauiter ſibi furta, velut prius, eſſe
Non impunè: dolent rationes tempore poſci
Legitimo: multámque auerſi turpiter auri.
Atque alij extremum donata queruntur in annum
Differri, veterémque ſuo cum vindice legem
» *Explodunt: genus hoc hominum quod venit ab Aula*
» *Noſti quàm petulans, & quàm ſit gnauiter audax.*
Quid faciam? priuata mihi ſit gratia ciuis
Cuiuſquam potior patriæ vel regis amore?
Ille habeat ſibi dona ferox: at miles egebit?
At ſine præſidijs annona armíſque viríſque
Nuda relinquentur venientibus oppida Cimbris?
At ſtipe defraudatus eques populabitur agros,
Et feret in longas hiemes prouiſa colono
Pabula, multorúmque vorax alimenta dierum?
Illa ſalutaris tua lex euerſa iacebit?
Hoc ego dum prohibere malum atque euertere conor
Verticibus noſtris, quorundam commoda lædo
Nonnihil: at proſum communiter impare fine.
Communis quia parua rei, vel gratia nulla eſt:
E re priuata tantillum carpere fraus eſt,
Ac ſummum ſcelus, & nunquam placabilis ira.
Vtile ſi conſecter, & huic ſim blandus & illi,
Euitare etiam linguas, & crimina poſſim:
Forſitan immeritúmque decus, laudémque referre.
Tanto patronis vitium defenditur omne
Pluribus, & virtute magis populare videtur:
Et ſunt lauti homines vulgò, qui publica peſſum
Siccis ire vident oculis, nimiúmque laborem,
Et ſtudia in patriam rident, vt inania prorſus.

Sed tua mî potior ſemper ſententia ſedit,
Cui neque priuatorum odium, neque gratia cura eſt,
Dum regi patriæque tuæ ſuccurrere poſſis.

FRANCISCI OLIVARII AD SVPERIOREM EPISTOLAM Reſponſio.

IANVS MORELLVS tuam nobis epiſtolam reddidit, verſibus conſcriptam planè tuis, ſed in queis teipſum quotidie ſuperas. Cādor, polities, lepos, minimùm ſunt in illis. At verò ſeria eruditio, ſententiæ crebræ ac graues, mira vbique ſanitas ſenſuum, & per totum poëma (velut ſanguis per vniuerſum corpus) diffuſa læta quædam gratia, ac iucunditas, me non minus capiunt, non ſecus afficiunt, quàm Venuſini tui doctiſſimæ epiſtolæ: cui, haud ſcio, an ſis olim apud poſteros ceſſurus. vt interim taceam, quòd totam tuam epiſtolam temperat optima artifex, Philoſophia Chriſtiana. Nec tamen ſuperiora hæc quamlibet egregia, admodum miror, aſſuetus ſcilicet iam olim tuis legendis: in quibus, talia nunquam non recognoſcas. Iſtud mage miror: ab homine occupatiſſimo poëmata huiuſcemodi, tam facilè ſcribi. Silere dicuntur virgines Muſæ, cùm inſanus ille Mauors furit, perturbat, ac miſcet vniuerſa. feruntur & multis curis frequenter obſtupeſcere: vacuæ quòd carmina mentis, ſcilicet ſunt opus, vt ille ait. Porrò, quot moleſtijs ac turbidis negotijs, veluti inundantibus quotidie pulſeris, ſatis coniecto ipſe, haud ita pridem expertus. quando bellicis temporibus, bona pars publicorum negotiorum, in eorum humeros inclinat, qui Fiſci ac rationum Regiarum curam gerunt: quibus noſcitandis ac dijudicandis, ne Argus quidem vnus ſuffecerit. Fac autem rationales omnes Principis, cum quibus eſt tibi negotium, vel ad vnum probos, ac nihil pecuniæ regiæ intercidere (quod rarò accidit, vel potius nūquam.) quæ tamen

men vſquam terrarum tanta eſt pecunia, quæ tot militum ſtipendia æquare valeat? quæ nouis ac exquiſitis coloribus ſubinde intruduntur. Qui Pactoli, qui Tagi, voraginem illam militarem expleant? Nunquam tot hominum millia inſatiabilia, ſatiabuntur. cùm tamen nulla in re (ſi implacatis vtare) maius ſit periculum. Te in hiſce ſpinis conuolutum, in ijs difficultatibus, ac moleſtijs luctantem, tot verſus condere: quales gelidis in vallibus Hæmi, veteres illi poëtæ fundere ſolebant, id verò eſt raræ ac eximiæ cuiuſdam felicitatis. Næ, te oportet in omnibus Camœnarum fontibus, non labra ſolùm, ſed manus etiam ac pedes proluiſſe. Cæterùm, tuam illam epiſtolam legens, quàm ingenti voluptate ſum perfuſus, haud facilè dixerim: cùm tu mihi meã felicitatem poneres ob oculos, quià freto illo aulico, procellis, ventis, tempeſtatibus continuis inhorreſcente, in hunc portum, in hanc tranquillitatem deuenerim: à qua, vel Attalicis conditionibus nunquam dimoueri ſuſtineam. Hunc agellum, qualis qualis eſt, nec Lydijs regnis permutauerim. hîc authoramenta huiuſce mũdi, diſco poſthabere ſtipẽdijs æternis. hîc Chriſto, ac mihi viuo. hîc calumniæ, atque inuidiæ virus, ipſis etiam nocentiſſimis venenis nocentius, egregiè contemno. A quibus, & te quoque ipſum, haud multò antehac impetitum, minus admiror: quòd ferè hæc Hydra, eximijs tantum viris obſibilet: & cum ijs, qui publica ſincerè tractant, perpetuas inimicitias exercet. Ac quò quiſque exactius atque innocentius rationes ſuas inſtituit, tantò in illum fertur acrius atque inſidioſius. Siquidem calumniæ, adde etiam inuidiæ, vix credibile eſt artificium: ſtudium verò indefatigabile. Nihil eſt illis monſtris fœcundius. Quæ tu tamen haud ita magna opera profligabis, perpetua illa tua conſtãtia, amoréque recti: velut efficaciſſimo quodam antidoto præmunitus. Neque enim vllum certius præſidium, nullum ſatellitium potentius, quàm quod innocentia afferre ſolet. Ab Aula, ab amicis vulgaribus, ab aura populari ficulnum præſidiũ fuerit. Quanquam & interim (fateor) cunctis in muneribus, ſuus eſt ciuili prudentiæ locus, ac ſapienti cuidam dexteritati. Sed ita, ne à rationis ſulco longius ab-

erremus,ne conſcientiam noſtram vulneremus.quæ,vt dulciſſimum eſt innocenti teſtimonium: ſic mala fide verſanti, diriſſimum eſt ſupplicium. Sed de his ſatis. Chriſtus tibi præclarum hunc animum,hanc ſinceram mentem, iſtud in publica commoda ſtudium, ſemper in maius augeat: atque animo iſti egregio,quamplurimos annos adijciat.Ex Leonvillano noſtro, xvii. Cal. Auguſti.

Ad IANVM MORELLVM.

De matribus,quæ filios ſuos ipſæ non alunt,nec apud ſe domi educari patiuntur.

QVINQVE dies tãtùm dixi me rure futurum,
Octauum nonúmque diem deſideror abſens:
Et niſi me clara reſpublica voce repoſcat
Officium,Errico præſtandáque munia regi,
Forſitan hìc totum Sextilem ponere poſsim.
Perpetuum nam præter amœni ruris amorem,
Quo teneor,mecum huc proficiſcens omne leuamen
Urbani ſtrepitus vexi curæq́; forenſis,
Vxorem, natam & generum,paruúmque nepotem:
Quo certè puero nihil eſt feſtiuius vſquam,
Ni me ſtultus amor (fallit qui ſæpe parentes)
Et me fallit auum.quid cùm ridere trimeſtris
Cœperit? hæ ſuaues etiam grataq́; videntur
Mì lacrymæ, & rauco pueri vagitus in ore:
Hunc ſecum nutricis egentem mater ab vrbe
Extulerat lectica,& veſtibus vndique tectum.
Nam quæſita diu cùm femina lactis abundans
Nequicquam vrbe foret tota,melioris in agro
Spes erat. Ergo lecta domum deducitur ad nos,
In tribus vna fuit quæ fœcundiſsima pagis:
Reſpondiſſe meis rebar iam numina votis,

Cùm

Cùm puer ardenti correptus febre repentè eſt,
Fruſtra deſiccata duo trahere vbera viſus.
Circum omneis pagos iterum, circum omnia rurſus
Oppida quæſitum genitrix auiaq; remittunt.
Cum multæ ex omni matres regione venirent,
Nulla ſitim potuit pueri compeſcere noſtri:
Altera ſed primæ ſucceſſit, & altera deinceps
Inq; vicem, medicis prohibentibus, vt malè ſanum
Inq; ſalubre ſimul diuerſas ſugere matres.
Sed medicæ leges valeant, cùm venter inanis
Cúmque enecta fame eſt natura, ſitíve laborat.
Hanc ego perſpiciens curam matrúmque laborem,
Mirabar quocunque pedes greſſúſque tuliſſem,
Non eadem nobis ſeſe dare: nanque per omneis
Vicinos pagos & agreſtia tecta, ſuarum
Pingues & nitidos pendentes vbere matrum
Cernebam pueros. Quî fiat & vnde roganti:
Iurabant illæ, nullis ſe cantibus vſas
Carminibúſue malis, vſas medicamine nullo,
Non aliena peti naſcentibus vbera natis,
Quæ puerum genuiſſet eandem paſcere natum.
Hæc mecum reputans animo, iam quærere ceſſo
Cur etiam infanti vix quattuor vbera noſtro
Sufficiant, ſua cur pueris vel mater abundet
Vna ſuis, nec opem alterius ſiccata requirat.
Naturæ nec enim peccatum, aut culpa ſagacis
Vlla fuit: quæ cuique duas in pectore mammas
Appendit matri, geminis ſatis vſque futuras
Appendit geminis: nam plures edere monſtrum eſt,
Nec longum ſupereſſe ſolent: naſcente paratus
Iam cibus eſt puero, fœtam nec copia lactis
Deficit, aut hominum in genere, aut ratione carentum.
" *Noſtræ delicijs matres in mollibus vrbis*

» *Educta, cordi quibus eſt ſua forma, libenter*
» *Si poßint, vtero partum geſtare recuſent.*
» *Iam natis alimenta negant, albiq; liquoris*
» *Vndanteis ſcatebras, iniuſtæ more nouercæ,*
» *Reſtinguunt penitus, pulcherrima dona deorum,*
» *Ne macie corpus, ne rugis venter aretur,*
» *Ne ſuctu nimio, aut molleſcant vbera tactu,*
» *Neu cùm fortè ſedens noctem perduxerit vnam*
» *Inſomnem genitrix, exurgat pallida manè.*
» *Tanto ſollicitas color & cutis & decor illas*
» *Plus habet, infantis pueri quàm vita ſalúſque:*
» *Quem ſimul editus eſt, patrijs extrudere tectis*
» *Haud dubitant, alióque procul mandare, parentum*
» *Aſpectu atque oculis crudeli more carentem.*
» *Non ſic amandatur equus, non verna catella,*
» *Quæ ſemper dominæ quoquo veſtigia torquet*
» *It comes; illiúſue ſinu feſtiua recumbit.*
» *Morte feræ funeſta domus ſit tota; minórque*
» *Non hic luctus erit, quàm vel moriente marito.*
Talia principia atque ortus fundamina noſtri,
Naturæ non ſponte, nec æquo numine iacta,
Multis deinde malis aditum causámque dedere,
» *Vt parui iam prima ſimul cum lacte bibamus*
» *Semina nequitiæ, quæ pòſt ſe plurima fundunt.*
» *Hinc vel adulterio vetus immutatur auorum*
» *Progenies, raróque ſui fert ora parentis*
» *Filius: aut ſi nulla thoro eſt grauis illita labes,*
» *At melior natura tamen cum lacte boníque*
» *Mutantur mores: claríſque parentibus orta*
» *Virgo ſit ancillæ ſimilis, laſciua, procáxque,*
» *Ebria, ſaltatrix, & amans inhoneſta virorum,*
» *Turpis, iners, ſæuúſque puer, ſcortator, auarus,*
» *Illarum ſimilis, quarum prius vbera ſuxit.*

Et

» *Et natos miramur oriri ſanguine noſtro*
» *Degeneres, quibus immeritis materna premuntur*
» *Vbera, conductæ ſua dant arentia ſeruæ.*
» *Forſitan hunc primæ neglectum ætatis, adulto*
» *Corrigimus puero, quin & ſocordia maior*
» *Cernitur in nobis, quò plus proceſſerit ætas,*
» *Nec pater exemplum vitæ dat grandis honeſtæ*
» *Puberibus natis, nec ſanctum adhibere magiſtrum*
» *Curat, at ignaros & quæ ſunt optima nondum*
» *Cernere qui poßint, iam lucri incendit amore;*
» *Nil opibus melius præclaris, deterius nil*
» *Paupertate docens homini contingere poſſe.*
» *Mater acu natam poſitos diſcernere crines*
» *Inſtituit, propriaq; decus corrumpere formæ,*
» *Et capiti gemmas, aurum circundare collo:*
» *Ducit & ad turpes nocturno tempore cœnas*
» *Pontificum: turpem deprauatámque reducit.*
Sic mala, continua ſerie longóque ſequuntur
Ordine, vt ex illo manent tamen omnia fonte,
Temporibus tam prima nocent peccata futuris.
Viſne etiam ingratæ referam tibi præmia matris,
Et quàm non impunè ferat clauſiſſe fluentes
Vberibus riuos, alimentáque debita natis,
Conanti latices illi frigentibus herbis
Siſtere, diſperſos & in omne refundere corpus.
Frigidus & vehemens ſubito rigor occupat artus,
Tum mala conſequitur febris, ſæuíque dolores
Vbera diſcruciant. multis lac cogitur intus,
Nequicquam preßis luctans erumpere mammis.
Inde tibi fœdo manabunt vlcera pure:
Et ni ſubuenias in tempore, quod fuit vlcus
Cancer erit ſubitò, pérque omnia viſcera ſerpet:
Illum Pæonia fruſtra medicaberis arte,

Præſcriptos regere aut intra conabere fines,
Quò mage ſtringis, eò ſpatij plus corripit ille,
Dum mentum & nares victor peruadat & ora,
Afficiat turpi languentem denique letho.
Hoc perſuaſa malo debes abſiſtere mater
Turpibus incœptis, irámque horreſcere diuûm,
Teq́ hominem meminiſſe, datamq́ à numine mentem
Aeriam celerémque, animantum ex omnibus vni.
Sin libet ex brutis humanos diſcere mores:
Aſpice quæ ſit cura lupæ, vel quanta leænæ
Paſcendis catulis, aliarum quanta ferarum,
Aut quàm multa ſuis pro fœtibus aſpera miſcent
Prælia: quæ dubitent proprio tentare periclo.
Quanta deinde ſuos cum ſollicitudine nidos
Ædificent volucres, quanto molimine, tutum
Cùm cæpere locum: paruas ex arbore celſa
Suſpendúntue domos, cæciſue in ſentibus abdunt,
Ne qua rapax auium teneros aut beſtia pullos
Deuoret, aut turdis inimicus pinguibus auceps:
Subſternúntque ſolum paleis & gramine molli,
Et ſuper oua cubant tam longo tempore, donec
Excluſi veniant fœtus in luminis auras.
Inde cibos paruis, & longè pabula quærunt
Dulcia, in os gaudent inhiantúmque indere manſa.
Hic amor in ſæuis eſt tigribus, inq́ leænis:
Nec iam vllum in terris animal agit illius expers.
Diſcite virtutem propriam, ſi veſtra voluntas
Hanc refugit, nec quidquam hominis niſi nomẽ habetis
Et faciem, propriam virtutem diſcite matres
A brutis, auibúſque, immani à ſtirpe ferarum:
Aut illis hominis potius concedite nomen,
Vóſque feras, quales eſtis, ſic ferte vocari.

Ad Odetvm Cardinalem Castilionævm.

Nempe ſuis, mi Caſtilio, qui nititur ipſe
Præſidijs, nec totus ab hoc vel pendet ab illo;
Cuius vita fuit rebus moderata ſecundis,
Qui multos opibus ſibi conciliauit amicos,
Nec miſeros deſpexit in alta ſede locatus:
Illius in tuto res eſt ſecura pericli.
Non is terrarum motus, cælíque ruinas,
Neptuni rabiem, tempeſtatéſque veretur,
Non iras hominum, non iras ille Deorum
Expauit: ſed veſte ſua circum vndique ſeptus
Contemnit pluuias, & miſtos grandine nimbos,
Nec valde metuit fortes mutantia Reges
Sidera, nec Regum quæcunque minantur amicis.
Nam cur is lædi, qui nullos læſerit vnquam,
Formidet? nullos viuens ſibi fecerit hoſtes?
Quare ſi quid ei bellè minus accidit, illum
Omnes auxilio certant opibúſque iuuare,
Et dignas in amore vices præſtare merenti.
Huius multa rei nobis exempla vetuſtas
Suppeditat, præſensq́ dies: ſed nota ſequamur,
Gallia quæ modò mirata eſt, quæ vidimus ipſi
Virtutis præclara tuæ documenta, Iouis cùm
Et furor, & magni premeret te caſus amici:
Inuidia arderes aliena, quis tuus ille
Vultus, quæ facies, conſtantia quæ fuit oris?
Vt neque deijceres oculos, vocémque pudore
Comprimeres, fractis vt rebus ſæpe ſolemus.
Aſt alij nimia quibus ambitione laborat
Pectus, & inuidiæ ſudant præcordia flamma,
Dum ridet fortuna, coli ſe numina tanquam,
Nullum prætereà ſocium patiuntur honoris;

Et neque ferre parem, nec poſſunt ferre ſecundum.
Fortè alium ſaluere iubes, rectéque valere?
Læſa eſt maieſtas, inter numeraberis hoſtes:
Et fortuna abijt, conſurgitur vndique denſis
Agminibus, cunctæq; tribus armantur in vnum.
Illa infida cohors mentito nomine amici,
Deſeruere fuga miſerum, ſeróque videntem
Quid vero & quantum ſimulatus diſtet amicus.
Quàm nobis faciles iniuſta videntur amici
Poſcere, qui ſibi ſic animis & pectore toto
Iunctos eſſe volunt, vt ſecum turpia laudent,
Secum iiſdem pariter ſtudijs odijsq; fruantur,
Et ſine lege colant, & ament ſine fine pudoris.
Quàm non ij diuina tenent humanáque iura,
Quæ nos præcipiunt ſanctum colere inter amorem,
Non breuibus ſpatijs & iniquo limite ſeptum,
Sed quibus immenſi fulcitur machina mundi:
Et quæ ſtultitia hæc ſocios admittere amoris
Nullos, atque ſolent ſtimulante libidine mœchi?
Nemo fuit Syllæ & Mario communis amicus,
Pompeijs & Cæſaribus, Brutíſque ſuperbis?
Haud pauci (mihi crede) fuère, vtinámque fuiſſent
Plures: non tot Roma videret acerba ſuorum
Funera, tot ciues indigna morte peremptos.
" *Innumeris hominum eſt obnoxia vita periclis,*
" *Seditionis amans, & ſemper plena timoris,*
" *Plena metus ne præcipitem det amica ruinam,*
" *Cardinibus vulſis pars ne contraria vincat.*
Atque ea fortaßis ratio cultoribus aulæ
Diſpliceat, qui vana magis quàm tuta ſequuntur:
Mi verò certum eſt colere omnes, omnibus vti,
Quanuis ſint animis diſcordibus; haud tamen vno
Omnes metiri modulo aut coniungere cauſa:

Nobi-

Nobilitas alios fuerit mihi cauſa colendi,
Atque alios virtus, alios dignatio prima
(Quíque ingens ſtimulus) cùm nos ſentimus amari,
Mutua cùm paribus reſpondet gratia factis.
Omnia quæ fortuna prius cumulauit in vno
Te puero, creuere dein creſcentibus annis.
Nam quid ego, quid amice tuum nunc dicere pergam
Expertus quem ſæpe meis ſum rebus amorem,
Aut vlli tua dextra roganti defuit vnquam?
Quæ ſit noſtra vides, quàm non addicta ſequendis
Partibus ambitio; quæ ſi cui blanda videtur,
Attamen eſt ſincera, doli expers, & ſine fuco,
Téque habet authorem, cui ſe non comparet vllus.

Ad Cardinalem Lotharingvm.

S*cis tamen iſta maris cõpendia ſemper amicis*
Diſplicuiſſe tuis: vel mille pericula propter
Quæ miſeri ſubeunt hiberno ſidere nautæ:
Vel quòd Maſſilia Romam tendẽtibus, omne
Littus erat plenum, reſonánſque hoſtilibus armis:
Infeſti Ligures, & agri dominator Etruſci.
Hæc te non audita ſemel ſpreuiſſe recordor,
Et monitis clauſas habuiſſe fidelibus aures.
Conſcendis nauem, paulùm progreſſa triremis
Stœchadibus, crebra proram feriente procella,
Cogitur in portum regredi reflantibus Auſtris.
Hic propè te vomuiſſe animam cum ſanguine dicunt.
Quid facias? rursúmne maris diſcrimina tentes?
At iubet expectare Aquilones nauta ſerenos.
Longa mora eſt aliò properantibus. & mare quiſquam
Poſt aliquot ſoles placidum promittere poſſit?
Ceſſiſti fatis correctus more paterno.
Ac veluti planis qui per ſaxoſa relictis

Ire viam docuit, celerémque eludere Parthum.
Sic tibi ſeruato pelagi terraq́; periclis
Oſtendêre alium præſentia numina curſum:
Ut diſcas audere magis ratione modóque,
Quàm ferri quocunque animi vocat impetus ardens.
Multos ſæpe duces patriæ nimis acre tuendæ
Et vehemens ſtudium, primis conſumpſit in annis,
Dum ſeſe incautos in aperta pericula mittunt:
Quorum conſilijs hodie res ſalua maneret
Publica, nunc raptos alieno tempore luget.
Tu quoque Francorum ſpes maxima CAROLE *gentis,*
Promiſsis fraudare bonis, & munere noli
Nos ſpoliare Deûm: noli ſpes vertere noſtras.
Multa puer patriæ tribuiſti, multa ſupráque
Ætatem, ſupráque virum, iuuenilibus annis:
Sed maiora tui ſperant, & plura futuris
Temporibus, calidæ reſtincto ardore iuuentæ,
Si capiti canos aſperſerit alba ſenectus.
Sunt qui præcipiant obeunda pericula nullo
Conſilio, patriam ſpes ſit modò poſſe iuuari:
Et referre negent, labor vltimus vrgeat ægros,
Nec poſsis niſi morte malis ſuccurrere rebus;
An captetur honos, & inanis laurea tantùm.
Sed ratio forteis audacibus, & malè cautum
Separat à prudente viro, qui proſpicit antè
Quatenus audendum, quæ mox euenta ſequantur:
Collatíſque duobus, vtrum præponderet vtri,
Vt dulcis ne ſponte relinquat munera vitæ.
Si vilis res, ſi tenuis, ſi denique tanto
Ac tali pretio nec digna videbitur eſſe:
Contrà, mille mori dubitet ne mortibus, ingens
Vtilitas quoties, patriæúe popoſcerit vſus.
Hoc Decij videre paterq́; & filius ambo:

Quíque laceſſitum dictis mordacibus hoſtem
Iraſci,pœnáſque repoſcere ab hoſte ſubegit
Ignoto, vilique toga decora alta tegente.
Illius interitu patriæ victoria parta eſt.
Nam fore victores populos prædixerat antè
Delius, in quorum cecidiſſet parte,cruento
Dux gladio,viſuſq; duci tum parcere miles.
Sed neque Romano viguit minor in duce virtus,
Qui ſeſe multis obiecit millibus vnum,
Mandauítque ſuis à tergo cædere pontem
Ciuibus, vt Thuſcos aditu intercluderet vrbis.
Multos Roma tulit,multos & Græcia tales:
Nomina non ignota tibi,quem nil fugit omni
Prorſus in hiſtoria. Quod ſi diſcrimine rerum
Sublato,nimia vſque ſui fiducia quemquam
Egit præcipitem: quanuis Fors illius auſis
Fauerit: ille tamen fortis mihi non erit vnquam,
Qui maria, & cælum,& terras contempſit, & hoſtem,
Cælicolas ipſos,quorum manus iſta gubernat.
Qualis erat dux ille, Tyri qui mœnia ſcalis
Admotis ſubijt nulli comitatus,& altum
Iamque tenens mediam ſaltu ſe miſit in vrbem.
Quem niſi ſeruaſſet comitum metus,iráque fractis
Continuò foribus,pœnas tunc ille dediſſet
Stultitiæ,plus quàm Regem decet auſus in armis.
En tibi nunc alius quem regni dira cupido,
Humaníque ſitis mala ſanguinis impulit atra
Tempeſtate, maríque agitato fluctibus,hoſtis
Inter præſidia,exili ſe credere lembo:
Et ſocios Itala cunctantes quærere terra.
Idem remigijs,& nondum à claſſe paratus
Pharſalici miſeras properans extinguere belli
Relliquias,ab eo qui tum fuit obuius hoſte

Occidi potuit, mens illi firma fuiſſet.
Hinc quoque digreſſus velut immemor antè pericli
Venit in Ægyptum, ſine milite, ſolus, inermis,
Nautarum contis vbi penè, leuíſque tumultu
Oppreſſus vulgi, corruptis igne librorum
Millibus innumeris, vix tandem euaſit, amica
Ægypti domina, regníque herede relicta:
Quorum etſi tantos felix audacia caſus
Calcauit pedibus, non idcircò minus illi
Peccauēre tamen. Nam mille quibus malè ceſſit,
Mille aliјs paucorum exempla reuincere poſſum:
Vt tanquam in tabula videas temeraria ſæpe
Conſilia, euentus miſeros habuiſſe furoris.
Atque illos etiam paucis mutata diebus
Percuſſit Fortuna: petitus vterque ſuorum
Inſidiјs, alio noua dum molitur in orbe
Imperia, vt luſiſſe deam mortalia credas,
Et velut in ſcena Regum monſtraſſe triumphos.
Quæ non dicta mihi, verear quòd ne malè pecces
Ambitione: ſed ille tuus mihi cognitus ardor
In patriam, ſuſpecta quidem facit omnia: deinde
Plaga recens, factúmque propè ipſo in limine portus
Naufragium, niſi te ſeruaſſent numina ſanctè
Quæ colis. Ergo diu, antè diu tecum ipſe, prius quàm
Aggrediare, vidéque, adhibéque, & conſule amicos,
Et quid ſuſcipias, & qua ratione gerendum:
Ne pigeat perferre moras: ne tuta viarum
Et longinqua ſequi, breuibus quandoque relictis.
Hoc modò te ſuperi monuēre, rogamus amici,
Quorum te monitis nec bellum obſiſtere, & ipſum
Qui ſemel offendit turpe eſt offendere rurſus.

AD FRANCISC. LOTHARINGVM DVCEM GVISIANVM.

De Duce Guiſio è Latio ſub cladem Quintinianam in Galliam redeunte.

AVT tu rem nobis conuulſo cardine lapſam
Vnus reſtitues, primáque in ſede locabis:
Aut certè nullis vnquam fortuna reſurget
Gallica tẽporibus: ſed humi deſpecta iacebit
Æternùm. manet illa, manet te laurea, ductor
Maxime Francorum. quis enim ſe comparet alter,
Quémve ducem potius Rex tanto opponeret hoſti?
Illius expulſo nuper genitore triumphum
Egiſti: pulſo veniet par gloria nato.
Eſt illud veſtro generi fatale, tuæq;
Virtutis proprium magnos compeſcere faſtus
Burgundæ gentis, quæ nunc ſociata Britannis
Rege nouo exultans noſtris in finibus agros
Præſidijs vacuos populatur, & oppida carpit.
Vt coniux peregrè redeuntem caſta maritum,
Ipſa domi longo cùm tempore ſola fuiſſet,
Excipit amplexu tenero, voluuntur obortæ
Lætitia lacrymæ pérque illius ora genáſque:
Haud minus aduentu Rex ipſe Erricus, & omnis
Viſa domus gaudere tuo: per rura, per vrbes
Feſta celebrantur plenis conuiuia menſis.
Vt ſol exoriens concuſſas grandine ſiluas,
Depreſſos & humi flores, languentiáque arua
Erigit, & cælum radijs terráſque ſerenat:
Sic perculſa graui tu vulnere pectora plebis
Nobiliúmque animos reficis, ſpéque arduus imples.
Et modò noſter eques ſæuo conciſus ab hoſte,
Te rectore, diu non ſe fore ſperat inultum,

Et ſpolia Hiſpanos ereptáque ſigna repoſcit.
Hæc hominum de te ſpes vulgo eſt, irrita ne ſit
Illa, vide. permulta potes numerare trophæa
Hoſtibus à domitis, multos numerare triumphos:
Quos tamen vna dies, vnúſque euertere caſus
Et fortuna poteſt, laudémque abolere priorem.
Annibal & Pompeius item, duo lumina gentis
. *Quiſque ſuæ, multas bello retulere coronas,*
Collatis auſi toties decernere ſignis.
» *Victus vterque, fuit documento quàm nihil vſquam*
» *Perpetuum ſolet in terris fixúmque manere:*
» *Humanis quàm nulla ſubeſt conſtantia rebus.*
Quid, domitorem Aſiæ Cyrum, non vna ſubegit
Fœmina, & abſciſſum caput illi ſanguine merſit?
Nam cur ipſe tuos exempla domeſtica ponam
Ante oculos? Cur Parthenopes tentata beatæ
Regnà tuis atauis, infauſto Marte, per annos
Centum continuos, Errici pòſt quoque Regis
Auſpicijs, ductúque tuo? Fuit exitus idem
Penè tibi: niſi quòd ſeruatus cum duce miles
Incolumis ſalvúſque domum patriámque reuertit.
Hoc ducis egregij prudentia fecit, vt illos
Quos adeò ſeruare Salus, nec ſi velit ipſa,
Poſſe videbatur, cunctos ſeruaret ad vnum.
Parua manus, ſed enim grauibus defuncta periclis
Sæpius, & multos quondam perpeſſa labores.
Nec tibi prætermiſſa tui pars muneris vlla,
Tantùm diſplicuiſſe Deo mihi cauſa videtur:
Aut nimia hæc, totum iam penè vagata per orbem,
Ambitio, aut ciues aliquid peccauimus ipſi.
» *Si gaudet rerum vicibus Fortuna, diúque*
» *Stare loco neſcit: ſi nos huc verſat & illuc,*
» *Arbitrióque ſuo ſpoliat, vel honoribus auget:*

Idque

Idq́ aliȷs belli ducibus ſi contigit antè
Innumeris, tibi ſi contingere poſſe putabis,
" *Noli præteritis nimium confidere factis:*
" *Néue feras cælo caput altius, aut tumidum cor:*
Neu metue euentus dubios, triſtémque futuri
Temporis inuidiam, leuis aut opprobria vulgi:
Sed quemcunque dabit finem Deus, accipe grato
Præſentíque animo. Cauſas mortalibus eſſe
Ignotas voluit: tua ſit modò culpa, caueto.
Quid ſi nec populo, quæ tot victoria votis
Expetitur, Regi nec ſæpe ſit vtilis ipſi?
Impleuit varijs Aſiæ victoria Romam
Delicijs: & quam non Punica bella tot annos
Continuata prius, non regis & arma Philippi
Contuderant, peregrina ſeueram perdidit vrbem
Luxuria. hinc cædes, & publica furta, rapinæ,
Direptæq́ vrbes ſociorum, & dira cupido
Regnandi in patria: ciuilia denique bella.
Inſubrum capto Duce nuper, & vbere campo
Felicis nimium populi, fœdéque peremptis
Heluetijs, Franciſco auſis concurrere Regi,
Plus damníque malíque accepit Gallia, capto
Quàm pòſt Rege ſuo Ticini ad fluminis vndas.
Imperium Francorum & gloria nominis aucta eſt,
Sed mores abiere boni. Vix octo Loiſi
Regis ab interitu numeramus luſtra, fuiſſe
Dicas mille: viris tantùm diſtamus ab illis,
Prima quibus tum cura fuit ſeruare paternum
Prædiolum, ſeruare larem vigilanter auitum:
Tum deſiderijs fines adhibere, modúmque
Sumptibus, & proprio contentis iam nihil vltrà
Appetere, & nullas vicino intendere lites:
Caſtra ſequi, & pulchram bello ſibi quærere laudem:

Rarò in conſpectum Regis procerúmque venire,
Scire nec obſequijs animos captare potentum,
Nec blando ſermone mereri præmia Regum:
Scire famem perferre, ſitímque, & frigus, & æſtum:
Scire equitem medio peditémque laceſſere campo.
" *Horum de numero procedat ſi quis in Aulam*
" *Horridus, & ſudore fluens, & puluere plenus,*
" *Quos iſtis auro fulgentibus, & bene lautis,*
" *Commoueat riſus! vt præter ſibila ſecum*
" *Nil prorſus referat. Quid nos victore putamus*
Æquius imperium aut melius ſub Rege futurum?
" *Pauci adeò Reges fortunam ferre ſecundam*
" *Æqua mente ſciunt: & iam ſecurus ab hoſte*
In ſua Rex ſtrictum conuertit viſcera ferrum.
Sæpe vel incautos conficta calumnia Reges
Auribus apprendit, turpíſue inſcitia rerum.
Arguitur ſceleris villam qui fortè propinquam
Hîc habet, & videt vſque ſuâ quam Regis amicus.
Ornantur teſtes, miseróque redempta parantur
Iudicia. ô, ſaltem redimat ſe, Caſtoris inſtar,
Caſtoreo, & ſalua iactet patrimonia vita.
Sed viuis rerum dominis aliena tenere
Nec tutò ſe poſſe putant. Ea nos bona ſtulti
Ducimus, exitio multis quæ ſæpe fuêre.
Mille cadunt populis ducibúſque incommoda victis:
Multò plura cadunt etiam victoribus ipſis,
Interitúſque ferunt animorum & corporis vnà.
" *Corrumpunt hominum felicia tempora mentes,*
" *Auertúntque Deo ſenſus, nec tollere cælo*
" *Ora ſinunt. Quis enim lætis cæleſtia rebus*
Cogitat? aduerſis, quàm ſit miſeranda monemur
Conditio noſtræ, quàm vilis & infima, vitæ.
Tunc opis humanæ deiecti præſidio, ſpem

Verti-

Vertimus ad Superos trepidi, veniámque precamur:
Mutamus mores. ea nos via lenis in altum
Ducit, vbi ſedes animis æterna beatis.
Miramur ſi quando preces non auribus æquis
Accipit, aut hominum reddit contraria votis
Sæpe Deus: durúmque inclementémque vocamus.
» *Vt pater infanti puero ſi dira venena,*
» *Siue micans ferrum, aut aliud quid fortè petenti*
» *Mortiferum, tamen ille neget: tibi durus & aſper,*
» *Non patrio indulgens potiùs videatur amori?*
Ergo tu referre putas nihil, hoſtibus vtrum
An geſti nobis accedat gloria belli?
Non ego. Sed primùm iubeo nos quærere pacem.
Si pax nulla datur, nec conditionibus æquis,
Conteſtare Deos, inuitum accingier armis:
Auxilióque voca. non illi tempore longo
Numina paſſuri ſua ſunt contempta iacere.
Si necdum melior belli fortuna ſequetur,
Rurſus & auerſi placanda eſt numinis ira,
Nec pecudum fibris, ſed pura mente litandum eſt,
Sincerísque animis. Cùm ſit Deus optimus ipſe,
Non amat ille preces, non impia vota malorum.
Tu plenus ſtupri, plenúſque libidinis intus,
Et furax, & auarus, & ambitioſus honorum,
Impetrare putas aliquid te poſſe, priuſquam
Ablueris ſacra viui te fluminis vnda?
Quem foribus templi ſapiens arcere ſacerdos
Debuit, atque reos inter plorare iubere.
» *Tu prima ſi luce genu curuaueris aras*
» *Ante Deùm, tibi deinde putas extrema licere*
» *Omnia. rideri non vult Deus, & videt intus*
» *Quid tectum vel fronte geras, vel pectore clauſum:*
» *Et fictas odit lacrymas, ſimulatáque verba.*

P

Iactabat Legis ſtudium Phariſæus, & ore
Decantata ſuo Moſis mandata ferebat:
Diſplicuit Domino: Manceps quia turpia coràm
Lucra fatebatur, venia donatus abiuit.
Nos etiam aduerſæ nuper cùm nuntia pugnæ
Fama repens noſtras inopináque venit ad aures,
Conſternati animis, quibus arma viríque deeſſent:
Cúmque putaretur portæ iam proximus hoſtis,
Ad delubra Deûm confugimus, & prece multa
Suppliciter pacem veniámque popoſcimus illos.
Continuit ſe quiſque dies vix quattuor, hoſtis
Cùm ſubitò regredi, vel non procedere, fertur:
" Ilicet excuſſa formidine protinus omnes
" Ad vomitum redeunt, & vitæ probra prioris:
" Vt pueri luſum repetunt abeunte magiſtro:
" Nunc peccant homines peiora prioribus illis.
" Nec dilata putant, ſed tempus in omne remiſſa
" Supplicia: eluſíſque Deis impunè, iocantur.
Hoſtis abit. Quî ſcis an vere ineunte redibit
Fortior & melior? nobis ſunt omnia victis
Inferiora. Ducis Romà Latióque remiſſi
Non feret aſpectum Germanus miles: & ora
Vertet ob os illius. Ea ſpe ducitur omnis
Gallia. nec quiſquam eſt alius, quo fidere tantum,
Quóue magis ductore animos attollere poſſit.
Verùm multa cadunt inter duo tempora, multæ hoc
Ne duce pugnetur poſſunt exiſtere cauſæ.
Aut quiſnam Superûm fatis iræq; reſiſtat?
Mutemus mores igitur, veniámque precemur:
Imprimíſque Deos & tota mente colamus
Et totis animis: exin nos inter amemus:
Sit bene ſarcta velut multorum gratia fratrum;
Nec minor alterius quàm noſtræ cura ſalutis.

Quæ ſi fixa animo penitus mandata geremus,
Mortes, exilia, atque fugas, & damna bonorum,
Quæq; ſolent alia aduerſis accedere rebus,
Haud magnifaciemus: erunt neque triſtia nobis
Aſpera, nec vel amara nimis, vel dura ferendo.
" *Scilicet extinctos, merces vberrima cælo,*
" *Et promiſſa manent æterna præmia vitæ.*

DE CALETI ET GVINÆ OPpidorum expugnatione.

" *Sic mutat Fortuna vices, & ludit atrocem*
" *More ſuo ludum, nunc his, nunc æquior illis.*
Nos adeò fuſi, & magno certamine victi
Nuper ab Hiſpanis, fortes modò vicimus An-(glos:
Ereptas patribus tandémque recepimus vrbes,
Oceano in medio iuſſis regnare Britannis.
Illi cum lacrymis terra ceſſere retenta,
Poſſeſſáque ſuis atauis iam tempore longo.
Nanque erat in fatis rediturum haud antè Caletum
Ad veteres dominos, quàm ſe Regina marito
Traderet externo, veterúmque propagine Regum
Poſthabita, nouus hic ſuccederet aduena regnis.
" *Ipſe, Valeſina venturum è ſtirpe nepotem,*
" *Merlinus vates multò prædixerat antè:*
" *Sanguinis vltorem noſtri, cladiſque futurum*
" *Creſciacæ, cecidit qua Francica penè iuuentus*
" *Omnis, & extinctæ ſunt longa in tempora vires.*
Non magis ille ſuis (quanquam veriſſimus author)
Creditus eſt, Troiæ Priami quàm filia Regis.
Quinetiam tantum his animi victoria duplex
Addiderat: tantus noſtri contemptus: vt arcis
In foribus ſummis legeretur marmore duro
Inciſum Carmen (valet id ſermone Latino)

" TVM DEMVM FRANCVS PREMET OBSIDIONE CALETVM,
" CVM FERRVM PLVMBVMVE NATABIT SVBERIS INSTAR.
" *Barbara vox, ſupráque hominum fiducia morem.*
Sed neque tot circunducta, fuſaq; paludes,
Tótque obiecta vias paßim caſtella per omneis
Præſidijs inſeſſa virùm, potuère morari
Noſtrorum turmas equitum, peditúmque cohortes.
Ipſe feros ſecum diuerſis partibus orbis
Adductos rapiens comites, ſublimis in alto
Lotarenus equo, prius eſt conſpectus ad vrbem
Deſignare locum caſtris, & cingere vallo,
Quàm miſeri ciues illum potuiſſe putarent
Anguſtos aditus, arctóſque euadere calles.
" *Hìc, labor exoritúrque nouus, maiórque priore.*
" *Murus erat latere è cocto firmißimus, alta*
" *Incinctus foſſa, verùm poſt aggere nullo*
" *Subnixus, lapidis iactu vix æquore diſtans.*
" *In medio littus, Nerei quod proluit vnda,*
" *Bíſque die refluo terris illabitur æſtu.*
" *Tum me ludentem nemo concháſue legentem*
" *Viderit: at ſiccam poſtquam mare liquit arenam*
" *Diſcedens, pedibus tamen hìc conſiſtitur ægrè.*
" *Nec patiens onerum locus eſt: & ſæpius altè*
" *Subſidet, iniectóque fatiſcit pondere tellus.*
" *Hac regione, leui ſubiectis cratibus alno,*
" *Exponenda fuit tamen omnis machina belli.*
" *Ingens præterea, ſuſpectúque ardua turris*
" *Mißilibus portúmque globis, littúſque premebat.*
" *Omnia quæ tam multa ferox incommoda noſter*
" *Miles, & vnius vicit ducis inclyta virtus.*
" *Expugnata prius turris: mox Regia muro*

Iuncta

" *Iuncta domus, primos aditus patefecit in vrbem.*
" *Armatis data pax & inermibus: vrbe relicta*
" *Illæſi ciues aliò concedere iuſſi.*
At tu Guina ferox, domini clementis & æqui
Audires potius leges, & mollia iuſſa,
Quàm Rex experiare manu quid poſſit & armis.
Non tua nunc euerſa, ſolóque æquata iacerent
Mœnia; non domibus lapſis inducat aratrum
Agricola, inq́; nouo ſementem præparet aruo.
Quis furor, aut quænam rabies hæc, ſtrage virorum
Non contenta, ſimul niſi totas hauriat vrbes;
Integráque addictis cum ciuibus oppida ſacret
Dijs Erebi? Nuper Teruenam vidimus vrbem
In Morinis, Edinique ſuperbam vidimus arcem:
Vix in vtriſque locis hodie veſtigia parent
Tectorum. quæ ſint fortaſſis in hoſte ferenda.
Id verò, manibus proprijs ſua mœnia ciues
Deijcere, incenſáſque faces ſupponere tectis:
Parcere nec patriæ, victor cui parceret hoſtis,
Quale fuiſſe putas? hominum magis, ánne ferarum?
Sed noſtris ducibus præclaro munere diuûm
" *Intentata prius cælo victoria venit.*
" *Cùm mare, cùm glacialis hiems, & cùm vetus vrbis*
" *Gloria, cúmque recens aduerſæ infamia pugnæ,*
" *Et nimium Fortuna diu contraria, poſſent*
" *Talibus, audaces quanuis, abducere cœptis:*
Mens, Errice, tamen ſemper tibi conſtitit vna,
Te ſolùm referunt animos firmaſſe tuorum:
Scilicet vt Regum cæleſti numine mentes
Impellique, trahíque, Deis quocunque videtur,
Et quò mortales nequeunt pertingere ſenſus,
Addiſcant homines: mirari cur ita fiant
Plurima, factorúmque abſiſtant quærere cauſas.

Ac Deus is, quicunque tibi fuit iſtius author
Conſilij, monſtrauit iter, ducibúſque praiuit
Idem Errice tuis, donec res ordine geſta eſt.
Idem, multorum cùm poſceret æra dierum
Miles inops, & ſigna ſequi ſe poſſe negaret,
Exhauſto penitus belli per tempora fiſco:
Hunc animum in patriā dedit, hanc tibi Carole mētem,
Vt tu vas, ſponſórque rei communis, in vrbe
Pariſia, biduo omne bonis à ciuibus aurum
Acciperes; quæ mox diuiſa pecunia fratri
Morigeros comites, & ad omnia iuſſa paratos
Reddidit. his opibus pulſi ceßere Britanni
Littoribus noſtris, maria vltra cærula ponti.
Quas ergo tot opúmque, Deo, tantæq́ datori
Lætitiæ nobis fas eſt perſoluere grates?
An delecta boum, pecudum vel corpora centum
Illius ante pias grati mactabimus aras?
An lætum pæana canemus, ióque triumphe,
Quódque ſolet dici victorum carmen honori?
Vſurpata malis cultoribus iſta Deorum.
Nos hanc gloriolam potius laudémque ſinamus
Inuicto, fortique Deo: turgentia Regum
Colla ſuperborum qui proterit, & pede calcat:
Subiectos, humiléſque, ipſique accepta ferenteis
Omnia, tollit humò ſupera ad conuexa polorum.
Quinos ſucceſſu nimio, rebúſque ſecundis
Inflatos ideo caſtigat more paterno,
Caſibus exercens varijs, ne noſtra putemus
Quæ nos ille frui ſecura mente ſinebat:
Vt rerum & columen noſtrarum, ſpémque ſalutis,
Priuati, Regéſque, Deo ponamus in vno:
Nec fracti nimium, dura cùm ſorte grauamur:
Nec rurſum elati, veniunt cùm proſpera nobis.

DE

DE THEAVILLA CAPTA.

VT GRAVIS & ſenio confectus miles ad arma,
Cùm patriæ res poſcet, inutilis ipſe, vocabit
Florentes alios, quantum contendere nixu
Et laterum & vocis poterit, ſeſéque paratum
Oſtendet ferro patriam defendere & armis,
Amiſſæ quondam ſuperent in corpore vires:
Sic ego, cui tenuis puero, vel nulla facultas
Antè fuit, nullus ſcribendi carminis vſus,
Et ſiquid fuerat, veniens tamen abſtulit ætas,
Hortari aßiduè noſtros haud deſino vates,
Argumenta ſibi præclaris ſumere digna
Quamlibet ingenijs, patriámque ornare, viróſque,
Siue pares illis, ſeu non virtute minores,
Quos aut Virgilius, quos aut cantauit Homerus.
Ni Danaos ea maior erit laus, mille profectos
Nauibus à patria, decimo vix ſegniter anno
Vnam Aſiæ cepiſſe dolis & fraudibus vrbem:
Aut magnum Æneam Rutulos ſuperaſſe colonos
Fretum opibúſque ſuis, ſocialíque agmine fretum
Arcadis Euandri, tria quàm fortißima bello
Oppida ter denis (ſummùm) expugnaſſe diebus.
Nec verò Phrygio conflatum milite molli
Præſidium intus erat: ſed defenſore Britanno
Guina tenebatur, celſíque arx alta Caleti.
Hìc quoque plus operis, Theauillam nanque paludes
Vndique cingebant, gelidíque profunda Moſellæ
Flumina, delectúmque ex omni milite robur,
Præſtantéſque viros incluſerat vrbe Philippus:
Cùm Metis fabricas, & ahenea multa parari
Audiſſet tormenta, piláſque ex ære, ſimúlque

Ingentem valde numerum mixti ſale nitro
Sulphuris. hæc ſecum haud fruſtra prouiſa putabat.
Hiſque velut clauſtris ſperabat, & obice tali
Noſtra moraturum ſe iam gradientia campo
Agmina: dum vocat ipſe ſuos malè parcus eunteis
Tardius, & ſegnes cogit ſub ſigna maniplos.
Obſeßi interea media plus parte ſuorum
Amiſſa, cùm murum hoſtis turrémque teneret,
Noſtrorum (ſupereſt via quando hæc vna ſalutis)
Permiſere Ducum fidei res, arma, viróſque.
Omnia, quæ illorum precibus conceſſa benignè:
Et medici morbos curaréque vulnera iußi,
Pertulerant toto ciues quæ plurima bello:
Adiutíque inopes & equis & nauibus, vtrum
Carpere iter mallent: tum ſiquis in vrbe manere
Vellet & in patria, non ægrè facta poteſtas.
» *Hæc demum inſignis pietas, ea regia virtus,*
» *Vt bello premere armatos, ſic parcere victis.*
» *Nec tam ſe fortes animi generoſáque monſtrant*
» *Pectora, dum vertunt imis à ſedibus vrbes,*
» *Complent cæde vias: nec tantum laudis ab illa*
» *Strage domum referent, quàm cùm miſerabile vulgus*
» *Illæſum ſeruant, illibatúmque pudorem*
» *Virginibus. trahit hæc quanuis aliena ſtupentum*
» *Corda virùm, & ſæuos clementia mitigat hoſtes.*
» *Ipſis ſæpe ſuum facinus victoribus, ipſis*
» *Diſplicet. hoc iterum quàm nolint vincere pacto!*
» *Aut quis Marcelli, quis non audiuit inanes*
» *Corneli gemitus, admiſtáque gaudia luctu:*
» *Dum duo diuerſis regionibus oppida vertunt*
» *Maxima, nec cohibere valent iam militis iras*
» *Quin ruat, & rapidis permiſceat omnia flammis?*
» *Ipſe ferus quanuis cædique aſſuetus Achilles*

Vix

„ Vix,puto,vix teneat lacrymas,ſi verſa videret
„ Pergama,ſi pulchris ſubiecta incendia tectis,
„ Ante virûm matres,& matrum ante ora puellas
„ Proſtitui,capita illidi puerilia muris,
„ Si nullo ætatis,nullo diſcrimine ſexus
„ Per vicos paßim proiecta cadauera cernat,
„ Et captæ ſi quid grauius tum contigit vrbi.
Nos vnum & commune quibus nomen dedit vna
Relligio, ritúſque pares,morémque ſacrorum,
Quanquam diuiſis cælo terráque,maríque,
Quanquam ſub regum poſitis ditione duorum,
Nos tanquam fratres vno genitore creati
Complures, nos vnius quaſi corporis artus,
„ Indorum vel more Scytharum bella geramus?
„ Qui neque dicuntur pueris,ſenibúſue caducis
„ Parcere,nec tenera quanuis ætate puellis.
„ Ipſa (nefas dictu) captorum viſcera torrent
„ Ignibus,& diris epulanda apponere menſis
„ Haud dubitant. Quin hæc potius crudelia,fratres,
Bella relinquamus,noſtris contraria votis,
Bella aduerſa Deo. quæ ſi quandoque coacti
Suſcipimus,bellum nobis cum fratribus eſſe
In mentem veniat,quibus æquum,lege, parémque
Ac nobis,ipſi præſtare iubemur amorem.
Hæc animo reputans,nec pacem poſcere, duces
Turpe,nec oranti pacem concedere turpe.
Ergo nec patria,nec Regis nomine quicquam
Indignum fecit,puero qui nuper eunti
Traditus ad matrem ductor cuſtóſque fidelis,
Conuentu in medio ſermonem iniecit honeſtum
Æterna de pace prior: nec protinus hoſti
Plus aliquid iuſto tribuit,faßúſue timorem eſt.
Nempe aliud potius quid poſcat & optet,ab illo

Rege ſuo veniens, alijs qui regibus anteit
Omnibus, & pietatis habet cognomen in illis
Præcipuæ, quæ vox potuit magis vlla decere
Pontificem? Nimis ille ferox auidúſque fuiſſe
Sanguinis humani legatus ab vrbe videtur
Ad Pœnos Fabius, qui cùm mandata Senatus
Effari iuſſus Tyrijs præſentibus eſſet,
Facto è veſte ſinu, Bellum hìc Pacémque tenemus:
Sumite de medio vobis vtrumlibet, inquit:
Tu verò, acclamant, vtrum placet elige. Bellum,
Effuſo ſimul ille ſinu, ſe tradere, dixit.
Mallem equidem Pacem. non tot pòſt nominis Afri
Italicíque malo perijſſent millia letho.
Attamen eſt noſtri ſermo reiectus ab hoſte
Pacificatoris. Quid, nos ignauius arma
Cepimus, eiecti ſpe pacis, an acrius, ipſos
Auxilio nobis ſperantes affore Diuos?
" *Semper enim Superi reges odere ſuperbos,*
" *Supplicibus parcunt, pacémque petentibus vltro.*
Quid, qui præſidium capta dimiſit ab vrbe,
Emiſit ciues cum matribus atque puellis
Saluos incoluméſque, fidem ſeruauit, & omne
Præſtitit officium charis quod ſueuit amicis,
Non tibi maior erit, quàm ſi iugulaſſet inermes
Armatóſque ſimul, venum aut captiua dediſſet
Corpora, & in cinerem vertiſſet tecta domóſque?
Quare magnificis, fratrum celebrandus vterque,
Laudibus: ille quidem mihi ſemper & omnibus horis:
Huic ſeruatori patriæ, fineéſque regenti
Francorum veteres, vos ò quibus aurea pleno cc.
" *Egregij vates fundit ſe copia cornu,*
Concinite æternos meritis pro talibus hymnos.
Nec tu, Rex Henrice, tenax & parcus honorum

Erga

Erga illum fueris, tibi qui diuerſa trophæa
Hoſtibus à victis ſtatuit duo maxima, paucis
Menſibus. Hic te Rege fuit digniſſimus vno:
Hunc fortuna ducem meruit tua. reſpice quantum
Terrarum ditione tenes, quas finibus vrbes
Ille tuis, quæ rura vel agros addidit: omnis
Oceanus tibi ſeruit, & omnis ripa Moſellæ
Proxima Treueris, Germaníque hoſpita Rheni.
Hoc duce, præterito recreati corda timore
Incipimus ſperare etiam, nos poſſe recentem
Aſperſam maculam Quintino abſtergere bello.
Dij te longæuum nobis, Henrice, ducémque
Hunc tibi longæuum ſeruent: vt & ipſe requiras
Extinctum nunquam, te nec deſideret ille.

Ad MARGARITAM Regis ſororem.

EN, VIRGO, tibi nobilium pulcherrima vatum
Carmina, nondum lecta mihi, quem muneris huius
Ingrati, aſsidui, rixarum & litis alumni
Pertæſum bis quinque dies procul vrbe foróque
Ruris amor tenuit, modò ſunt oblata reuerſo.
Ne tu, ne facias ideò tamen illa minoris:
Néue puta precibus ſtudióque vrgentis amici
Victum (quod multis venit vſu) hæc mittere noſtra
Scripta manu: quo ſis melioribus æquior illis.
Sed facilè amplector, quanuis incognita, clari
Artificis quæcunque manu cælata feruntur:
Scilicet indulgens alienis, & magis æquus
Quàm fortaſſe meis. at non obſcura videbis
Nomina tu, neque primùm hodie hoc exercita ludo:

Et tibi iudicium, tibi doctas Delius aures
Præbuit, ac regale referſit pectus honeſtis
Artibus: eximiam, rarámque in principe laudem.
Tantum nulla decus tulit vnquam regia virgo.
Innumeros hæc cauſa viros, vt condere carmen,
Vtque ſuos vellent tibi conſecrare labores
Impulit: hæc fuit ijs ſcribendi cauſa poëtis,
Virginibúſque tribus veſtigia preſſa terendi.
Atque hic longinquis ſua cepit prima Britannis
Aureus incrementa liber ſermone Latino:
Inde per Euripos & formidabile nautis
Inuadens ſpatium, Belgas deuenit & vrbem
Pariſiam, nouus hoſpes ijt pérque ora manúſque.
Res placuit noſtris argumentúmque poëtis.
Continuóque alij materna vertere lingua,
Græca alij, atque Itala. mox & noua iungere verſis
Collibuit: iuſtíque voluminis addere formam.
Hæc ego qui titulos inſcriptáque nomina tantùm
Carpſi. tu penitus relegendo cætera noſces.
Verùm hic qui manibus tibi librum ſtrenuus offert,
Alcinous comes eſt mutato nomine dictus:
Cuius fama volat totum diſperſa per orbem,
Libertatis amans, numerandus & ipſe poëtis,
» *Quanuis potor aquæ, quanuis Acheloia Baccho*
» *Pocula præponat, fontes & dulcibus vuis.*
Egregius ſcriptor librorum, nobilis idem
Pictor. quis bona tot, quis maxima ſperet ab vno?
Huius cura fuit, diuerſis hæc quaſi membra
Sparſa locis aptare, & cogere corpus in vnum,
Quantum & quale vides, nec parcere ſumptibus vllis:
Et tibi Diua, tuóque offerre dicata pudori.

Ad Carolvm Lotharingvm Cardinalem.

VSQVE adeò magnũ eſt componere iurgia, tanti
Cõmiſſi tibi cura gregis fuit: vt mala curſum
Tempeſtas, nec poſſet hiems te ſæua morari:
Nec dulcis regum conuictus & Aula ſuorum
Quos ſemel eſt amplexa, tenax magis vnguine pingui?
Scilicet interdum plenæ faſtidia menſæ
Ferre ſolent: ſatiáſque bonarum languida rerum eſt.
An verò poſtquam curaſti publica rectè,
Vis priuata etiam, neutríque deeſſe labori?
Quanquam nec Rhodani tibi viſitur inſula fruſtra.
Sed cur iſta ſequor, mihi vel quæ ſcire negatum,
Scrutariue nefas? Tantùm precor omne recurras
Hoc feſtinus iter: ſaluum rectéque valentem
Aſpicere vt poſſim, gelidæ ſub tempore Brumæ,
Et manibus dare mille tuis, dare & altera mille
Oſcula: quot dulci nutricula præbet alumno.
Eſt tibi lecta cohors, docto ſolabere cuius
Et lepido ſermone, viæ curſúſque laborem:
Siue placent nugæ, poſitis ſeu ſeria nugis.
Nil impono tibi: nolo eſſe moleſtus eunti,
Sed tamen in reditu (ſi flumine fortè ſecundo
Nauibus & tectis ad nos reuehère) memento,
Quod mihi pollicitus diſcedens, aurea Catti
Scripta manu verſare, ſimúlque intendere mentem.
Labitur ille fuga celeri, torrentis & inſtar
Fluminis: eludítque moras ſomnúmque legentis,
Ni præſens animo es, niſi ſedulus hoc agis vnum.
At tibi ſordebit Cattus fortaſſe recenti
E veterum libris: ſed enim nec ſpernere Fabrum
Te nuper memini: nec viſus inutilis auctor
Neſcio quis genitus trans Rhenum, alíique minores.

" *Omnibus eſt aliquid fructus excerpere libris.*
" *Nec Deus indoctis ſua non communicat olim*
" *Conſilia,& rudibus: timida modò mente capeſſant*
" *Sacrorum ſtudium: nec enim diuina ſuperbis*
" *Deligit ipſa ſibi Pietas in mentibus ædem.*
Nec quiſquam hæc tumidis tranſmiſerit æquora velis
Increpitans Eurum,& motas Aquilone procellas.
Conandum potius dextris,& remige multo:
Orandúmque etiam tenſis ad ſidera palmis:
Vt Deus errores hominum miſeratus ab alto,
Signet iter rectum: ſurdis expurget vt aurem,
Vt cæcis oculos: poſitam quo cernere metam
Poßint,& Domini vocem exaudire loquentis,
Promiſſa tandémque potiri ſede beatis.
Quæ ſi preſſa teres hominum veſtigia paucis,
Ne dubita: maior veniet tibi gloria Cattis,
Maior & Ambroſijs,maior ſcriptoribus Afris,
Et clarum feries ſublimi vertice cælum.
Non exhauſta Dei manus eſt: & qui dedit iſtis,
Vel tibi,vel maiora poteſt dare,cùm volet,illi.

Ad Cardinalem Lotharingvm.

Hos ego verſiculos tibi iußi occurrere ad Alpes,
Vſque vel Italiam,ſi tardius vrbe profectum
Inſula te nondum Rhodani velocis habebit.
Mandauíque meis coràm tibi dicere verbis,
Nil reditu nunc poſſe tuo contingere nobis
Gratius,& multam ſimul impertire ſalutem,
Omnibus ijs,qui ſe comites ſocióſque dedere
Pergenti Romam: primis quos opto Calendis
Incolumes tecum in patriam ſaluóſque reuerti.
Non ſi dura gelu contractáque frigore membra

Alpino

Alpino referes, noſtris venientibus ad te
Continuò rigidas obtura verſibus aures:
Quorum, ſi liceat, vice fungar lætus, & vſque
Procedam Heluetios Rhætorúmque obuius vrbes,
Oſcula quo manuum delibem prima tuarum.
Nam Ligerim Bleſáſque citato tendere curſu
Regis ad amplexus, longéque recedere nobis
Te video, ſempérque nouas mihi temporis addi
Cerno moras, poſſim tua quo minus ora tueri.
Quàm metuam fidi ac veteris tibi nomen amici
Excidat, oblitúſque tuo ne delear albo.
Ni repetam, abſentes curæ tibi ſemper amicos
Eſſe, nec alterius valde monitoris egere,
Vnum vt commemorem locus admonet. annua nobis,
Tu meminiſſe potes, Longoli præbita morte,
Ius quoque ſupplicibus referendi ſcripta libellis.
Tum Bleſis Erricus erat: quem ſcilicet vltro
Lætus adis: facilémque rogas non antè rogatus.
Reſciui factum ex aliјs, ignarus & abſens.
Sic operam & ſtudium, ſic & tua vendis amicis
Officia: vt nobis etiam feciſſe videris.
Scis alios ſimulare operas & vendere fumos,
Sæpe etiam laudes alieni quærere facti:
Quæ res ſeruilis tota eſt animíque puſilli.
» *Verùm hodie laus eſt non vltima fingere vultum,*
» *Et ſimulare probè: nec, qui vel fallere neſcit*
» *Mentiríue, feret ſapientis nomen in aula.*
Hæc quia diuitias prudentia cogit & aurum,
Quæritur à multis: ſed enim detecta malis ſe
Implicat innumeris, & pœnas denique ſoluit.
Quàm vellent vixiſſe domi ſub paupere tecto,
Contenti modicis opibus menſáque paterna.
Quæ ſi vita minus ſplendet, ſi rem minus auget:

Expers inuidiæ tamen eſt,exórſque pericli
Securo fruitur rerum quas poſſidet vſu.

Ad IO. BELLAIVM Cardinalem.

O MIHI te qualem plectro fidibúſque mouẽdis
Bellai quot ſunt doctiſſime,quótque fuere
Pontificũ,oſtendit nuper Macrinus(iter cùm
Loduno facerem,docto comitatus amico,
Æmylij verum cui ſuauiloquentia nomen
Impoſuit) lyricis Macrinus ad æthera notus
Carminibus fidicen modulandis,cùm prius iſta
Scribendi ratio prorſus neglecta iaceret,
Ante alióſque tibi meritò chariſſimus omnes.
Nam cùm ſermo frequens nobis multúſque fuiſſet
De magnis raríſque tuis virtutibus,illam
Addidit imprimis,vt maxima quæque foueres
Ingenia,atque bonis delectarere poëtis:
Inter præclaros non vltimus ipſe poëtas.
Hìc ego qui pridem hiſtoriam te condere noſtri
Temporis,& fraterna ſequi veſtigia noram,
Ponere & vſque tuas ſtudijs melioribus horas,
Subriſi: non quin de te omnia credere poſſem
Propter & ingenij vim ſummam,& mentis acumen.
Verum iſta grauitate viro,ſtudiíſque tot annos
Gnauiter impenſis in publica commoda regni
Haud licuiſſe,vel in mentem veniſſe putabam
Velles vt leuia hæc tractare,& ſcribere verſus.
Quid ſi illum (exclamat) ſummum egregiumq́; poëtam
Oſtendo? quid enim congeſta negotia rerum
Naturæ officiunt generoſæ? denique fortes
Sæpe viri quondam populos & magna regentes
Imperia,ad dulces declinauere Camœnas,

Scriben-

Scribendis recreati verſibus, atque legendis:
Et ſimul attulerat quem ſecum fortè libellum
Ipſe ſinu promit, titulus ſuperadditus, Odæ
Bellaÿ, (varium, florens, & ſuaue poëma)
Quem ſic ex multis non vno tempore miſſis
Ad ſe carminibus, prius vt diſperſa iacebant
Ordine ſeruato naſcendi, fecerat vnum:
Vt quiſquis legeret, qua, quidque ætate, quot annos
Natus ſcripſiſſes, ſubitò cognoſcere poſſet.
Audio Macrinum recitantem ſedulus, audit
Æmylius, pro ſe virtutes quiſque notare,
Quæ numero tot erant, quot verſus, & propè verba.
Suſpicimus, faciémque in cælum tollimus ambo
Attoniti: ſtupuit Macrinus non minus ipſe,
Atque ea miratur tanquam ſibi cognita primùm.
Rumpantur reliquis præcordia ſæua poëtis
Macrino excepto, & ſimilis quicunque Macrini eſt,
Qui propter candorem animi tetra caret omni
Inuidia prorſus, te diligit, & colit vnum.
Salue Pieridum Muſarum dulcis alumne,
Magnus conſtrictis pedibus, magnúſque ſolutis
Author, eo vincens Ciceronem, Virgiliúmque.
Hæc ego ſcribebam medio tibi carmina curſu,
Laſſus equo, laſſúſque viæ, Soliſque labore,
Cùm premeret iumenta ſiti Canis, vreret agros.

Ad MARGARITAM Regis ſororem.

F ORTE *fuit tecũ mihi ſermo Diua quibuſdam*
Priuatis de rebus, vti poſt prandia mos eſt,
Sublatáſque dapes: aderátque Boëſia mater.
Quæ quia maternè te diligit & colit vnam,
Idcircò meruit matris cognomine dici.

Vtq; alia ex aliјs, ſit, mutua verba ſerendo,
Repſerat ad nequam paulatim oratio ſeruos:
Quorum ſe domibus profundit copia plenis.
Et mater fieri meliores poſſe putabat,
Aſper ſi dominus crebrò ſuccenſeat illis:
Perſtringens te, Virgo, leui mitiſsima tactu,
Quam nulli commotam ira videre miniſtri,
Nullæ vnquam famulæ. quanquam videre dolentem
Sæpius, inq; oculis & vultu ſigna gerentem
Non æqui vitiјs animi, ſi turpior vlla
Res ſubiecta oculis, ſi vox audita fuiſſet.
Hìc tu, Virgo (ſoles quo te laudare pudore
Cùm laudem vitare nequis: te nanque petebat,
Cui tu nota ſuis magis vnguibus) Eſt ita nempe
Vt dicis. Quid enim, quid apud te, ſeu bona noſtra,
Seu mala diſsimulem, tibi primis cognita ab annis,
O mater? ſic me finxit natura potentem
Irarum, vt quales aliј plerique, nec vllos
Experiar ſubitos intra præcordia motus,
Ipſa nec à quoquam pœnas irata repoſcam.
Nec ſi præclarum id cuiquam, magnúmque videtur,
Laudi continuò dederit mihi, ſcilicet arte
Quæſitum nulla, nulla ratione paratum:
Si quid habet laudis, naturæ debita laus eſt.
Hæc tu pauca ferè ſolito moderamine vocis.
Nos videamus, vtrum domui magis apta regendæ
Et melior ſit triſtis heri natura, mináſque
Verberáque addentis peccantibus aſpera ſeruis;
An lenis, placida & moderata, tuam modò qualem
Fecimus, expertem irarum, ſubitíque tumultus.
Sed prius hoc (niſi te fortaſsis demoror) vtrum
Hanc natura dedit, peperítue induſtria pacem,
In quibus eſt animis. nec enim ſine felle creatum

Credi-

Credibile eſt, ſine bile hominem, niſi mente feratur
Planè captus, hebes, ſtolidus, rudis & ſine ſenſu:
Eximiámue tulit natura munere laudem.
" *Quales in tantis animorum millibus inter*
" *Tot natos homines pauci raríque fuere*
" *Dijs geniti, multum Dea queis naſcentibus aurum*
" *Miſcuit, atque animos finxit meliore metallo.*
Quæ ſi præteritis conſpecta diebus in vllo eſt
Vis animi irarum motus cohibere valentis
Sponte ſua, facile eſt vt de te credere poßim
Hoc etiam dono cumulatam. tu quoque digna
Tam rara, Virgo, naturæ dote fuiſti.
Sin aliquid tu conſilij, rationis & affers
In medium, victámque doces melioribus iram
Cedere conſilijs, tua laus eſt maxima, Virgo:
Quanuis tu cælum ſpoliaueris hac neque laude.
Sed labor eſt hodie cohibenda nullus in ira
Si tuus, at verò tranſactum reſpice tempus.
Vlla, vide, fuerint annis certamina primis:
Nunc aſſueta iugum ſubit vltro, pronáque victas
Dat natura manus rationi ſerua magiſtræ.
Quod cupit in nobis, tumida quod feruet ab ira,
Quod ſperat, metuítque, acceptum eſt omne ferendum
Corporibus: quorum terrena & vilis origo eſt.
Nam ſimplex animi per ſe natura putanda,
Unáque, nec temerè caſu mutabilis vllo,
Cæleſtis, diuina, ſuóque ſimillima forma
Auctori, felix nimium, nimiúmque beata.
Iam ſi nulla forent animis commercia noſtris
Corporea cum mole, tot exors noſtra malorum
Vita, quot impendent miſeris mortalibus omni
Tempore, perpetuam capiat ſecura quietem.
Nunc tam diſsimiles inter ſe res, noua ſemper

Bella mouent, vtri tandem victoria cedat.
Altera ſeruitio pars, altera nata videtur
Imperio. quòd ſi melior regnabit, & iram,
Et facilè affectus alios compreſſerit omnes:
Sin oblita ſui verſa ratione ſequetur
Agreſtem dominam, laxáſque remittet habenas,
Quas homini turbas, quantos ciet illa tumultus?
Quàm fuerit multis obnoxia vita periclis?
Ergo ferum natura & corpus agreſte regendum
Vſque à principio, & ſenſim parere docendum,
Inſtar equi, dominæ rationi. cætera prona
Experiere, modò à teneris aſſueueris annis.
Authorum neque lecta parum monumenta bonorum
Profuerint, necnon modulantes carmina Muſæ:
Quæ ſi quid vel durum intus vel agreſte reſedit,
Euellant penitus. Durum Plato iuſsit adire
Muſas, diſcipulum. Sacris fuit ille peractis
Commodior: certis Lacedæmone miles in hoſtem
Ferre pedem numeris, certíſque referre ſolebat:
Tum ſi quando fuga verſos conſpexerat hoſtes,
Compoſitis potuit deponere verſibus iram,
Et dextras inhibere, cruentum & condere telum.
Quid, quæ prouectum dicendo, & voce furentem
Acrius, à tergo reuocabat fiſtula Gracchum.
Ipſe foro quoties ſublimis & arce Palatì,
Poſt decimam, laſsúſque domum, triſtíſque reuertor,
Sæpius ad numeros fugio, cantúque laborem
Dulcis & arguta ſolor teſtudine natæ.
Horum ingens eſt, Virgo, tibi prouiſa bonorum
Copia, quæ naſcens tecum ſimul ipſa tuliſti,
Et quæ deinde tibi magno ſunt parta labore,
Et vigili ſtudio. Nam pulſas vndique Muſas
Montibus & ſiluis, vbi quondam habitare ſolebant,
Deſer-

Deſertíſque locis,intra tua tecta coëgit
" *Horrida barbaries,dirum exitialéque monſtrum,*
Vix hodiéque tua pauidæ ſe veſte tuentur.
" *Vt cùm prædator nebula ſpeculatur ab alta*
" *Miluius in medio paſcentes gramine pullos,*
" *Quem ſimul ac videre,fuga ſe protinus illi*
" *Proripiunt: mater fugientes excipit alis.*
Ergo ijs nil agreſte poteſt conſidere tectis,
Quæ vates habitant: ad quæ fugere Camœnæ,
Non ſolùm mollire hominum fera corda potentes,
" *Sed bruta & lapides,& non tractabile ferrum.*
" *Si potuit Manes cithara placare ſuperbos*
" *Orpheus,& ſummis deducere montibus ornos:*
" *Si bonus Amphion lapides & ſaxa mouere,*
" *Et pulchram ſubitis accingere mœnibus vrbem.*
Iam quæ ſunt alijs irarum ſemina,primæ
Quæq́ ſolent cauſæ tantos accendere motus,
Omnibus ijs exuta cares.iraſcimur omnes,
Aut quia nos ſperni miſeros lædiue putamus,
Præſertim grauis eſt cùm iniuria,nec leue damnum.
Aut alijs aliàs de cauſis ſæpe mouemur,
Quas leuis aura ferat.non eſt bene cœna parata,
Non bene conditi piſces,aut non ſatis vnctum
Eſt olus,aut vino ſpumans effuſa lagena,
Aut miſeri cecidit manibus vas fictile ſerui.
" *Ergo quod ſubigit nos cauſa & ſuſcitat iras,*
" *Mollities animi eſt,teneri,paruíque,timentíſque*
" *Omnia,nec duros audentis obire labores.*
" *Hinc homines prima extremáque ætate videmus*
" *Iraſci faciles,& quorum obnoxia morbis*
" *Corpora,quíque iacent afflicti rebus egeni.*
Omnes prǽterea quos immoderata libido,
Aut aliqua deſiderium vehementius in re

Extimulat, ſubitò videas prorumpere in iram:
Si qua iniecta mora eſt, ſi quiſquam tendere contrà
Audeat, & cupidis illorum obſiſtere votis.
Tu facilè ijs, Virgo, tantíſque parentibus orta,
Et magni ſoror, & magni quoque filia Regis,
Tot proprijs radians virtutibus ipſa, tot artes
Egregias inſtructa, quibus fers nomen Olympo,
Ut careas titulis, & magnæ ſtirpis honore,
Contemptu poßis hominum te, Virgo, tueri:
Et longè præſtes æqualibus vna puellis.
Nam quæ damna bonis veniunt ijs, quæ bona vulgus
Ducit, diuitijs, opibus, gemmíſque eboríque,
Non pluris penſare ſoles, quàm vile putamen
Iuglandis, ſtipuláſue reſecta meſſe iacentes.
Quare nemo tibi grauis eſt, nihil iſta moranti:
Quanuis perdiderit, quanuis euerterit ille
Imprudens abacum, dominæ non ſentiet iras.
Forſitan id commune alijs quoque Regibus, aurum vt
Deſpiciant, & opes nimias, faciléſque paratu.
Hoc propriè, Regina, tuum, quòd nulla voluptas,
» *Nullus amor turpis veſtigia caſta moratur.*
Victrix per medios, ô Virgo, libidinis ignes,
Per medias intacta faces ad ſidera tendis.
Ergo ſub domina requietis amante miniſtri
Pacifici, bene conueniens domus, abſque tumultu.
Non etenim plagæ, non lorum, & vincula ſeruos
Correxere malos: latebras ſed quærere furtis,
Et peccare docent, & fallere cautius. atqui
Flagitium eſt, quanuis infamia nulla ſequatur.
Nec ſi quis latuit fur non eſt improbus ille.
Sæpe data melior venia fit ſeruus, amánſque
Tam mitis domini. Quid enim? facere incipit vltro,
Quæ prius ingratis, & iniqua mente ſolebat.

Nec rectè monuit, quiſquis fuit ille poëta:
» Fac timeant ſerui, reuerentia deinde ſequetur.
» Verius hoc: Quem quiſque colit, reueretur, honorat.
Illius os porrò metuet, nutúmque tacentis:
Nec dominum cupiet tam fallere, quàm bene gratum
Prodere ſe, memorémque remiſſæ oſtendere pœnæ.
Atque in priuatis non forſan inutilis illa
Cogendi ratio ſit, vbi ſeruilia cernes
Ingenia, & tanquam tardos, niſi pungis, aſellos.
At vobis quæ quottidie generoſa miniſtrat
Nobilitas, animus laudis pulſatur amore:
Dedecus, opprobriúmque, ignominiámque veretur.
Eſt quoque non ipſis tantùm clementia ſeruis
Grata, ſed ijs etiam quorum eſt incluſa medullis:
Qua freti, capiunt æternam luce quietem,
» Nulláque per noctem pauidos inſomnia terrent.
Qualis vere nouo Zephyris ſpirantibus aër,
Aut freta cùm nullis agitantur cærula ventis.
Qualem manè tui, qualem te veſpere cernunt,
Vno & perpetuo vultus animíque tenore,
Sedatam, comem, placidam, ſimilémque Dearum.

Ad Carolvm Lotharingvm Cardinalem.

QVAM te noſtra diu præſentem Gallia vidit,
Mutus eram: nunc ſum cornice loquacior atra,
Obtundóque tuas abſurdis cantibus aureis.
Scilicet excuſsi te prauum abſente pudorem.
Non mihi, non vnquam tu longa ſilentia poſthac
Obijcies, pòſt ne ſimilis te pœna ſequatur.
» Languenti quondam Soliſque viæq; labore
» Alcidæ ſomnum ranæ impediêre paluſtres:

» *Illum oraſſe deos ijs vocem demere, mutas*
» *Seriphias perhibent ex illo tempore ranas.*
Me tu quando voles, pergam ſi fortè moleſtus
Eſſe tibi, verbo potes vno reddere mutum
Piſce magis. fruar hoc ſcribendi munere lętus
Interea, doctámque feram non optima Romam
» *Carmina. túne etiam Philomelas Gracule cantu,*
» *Mercuriúmue lyra, citharáue laceſſere Phœbum,*
» *Denique Romanis coram hiſcere vatibus audes?*
Non ego. nam quis amat ſua ſcripta minúſue laborat
Vt placeant alijs, hominúmque per ora ferantur?
» *Nolo meis alios naſum torquere legendis,*
» *Nolo Latinorum, nolo faſtidia vatum*
Dura pati. tu noſtra legas, tu ſolus améſque.
Tantum ne externo mutaueris, ô bone, cęlo
Iudicium: retinéque tuę conſtanter amores,
Et genium patrię. Suetos ego tempore longo
Ne mutare ſenex numeros & carmina cogar,
Iratúſque nouas addiſcere ne cocus artes.
» *Nam Roma nec vir, nec equus melior redit vnquam.*
Huic durę triuere pedum veſtigia cautes
Alpibus in ſummis Apenninóque niuali:
Illum Romanę penitus merſere puellę
Delitijs, miſeróque animam viréſque tulere.
Ni ſapiens aliquis ceratas obſtruat aureis,
Sirenúmque dolos, occultáque retia vitet.
Nota vel hiſtoria eſt cui non vel fabula Thuſci
Scriptoris? noſtrę qui relligionis amore
Captum neſcio quem recutitum fecit euntem
Romam, vt purpureos Patres, ipsúmque videret
Pontificem: ratus eſſe domum pietatis in vrbe,
Pręcipuámque Deo ſedem. Quò denique poſtquam
Venit, multa videt ſecus atque putauerat antè,

Quę

Quæ non mutauère tamen. Iam cætera noſti.
Illius exemplo, melior vel cautior ad nos
Non expectato quamprimùm vere redibis:
Quanquam hæc ſæpe tibi vitata pericula nullum
Intentare metum, vel fraudem nectere poſſunt.
At tua non experta cohors veſtigia cautè
Omnia colluſtret, poſita ne turpiter olim
Vt liberta meretricis barbáque comáque
Excutiat riſum ſpectantibus. illa memento
Illa tuis prohibere animorum cæca furentum
Vulnera: quæ multis olim nocuère ſuperbis
Ingenijs, ope ſe humana dum poſſe tueri,
Aut aliqua magis arte putant, quàm munere Diuûm.
Impia nam tota dominatur in vrbe Matheſis,
Chaldæi volitántque domos atque atria circum:
Tempus ab ijs, certúſque dies, horæq́ petuntur:
Et fortuna ſalúſque hominum dependet ab aſtris.
Sic tranſlata Deo rerúmque hominúmque ſatore,
Omnis ad expertes animæ res gloria tranſit.
Quidam animos etiam pariter cum corpore noſtros
Interitum ſentire volunt, vnáque reſolui:
Et veteris promiſſa nouæq́ vberrima legis
Vana putant: ipſum patrijs detrudere regnis
Si poſſunt Dominum conentur more Gigantum.
Has deuota Deo, libríſque exercita ſacris,
Inſidias bona mens rapidis præteruolat alis.
Nec tua dextra (fuit multis quæ ſæpe ſaluti)
Auxilium miſeris lapsíſque errore negabit.
» *Paſtoris vigilare boni eſt, dominóque valentes*
» *Et ſaluos præſtare lupis ab edacibus agnos.*
Hæc tibi ſum paucis aggreſſus ſcribere, non quò
Non ea tu melius videas & acutius & me,
Et quocunque alio. Quid enim ſus craſſa Mineruam?

Sed me ſtultus amor raptim meus iſta ſubegit
Depoſito mandare tibi præcepta pudore.

Ad BART. FAIVM Senatorem Pariſienſem.

PRIME Senatorum, noſtri ſucceſſor & heres
Ordinis atque loci, veterē ne ſperne ſodalem,
Et ne ſperne tui conſortem muneris olim.
Nō quia priuatū me nunc Rhamnuſia fecit,
Continuò ſalibus priuauit iniqua iocíſque:
Viuo, iocor, ludo liber, curíſque ſolutus,
Confeſtímque recens à ſomno carmina condo.
Amiſſos nobis ita fors penſauit honores.

Ad IANVM BELLAIVM Cardinalem.

" *NVNC canas hiemes aſpergit Iuppiter agris,*
" *Arboribúſque vehunt rigidas nunc flumina cruſtas,*
Horrentes linquamus amici frigore campos,
Et celeri tepidam curſu fugiamus in vrbem:
Et tu Iane ſimul, febris plus annua cuius
Imminuit vires & debile corpus, abibis
Maturè, Muſáſque valere iubebis ad anni
Principium venientis, & aurea tempora veris,
Et repetes vrbem, caríſque frueris amicis.
Illinc ſiqua dies illuſtri ſole nitebit,
Rura ſuburbanáſque domos excurrere tutò
Securúſque hiemum poteris: pòſt Martius annum
Incipiens te rurſus in hac ſecreta remittet.
Sed quis tam ſubitò caſus, quæue iſta voluntas,
Ecquod conſilium nobis te, magne ſacerdos,
Eripit, vt veterum iam penè oblitus amorum,
Nobilis & ſani, quod ſummo in vertice collis

Altius

Altius exurgens ſubiectis imminet vndis,
Oblitus regis fluuiorum, oblitus & vrbis,
Ædificare nouas alieno tempore villas
Inſtituas, oculis hominum procul, ínque remotis
Deſertíſque locis? Atqui monumenta Neronis
Inſtaurare libet. ſed enim melioribus optem
Auſpicijs. & quid veſtra cum gente Neroni?
At nemora hæc Druydæ quondam tenuere, dabantq́;
His reſponſa locis: & paßim multa Latini
Nominis hoc integra manent veſtigia tractu:
Hæc etiam Dryades percurrunt auia Nymphæ.
Quin tu res ſenio longáque ætate ſepultas
Deſine ſectari, & dubiæ præconia famæ:
Hæc potius quæ certa & quæ præſentia cernis
Delige, nec fera tam vel agreſtia pectora Muſis
Eſſe puta, vt ſaltus atque inuia luſtra ferarum
Cœtibus anteferant hominum. Tu maximus author,
Tu princeps Græcis pariter, paritérque Latinis
Æternam ſedem Muſis Phœbóque dicaſti
Penè in conſpectu atque ipſis ſub mœnibus vrbis.
Scilicet is ſeptos ſinuoſo flumine campos
Frondoſas valles, & ſummis collibus aras
Impoſitas, duróque è marmore condita templa,
Pariſiúmque ſolum, certóſque relinquet honores,
Finibus vt vaſtis Carnutum inglorius erret:
Aut Agrium Lorúmque duos ſine nomine riuos,
Nauigero Sequanæ, aut Campano præferet amni.
" *Non ſi carminibus tantum contendere poßis,*
" *Quantum aut Threïcius vates, aut Pindarus: illum*
" *Inde tamen reuoces, veteríque excedere cogas*
" *Hoſpitio, non ſi promittas aurea tecta,*
" *Auratáſque fores, centúmque ex ære columnas,*
" *Et lucum Daphnes: Muſæ tamen vſque ſequántur.*

Quid, teneras tu credis agreſti carmine Muſas
Malle coli, & manibus fortíſue rudíſue coloni,
Quales Clodia fert,quales & Perchia multos,
Quàm fidibus numeríſque, & nobilis ore poetæ?
Pone igitur ſtudium migrandi,pone laborem,
Et longam noua condendi prætoria curam.
Nam quæ eſt iſta ætate domum mutare voluptas,
Et transferre lares,capta velut hoſtibus vrbe,
Expulſíſque alios alijs ſummittere amicos?
Aut ſi ſtat fixúmque manet traducere vitam
Sedibus in patrijs, & me ſimul accipe tecum.
Nam ſine te verum eſt nuſquam me viuere poſſe.

Ad SALMONIVM MACRINVM.

SI VIDEAS,Macrine,cupis quæ noſtra videre,
Haud te pœniteat menſes caruiſſe,vel annos
Verſibus his, qui me circũ imprudẽte ferũtur:
Quóſque libẽs retraham, ſi res integra fuiſſet.
Nam nihil expecta Muſis vel Apolline dignum,
Sed neque Macrino,teretes cui Cynthius aures
Formauit, veterúmque authorum lectio multa.
Cum tu præſertim ſis maximus vſque poeta,
Et verſus facias ita, nemo vt pangere verſus
Dicatur melius. Quanquam es mihi cognitus olim
Non aſper, non difficilis,non durus amicis:
„ *Quales permultos tulit ætas noſtra poetas,*
„ *Qui ſua commendant,rident aliena ſuperbi:*
„ *Séque putant ſolos frumentum paſcere dignos,*
„ *Propter neſcio quid ſplendeſcens litterularum,*
„ *Quod ſemel atque iterum reſonanti prodijt ore:*
„ *Præſtrinxítque oculos rudibus,nondúmque peritis,*
„ *Tanquam qui Solis nequeunt perferre nitorem.*

Sic

Sic prima ſpecie ſine longo fallimur vſu,
Iſtos dum pariter quoque cętera poſſe putamus:
Nec diſcrimen opus longum & breue ponimus inter.
Nam quę laus inuentum aliquid fortaßis acutè
Acceptúmue aliunde, elegis clauſiſſe duobus?
At, qui ſic faciunt, Regum celebrantur in Aula,
Et tanquam artifices pręclari cornua tollunt.
Non hęc ęternam ad laudem via trita Maroni,
Non iſta ratione alij creuere poëtę,
Vera quibus magnis acceßit gloria factis.
Scilicet & pridem non carmine notus ab vno
Perpetuum Macrine decus laudémque tuliſti.
Sed nec longa queunt audire poëmata Reges,
Nec poſſunt prębere diu recitantibus aurem,
Propter ab innumeris immenſa negotia rebus.
Ex quo magna latent, multóque ſubacta labore
Ingenia, & verę virtutis gloria rara eſt.
Nunc ad me redeo, quem tu tria dicis habere
Pectora, vel triplex circum pręcordia robur:
Vt diuerſa duo reddam feliciter vnus
Scribendi genera, & meme in contraria vertam
Iudicis interea fungentem partibus ęqui.
Quod ſi perſuaſum penitus, fixúmque reſedit
(Nam cur te ſimulare putem, cui candida mens eſt,
Nec falſi cauſa eſt fingendi carminis vlla?)
Gaudeo me tibi primùm, & per te deinde probari
Omnibus, atque alios fero tecum errare libenter.
Sed non vſque mihi tam parua conſcius in re
Blandior, vt de me potius tibi, quàm mihi credam.
Cùm me cognoſcam penitus, tu plurima noſtra
Ignores vitia, ac cupias cęlare tegendo.
Accepi (fateor) natura ſemina quędam

Præclara ingenij, ſcribendis verſibus apta,
Quæ non ſpernendos potuiſſent edere fœtus,
Huius ſi ſtudij mediocris cura fuiſſet.
Sed cùm iudicium ætas immatura negaret,
Monſtratam genitore viam (quæ prima) ſecutus,
Continuò Muſis aliena volumina verſo,
Et nondum natas meditor componere lites.
Inde forum traducor, & ad ſubſellia plena
Pulueris & ſtrepitus. I nunc, &, maxime vatum,
Si potes, in tanto verſus compone tumultu.
Rurſus in antiquam reuocat natura palæſtram:
Et me conatur deſueto reddere ludo.
Sed miſer in diuerſa trahor, fugióque laborem
Scribendi exactè, ſic dum non peruia tento
Et neglecta diu, rudis imprudénſque relabor
In genus hoc, humile & ſummiſſum, repit humi quod,
Nec vulgi ſermone procul diſtare videtur:
Et quæ mox pueri ſubſannent, carmina condo.
" *At vos progeniti quondam melioribus aſtris,*
" *Læta quibus largo ſe fundunt ocia cornu,*
" *Carmina felices Regum memorantia pugnas,*
" *Siue aliquid maius, pleno cantabitis ore:*
" *Quæ ferat in cælum proles ventura nepotum.*

MICHAELIS HOSPITALII GALLIARVM CANCELLARII EPISTOLARVM ſeu ſermonum liber quartus.

AD VIDVM FABRVM.

De amore & ignoratione ſui.

MORTALES animos agit ignorantia rerũ
Turpis: & infantem iam ſera ætate reliquit
Infelicem hominem, vt ſe profeciſſe parum, vel
Nil potius multos adeò cùm vixerit annos
Sentiat. id verò eſt quod vulgò dicitur eſſe
Humanum peccare, velùt naſcentibus olim
Perpetuum nobis comitem natura dediſſet
Stultitiam, errorémque animi ſine fine vagantis.
Qui mala quòd nobis adportat plurima ſecum,
Propterea illum omnes à ſe depellere tentant:
Propterea vulgò varias addiſcimus artes,
Imberbes pueros iccircò trans mare noſtros
Mittimus; iccircò mercatus & fora circum,
Frigoribus, magnóque ſuæ diſcrimine vitæ:
Vt diſcant vitare dolos ſimulatáque verba
Alterius; diſcant temerè non credere cuiquam,
Sæpius inſidijs aliorum & fraude petiti.

Hæc eſt quam vulgò facimus, prudentia, tanti
Adquirendarum præclara ſcientia rerum,
Vtilis augendis, ſeruandis commoda rebus,
Fraus & calliditas, potiúſque aſtutia quædam.
Quid verò prodeſt multorum noſcere mores,
Præſentire dolos, hominúmque reſiſtere poſſe
Fraudibus, externóque tueri corpus ab hoſte:
Si tu te ignoras, ſi tecum viuis, vt hoſpes
Gadibus extremis nuper qui venit in vrbem:
Si tu ſponte tua manicas & vincula nectis
Ipſe tibi demens, ſi tu te decipis ipſe?
At non ille quidem ſapiens, qui natus Athenis,
Quem deus in multis ſapientem millibus vnum
Dixit, laudem alio tantam quæſiuit in orbe,
" *Non procul in Bactris & claros Solis ad ortus,*
" *Nuda ſua exercent vbi corpora Gymnoſophiſtæ:*
Sed qua natus erat, qua porrò eductus in vrbe,
Ædibus ínque ſuis, immò magis intus apud ſe
Quæsĳt, inuenítque viam virtutis; & illud
Egregium meritò eſt ſapientis nomen adeptus.
Nec verò eſt alio rectore vsúſue magiſtro,
Quàm ſeſe genióque ſuo, quem dæmona dixit.
Sic regem feciſſe Numam, ſic antè Lycurgum,
Sic alios memorant heroas; qui ſua ſemper
Conſilia ad maius referebant numen, vt eſſet
Maior honos, maiórque ſuis reuerentia dictis.
At nos ſtultus amor, turpíſque inſcitia noſtri
Mille malis cæcos inuoluit & implicat vltro,
Vt nec vera ſequi liceat, nec vera tueri:
Nec facilè inuenias qui ſe peccaſſe fatetur.
" *Vt ſi quis magno iubeat quandoque theatro*
" *Fabros artificéſue alios conſurgere, ſummum*
" *Tollere vel digitum, nemo conſurgat opinor*

Præter

» *Præter eos tantùm quos præco ſurgere iuſsit.*
Iuſſerit idem omneis ſapientes ſurgere, nemo
Sede ſua maneat, nemo non erigat altè
In cælum caput, & numerari nolit in illis:
Atque adeò vitio hoc hominum pars magna laborat.
» *Nulla quidem Scythicis tam barbara natio terris,*
» *Quæ ſe non meliora ſequi, non optima credat,*
» *Cui ſua non ſummè placeant, quæ denique leges*
» *Permutare ſuas alienis legibus optet.*
Nec res vſurpata hominum minus vlla querelis
Ad ſuperos, precibúſue minus votíſque petita,
Quàm dono conceſſa deûm ſapientia: tantam
Vnuſquiſque ſibi diuino è munere partem
Adrogat, & tanto ſeſe dignatur honore.
Qui modò ludus erat pueris, & nota per vrbem
Fabula; quem riſit coniunx, riſere miniſtri,
Ipſe domi plaudit ſibi ſolus, ſéque tuetur,
Ac ſi præcipiti viciſſet Olympia curſu:
Contentúſque ſuo tanquam meliore videtur
Iudicio linguam, atque alienas ſpernere voces:
Interea nullus toto eſt in corpore ſenſus,
Nulla mali vel ſuſpicio vel cura latentis.
» *Tantus amor, tanta eſt animis fiducia noſtri.*
Miretur reges nemo peccare, quibus tot
Peccandi authores, tot cauſas eſſe videmus.
Natus Pannonia Cæſar dictare ſolebat,
Conueniunt multi nebulones & paraſiti,
Vnum vt decipiant nil prorſus tale verentem,
Securum, incautum: non reſtitit ipſe duobus
Alcides: qui ſi tulerint quandoque repulſam,
Non ideò repetunt minus acres prælia, donec
Victus ad extremum dare tandem cogitur arma.
Tantùm continuæq́; preces repetitáque verba

Sæpius, inculcata diu, variáſque per artes
Argumenta valent. quantò magis eſſe cauendum
Nobis, quorum obſeſſa tenet præcordia fallax
Et blandus monitor: qui tot ſe vertit in ora,
Protea quod perhibent varias mutaſſe figuras.
Præſtò ſemper adeſt, & vellicat improbus aurem
Aßiduè, nec finem vllum facit antè monendi,
Quàm ſpecie vtilium perſuaſit turpia nobis.
" *Hic Laertiadæ quondam perſuaſit Vlyßi,*
" *Suſpenſam ſterilis patriam de vertice ſaxi*
" *Innumeris præferre bonis, vitæque deorum.*
" *Hic Paridem Phrygium Veneris poſtponere formæ*
" *Virginis intactæ cæleſtia dona ſubegit,*
" *Dedecus & probrum patriæ præferre ſaluti.*
" *Hic tentare Iouis thalamos, auſúmque pudicam*
" *Attrectare deam, ſtuprúmque offerre maritæ*
" *(Fecißétque etiam, niſi nubis falleret error)*
" *Perdidit: & claros imitantem fulguris ignes*
" *Nimborúmque ſonos vero Salmonea telo*
" *Perculit, ac iuſtas exegit in Elide pœnas.*
" *Hic Craſſum iam grandem in Parthos ire coegit:*
" *Caſtra ſequi Niciam, & ſonitus audire tubarum:*
" *Annibalem caſtrenſi vrbana negotia more*
" *Et forti regere imperio, vimque addere iußis:*
" *Et iuuenem Phaethonta deorum inuiſere ſedes*
" *Æthereas, patrémque regendos poſcere currus:*
" *Téque malos Mæui, te duros Cherile verſus*
" *Condere, & inuitis modulari carmina Muſis.*
" *Longum ſit memorare quot & quibus obfuit olim*
" *Falſis dißimulata modis inſcitia rerum,*
" *Vſurpata etiam non veræ gloria laudis.*
" *Nec vitium in terris proſerpere latius vllum*
" *Cernitur: imbuti falſis erroribus omnes*

Et

» *Et tumidi buſone magis, ranáque paluſtri*
» *Audemus naturæ ipſi condicere bella,*
» *Qualia terrigenas mouiſſe eſt fama Gigantes.*
» *Haud procul at Nemeſis ſedet vltrix dira malorum.*
» *Continuò ſubiti caſus, variíque ſequuntur*
» *Et rerum & vitæ diſcrimina mille: nec ipſos*
Authores modò, verùm alios quoſcunque voluntas
Adiunxit, comitéſue dedit fortuna, videmus
Vna omnes cadere atque inuolui ſæpe ruina:
Multas & lugere ſuis cum ciuibus vrbes:
Multa queri malè ſe furioſo credita regna.
Quòd ſi tum non ille ſui deceptus amore,
Auſus plus aliquid de ſe ſperare, fuiſſet
Cum caris hodie florens & lætus amicis,
Integris opibus ſecurum tranſigat æuum:
Omnes & pariter quos ſecum traxerat idem
Caſus, & accepto careat reſpublica damno.
Quid doctos aliud credis voluiſſe poetas?
Quid narrata vel hæc, vel fabula denotat illa?
» *Dum vitreo ſe fonte videt Narciſſus, & ardet*
» *Protinus aſpecta florentis imagine formæ.*
» *Quæ res exitio fuit illi, atque omnibus olim*
» *Semper erit, ſimilis quoſcunque agitauerit error.*
Fac, nihil huius ſtultitiam vel publica contra
Commoda vel priuata nihil peccaſſe, quòd ipſi
Nemo dedit patriæ tutelam, nemo ſalutem,
Credidit. at quantos dabit omni tempore riſus
Cùm ſe virtutéſque ſuas ad ſidera tollet.
» *Pone tibi ante oculos vultum faciémque Thraſonis*
» *Ventoſi, & partes ſeſe iactantis in omnes:*
» *Tum riſum ſi fortè potes compeſce labello.*
» *Quid ſi illum audires fidibúſque & voce canentem*
» *Cornicis vetulæ inſtar, vel rudentis aſelli,*

Aut quanuis aliam cùm tractat neſcius artem?
Quid ficti ſi vox maleſida acceſſit amici
Quæ foueat vitium: iuuet impellátque ruentem?
Id verò perridiculum de rebus agentem
Ignotis, tanquam præſtantem audire magiſtrum
Vnum aliquem de porticibúſue ſcholáue Platonis.
Sed cùm alijs odioſa ſui laus atque moleſta
Omnibus eſſe ſolet, tum nulla moleſtior illa eſt,
Quàm ſi fortè omnis ſenſus rationis & expers
Mens fuit: & vitium nulla virtute leuatur.
Atque hunc vt ratione queas depellere morbum,
Cauſa prius tollenda mali, tum cætera prona
Experiere, modò ſtudium ſi intenderis omne.
Imprimis curare tuam rem, téque memento,
Expurga vitijs omníque libidine mentem;
Omnis in hoc tua cura, labor quoque ſit tuus omnis:
Dum ſpectans aliena ſedes, tua negligis intus,
" *Subruit interea murum portáſque refringit*
" *Prædo, & diuitias abiens aſportat auitas,*
" *Incuſtoditúmue lupus prædatur ouile,*
" *Aut thalamo ſecurum accepit adultera mœchum.*
Scilicet Æſopi docet id nos fabula, peras
Quæ geſtare duas hominem confingit: & vnam
Ante oculos pectúſque; aliam propendere tergo
Poſteriore. dolos peccatáque noſtra remotis
Condimus in loculis, nec condita viſimus vnquam:
Anterior plena eſt alieni criminis intus,
Et ſemper nobis lætabilis obuia ſemper.
Quod ſi retrò oculos & retrò flectimus ora,
Ingentes ſcelerum nobis oſtendet aceruos
Mantica poſterior, pro centum millia centum,
Pro næuis leprámque dabit turpéſque lichenas:
Ne poſthac faciles ſimus reprehendere quenquam,

Et ne

Et ne parua ipſi faciamus noſtra tegendo.
Conſule deterior meliorem conſule amicum,
Tantùm abſit pudor ille malus,commiſſa fateri
Qui vetat: & fido præſens expoſcere amico
Conſilium, mandare alij non cognita nobis.
Ipſe tibi ſatis vnus eris quoque,purius illud
Ingenij lumen rebus præferre gerendis
Si ſtatues: ne corporea quæ nubila mole
Exiſtunt,dia corrumpant lucis honorem.
Si tibi diuina fuerit virtute voluptas
Poſterior,ſolidis ſi fluxa pecunia rebus:
Sic introſpiciens turpi ſecernere honeſtum
Diſces,& quæ ſunt verè bona, quæque videntur,
Nec ſunt,iudicio atque notis diſtinguere certis.
Quid poßis aut non poßis, cui fecerit aptum
Te natura minúſue rei,cui longior vſus:
Sic pelles externa regéſque domeſtica victor,
Nec fallent alij, nec tu te denique falles.

SATYRA.

NEQVIVS ad poſtem clauis figantur acutis
Corrupti mores, & turpis vita nocentum,
Quàm ſanctæ leges,inuentáque iura ſaluti:
Quæ tamẽ ipſa palã in triuijs,vt noxia figũt,
Cùm potius mores & prauè facta deceret.
Sic etenim Staſimum de moribus illius æui
Inducit longo Plautus ſermone querentem:
O, mores; alius, Mores, exclamat ad vſque
Sidera, & ardentis conuexa palatia cæli.
Quòd ſi temporibus illis quicunque fuere,
Quíque alij deinceps vixere ſequentibus annis,
Exiſtant hodie, videantq́; hæc tempora miris

ſ

Deprauata modis,& planè perdita: quid ſint
Dicturi, quibus vſque adeò ſua diſplicet ætas?
Partibus innumeris nam cùm reſpublica conſtet,
Quo tu cunque feras oculos & lumina mentis,
Sincerum nihil inuenias in corpore tanto,
Nullum peſte vacans, nullum ſine vulnere membrum:
Contrà, ſed fragiles neruos, vacua oſſa medullis,
Infirmos artus, & membra fluentia luxu.
Haud alio quoquam, tam paruo in tempore, morbo
Certior interitus populis venit: aut ſine ſenſu,
Qui magis adceleret mortem ridentibus illis,
» *Tanquam Sardoæ manſis radicibus herbæ.*
Sic adeò regum & populorum maxima quondam
Imperia, ingenti cecidere euerſa ruina.
Sic ille inuictus Pœnorum exercitus armis,
Delicijs Capuæ fractus: ſic denique Roma,
Poſtquam Aſia venit ſuperata luxus in vrbem,
Imperium amiſit proprijs confoſſa lacertis.
Atque ea principiò, quia tum non magna videntur,
Spernimus à paruis tanquam naſcentia cauſis:
Nec longum tempus, paulatim atque aucta latenter
» *Accipiunt vires & inexuperabile robur,*
Prima niſi tuleris naſcentis ſemina morbi.
Nónne vides vt mulctatus Lacedæmone quondam eſt,
Qui plures citharæ chordas quàm lege liceret
Aptarat, fidibúſque nouis corruperat artem?
» *Publica res ſenſim priuatáque labitur omnis,*
» *Dum canimus, bibimus, dum mẽbra pedéſque mouemus*
» *Mollius, & nigris agitamus brachia Mauris:*
» *Dum ſupra cenſum ſe fœmina veſtit, alítque*
» *Seruarúmque greges, & currus iungit equorum,*
» *Tanquam de victo pompam ductura marito.*
Hic ne deterior videatur coniuge pulchra

Aut

Aut Venere,aut epulis,aut turpi denique ludo
Effundit magno quæſita labore parentum:
Poſtquam exhauſta domi prauo patrimonia more,
Audent inde manus communibus addere nummis.
» *Sic auidum res nulla poteſt explere barathrum.*
Iam fœda ad reliquos manant contagia ciues,
Iámque pari morbo reſpublica tota laborat:
Ipſa ſibi, atque ſuis non eſt ſatis vna miniſtris.
Non manus artificum, miſeráq; induſtria plebis,
Non ſuus vrbis ager auidæ iam ſufficit vrbi:
Quanuis antè ſuis victum præberet abundè
Ciuibus, externis adeò nec rebus egeret.
Cogit luxus agros vicinæ inuadere gentis,
Armorum atque equitũ vis vndique magna paratur:
» *Inſtruitur claſsis permagno publica ſumptu.*
» *His iniuſta malis oriuntur denique bella*
» *Principijs, quæ ſunt maiorum cauſa malorum.*
» *Hinc hominum cædes, incendia lata per agros,*
» *Corruptæ matres,conſtupratæq; puellæ,*
Seruitium æternum miſeris,qui è cæde ſuperſunt,
(Vt minimùm) maior paupertas quàm fuit antè.
Quòd ſi contenti modico viuamus, vt illi
Aurea Saturni tulerant quos ſecula,nobis
Noſtra ſatis fuerint, & non aliena petamus.
Continuò hæc ſimilem faciat te vita deorum,
Inſtructum proprijs opibus,nullius egentem
Auxilij, nullius opes aurúmque tuentem
Diuitis, at proprio verſantem ſemper in ære.
Tum ſiqua aërijs tempeſtas nubibus acta
Incumbat ſegeti, & teneras infringat ariſtas,
Aut quondam nimio torpeſcant frigore culta:
Non tu vicino multa gemere horrea meſſe
Inuideas; non ille expectet,vt antè rogetur

Suppetias & opem: verùm tibi deferat vltro
Omnia; próque tuis, alienis frugibus vti
Poßis, & tanquam communi ſumere aceruo.
Sponte ſuáque homines nullo terrore coacti,
Officia inter ſe præſtent, & mutua reddant.
Tutus quiſque domi ſedeat, vulgóque per vrbes
Securam capiant nullo cuſtode quietem:
Oppida nec muro ſit opus, nec cingere foſſa:
Sublata ex animis & cauſa & fomite belli.
Luxuries vt enim generauit triſtia bella:
Sic tenui è victu iucundam exiſtere pacem,
Græci hominis tibi ſit documento nobile factum.
Nam mala cùm ſtultos ageret diſcordia ciues,
Heraclitum adeunt, vulgò ſapientia nota
Cuius erat: præſens vrbis patriæq; periclum
Monſtrant, atque rogant aliquid ſe promere dignum,
Quo tandem incipiant hominum miteſcere corda.
Ille nihil: tantùm media ſpectante corona
Hauſit aquæ calicem conſperſum flore farinæ.
Quo ſatis oſtendit ſedari poſſe tumultum
Non aliter, quàm ſi perſuaſum ciuibus eſſet,
Delicias menſis edicto arcere ſalubri:
Lactucis olerique antiquum reddere honorem,
Oblatíſque cibis ſine magno viuere ſumptu.
Nunc age, dicamus cur ſint tàm mollia bello
Corpora, & infractæ primo certamine mentes:
Cur malint turpes multi prætoria caſtra
Deſerere, & patriam ſæuo crudeliter hoſti
Prodere, quàm pulchris decus immortale mereri
Actibus, egregiáque domum cum laude reuerti.
Non aliam potius credendum hoc tempore cauſam,
Quàm fuit exitio quæ magnis vrbibus olim
Et populis: luxus nempe, immoderatáque rerum

Copia, conſiliíſque bonis inimica voluptas.
Nam durata quibus ſunt corpora frigore & æſtu,
Aut quibus ægra fames bilem conciuit amaram,
» *Et ſitis anguſtas exercuit arida fauces,*
Adſuetique malis & vitæ ſemper agreſti;
Hi facilè & quæuis poterunt perferre laborem,
Et longas intra tentoria ducere noctes,
Et ſaltu vallum ſuperare, & ſcandere muros:
Non vnquam arma ſuis humeris grauiora putabunt,
Quàm veſtem, aut tunicam, vel partes corporis ipſas.
At quem longa quies operum iam fecit inertem,
Cœnáque longa iuuat, & ſextam ſomnus in horam;
Ille tibi raras referet certamine palmas,
Ille decem totis non menſibus ante ſedebit
Mœnia, ſed fugiet non viſo ſæpius hoſte.
Quàm ſe Roma diu nutriuit pulte fabíſque,
Nil vel conſilijs eius, vel reſtitit armis:
Gliribus at poſtquam, cœpitque abdomine paſci,
Magnáque quadrato viuaria claudere ſaxo,
Et maria effoſſis immittere montibus intra
Piſcinas, molléſque roſis inſternere lectos:
Perdidit ingenium, vires & corporis vnà.
Fortunata mihi multò magis illa videntur
Imperia, anguſtis quæ ſe tenuere locorum
Finibus; & laudem moderatæ quærere vitæ
Maluerint, ſoláque adeò innoteſcere fama:
Quàm quæ finitimis victricia gentibus arma
Oſtentant, alia ex alijs noua bella ſerendo
Quotidie: multáque hominum ſibi cæde triumphos
Conficiunt, vano non veræ laudis amore.
Scilicet Eurotæ vetuit tranſcendere ripas
Ciues ille ſuos ſapienter. nanque videbat
Qui ſemel excuſſis metam ſuperaſſet habenis,

Non facilè in gyrum rationis poſſe reduci.
Quod neque tam docili potuiſſet in vrbe Lycurgus,
Nec poterunt alijs alij regionibus vnquam:
Ante niſi luxum tulerint, & turpia luxus
" *Inſtrumenta, coquos, gemmas, vnguenta, choreas,*
" *Cæteráque iſtius generis, deliria mentis.*
" *Non altè repetam: noſtrorum ætate parentum*
" *Aut nulli fuit, aut paucis holoſerica veſtis:*
" *Lanea veſtis erat ſcutatis empta duobus,*
" *Nunc fundi reditus veſti non ſufficit vni:*
" *Sed neque regifico conſtructa palatia luxu,*
" *Nec molli cara fuit illis terſa ſupellex,*
" *Attritos vngues ancilla ſæpe querente.*
Carpebant modicam ſub tecto paupere cœnam:
Lectus, menſa, domus, munda hactenus, vt ſine ſorde:
Tantùm tergus equi pugnacis, & arma nitebant.
Hi tamen Inſubres Gallos, Genuámque ſuperbam,
Fidentémque mari Venetum, fudere cruenta
Bis acie, tota iuſſúmque abſiſtere terra,
Æquoreas intra pauidum clauſere paludes.
Nil erat, ad bellum quod eos tardaret eunteis:
Nil erat, à caſtris quod mox reuocaret in vrbem.
Victus vtrobique & veſtitus corporis idem.
Verùm de medio paulatim hac vita receſſit:
Vix vlla vt veterum maneant veſtigia morum.
Olim prima fuit virtus cohibere ſolutos
Corporis atque animi motus: mediámque tenere
Inter vtrunque viam, parcum nimiúmque datorem.
Nunc eſt in precio rerum malefida ſuarum
Cuſtos nequitia, & laxis effuſus habenis
Prodigus. hunc comites circunſtant vndique multi,
" *Quos glomerauit edax, & ventris amica voluptas:*
Mox aliò quouis acciſis rebus ituros.

Atqui

Atqui viuendi caſtè parcéque magiſtram
Virtutem fugimus: vulgóque horreſcimus omnes,
Importunum aliquem veluti ſæuúmque tyrannum.
Quinetiam nobis ſtudio blandimur aperto
Præclari artifices ſceleris culpæq; tegendæ:
Nomina ponentes vitiorum rebus honeſtis,
Virtutum vitijs, abiecto fronte pudore.
Sic homines, hodie, frugi, appellamus auaros:
Contrà, miramur quibus arca eſt ſemper aperta
Omnem ad nequitiam, fœdæq; libidinis vſum:
" *Quorum perpetuo redolet nidore culina:*
" *Quorum clauſa domus eſt ianua tempore nullo*
" *Scortis ac ſcurris, balatronibus & paraſitis.*
Laudibus effuſi tolluntur ad aſtra nepotes.
Hinc adeò fieri nulla ratione modóque
Vt ſua diſpenſent, paucíſque integra diebus
Effundant vno veluti patrimonia iactu.
Venimus ad ſummum: vitiorum prendimus arcem,
Publica priuatis opibus fortuna, boníſque
Vincitur. & ſeu ſunt epulæ, ludíque parandi,
Seu quiduis aliud ſumptu maiore gerendum,
Æquamus reges, & tollimus ardua cælo
Cornua: non memores qui ſimus & vnde profecti,
Et qui nos caſus expectent fine ſupremo.
" *Non aurum à nobis, non gemmæ, & ſerica, reges,*
" *Vellera diſtinguunt; epulamur lautius ipſis*
" *Regibus: & Medos iam vincimus, Arſacidáſque.*
" *Non eſt priuatos quicquam diſcriminis inter*
" *Et reges, niſi quòd multi latera vndique cingunt*
" *Cuſtodes, denſæq; apparent regibus haſtæ.*
Quis furor hic, quæ tanta animis dementia creuit,
Nemo ſuam vt ſortem, nemo genus æſtimet vnde
Traxerit: & quibus eſt quondam maioribus ortus:

Quàm ſe ſuſcipiat digna atque indigna, velut qui
Ingreditur cæcas hiberna nocte per vmbras?
Nemo diu ſecum deliberet antè, paréſne
Fortunas animis ingentibus, atque labori
Adferat, an ſe amens oneri ſummittat iniquo?
Neſcis, Iapeti genus audax atque ſuperbum,
Neſcis, dijs genitos reges permulta decere,
Quæ non conueniant alijs: diadema, coronas,
Sceptra, & præferri ſolitum ingredientibus ignem
Cæſaribus, quæ ne priuatus transferat ad ſe
Supplicio capitis leges ſanxere ſeueræ.
Munere pro magno, rex Antoninus amicis
Regali priuata dedit conuiuia cultu
Inſtruere, & totidem menſis adhibere miniſtros,
Ipſi quot numero cœnanti adſtare ſolebant.
Quod nihil attinuit ſponte alteriúſue rogatu
Concedi: vetitum niſi lege aut more fuiſſet,
Rana bouem dum vult imitari paruula magnum,
Turgentes venas inflauit, & ora, quouſque
Abrupit ſeſe mediam, ventríſque tumorem.
Tu nequid ſupra vires conere, memento,
Sed pro fortuna, veſtitu atque vtere cultu.
Et ſi peccandum eſt, quod erit minus elige ſemper.
» *Omnis enim ſecum trahit exuperantia damnum*
Immodicum: ſequitur fraus atque iniuria, rupta
Calcatáque fide. Quod ſi huc acceſſit egeſtas,
Quæ ſolet hunc nimium ſplendorem claudere vitæ,
Deſpicient omnes, qui te coluere beatum:
Et tandem infidos fruſtra implorabis amicos,
Turpis, & inuiſus pariter nigríſque boníſque.
Hæc ſunt à nimio prognata incommoda luxu:
Verùm peccatur longè maiore periclo
In re communi, quia fraus ea reſpicit omnes.

Sæpe

Sæpe malus quæſtor ſimul vno tempore fudit
Diuitias, multos cumulatas antè per annos:
Et fiſcos abiens impunè reliquit inanes.
Nimirum exhauſtis & nil domi habentibus vltro
Munera mandamus, repleant vt (credo) lacunam.
Hos tu poſſe putas, oculóſque manúſque tenere,
Adſuetos epulis, adſuetos viuere lauté?
Nam cur is metuat rationem reddere, cui nil
Eſt in agris, & nominibus, nil denique in arca,
Ciuibus vnde ſuis reliquum perſoluere poßit?
Iam non ſtultitiæ eſt mediocris, credere regum
Fortunas, populíue potentis ſanctius aurum,
Cui per ſegnitiem priuata eſt nulla domi res?
Vidi nuper ego quendam, ſua qui bene nunquam
Geſſerat, adſcitum cuiuſdam in principis aulam:
Qui rem turbatam, confuſámque ordine certo
Dirigeret. facile hoc illi mage nil fuit vnquam
Principiò: verùm primis deriſa calendis
Credulitas eius, qui quem modò viderat in re
Stertentem propria, plus cernere poſſe putauit
Rebus in alterius. Nunc tu perquirere cauſas
Deſine, tam magno quid ementibus omnia conſtent.
Luxus, nobilium perrupit in atria: luxus
Poßidet artificúmque domos, humiléſque tabernas.
Illo nil genuit natura voracius vnquam.
Quæritur expenſæ par vndique copia: tantùm
Vt rem habeant, non vnde aut qua ratione, laborant.
Hinc ſunt immodici quæſtus, auróque repenſa
Conſilia: hinc etiam venalis præmia linguæ,
Quæ miſeri iam ferre negant ſe poſſe clientes.
Hic operas pluris, grauiore hic fœnore nummos
Collocat: & precium annonæ fit maius in horas.
Denique multa fame tabeſcunt corpora paßim.

Quòd ſi non abeat res longius, & neque puris
Mentibus irrepant huius contagia morbi,
Nec Venerem Bacchus, Veneris nec ſuſcitet ignes,
Hoc aliquà fortaßis erat tolerabile damnum:
" Nunc tumidæ Baccho venæ ſoluuntur in acrem
" Mox Venerem: pleníſque actus fluit oßibus humor.
" Nec tam magna rei, quàm ſit iactura pudoris.
" Nupta domi reſidens ſe negligit, atque maritum:
" Egreſſura foras gemmis ornatur & auro,
" Et fuco maculas inhoneſti contegit oris.
" Scire velim cur tam lætetur diſpare cultu?
Non, mihi crede, ſuo cupit illa placere marito,
Aut non huic ſoli: nam cur ſe negligat intus?
Omne adeò ſtudium, melioris & anxia formæ
Cura eſt obſeruanda tibi, ſuſpecta velut res.
Nec me compoſita hæc in fraudem oratio mutat:
Viuimus exleges, facimúſque, & dicimus (aiunt)
Omnia liberius, deceat quàm fortè pudicas:
Attamen illæſum retinemus mente pudorem.
Tu bona ſis, & ne talis videare, labores?
Sæpe mali probrum ſpecie virtutis obumbrant.
Verùm qui bonus eſt, malus optat nemo videri.
" Quæ bene compta coma, bene toto corpore compta eſt.
" Depilare genas, ciliúmque euellere gaudet,
" Séque peregrinis per totam mercibus vrbem
" Venditat, atque oculos in ſe conuertit & ora.
" Quæ perfunditur vnguentis ne puteat hircum,
" Aurea quæ geſtat crebris diſtincta ſmaragdis
" Cingula, cui talos veſtis deſcendit ad imos
" Multicolor gemmis interlucentibus auro,
" Vnio cui grandis propendet ab aure forata,
" Adde iſtuc operis Phrygij femoralia (credo)
" Quo cadat, ínque thorum decumbat honeſtius: auſis,

» *Auſis hanc mihi tu pro certo dicere caſtam?*
Sed, quod præcipuè eſt hac tempeſtate dolendum,
Nec dici caſtæ, nec tales eſſe laborant:
» *Matronis adeò pudor omnis fronte receſſit.*
» *Ad cœnam veniunt etiam non ſæpe vocatæ:*
» *Supremæ dominæ menſarum in parte locantur,*
» *Diuerſo ſpatio, longéque à ſede mariti,*
» *Vnde queat nemo vocem exaudire loquentum.*
» *Proximus à charis locus eſt inſeſſus amicis,*
» *Quos nunc appellant vrbano nomine ſeruos.*
Hi ſunt depoſito qui libertatis honore,
Mancipio ſeſe Veneri nexúque dederunt:
Exemplíſque ſuam gaudent prætexere culpam,
Et longo numerant antiquos ordine reges,
Atque alios, quibus ipſa dedit ſapientia nomen,
Quorum multa foris memorantur fortia facta,
» *Multa domi: ſed qui ſubiere Cupidinis vltro*
» *Imperium. Quis enim crudeli neſcit amore*
» *Magnanimum Æaciden captiuæ arſiſſe puellæ?*
» *Ille etiam domitórque virûm, domitórque ferarum*
» *Alcides, tandem poſitis inglorius armis,*
» *Fœmineo in cœtu fuſos & mollia penſa*
» *Tractauit manibus muliebri indutus amictu,*
» *Iuſſa minantis heræ ſeruili more capeſſens.*
Addunt huc regem Iudæi ſanguinis, illum
Ædificatorem templi Solomona ſuperbi:
Cui centum errabant meretrices atria circum
Annis iam ſenióque graui, cùm prima iuuenta
Prima carens macula, & ſine probro vita fuiſſet.
Iam verò deus ipſe deus, correptus amore
Virginis, ora ſibi fingens mortalia, patri
Admeto potuit multos ſeruire per annos.
Paſtum duxit oues, paſtas ſub tecta reduxit:

Ignotíque diu latuit ſub imagine ſerui.
Hinc tibi ſtupra deûm magnis celebrata poëtis:
Præcipuè verò duri connubia Martis,
Et Veneris. Quaſi nulla hominum natura deûmque,
Nulla adeò virtus, præſertim bellica, pluris
Non, domina ſemper, quàm libertate fruiſci
Duxerit, & Veneri non ſe permiſerit vltro.
Cur igitur dubites (aiunt) ſummittere leni
Colla iugo, imperium cur detrectare puellæ,
Quod dijs non viſum graue ſit, non vſque pudendum?
Hæc ſunt vana gregis maculoſi, & turpia dicta:
Nunc illuc redeo, digreſſus eram prius vnde.
Mille tibi memorem menſarum nomina, mille
» *Condimentorum ſpecies & fercula mille:*
» *Argento ſolido lances, auróque nitenteis:*
» *Inter quas, acies oculorum & mentis hebeſcit.*
» *Poſcunt Hiſpanum, vel quod Prouincia miſit,*
» *Aut quondam nutrix magnorum Creta deorum.*
» *Nam patrij calices & vina domeſtica ſordent:*
» *Ad multam fœcunda trahunt conuiuia noctem.*
» *Multa palàm dicunt, & in aurem multa ſuſurrant,*
» *Non oculis illæ, non vultu, aut ore pudico.*
O, Romanarum legum veneranda poteſtas
Sublata è viuis! ô, Fannia & Oppia leges!
Exiſtétne aliquis conceſſu & munere diuûm,
Errorem hunc animis hominum, qui demere poſſit,
Et noſtri immenſis moderetur ſumptibus æui?
Iulia dudum lex abijt: quam ſi quis in vrbem
Conetur reuocare, ferat conuicia multa:
Vxores adeò pugnent, ipſíque mariti,
(Tanta quibus paruo minor eſt iniuria quæſtu)
Vt mores teneant, ne lex tam dura feratur.
Permiſcent etiam diuina, humanáque iura,

Horren-

(Horrendum dictu) vt qui ſunt modò corpore iuncti,
Non animis, aliunde nouos ſibi quærere amores,
Iungere pro libito connubia, ſoluere poſſint.
Hæc animorum (aiunt) coniunctio, corporis illa:
Illa hominum verbis, monitu hæc contracta deorum:
Quo nihil in vita potuit ſceleratius vnquam
Effingi. quid enim reſtat, niſi more ferarum,
Vt cui quæque viro prius eſt oblata ſequatur
Protinus: ignotum refert nihil, an bene notum,
Formoſum an deformem, alienum an ſanguine iunctũ?
Iam nimio impedior ne dicam plura pudore.
Siquis ab externis venit nouus incola terris,
Et tenuem victum ſimul & rarum comitatum
Spernis in illo homine. at ſimilis tu nempe Catoni,
Qui quondam Heſperiam cum Proprætore teneret,
Treis ſecum ſeruos non plures vnus habebat,
Exiguæ viliſque togæ præcinctus amictu,
Et pedibus nudis incedens, vertice nudo:
Hunc tamen vt numen prouincia tota colebat,
Et mirata domum eſt redeuntem maxima Roma.
Si liceat votis alienam quærere laudem,
Aut, ſi cui libeat ſimilem te fingere poſſis,
Dic mihi, num malis perſonam & nomen Apici
Authoris patinæ Æſopi Bitiæúe bibacis,
Quàm ſenis illius venerandi quem modò dixi;
Aut qui diuitias Pyrrhi deſpexit & aurum,
Quíque domum rediјt clarus Lacedæmone victa,
Clarior at ſtudiјs domitáque libidine multò:
Aut quorum in funus plebecula contulit aſſes,
Et natis alimenta dedit dotéſque puellis.
Quòd ſi tanta animo ſit nobis cura colendo,
Quantum nos operæ noctéſque diéſque tuendi
Corporis, aut ornandi cauſa ponimus vltro,

Cernamus facilè & quid pulchrum, & quid ſit honeſtũ.
Hoc verò ſtudium quàm circa corpus inane eſt:
Ac ſiquis veſtem neglecto corpore curet,
Aut alia ipſius cauſa quæcunque parantur.
Non hæc ſunt animorum oblectamenta bonorum,
Omnia deſpiciunt quæ tu miraris & optas,
Et curis animum longè melioribus addunt:
Occultas rerum gaudent cognoſcere cauſas,
Et patriæ prodeſſe ſuæ, prodeſſe propinquis,
Hoſpitio qui ſunt & amoris fœdere iuncti,
Priuatum exercent odium cum nemine: tantùm
Vt rectè valeant in vita corpora curant,
Nec ſeſe replent potu huberiore, cibóque,
Quàm ſatis ad vires cognoſcunt eſſe tuendas.
Adde ſuis æqua ſemper quod mente fruuntur:
Non alios bello, non ſummo iure laceſſunt,
Tam tibi diſsimiles, quàm ſunt inſomnia veris,
Aut pictæ facies viuis animantibus, aut quàm
Recta valetudo ſanúſque in corpore ſuccus,
Tubere crurum & ventris aquáque intercute diſtat.
Sed nos ad ſummum deuenimus vſque malorum,
Et grauis excepit noſtras obliuio mentes
Numinis æterni. Dictis pugnamus & armis
Queis de relligione animo ſententia ſedit
Verior: interea tabulas & tradita Moſi
Aurea verba decem ſublimi in vertice montis,
Sermones Domini & ſanctorum dogmata patrum
Spernimus. hinc animis alius ſubnaſcitur error,
Cæca latens intus velut ignorantia noſtri.
Nam poſtquam cepere homines auertere mentem
Dijs ſuperis, ſubita his oculi caligine preſsi,
Vt neque ſe prorſus ex illo tempore noſſent:
Non aliter fulgens ac lunæ cernimus aſtrum,

Obſcu-

Obſcurum fieri mox, lumine Solis adempto.
Atque hodie, velut ignari qui ſæpe locorum
Montibus excelſis, & in imis vallibus errant,
Aut ſilua in magna: ſic mens incerta vagatur
Huc illuc, & tanquam alieno in corpore viuit.
Hinc quia naturæ neſcimus commoda noſtræ,
Quæ ſunt in nobis cæci, quæque intus habemus,
Nobis eueniant, optamus. Sic ego quod tu,
Quod ſum ego, tu fieri cupis: hic ſe vertere in illum,
Rurſus in hunc cupit ille, nouámque aptare figuram.
Nunc fieri miles, nunc ſutor, nunc citharœdus,
Aut quodcunque aliud in mentem venerit ipſi,
Si liceat, velit; & pòſt paulò ad prima reuerti.
» *Inde ſuos mutant & mas & fœmina ſexus:*
» *Ille habitu & membris quàm fœmina mollior omnis;*
» *Hæc pertæſa ſui, ſexúque licentior ipſo,*
» *In medium gaudet procedere veſte virili,*
» *Et ſummo capiti pennas aptare volucrum:*
» *Qualis erat Troiæ quondam ſub mœnibus altis*
» *Hectore congreſſus magno criſtatus Achilles.*
» *Iam non fœmineus pudor eſt, non ſexus in illis:*
» *Ipſa libidinibus parcè natura miniſtrat:*
» *Monſtra voluptatum noua quærunt vndique. ceſſo*
Dicere, ne minuam dicendo maxima. Tantùm
Exclamare libet, cælóque excire tonantem:
Reſpiciat mores aliquando, & tempora noſtra.
Ecce dies properat, niſi falſus noſter Apollo eſt,
Et quæ prodita ſunt libris oracula ſacris,
Quo cœlum & terras ſæuus commiſceat igni
Iuppiter, & magni ruat ingens machina mundi.

Ad IANVM MORVILLIERIVM.

SIQVIS agro longè veniens modò ruſticus aulã
Introeat regis, quam nunquam viderit antè,
Multa ferens oculos partes miretur in omnes,
Nidorem imprimis tepidæ ſtrepitúmque culinæ,
Lucentémque focum: mox primæ in limine portæ
„ *Cuſtodes haſtas manibus ferrúmque tenentes,*
„ *Argento textis ſagulis auróque decoros,*
„ *Interius thalamos centum, conclauia centum,*
„ *Et ſuper auratis ſpectet laquearia tignis,*
„ *Et diſpoſta locis Pario de marmore ſigna.*
„ *At verò foribus princeps dum manè ſuperbis*
„ *Egreditur, magna procerum ſtipante corona,*
„ *Quos ibi concurſus hominum, quantáque videret*
„ *Ambitione, locis ex omnibus obuia ferri*
„ *Agmina denſa virûm: vel qualis (Iuppiter) illi*
„ *Cœna videretur regali condita luxu,*
„ *Dulcia præſertim pueri ſi carmina cantent*
„ *Ad citharam, reſonétque ſono teſtudinis aula.*
Omnia quæ poſtquam luſtrauerit ille, beatum
Ante alios omnes regem putet eſſe; beatos
Eſſe putet nullos, niſi qui verſentur in aula.
Malit in his regum domibus viliſsima fungi
Munia, quàm centum campos inuertere tauris.
Forſitan vrbanis itidem videatur, idémque
Omnibus, inſolitæ ſpecies quos ceperit aulæ:
Experti, mala plura bonis occulta ſubeſſe
Comperiunt, illóque tegi fulgore dolores
Innumeros, comitémque per omnia tempora curam.
Malint eſſe domi nigrum cum furfure panem
Læto hilaríque animo, quàm plenas fellis amari
Carpere delicias. iam quæ deterrima res eſt,

Tanto-

Tantorum videas nullum tamen eſſe malorum
Effugium, nulli hinc adeò paucíue referre
Dijs grati potuere pedem: dum cogitat ille
Quà ſeſe expediat, veniáque potentis amici
Diſceſſum meditatur. at hic dum plura recedens
Ferre parat, ſempérque augendo intendit aceruo;
Dúmque alius metuit, ne pòſt oblitus amicis
Tot bona non tutò poßit malè parta fruiſci,
Quæque alijs fecit, ne deteriora vel illis
Ipſe ferat, Nemeſiſque vltrices ſentiat iras;
Incautos veniens ſubitò mors occupat omnes:
Et quæ impunè prius fuerant authoribus ipſis,
Sæpe luit peccata bonis fugientibus hæres.
At cæcum mortale genus non deſinit vltro
Accuſare deos, tanquam hoc indigna ferente:
Haud ſecum reputans & lentam vindicis iram
Numinis, ad ſeros extendi ſæpe nepotes.
Dicendum nobis aliàs, communia ſummis
Quæ mala ſint imis pariter cultoribus aulæ.
Nunc mihi conditio miſerabilis illa videtur
Regum magnorúmque ducum, qui mille labores
Suſcipiunt & mille pericula fortiter, ipſam
Nec patriæ cauſa dubitant profundere vitam:
Atque his nulla malis pòſt gratia redditur, imò
Sæpius inuidiámque ſenes odiúmque reportant.
Quarta duces noſtros, atque ipſum tertia regem
Luna videt, ſiccos primùm durare calores,
Nunc etiam medijs pluuias & frigora campis,
Ferre famem, durámque ſitim, varióſque labores,
Cùm poßint altis ſe claudere mœnibus illi,
Sublimique ex arce procul ſpectare vagantem
Circum agros hoſtilem equitum peditúmque procellam:
Poßit rex alijs ducibus committere curam

Caſtrorum, poßit comitatus pubere nato
Finibus extremis abiens, petere intima regni:
Sed nihil indignum ſe, nil maioribus vnquam
Ille ſuis faceret, nil tanti nomine regis.
His meritis laudi, quæ ſunt ingentia, quàm non
Ingratis merces à ciuibus æqua refertur.
Si patriæ fines audax inuaſerit hoſtis,
Si tutanda ſalus, ſi vim prohibere neceſſe eſt,
» *Obſtipo capite & malè ſurdis auribus omnes*
Regis ad imperium reſtant vocémque tributi:
Tanquam bella geri poßint ſine ſumptibus vllis.
Non tot ab externis, aiunt, cogenda fuiſſe
Gentibus auxilia: & proprias ſatis vſque videri
Hoſtibus arcendis alio ſine milite vires.
Conſultò efferri fictis rumoribus hoſtes
Ad cælum, ſempérque in maius robora tolli.
Hanc accerſendis regem prætexere cauſam
Auxilijs, ſua cui plus quàm ſatis arma ſuperſunt.
At regem, aut alium quis credere poßit egentem
Non opis externæ, nullos conducere in vſus
Tot voluiſſe virûm tanto ſibi millia ſumptu
Tam procul hinc, grauibúſque ſuos onerare tributis?
Non adeò non ille ſui eſt ignarus, & vſque
Immemor officij, non vt perpenderit antè
Et genus, & numerum, & vires, & militis arma,
Quique metus præſens animis, pugnæúe cupido:
Atque ea num potiora ſuis, an in hoſte minora.
Quid fuga Quintinos ea nuper facta per agros
Non ſatis oſtendit, quid ſolis Gallia poßit
Freta ſuis, equiti quæ ſit fiducia noſtro?
Tam paucis animos illi rediſſe diebus,
Aut tirone putas conferri milite tutò
Poſſe manum, nihil vt valeat nihil vſus in armis?

Quid ſi conciſum hunc equitem componimus hoſti,
Neſcio quot pariter noſtra de gente cohortes
Horrida Germanæ poterunt tot millia gentis
Ferre, tot Hiſpanos, Belgas ſimul, atque Britannos:
Quos illæ integris & adhuc cùm viribus eſſent,
Expectare in ſe non ſuſtinuere ruentes?
Quid non plus illis animi victoria duplex
Addidit, aut nobis non ſpem fuga turpis ademit?.
Atque vtinam poſitis pacatus viueret orbis
Enſibus & gladijs, ſæuo nec milite nobis
Eſſet opus. ſed quando malum hoc commune videmus
Omnibus, æternúmque fuit: nec dedita multum
Armorum eſt hodie ſtudijs, ciuilia longè
Plus amat, & varias exercet in vrbibus artes,
Aut intendit agris plebecula noſtra colendis:
Conductas operas trans Rhenum accerſere & Albim
Cogimur, aut patriam Flandris exponere prædæ.
Si videas, qui nunc modicum conferre tributum
Militibus renuíſque ferox ſtipendia noſtris:
Si videas rectis ad te contendere ſignis
Hiſpanas acies, vrbi ſi fortè propinquas,
Omnem agrum circùm populari, incendere tecta,
Quid non pollicearis vt hac formidine quiſquam
Liberet, incolumem & ſaluum te præſtet ab hoſte?
Nunc quereris, cælum atque deos teſtaris auarè,
Si quid ab immenſo numerare iuberis aceruo.
At qua conditione? ſolent qua nempe profani
Mutua Iudæi numerare petentibus æra,
Quæ pòſt accipiens magno cum fœnore reddat.
Dum celeres Turcæ Byzanti ad longa ſederent
Mœnia, Cæſar inops animi rerúmque, rogabat
Suppliciter ciues, tantum & commune periclum
Vt ne deſpicereut, aliquid conferre tributi

Protinus, vnde viros miſeræ conduceret vrbis
Præſidio, quam ſe ſimul & ſua perdere mallent,
Non magis hi dictis aurem precibúſque dedere,
Quàm ſi non idem foret hoſtis, idémque periclum
Omnibus: aut regi bellum, non ciuibus eſſet.
Vrbs deſerta ſuis capitur, nec barbarus enſis
Vlli hominum generi, ſexu, ætatíue pepercit.
Non illas tenuit patriæ miſer antè negatas
Ciuis opes: rapuit ferus omnia & impius hoſtis.
Quid Macedo Perſeus, collectas patre Philippo
Ad bellum dum militibus diſpenſat auarè
Parcus opes, tanto nec dignas comparat hoſte
Copiolas, & ſeſe & regnum amiſit & aurum?
Nam neque vectigal certa ratione modóque
Exigitur, nec ſunt moderata impendia bello:
" *Nec quicquam magnum rex vnquam geßit auarus.*
At potuit certo componi fœdere bellum,
Pax etiam potuit rerum pulcherrima nobis
Reſtitui, quam fama fuit non nolle Philippum,
Attrebates, ipſámque alios depoſcere Belgas,
Vexatos longo lacrymoſi tempore belli.
" *Antè velim nos antè deûm pietate mereri*
" *Et pacem, & veniam, atque illis nos reddere dignos.*
" *Nam quæ pax, quíſue vſus erit mortalibus, vnde*
" *Numen abeſt? aut quæ pacis ſtat finis habendæ?*
Nempe bonis quo liberius vel poßit abuti
Quiſque ſuis, poſitóque metu ridere, iocari,
Inſanire libidinibus, vel amore per vrbes
Fœmineo, turpíue aliquo diteſcere quæſtu:
Quæ pacis vera eſſe putantur commoda vulgò.
Non eſt illa tibi non eſt optanda, nec vllam
Tu potes inuitis pacem componere diuis.
Quòd ſi perſuaſum penitus mortalibus eſſet

Autho-

Authorem belli eſſe Deum, pacíſque petentum,
Non tamen ex meritis precibúſue, ſed his dare bellum,
Pacem illis, vt cuique magis conducere genti
Viderit, haud temerè & reges & regis amicos
Accuſent, cauſáſque infectæ pacis ad illos,
Primáque ſuſcepti referunt exordia belli.
Deinde nec arbitrÿ eſt pax vnius, vt magis optet
Rex nihil Henricus, dare forſitan abnuet hoſtis,
Ni leges illum tulerit quaſcunque Philippus
Accipere, vt victore iubes à principe victum.
Hoc etiam pacto totum res nulla per orbem
Non venalis erit, ſi poſſeſſoris auari
Spémque animúmq́, auidus pretio ſuperauerit emptor.
En tibi Francorum virtus & priſtina gentis
Gloria, quæ reges Hiſpanis atque Britannis
Sæpe dedit, Belgam contriuit ſæpe rebellem,
Quæ Rhenum quicquid ſpatÿ fuit inter & Iſtrum,
Quod Lirim fluuium, gelidáſque interiacet Alpes
Imperio tenuit: mox relligionis amore
Omnem Aſiam peragrauit ouans, Arabúmque ſubactis
Regibus, & fractis duplici certamine Turcis,
Egregium Solyma regnum ſtabiliuit in vrbe:
Túne illi tam fœdum illi dare turpiter audes
Regi conſilium, cuius victricibus armis
Triſtis & orba ſuo modò Scotia rege Britannum
Reppulit, ingreſſum fines atque intima regni?
Cuius & auſpicÿs amiſſa Bononia nuper,
Omnis & Oceani latè maris ora recepta eſt:
Mox defenſa graui longè Mirandula bello,
Parmáque Pontificum metuens & Cæſaris arma,
Quæ noſtræ fidei ſeſe commiſerat antè:
Quo libertatem iucundam vindice forti
Sena diu tenuit, multos obſeſſa per annos:

Quamuis fine tamen cecidit labor irritus illi.
Qui deſueta prius veſtigia tempore longo
Calcauit pedibus, veterúmque imitator auorum
Vſque ſub Heluetij ripas & flumina Rheni
Signa tulit, valde mirantibus illa colonis:
Qua ſpe erecta animis Germania protinus omnis
Libertatis vbique ſuas vexilla per vrbes
Propoſuit, dominúmque antiqua ſede potentem
Expulit ad Carnos longè veteréſque Liburnos.
Quod ſi tum virtute ſua libuiſſet, & armis
Vti Vindelicis, nunquam pòſt vulnere tanto
Saucius infauſtum cælo caput ille tuliſſet.
Atque hæc audito Errici modò nomine geſta
Sunt tamẽ, & Rhenum cùm non trãſmitteret amnem:
Vnde reuertenti concuſſis omnia muris
Sparſa per Ardennam patuerunt oppida ſiluam.
Horrida non multò pòſt tempore Cæſaris arma
Ingentéſque minas vna legione repreſſit
Ad Metas, cùm ſe veteranus ductor ab vno
Imberbi puero vinci clamaret, & omneis
Contra ſe tum ſtare deos quereretur Olympi.
Quid vos Eridani, Caſſale, Valentia, ripis
Impoſitas memorem, aut alias tot in Alpibus vrbes
Vi domitas? quid te viníque oleíque feracem
Corſica Tyrrheni maris inſula, qua velut arcta
Compede conſtricti Ligures Thuſcíque tenentur?
Longum ſit memorare quibus rex ipſe duellis
Præfuerit, quos ipſe manu confecerit hoſtes:
Et quæ diuerſa penitus regione locorum
Magna per egregios biſſenis geſſerit annis
Bella duces, quantum imperio & ditione virorum
Creuerit, aut fines quàm longè extenderit agri.
Hic mihi triſtis enim, nimiúmque aduerſa duorum

Obijcitur fortuna ducum, duo prælia magna,
Bis fuſaque acies, captúſque exercitus ingens:
Magna fuit clades, fateor, niſi maius ab illis
Emerſiſſe malis facinus fortaſſe videtur.
Ex illo numera quæ tempore geſsimus ipſi,
Quot validas vrbes, quot cepimus inclyta bello
Oppida, quæ ſperare bonis vix Gallia rebus
Audeat: illum animo tibi (fac) propone, ſequentis
Atque dies omnis, quibus eſt allatus in vrbem
Nuntius aduerſæ Quintini ad mœnia pugnæ,
Vt ſine præſidijs equitum peditúmque, ſine vllis
Tum belli ducibus, ſine ſpe, quæ paſcere quamuis
Alma ſolet miſeros, diſcederéque vltima rerum.
Magna precabamur triſtes mœſtique deorum
Numina, relliquias tam fœdæ ſtragis ab hoſte
Seruarent, regúmque domum hanc inſignibus olim
Tot claram meritis, ſi nollent prorſus honore
Eſſe parem, ſinerent aliquam tamen eſſe; nec hoſti
Hunc animum mentémque darent, vt pergere ceptum
Vellet iter, noménque adgnatæ extinguere gentis.
Iſto noſtra loco tum res erat: aſpice quàm ſit
Lætior hæc rerum facies, quàm diſtet ab illa.
Arma (vides) & equos legionúmque agmina nobis
Suppetere, & quæcunque putantur idonea bello:
Agminis ipſe ſui ductor rex, inſtat & ipſe
Agmini. ille etiam formido & terror Iberi
Militis in partem curæ ſubit, ille Britannum
Qui modò littoribus noſtris eiecit, & intra
Oceani fines ſpatijs concluſit iniquis
Fulmineus Guiſius: fractis labentia pilis
Vertice tecta ſuo qui fulcit publica, latis
Suſtinuiſſe humeris vt cœlum dicitur Atlas:
Nullus in vrbe pauor, nuſquam trepidatur in agris.

Caſtra, loci ſitus vt patitur, quàm proxima caſtris
Contulimus: ſi præterea nihil vſque profectum eſt,
» *Subſtitit in medio ſaltem victoria curſu,*
» *Fortunáque ferox iam vincere deſiit hoſtis:*
Quæ res nos igitur vel iniquo fœdere pacem
Expetere, aut noſtro ſubigit decedere iure?
Contenti modico, longinquæ munera pacis
Dulcia carpemus læti, noſtríſque fruemur
Quiſque bonis, omni poſita formidine belli.
» *Quid tu animi vecors opulentum & nobile regnum*
» *Poſſe putas vllum diuturna in pace manere?*
Fac animo repetas memor omnem temporis acti
Hiſtoriam, quæcunque domi ſint geſta foríſve
Omnibus in terris poſtquam ſunt condita regna:
Repperies aut continuis vexata duellis
Imperia, aut interpoſita nec longa fuiſſe
Reges & populos inter duo, tempora pacis.
Ter modò Romani ſcriptores limina Iani
Clauſa ferunt inter ſexcentos amplius annos.
Difficile imprimis æquo duo regna coire
Fœdere. Diſceſſum, fac, conditionibus æquis,
Rex tamen aut iuuenis pacem, cupidúſve triumphi,
Iraſci faciliſve, malo aut perſuaſus amico,
Aut aliquam arripiens oblatam ex tempore cauſam,
Continuò ſoluet. quid ſi à victore potenti
Victus, & inferior leges accepit iniquas?
Diſsimulare dies aliquot fortaſſe vel annos
Offenſus poterit, dum corrogat vndique nummos,
Dum legit exercétque ſuos, dum percitus ira
Contrahit, apta videt bello quæcunque gerendo.
At ſimul opportuna dabunt ſe tempora, ſæuus
Irruet; & quæ pace prius conceſſerat, armis
Nunc repetet: vim illam potius dominíque potentis

Eſſe minas, quàm liberum & æquo fœdere pactum
Vociferans. facito hunc animi tamen eſſe puſilli,
Quique anceps iterum non auſit adire periclum:
Ille tamen rebúſque ferox tumidúſque ſecundis,
Neſciet ille diu fortunam ferre ſecundam,
Non tolerare moras, non ſe, mihi crede, tenebit
Quin regem miſerum bello quem vicerit antè,
Cuique vrbes aliquot, partem vel ademerit agri,
Nunc fortem validúmque etiam minus, appetat vltro.
Aut menſes aliquot ſi quis pudor impedit illum,
Apponet reges alios, qui bella mouebunt
Prima, dein ſocium ſeſe dabit improbus illis.
Plurima ſic afflicta legas, aut perdita regna,
Hoc cupidè nimium dum pacis amabile nomen
Amplexi reges, quos belli fortè pigeret,
Plus tribuunt hoſti, quàm bello quærere poſſet.
Tunc equidem leuia hæc & non oneroſa videntur
In tabulas dum ſcriba refert, quia cæca voluptas
Impedit, auerſamq́ aliò rapit improba mentem,
Aut deſiderium patriæ rerúmque ſuarum,
Aut grauis & longi nimium fuga fœda laboris,
Aut præſens aliquis belli metus, aut malus error,
Aut quiduis aliud cauſſæ. pòſt nube fugata
Ex oculis, ſerò incipimus tum cernere verum,
Promiſſis condicta dies cùm venit amaris:
Et linquendus ager, maiorum ſanguine multo
Partus, & antiquis migrandum ciuibus vrbe eſt.
Traduntur claues, portis educitur omne
Præſidium, nouus immittit victricia miles
Signa, recedentíque ferox maledicta ſuperbè
Congerit: interea foribus pendentia ſummis
Lilia conuellit duri manus improba fabri,
Reſtituítque aquilas, multum lacrymante calono.

At quæ pòſt regio tecta & ſecura latebat,
Quæ felix hunc ante diem non viderat hoſtem,
Apparet ſubitò velut obijce nuda remoto.
Tum querimur ſtulti nimium properata fuiſſe
Fœdera, nil victis & nil ſperantibus vltra
Durius imponi, aut grauius potuiſſe. quid hoſtes
Quid ſi etiam grauiora iubent? mora nulla ſequamur
Imperium, & cedamus ei, qui cogere poſſit.
Fœdus homo turpíſque ſenex Iouianus ad vrbem
Dum properat, tantúmque nouum componere regnum
Cogitat, inſidias metuens atque arma tyranni,
Damnoſo nimium atque inhoneſto fœdere ceſſit
Regibus Arſacidis, populus quæcunque Latinus
Omnia trans Tigrim multos poſſederat annos,
Armeniæ regnum, & regem ſocia arma ſequentem
Deſtituit: damni plus illa pace relatum eſt,
Plus ignominiæ, quàm ſi certamine magno
Victa iterum ad Cannas acies Romana fuiſſet.
Lyſimachus ſeſe atque ſuos rex tradidit hoſti,
Vt biberet: nam tum ſitis illum dura premebat.
Vtque ſitim potu expleuit, Proh Iuppiter, inquit,
Quàm citò præteriens, mihi quanto eſt empta voluptas
Imperio. cupiat nunc effudiſſe lagenam
Infelix. Si vis exempla domeſtica regum
Noſtrorum, quoniam melius nos inſtruit error
Interdum proprius: quot tradidit hoſtibus vrbes
Pace Bretigniaca, quantum ditionis & agri
Vnus homo longi pertæſus carceris olim?
Atque is cui ſteterat libertas aurea tanti,
Pòſt animi cauſſa cupiénſque reuerſus eodem eſt:
Maluit atque mori ſeruus, quàm viuere liber.
Quæ mihi non aliquo belli ſcribuntur amore,
Aut odio pacis, qua nil iucundius vnquam

Eſſe poteſt homini: ſed ne dum condere pacem
Feſtinamus, & à bello diſcedere quoquo
Nempe modo, capti dulcedine nominis vltro,
Non pacem nobis, ſed bella, ſed horrida bella,
Et multò peiora prioribus illa, paremus.
Hæc populus, ſua ſunt cui ſola negotia curæ,
Hæc nequeunt alij tenues quicunque tueri,
Quique dolent, metuunt, gaudent, cupiúntue, quibúſque
Iudicium priuata tulit vel gratia, vel res:
Quíque malo patriæ vel turpia lucra ſequuntur.
Reges iſta vident, & amantes regis amici,
Otia non tantùm quibus hæc præſentia curæ,
Sed requies aliquando etiam ventura nepotum.
Nam quid pace bona magis eſt optabile regi?
Scilicet vt varias de relligione per orbem
Clemens & placidus curet componere partes:
Vt commendet oues paſtoribus vndique lectis
Ingenti ſtudio, ſponſor quandoque futurus:
Et iubeat ſupereſſe gregi, ne ſæuus & ater
Incuſtodito lupus inſidietur ouili:
Moribus vtq; bonis populos & legibus vrbes
Inſtituat: lites, rixas, & iurgia fortis
Amputet, éque foro quæſtus ac præmia tollat:
Iudicia & paucis & mandet amantibus æqui
Publica, nec pœnam facilis, iuſtúmque remittat
Supplicium: & meritos virtuti reddat honores.
Vt quæ longa diu bellorum impenſa, vel artes
Inuexere malæ, tot vectigalia plebi
Demat, & immunes equitum velit eſſe colonos
Hoſpitijs, iubeátque ſuos ſibi condere fructus.
Has ſordes, & monſtra, quibus nunc plena videmus
Omnia, quæ pulchro fulgentia cernimus auro
Per fora, pérque domos & regum tecta, per vrbes,

v ij

Per vicos volitare, capútque attollere cælo,
Eijciat, manibúſque vetet contingere fiſcos.
Quæ res ſi fuerint, regnum regémque beatum
Efficient, & qui tali rectore regentur.
Nunc age, quid profers pacem cur regis amici,
Otia cur nolint? primùm communia vulgo
Quæ bona ſunt alijs, iſti quoque pace fruentur.
Quinetiam plura, & quo pluribus intus abundant,
Quóque domos plures & prædia rure beati
Plura colunt: adde huc viuaria plena ferarum,
Balnea, piſcinas, ſaltus, celsíſque decoras
Arboribus ſiluas, & amœnos floribus hortos,
Quæ non in tenui aut mediocri copia tecto eſt.
Seu mage delicijs aulæq; tenentur amore,
Et quæ poteſt homini contingere pace voluptas
Maxima, quàm cum rege ſuo communiter iſti
Non capiant? regi nihil eſt iucundius horum
Conuictu, fortuna potens & regia, cultus
Regius, vt ſolum videatur nomen abeſſe.
Quæ cùm tanta frui poßint & talia pace,
Cur bello pacem, cur non ſua prædia caſtris
Turpibus anteferunt? niſi quoſdam fingis agreſtes
Immanéſque viros eductos lacte ferino,
Nulla quibus mentem titillet honeſta voluptas.
An verò metuunt vt inertes pace, nec vllis
Artibus, & ſtudijs videantur protinus apti?
Nemo huic ingenio præſtat vel lumine mentis,
Non verum citius, non diſpicit acrius alter:
Nec quiſquam fandi melior, ſuauißimus illi
Funditur ore ſonus, torrentia fluminis inſtar
Verba cadunt. miratur in omni munere primum,
Et facilè ante alios reſpublica ſuſpicit omnes.
Ille quidem bello melior, ſed prorſus amœnum

Ingenium

Ingenium, & ciuile tamen, noſtríſque ferendum
Moribus aſpicias, factum nec agreſtius illa
Caſtrorum feritate, aliјs vt ſæpe videmus:
Vir pius, & rectè faciendi regibus author.
At ſine honore domi, ſine ſummo viuet vterque
Imperio: nec magna duobus gratia facta
Pacis erit. quanquam meritis quæ deinde refertur
Gratia, ſæpe iuuat, ſtudium quoque ciuibus auget.
At vir amans patriæ populares negligit auras:
Nec porrò ille ſua veniet minus vtilis vrbi,
Ingratos etiam proſpectet ſi fore ciues.
Si mala pax & fiet iniqua (quod accidet iſtis
Inuitis) facilè hac carituri laude videntur:
Sin bona, quis potius confectæ gloria pacis
Debetur? nec enim legato pacis honorem
Præconíue dabis, ſed ei qui maxima cepit
Oppida vi, finéſque extendit longius agri;
Qui noſtris quacunque pedem ferus intulit hoſtis
Finibus, huic raptim volat obuius, & premit illum
Fronte vel à tergo, poſſit ne impunè vagari:
Denique ſic poſitis occurſat ad omnia caſtris
Tempora, ſicq; locis penè omnibus imminet hoſti,
Vt laſſum belli pigeat; pacémque duello
Malit, & optatam requiem præferre labori.
Arma ſolent præſénſque metus legionis, & horror
Bellatorum equitum duras inflectere mentes
Ad pacis ſtudium, tum regis nobile magni
Præcipuè claríue ducis cùm nomen ad hoſtem
Venerit, huic ſubito pulſantur corda timore.
Dic age, ſi pacem peteres prior, ante Decembrem
Præteritum, Hiſpanóſque recenti cæde feroces
Tunc humilis ſupplex, & victus ad æqua vocares
Fœdera: non ſpernant tua verba, precéſque refutent,

Imponántque tibi duriſsima frena iugúmque?
Nunc illos quæ cauſſa ſubegit quærere pacem?
Nempe amiſſus ager tantus, tótque oppida bello
Expugnata locis dimenſa in parte duobus;
Horrenteis acies ferro caſtríſque paratum
Stare vident equitem, comíſque micantibus ante
Signa duces, ipſúmque intra tentoria regem.
Hi pacem faciunt, non qui ſe venditat hoſti
Et leuis & cupidus, non qui ſibi quærit honorem,
Et populi plauſus, diuini muneris author,
Sit quamuis ea pax nec honeſta, nec vtilis vrbi.
Quàm facilè humanis aut vafro imponitur aſtu
Senſibus, aut animis cupientum inducitur error.
Fac tamen ignaros iſtis quoſdámue malignos
Detrahere atque auferre decus laudémque cupitæ
Pacis, & indignos aliena laude fruiſci:
Fac ſi vis illos etiam ſecedere in agrum,
Priuatámque domi procul aula degere vitam,
Iccircóne tibi miſeri videantur, amoris
In patriam qui tot clariſsima ſigna dederunt,
Quos bene tot geſtis ſoletur gloria rebus?
Mi non hercle magis, quàm vir fortiſsimus ille
Linterni degens ingrata pulſus ab vrbe:
Aut qui Palladijs cognomine iuſtus Athenis
Ceſsit Ariſtides. mala ſunt hæc propria regum,
Magnorumq; ducũ, vt multa atque ingentia poſtquam
Officia & ſtudia in patriam melioribus annis
Contulerint, ſolam pro omni mercede reportent
Inuidiam, rapiat falſos ignauus honores
Et mendax aliquis: tam ſunt peruerſa malorum
Iudicia, in meritos nec iuſtum ſemper & æquum eſt
Arbitrium populi, non & mutabilis aulæ.

Ad

Ad Sal. Macrinvm.

Non ego tot ſine te ſoles, Macrine, fuiſſem,
Nec tam vicinis abſens regionibus vſque
Suſtineam deſiderium communis amici,
Si valeam, ſi res cupientem nulla moretur.
Me cari ſed in vrbe diu tenuere propinqui
Legibus adſtrictum medicis, non aere puro
Veſci, ferre pedem non extra tecta ſinentes.
Et vanus labor ille fuit. nunc vrbe relicta
Ereptus medicis, elapſus pharmacopolis,
Frigida manè recens, & frigida veſpere carpo
Rura, nouum ſolem atque orientia ſidera ſeruo.
Quòd ſi fortè iuuat ſeceſſus viſere noſtros,
Diſce, Carentonio ſuperandus Matrona ponte,
Mox vbi quingentos inter duo flumina paſſus
Feceris, ad portum cæſis cui nomen ab Anglis,
Tranſmittes Sequanam ratibus. nam pons ibi nullus
Coniungit ripas. hinc te quæ proxima tellus
Excipiet, multis vbi manat vitreus humor
Fonticulis, & Vitriaco dat nomina pago,
Illa ſinu me pulchra ſuo fouet: illa forenſi
Vindicat à ſtrepitu, diríſque tumultibus vrbis.
Ad fanum reuocas: ſed agreſtes non minus odi
Cœtus: & feruere nouis prætoria veſtra
Hoſpitijs fama eſt, habitaríque ædibus arctè.
Eſt qui purpureis ſibi tres in veſtibus vnà
Conſpectos narret proceres: ego credere Romam
Ad vos & Tiberim migraſſe, ſimúlque vereri
Ne Syrtes fugiens Siculis immergerer vndis.
Qui potis es verſus in tanta condere turba?
Res adeò ipſa mihi, non nomen diſplicet vrbis.
Caſtalio pauci primùm de fonte bibebant

Vates: manabant tum pleno gurgite riui.
Turba poetarum mox vt concurrere cepit,
Aufugere procul nymphæ, atque exaruit vnda.
Tu quoque verſiculos Lauduni ſcribere plures
Vna luce potes, quàm multis menſibus iſtic,
Quò ſeſe plenis fundit Lutetia portis.
Namque volunt ſiluas, aut deuia rura poetæ,
Et melius vacuis ſcribuntur carmina pagis.
Hæc tecum, Macrine, iocoſo carmine luſi,
Me quia tu numerare ſoles in vatibus vnum:
Verùm aliud cauſſæ eſt. etenim ſitientibus atque
Siccis permultum conferre ſilentia dicunt:
Congreſſus hominum, atque vſum ſermonis obeſſe.
Quem necat importuna ſitis, cui faucibus imis
Spiritus, & vox attrahitur pulmonibus ægrè,
Par eſt colloquio & caris abſiſtere amicis:
Sed fari vetitum prohibet nil ſcribere verſus,
Aut certè limis aliorum ſcripta tueri;
Qualia ſæpe dedit Salmonius aurea nobis,
Et dabit, hunc ægro valeant quæ demere morbum.

De morte D. BRISSACÆ.

" *MATVRVM vt celſa pendens ex arbore pomum*
" *Concidit ad terram leuiter ſpirantibus auris:*
Sic vitæ ſpatium cùm iam BRISSACÆ ſupre-
mum
Confeciſſet anus, tenuíque in corpore vires
• *Deficerent, nulla vi animam cogente volucrem*
Efflauit, quæ mox ſublimis reddita cælo eſt.
Fortunata ſuis mulier, ſi qua extitit vnquam
Vlla bonis: florens quæ ſemper amore potentum,
Victrix per medios fluctus mutabilis aulæ

Tran-

Tranſiit, illæſum ſeruauit caſta pudorem:
Et reliquam viuens egit ſine crimine vitam.
Hinc illi prius Auguſtæ data cura puellæ,
Mox & fida comes nunquam diſceßit adultæ
A latere: ipſius curas, arcanáque mentis
Omnia cognouit, nec quicquam Regia virgo
Maius adorta rei eſt, conſulta non prius illa.
Nam quæ difficiles alias moroſa ſenectus,
Quæque ſolet triſtes animis, & reddere vultu,
Hanc mage iucundam teneris gratámque refecit
Virginibus: lætum nihil vt depaſceret ætas.
Vnde coli vt genitrix, & mater vt altera Regum
Commeruit dici, comis ſimul, & grauis æque.
Vt verò fert ipſa bonos bona vinea fructus,
Et ſimiles pulli generoſa matre creantur:
Sic fortes dedit illa viros; ſed laudibus vnum
Militiæ, æquantem veterum quoque facta virorum
Fortia, Taurini qui nunc in finibus agri
Dux magnus, Francis Inſubrum debita regna
Paulatim molitur, & oppida ſingula carpit.
Illa quidem meliora tenet promiſſa beatis
Nunc loca, nec vitæ (ſinerent ſi numina) reddi
Atque iterum cupiat mortale reſumere corpus.
» *Horrificis quondam ceu tempeſtatibus acti*
» *Ionio procul in magno, ſi fortè remiſſa*
» *Vi maris, appellant reduces ad littora nautæ,*
» *Nolint pòſt rapidis iterum ſe credere ventis,*
» *Nolint & decurſa pericula rurſus adire,*
» *Spes licet ingentis potiundi affulgeat auri.*
Quo minus eſt nobis illius morte dolendum,
Quæ bona mutauit moriens mediocria ſummis:
Nunc conuiua deûm, pulchri nunc ciuis olympi
Omnes infra ſe poſitas deſpectat humi res.

Lugenda illorum potius ſunt funera, cacæ
More vetuſtatis, qui dum vixere, profundis
Immerſi iacuêre malis, nec turpius vllum
Sunt veriti facinus ſcelerata admittere dextra:
Quos tàmen extinctos, offenſi numinis ira,
Æterníque manent non deficientibus ignes
Corporibus. tantò grauior vindicta Deorum eſt.

Ad MARGARITAM Regis ſororem.

MENTITO toties Remorum & nuper in vrbe,
Et pòſt litterulis, modò quas Dunēſis ab agri
Caſtello dedimus, vix æquum parcere. eūdem
» Nāque bis ad lapidem ſcopulúmue impingere turpe eſt.
Præteriere dies condictáque tempora. Quòd ſi
Ad noua te promiſſa vocem nunc, ſpémque futuri:
Non credas etiam iurato & vera loquenti,
Non ſi ſuccedam foribus tuáque oſtia pulſem:
Atque hæc pœna vetus mendaci debita linguæ,
Quam ſubeam patiens, ſi non aliena poteſtas
Huius tota rei ſit, non mea. Namque putare
Noli me lentis manibus mollíque lacerto
Hoc opus aggreſſum: quem ſi natura tuliſſet
Ignauum, mollem, pigrum, requietis amantem,
At permulta domum retrahant tamen: optima coniux,
Tum deſideriúmque vrbis, rerúmque mearum,
Imprimíſque tui: facies me cuius & oris
» Gratia tam reficit, quàm verno tempore flores
» Purpurei gratum ſpirant carpentis odorem
» Naribus, & recreant omneis in corpore ſenſus.
» Quàm fluuio merſata diu, perfuſa vel imbri
» Longa fouent volucres aprico littore colla,
» Et madidas gaudent expandere ſolibus alas.

Quid

Quid faciam? poſſúmne reos vrgere morantes
Pignoribus captis, captúmue relinquere crimen?
Hic (dicent) nobis operam non præbuit, vrbem
Dum properat fugiens, patrióſque reuiſere fineis
Corripuit ſpatium conceſſi temporis, ex quo
Ornandæ litis nobis erepta facultas:
Aut aliud fingent maledictum atrocius illo.
Quin & ſarcinulas cogenti atque ire parato
Obijcitur noua cura, nouíque repentè labores
Incurrunt: aliud iubeor cognoſcere crimen,
Commiſſique reo mores inquirere teſtis.
Accipio mandata, geróque ex ordine morem.
Credo aliquod propriúmue meũ, facinúſue paternum
Vlciſci voluiſſe Deos: & carceris inſtar
Hunc mihi pœnarámue locum tribuiſſe merenti.
Te memini, te Virgo, prius quàm extruderer iſtinc,
Præſentire malum hoc veniens, noſtrámque dolere
Sæpe vicem. quia nec capitalis quæſtio noſtris
Apta videretur vel congrua moribus eſſe.
Quod ſi præſciſſes longum fore (qui tuus erga
Nos amor eſt) nunquam diſcedere paſſa fuiſſes.
Huc aliquis ſaltem veniat dimiſſus ab vrbe
Nuntius, optatis implens mihi vocibus aureis,
Téque ferens (ſicut primis conſueſtis ab annis)
Reginam pariter duo rari exempla pudoris
Viuere coniunctas animis, rectéque valere.
Te quoque fraterno, atque illam gaudere mariti
Iucundo reditu, & claris ex hoſte triumphis:
Et populum clauſis circum delubra tabernis
Ire Deo grateis tantis ſucceſſibus actum.
Verùm Mercurius nos has retruſit in oras,
Quas adeunt nulli, per quas nec tranſitus vlli eſt:
Et niſi ſpes primis affulgeat alma calendis

Promittens operi ſupremum imponere finem,
Ianus & incipiente bifrons me liberet anno,
Forſitan huic poßim ſuccumbere Virgo labori.

In FRANCISCI illuſtriſs. Franciæ Delphini, & MARIÆ ſereniſs. Scotorum Reginæ nuptias.

MENE etiam cantare iubes & ludere verſu
Necdum matura teneros ætatis amores,
Quos inſueta venus laſciua compede vinxit
Ante diem, thalamoq́, pares ſociauit eburno?
Digna magis placidis vatum quos educat aula
Res erat ingenijs, vel docta Lutetia fundit
Quos gremio fœcunda ſuo: mihi publica rerum
Cura gerendarum ſenſus effecit amaros,
Lætitiámque omnem vetulo grauis abſtulit ætas.
Ipſe quidem ſatis vſque ſatis feciſſe videbor,
Attulero cauſas properati fœderis huius
Reges & populos inter duo: namque malignè
Quidam homines etiam hæc vulgò connubia rodunt.
Non quo more ſolent humiles de plebe mariti
Expectare, pilus dum mentum mollis inumbret,
Et iuſtæ vigeant robuſto in corpore vires,
Sic Reges faciunt. licet illis ducere lectas
Quandocunque volunt, quacunque ætate puellas,
In magno numero. Perſonis regia paucis
Progenies, paucis domibus concluditur arctè.
Vnde ſemel neglecta prior quæ ſe obtulit iſtis
Conditio, fruſtra ſimilis venientibus annis
Quæritur. hinc natis quandoque ſuperbia patrum
Obfuit, innuptæq́, domi manſere puellæ,
Et ſolæ in vacuo longùm gemuere cubili.
Nulla expers adeò prorſus fortuna malorum eſt.

Sed

Sed par non aliud conuenit pulchrius vnquam
Nobiliúſue. Puer vultu faciéque decora
Iam magni fortíſque futuri principis olim
Dat clarum ſpecimen: ſuper hæc quoque plurima in illo
Semina virtutis ſunt non obſcura paternæ.
Illa autem præſtat reliquis pulcherrima forma
Virginibus, comitéſque ſuas ſupereminet omneis:
Aſpectu veneranda, putes vt numen ineſſe,
Tantus in ore decor, maieſtas regia tanta eſt.
Acceſſere etiam diuinæ Palladis artes,
Et maior ſexu prudentia, maior & annis.
Quæ bona, ſi poſita in mediocri ſorte fuiſſent,
Per ſe magna tamen poterant atque ampla videri.
Lucent illa quidem mage Regibus inſita magnis:
Tum decus accipiunt à Regibus ipſa viciſsim,
Splendidior gemma vt meliore incluſa metallo.
Accipe nunc quid opum vel vterque, vel altera dotis
Contulerit. Puer Henrici ſpes magna parentis
Vnus & imperij Francorum ac nominis heres
Deſignatus: at illa ſuo Regina marito
Scottorum tabulis Regnum dotalibus affert.
Paruum (inquis) paruum, fateor, componimus illud
Si noſtro. ſed cuius opem ſensítque paratum
Non ſemel auxilium labefactis Gallia rebus,
Cùm bellum gererent noſtris in finibus Angli,
Deſertam illorum patriam ſimul agmine facto
Scotti incurſabant. metus hic ſua protinus illos
Reſpicere, & noſtris cogebat cedere terris.
Quinetiam tellus his tam fœcunda virorum,
Támque ardens animus bellíque incenſus amore,
Vt cùm alius premeret vicinum exercitus hoſtem,
Suppetias alius nobis laturus eodem
Tempore, cærulei tranſmitteret æquora ponti.

Pro quo rex Scottus frater ſociúſque vocari
Regibus à Francis meruit: ſtipántque frequentes
Semper adhuc Scotti Francorum corpora regum.
Nunc quondam ſocia, & longo diuiſa locorum
Atque maris tractu, viuent & legibus iiſdem,
Et diſcent vni domino parere libenter
Regna duo. At medij qui ſunt vtriſque Britanni
Forſitan hoſtiles animos, odiúmque remittent:
Heredíque ferent materni ſanguinis vltro
Imperium. vel, ſi malint contendere bello,
"*Diſcent quid virtus poſſit coniuncta duorum.*
Magna quidem memoro, ſed enim Dij cætera, Guinis
Exciſis, captóque iubent ſperare Caleto.
At vos lætitia, Galli Scottique, ſolutos
Exhilarate animos, atque omnem ponite curam:
Túque Errice parens, & tu Catharina bonorum
Tot Regum genitrix, & tu Soror optima Regis:
Vos etiam fratres duo gentis lumina noſtræ,
Clari ambo ſtudijs ciuilibus, alter & armis,
Quorum pulchra ſoror regi eſt enixa marito
Hoc decus. Ille quidem moriens hæc tanta videre
Gaudia non potuit. natorum cura ſuorum
Si qua tamen reliqua eſt patribus iam lumine caſſis,
Ipſum credibile eſt lætari virgine tali,
Et tanto genero: grauiter neque ferre vetuſtum
Gentis adoptiuo cognomine creſcere nomen.
At mater regina libens ſpectacula cernat
Hæc oculis, nec ferre viæ curſúſque laborem
Extimeat, nec ſe rapidis committere ventis.
Sed potior pietas, & rerum publica cura
Diſtinet, inuitámque locis conſiſtere cogit.
Omnes præterea quibus aut bona, vel quibus æqua
Mens fuit, hunc fauſtis fortunatíſque diebus

Inſe-

Inſeruere diem, atque eius meminiſſe nepotes
Præcipiunt. Ipſi Reges, quos ordine ſtanteis
Cernimus ex altis fora deſpectare columnis,
Exultaſſe mihi, ſignúmque dediſſe videntur
Lætitiæ. tantò mage ferrea corda quibuſdam
Sunt hominum, quàm vel ſtatuis è marmore ductis.
Nam quid iactatas memorem per compita voces,
Multorum & fictas lacrymas, periJſſe ferentum
Omnia: & abſciſſam longos ſpem pacis in annos,
Si Francis illæſa fides, Scottíſque maneret?
Quinetiam, verſis animis, noua fœdera Regem,
Atque alias aliáſque nurus ſpectare iubebant:
Vnam autem gemina (credo) iam prole parentem,
Bis totidem natam quot Regis filius annos,
Quæ res viſa parum, vel iniquis auribus, æqua.
Iccirco Regi confingitur eſſe Philippo
Nubilis, & matura viro iam filia, nobis
Quam ſpondere velit, finémque imponere bello.
Hæc primùm fabella creauit Regis amicis
Inuidiam: detecta, aliquo pòſt tempore, riſum
Commouit populis. tam vana & turpia liuor
Sæpe malus ſtultos adigit prorumpere verba:
Quos ego commoneo, perfectis denique rebus,
Deſinere in vulgus pueriles ſpargere nugas,
Deſinere & quæ viſa Deis ſunt, tendere contrá.
Num ſtudijs, genere atq; opibus, num denique forma
Inuenient aliam quæ ſe huic componere poßit?
Quid promiſſa fides, cùm flens regina puellam
Mater adhuc teneram Regi tranſmiſit: & illo
Pignore firmauit tabulas & pacta futuri
Coniugij? vel tot precibus votíſque petitam
Perfidioſa ſuis nunc Gallia reddat amicis?
Illa viro deſpecta, alij cùm nupſerit, omnem

Semper agat vitam non immemor antè repulſæ:
Et iuſtum cupiens vlciſci irata dolorem,
Cum ducibus noſtris gerat implacabile bellum:
Aut fœdè populetur agros,aut nauibus ignes
Inijciat,noſtríque infeſtet littoris oram.
Vt nec commoueat ſeſe: tamen Anglia nullum
A tergo metuens,conſcenſis nauibus,hoſtem,
Tetra magis,bellóque incumbat durior vni.
Sic nobis veniat cum damno dedecus ingens.
Dij tantum prohibete malum,atque auertite noſtris
Verticibus. nimis illa nimis cum dote remiſſa
Gentis Aquitanæ coniux magno ſtetit olim
Regibus. hic noſtras veterum malus error auorum
Erudijt menteis, & cernere fecit acutúm.
Vos inimicitias, odia aut priuata ſecuti,
Non potuiſtis item perpendere, quid ſit honeſtum,
Et quid damnoſum, aut communiter vtile nobis.
Tempus erit, cùm læta domus ſe regia tollet
Natorum numero, & diuinæ ſtirpis honore.
Quot dabit illa viros, tot erunt tribuenda viritim
Regna ſuperſtitibus. continget Gallia primo:
Proximus Inſubrûm populos, omnémque tenebit
Italiam,Alpinis à montibus vſque Tarentum.
Hic Scottis & iura dabit: reget ille Britannos.
Accipient alias alij mox ordine ſedes.
Sic totum natis genitor diſpertiet orbem.
Hæc mihi namque ſuo vati prædixit Apollo.
Quæ mea poſteritas (vt ſpero) læta videbit:
Et dicet (ſi noſtra manent modò carmina) dicet:
Iſta olim iam noſter auus ventura canebat,
Maxima pars hominum fieri cùm poſſe negaret.

Ad

Ad CAROLVM LOTHARINGVM Cardinalem.

HVNC etiam cari morbo qui fortè nepotis
Reſtiterat,veſtri gregis vnũ ſubtrahis. O,me
Pegaſus hinc aliquis raptum per inania cæli
Nubila,felici Remorum ſiſtat in vrbe,
Te videam ſtudijs auidè cupidéque fruentem
Prima luce: dein cùm tertia fugerit hora,
Irriguos longis obeuntem paßibus hortos.
Quid ſi te ſacris operantem magne ſacerdos:
Quid ſi conſpiciam,ex alto pia verba tonantem?
Nã magis oblecter,quàm cùm laudata legenti
Principis obſigno reſcripta,precéſue nocentum
Cognoſco. tum ſi miſerum fortuna moleſtis
Eripuit fucis, ſiluæ ſecreta propinquæ
Excipiunt: ſteriléſque perambulo ſolus arenas.
His tectus latebris aliquid vel cogito mecum,
Scribo,legóue,nec exigitur pars vlla diei
Lætius. ô,miſeros vani quos plena tumultus
Vita iuuat,reſonánſque forum clamoribus altis.
Atque ego præcanis & mento & crinibus, eſſem
Vnus in his; niſi tu ſoluiſſes vincula dextris:
» *Victor vt Alcides eduxit Theſea vinctum*
» *Infernis domibus. ſed enim tibi gloria maior*
» *Surgit,ab immundis luſtrata ſordibus ara*
» *Iuſtitiæ,quanuis obtrectet turba malorum.*
Parca,tenax,& amans lucri natura,grauatè
Largitur quas res precio mutare ſolebat.
Nec ſi tantundem mercedis fiſcus auaro
Annumeret,non ille reis auferre licenter
Malit,& infami probrum coniungere lucro.
Impius vt poſcat non tam ſtipendia miles,
Quàm ſcelerum veniam,libertatémque vagandi

Per ſocias impunè domos: quòd ſi mala tantum
Conſuetudo valebit, vt vtile vincat honeſtum,
Non ideo minor huius erit pòſt gloria facti.
Quondam etiam iacuit præſens incognita virtus,
Quam mirata ſequens ætas eſt deinde nepotum.
Ecce tibi veniunt, qui legem principis vltro
Accipiant: legíſque authorem ad ſidera tollant.

Ad MARGARITAM Regis ſororem.

AFFLICTVM Regina malis, & pondere preſſum
Inuidiæ, tua me virtus & dextra leuauit:
Illa quidem feſſis hominum ſuccurrere rebus
Sueta prius, ſed adhuc illuſtri cognita nullo
Conatu, nulláque inſignis & ardua palma.
Hæc tibi pugna ſemel forti pugnata lacerto,
Hæc magnum præclara dabit victoria nomen:
Et poſthac documento alijs erit omnibus, ipſos
Nec contra Reges, nec contra exurgere Regum
Diuinam ſobolem, ſtultorum more gigantum:
Qui ſe diuitijs freti iactare per vrbes,
Et iam magnanimis opponere Regibus audent:
Qui cum auro parere ſibi mortalia cogant
Omnia, mercentur titulos, mercentur honores.
Indignum clamant tantùm potuiſſe ſororem
Regis apud Regem: atque ſuas cecidiſſe queruntur
Ad terram fractas, hoc tanquam vulnere, vires.
Qui te condemnat reſponſum non feret à me,
Sed mage ſtultitiæ damnabitur. Ac mala quondam
Verba Deos contra ſi proferat impius, illos
Excuſare alius, defendere nemo laboret:

Parcere

Parcere ſed dictis iubeat, linguámue recidi
Inſano. Iam ferri Adamas vt reſpuit ictum,
Haud tua vita ſecus ſpurcæ conuicia linguæ
Reijcit. At nimia hæc tua noſtri cura notatur.
O plebs, ô, & vulgus amans ſua commoda tantùm!
Quid pede tu Reges tecum metiris eodem,
Nec curare putas aliena? ſed eſt tamen inter,
Eſt te non minimum diſcriminis inter & illos:
Tu tibi, non alijs etiam prodeſſe laboras.
Regum progenies cælo cognata, bonorum
More Deûm, nobis & noſtræ tota ſaluti
Inuigilat: multáque ſuos ope gaudet amicos,
Gaudet & auxilio ſtudijs opibúſque iuuare.
Nec verò tantum (ſi res tua Virgo fuiſſet)
Nauaſſes operæ. iamdudum ſponte dediſſes
Victa manus. Ego me fateor non antè merentem
Hæc cepiſſe tuo bona munere: ſed neque dignum
Pro quo ſuſciperes tantos Regina labores,
Et pro quo certamen atrox pugnámque ſubires:
Nec mea cauſa tamen (quanquam ſermone potentum
Et linguis vexata fuit petulanter iniquis:)
Nam ſeſe ratione poteſt, causáque tueri.
Stat mecum imprimis, ſtat Regis aperta voluntas
Tot verbis teſtata palàm, totiéſque frequenti
Conuentu procerum, toties aſtante Senatu:
Regis in arbitrio porrò eſt vnius, honores
Largiri quibus ipſe velit, qui morte caduci
Rurſus ad authorem redeunt: neque deinde ſequuntur
Heredes, alia vt proprio quæ iure tenemus.
Conceſſis tantùm licet his, dum viuimus, vti.
Hunc ergo, ſi me voluit, cùm poſſet, habere,
Cur adimis, cur Rege datum mihi tollis honorem?
Nam ceſſum à moriente mihi donauerat (inquis)

Ille prius: potiórque mea eſt ſic tempore cauſa.
Dicere te poſſum mentito nomine Regi
Obrepſiſſe, mihíque adeò nec futilis author
Rex erit. Audiſti & meminiſti ſæpe querentem
Tantum audere homines, vt fraudem innectere Regi
Haud dubitent. cuius neque te Cornelia facti
Soluit adhuc meritis debes quas improbe pœnis.
Sed fac te pœnis & legibus eſſe ſolutum,
Atque impunè tibi licuiſſe obrepere Regi:
Non tamen hunc etiam poteris diſſoluere nodum.
Si monſtras Regem purè donaſſe, remitto:
Sin eſt conditio verbis adiecta diſertis,
Si quadraginta ſuperauerit ille diebus,
Quem biduo, ſummum triduo pòſt conſtitit ægrum
Interijſſe, potes ceſſo contendere iure
Eſſe tuum, quod ſors & rerum triſtis ademit
Euentus, cùm ſit cedentis morte ſoluta
Ceſſio? ſed poſitam contendis tollere legem.
Aio ego, Rex ait ipſe, negas tu: cui mage par eſt
Credi? nempe recens factum eſt, & non ita pridem
Res ea geſta. ſedet qui teſtis & arbiter idem,
Cuius nulla fidem labefactat gratia, nulla
Suſpitio minuit: mentitum dicere regem,
Illius eiurare forúmue audebis iniquum?
Rurſus, iure negas factum, & me legibus vrges.
Hic magni quoque regis in arctum immenſa poteſtas
Cogitur: auguſtóſque patres pulſare vetatur.
Quid tu dandorum leges præſcribis honorum
Regibus: & falſos trahis ad tua commoda ſenſus?
Vnde ad nos venit, dic ſodes, clauſula? ceſſas
Quæ iubet eſſe ratas ita ſpes, ceſſúmque valere
Si quadraginta pòſt vixerit ille diebus?
Non deſcripta ſacris ad res exinde profanas

Tranſiit

Tranſiit? At ſacrum prohibent quoque vendere leges.
Tu tamen hac ratione forenſem excludis honorem,
Vt ſacrum nec vendibilem, præclarus & author
Iuris & interpres. Nam cedere ſacra profanis
Si minus eſt licitum, cur ſit meliore ſacrorum
Ceßio iure, nec euentu ſuſpenſa futuro
Confeſtim valeat, cùm cætera quæ propè noſtro
Sunt in mancipio, mox publica munera quanuis
Ceſſa cadant, niſi legitimum decurrere tempus
Cedenti poſt fata dabunt, iterúmque recurrens
Luna dies certos languentem viderit ægrum?
At meruit viuens ea præmia ferre Poterus:
Commeritum certè fateor, dignúmque videri
In medio ſtatuam cui ponat curia templo:
Nec Regis ſtudium retraho. ſed vtrilibet ipſe
Cùm poßet dare, ſi mihi dat, non eripit illi.
Nec verò ſemper tribuit plus ille merenti:
Et fauor, & meritis interdum gratia præſtat.
Nec ſemper diues melior prælatus egeno eſt:
Nec tam augenda nouis opibus locupletis amici
Copia, quàm miſeri atque inopis fortuna leuanda eſt.
Adde quod heredis perſona remotior vno
Ipſa gradu, nec ſæpe refert probitate parentes,
Non etiam patrio ſemper ſuccedit amori.
Quanquam hìc nulla mei ratio fuit: ille ſorori
Promiſſum vetus exoluit. me iußit ab illa
Accipere, acceptum voluit me ferre ſorori.
Ergo ſi meritis res penditur, haud ſua quiſquam
Contulerit Regina tuis. Nunc falce premendæ
Quorundam voces hominum, qui fronte ſeuera
Magnificiſque ſolent aliena reprendere verbis.
Ambitioſa quidem res eſt viuentis honores
Poſcere. Quid nimium fateor ſi patris amorem,

Si maiore aliquid ſtudio feciſſe puellæ
Dotandæ cauſa, non excuſabile factum
Indulgentis erit genitoris? an illius annos
Corripui; vitámque veneno, aut fraude petiui?
Tu verò cuſtos agríque fidelis amicus
Cùm pretio tibi ſacrum eſſes depactus honorem,
Quid tum, quid porrò cupiebas? nempe quid? agri
Interitum niſi mox celerem, rata quo magis eſſet
Pactio, mancipiúmque rei tibi cederet emptæ.
Confer vtrunque ſimul factum, nihil eſſe videbis
Quo te præcipuè tollas. verùm audio patres
Collaudaſſe tuum. taceo: ne cogar in ipſos
Dicere, quos ſemper colui, quos ſemper amaui.
At malus eſt iudex omnis qui rumpitur intus
Inuidia, qui ſe medium fert litibus vltro,
Inq́; ſua cupidè properat ius dicere cauſa.
Victus, ad heredem nos reijcis. Illius vrget
Gratia nos populíque fauor, noménque parentis.
Si gener aut natus patris ſibi poſcat honorem,
Vix habeam certè contrà quid dicere poßim;
Hoc niſi, magnificis ita viſum regibus eſſe,
Quorum eſt arbitrij res tota. ſed hic neque genti
Gloria, nec deductus honos maioribus olim
Quæritur heredi: tantùm pro merce repoſcit
Illicita pretium patris prædiuitis heres
Filius. aude illi factam nunc dicere fraudem.
Aſpice quæ contrà fuerit mihi cauſa parenti:
Scilicet vt nubat iuueni dotata marito
Filia. quam ſine dote viro ſi tradere poßim,
Et præſens aliunde mihi ſit copia, nunquam
Ad regem toties adeam, Regíſque ſororem.
Me mea paupertas iam multos impulit annos
Regi ferre preces, & natæ poſcere dotem.

Dat

Dat bonus, accipio: nec eo ſum ditior vno
Aſſe, quod accepi mox annumerare neceſſe eſt.
Hic capit, vt condat, vel auaro in fœnore ponat.
Sed vos vrbani locupletes atque beati,
Vobiſcum certare alios ſcelus eſſe putatis,
Propter diuitias, quibus omnia ducitis æquum
Cedere, propter opes, quibus & regnatis in aula,
Oppidáque & vicos veſtra ditione tenetis.
Saltem aliquid virtuti, aliquid concedite nobis.
Si locus eſt aditúſque ad publica munera ſolis
Diuitibus, ſi nil inopes ſperare iubentur:
Nil à Rege ferunt: ſtudia omnia vbique neceſſe eſt
Concidere: & virtutis iter ſtudiúmque relinqui.
" *At vos cum veſtris potius pereatis amicis,*
" *Hoc eſt cum nummis, quàm tot bona ſcripta, tot artes*
" *Ingenuæ iaceant, & virtus optima rerum.*

Ad CAROLVM Cardinalem Lotharenum.

SI Pacem tecum referes, tua munia Regi
Et populo nō grata minus promittere poſſum,
Quàm fraterna fuit nuper victoria pulſis
Hoſtibus, & capto magna cum laude Caleto.
Ingenium tibi Dij, ſermonem & verba dedere,
Queis animos regere, & quóuis impellere poßis.
Nec renuunt hoſtes, nec pacem nolle Philippus
Dicitur. at Chriſterna ſui cupidißima nati,
Non vnquam teneris miſſura amplexibus illum eſt,
Quem bello ſperet nequicquam poſſe teneri.
Quo ſit noſtra loco, quo res, neque te fugit, hoſtis:
Opprimimur Celtæ pariter, Belgæque malorum
Ingenti cumulo: quæ nos accerſimus ipſi.
Iam nimium longo vexatur laſſa duello
Gallia: iam rerum damnoſa mole fatiſcit.

Præcipites coguntur agris migrare coloni,
Atque alio ſub ſole nouas ſibi quærere ſedes:
Ipſa quoque immodicis plebs vectigalibus impar,
Oppida, certatímque domos & tecta relinquit.
Nobilitas longæ ſumptus, & ferre laborem
Militiæ ſe poſſe negat. nec iam locus vſquam eſt
Preſſa mali videas vbi non veſtigia tanti.
" *Quis modus irarum, finíſue aliena petendi?*
Hoc animis odium, lacrymoſi & ſemina belli,
Iamdudum, iam tempus erat deponere Reges:
Iam ſatis experti bello, quid poßit vterque,
" *Quáſque trahat ſecum & quantas in prælia vires.*
Barbarus externis ideò conſcribitur oris
Miles, vt obuerſa Turcis ſtatione relicta
Ferrum in nos amens, in noſtráque viſcera vertat?
" *O cæcas hominum mentes! dum mutua ſtulti*
" *Paſtores odia exercent, lupus intrat ouile:*
" *Séque ſuper caulas ſaltu iacit, & pecus omne*
" *Dentibus infrendens laniat, pecoríſque magiſtros.*
Namque malũ hoc domibus ſi nõdum adrepere veſtris
Senſiſtis, moueant aliena pericula ſaltem:
Et Rhodus, & patruo non pridem erepta, Philippe,
Buda tuo, & miſeræ bis iam tentata Viennæ
Mœnia: quæ triſtem dederint ſi verſa ruinam,
Pugnandum hîc nobis vicini ad flumina Rheni
Cum Turcis erit, atque Scythis, cum milite Græco.
Forſitan huius erunt tot tantáque præmia belli,
Vt valeant abolêre metum victoribus omnem:
Nempe aliquod poſitũ eſt opulentum & nobile regnum
In medio, latéque patens prouincia, parti
Alterutri ceſſura Deûm quæ munere vincet.
Huc ades, atque ex præteritis venientia rerum
Collige: non obſcura dabunt ſe ſigna futuri

Tem-

Temporis. Iſtorum donec vixere parentes
Triginta totos bellum geſſere per annos:
Exhauſere ſuas profuſis ſumptibus vrbes,
Multa virûm turpíque dederunt millia letho.
Et quid poſt tantos morientibus vſque labores,
Quid lucri rediјt? prorſus nihil. vtraque multis
Sæpe malis concuſſa, ſteterunt finibus iјſdem
Regna tamen: nec quicquam alter decerpſit ab agro
Alterius. tam ſæpe cadunt ſtudia irrita regum.
Alter quinetiam ſenior iam plenus honorum,
Cùm iuuenem amiſſo regem genitore ſuperbus
Deſpiceret, nec ſtare paterno fœdere vellet:
Illi congreſſus malè, fugit: & arma coactus
Ponere, & infelix patriјs decedere regnis:
Vt viuens funus ſibi duceret, atque ſepulchri
Vltima in Heſperia ſolennem conderet aram.
Vertit pòſt paulò Fortuna, vicémque Philippus
Reddidit Errici ducibus. nec longa fuere
Gaudia victori, capta mox vrbe Caletûm,
Et penitus noſtro depulſis orbe Britannis.
Nunc iterum ſummis bellum reparatur vtrinque
Viribus, ac ſi primùm hodie noua prælia tentent.
Quando igitur ſine pace nequit manus vlla mederi
Tot tantíſque malis, adhibe vim pectoris omnem,
Ingeniј, linguæque, ac vocis melle fluentis
Suauius. hanc nobis optatam confice pacem,
Lotarene. tibi debebit Gallia multum.
Nil te, pontificis cura, nil dignius vnquam
Suſcipies. mandata tui ſuprema magiſtri,
Promiſſam pueróque fidem ſeruare memento.
Hoc faciens, querna in reditu cingere corona,
Et meritum Patriſpatriæ cognomen habebis.

AD AMPLISSIMVM ILLVSTRISSIMVMQVE PRINCIPEM CAROLVM CARD. LOTHARENVM,

Epigramma.

HOc etiam loculis munus tibi, Carole, noſtris
Mittimus: hoc gratum, Carole, munus habe.
Eſt paruum, fateor: verùm quo forma regendi
Expreſſa eſt magni quamlibet Imperij.
In multis, hæc pauca manu, præcepta notaui,
Viſa mihi noſtris moribus apta magis.
Quæ Rex te longè diſcet meliore magiſtro:
Séque Patris dignum reddet imaginibus.

MICHAELIS HOSPITALII GALLIARVM CANCELLARII EPISTOLARVM ſeu ſermonum liber quintus.

De ſacra FRANCISCI II. Galliarum Regis initiatione, regníque ipſius adminiſtrandi prouidentia, SERMO.

CAELESTI eſt oleo Mariæ Puer vnctus ad aram
Virginis: hoc felix vt ſit fauſtúmque precamur:
Tithoni lõgos ſuperet vel Neſtoris annos.
Talibus interea diſcat regnare magiſtris,
Qualeis non alios Regum prior extulit ætas,
Nec quondam puero delegit mater Achilli.
Diſcat difficilem longè plus omnibus artem,
Antiquos vt amet regere & defendere fines
Imperij: dominis quæ ſunt aliena relinquat.
Illum vicini reges venerentur, vt alto
Sanctum aliquod terris demiſſum numen Olympo:
Illius externi cupiant componere lites
Arbitrio populi, cupiant diſcedere bello.
Nec tam fortis amet dici, quàm iuſtus, & armis
Parta per humanas fugiat cognomina cædes.
Obſeruet promiſſa, fidémque immobilis hoſti:
Nec pacem in bello, neque bellum in pace requirat.
Aut quid diſcipulos Chriſti nos eſſe fatemur,

Si nulla in nobis expreſſa illius imago eſt?
Haud minor in patriam pietas, ciuéſque tuendos
Cura ſit: vt patrium bonus illis præſtet amorem.
Tardus & ad pœnam dubijs, idem acer apertis
Criminibus vindex, rigidus legúmque miniſter.
Nec res iudicio finitáſque ordine lites
Reſcindat: nec ſupplicio pœnáue nocentes
Damnatóſque leuet, legum nec vincula ſoluat.
Siue magiſtratus, ſacrorum ſiue legendi
Pontifices, ſecum ipſe diu multúmque requirat
Ecquis apud ciues tanto ſit dignus honore:
Nec precibus, pretióue locum det, equíſue citatis:
More ſed antiquo, lecti proſcribat apertè
Pontificis nomen, vel iudicis. audiat omnes
Quorumcunque hominum voces & dicta. morando
Conſilium melius capiet, neque ſerò pigebit
Agnouiſſe malum re denique turpiter acta.
» *Quos non fallit enim Reges inſcitia rerum?*
» *Aut quanam vitare dolos prudentia poßit,*
» *Vni cùm plures ficti inſidiantur amici?*
Nam quandoque dies veniet metuenda futuri
Iudicij: quam nemo diem rex, ſiue ſenator,
Siue magiſtratus fugiet. poſcetur ab ipſo
Principe non tantùm rerum quas geſſerit ipſe,
Subtilis ratio: verùm & quas geſſerit olim
Improbus aut iudex, aut praua mente ſacerdos,
Aut alij, quibus eſt delata à rege poteſtas.
Ille miſer pœnas alieni criminis, immò
Exoluet proprij, qui non prouiderit antè
Quos, quibus, immeritos viuens mandaret honores,
Quóſue minus dignos ſacris præponeret aris.
Nec mihi dignus erit diuina humanáque iura
Qui didicit, ſi non idem coniunxerit æqui

Atque

Atque boni ſtudium, ſi non pietatis amorem:
Et niſi pauperibus faueat, locupletibus æquè,
Et niſi templorum reditus largitur egenis.
Quò mihi nobilitas, quò vana ſcientia rerum,
Si pietas aberit ſacris, à Iudice virtus,
Si venalis erit Prætor: ſi fonte lauamur,
Vngimur: & terra depenſo condimur auro?
Ex his nulla igitur reditura pecunia rebus
Regali fiſco, reditura eſt nulla miniſtris.
Nec tamen ille ſuos, ne quos Reſpublica nummos
Suppeditat, demens alios conuertet in vſus.
Nec dabit indignis, nebulonibus, aut paraſitis:
Sed bonus vt tutor, qui ſe rationibus olim
Cogitat adſtrictum, ſumma pietate fidéque
Rem geret, atque noui reſecabit inania luxus
Inſtrumenta: modum veterem patriúmque reducet
Veſtibus, & menſis. ſic vectigalia porrò,
Quæ vis præteriti ſuaſitque iniuria belli,
Par erit atque decens immenſa remittere plebi:
Contentum paruo paucis nam rebus egere
Conuenit. vlla tamen rodat ne beſtia fiſcos,
Néue palatinus ſorex, aut blatta, videbit.
Scilicet hæc pridem toto fœdiſſima regno
Inualuit peſtis viréſque & robora paſcit
Imperij: vix quarta redit vel tertia Regi
Pars canonis. Nimium multi regalibus vncas
Admouere manus loculis. reuocandus in arctum
Ille ingens numerus: frænanda licentia furum.
Quò magis id fiat, néue hæc ſcelerata propago
Patronos habeat defenſoréſque nefandi
Criminis, hoc mihi ſæpe monendum & ſæpius, omnes
Abſtineant donis, præſertim quíque futuris
Iudicijs præerunt, & quorum eſt ſumma poteſtas.

» Tam firmũ nihil eſt, tam clauſum, aut denique ſanctũ,
» Quod non expugnet vis auri: nec minus eſt fur
» Qui prædæ partem capit, ac qui ſurripit ipſe.
Tu furem excuſas Regi corruptus ab illo,
Reſtituíſque loco damnatum, turpiter vnde
Exciderat. quid agis? nempe hoc, furetur vt antè.
Quid, præter veniam, cenſes cùm præmia furi
Danda velut merito? pudor eſt, pudor, addere plura.
Ergo paucorum fidei mandabitur arca
Publica: nam valde eſt cuſtodia lubrica nummi.
Ipſi cuſtodes cuſtodis egere videntur.
At fiſcos augere malis rationibus vllis
Ne cupiat, fictíque ſuos ne criminis vnquam
Inſimulet, iuſtóue rei, nec ſine peracti,
Ne bona liberto properet donare potenti.
Sæpe bonus miniméque nocens ſectoris auari
Opprimitur ſtudijs: & crimine concidit vno,
Quòd pulchras ædes, vel opimum poſſidet agrum.
Ne mimis etiam vel delatoribus aurem
Præbeat, iniuſtóue ſinat ſuccumbere quenquam
Iudicio, ne pro compertis atque probatis
Accipiat, quæ vox inimica vel æmula finxit.
Turpe quidem miſeros vita ſpoliare, boníſque:
Turpius at recti ſpecie falsíſque latenter
Teſtibus appoſitis, & iudice non ſatis æquo.
Condemnat cupidè nimis illum Prætor iniquus,
Cui putat iratum Regem, vel Regis amicos.
Quo grauius peccant patulis qui crimina Reges
Auribus accipiunt quæ de quocunque feruntur:
Præſertim inuiſum vel deteſtabile crimen
Cùm fortè arguitur reus admiſiſſe: velut ſi
Maieſtas populi vel Regis læſa putetur,
Intendit parteis animum Quæſitor in omneis:

Ipſa fidem, ſimul eſt audita calumnia, fecit.
Occidit infelix intra ipſa exordia, nullo
Sæpe ſuo merito: ſceleris vel temporis ardens
Inuidia potius. neque pòſt adiuuerit illum
Commonſtrare dolos, fictúmque oſtendere crimen.
Prima ſemel defixa animis hæſere, nec vnquam
Stultitiam volet ille ſuam quicunque fateri,
Credulus & præceps: ſed prima tuebitur vſque,
Et ſemel offenſum conſtans offendere perget.
Quærendum fuerat, quis ſit delator, & in quem
Dicat, quóue animo: prior eius vita réne
Abſentis melior. nam qui bonus antè fuiſſet,
Auſum immane nefas ſubitò, vix credere par eſt.
Si tamen vrgetur res ſuſpicione, vocandus
Eſt reus, obiecto coràm vt ſe crimine purget.
Horrebit vultum falſus delator, & ipſo
Aſpectu confuſus erit, dignámque ſubibit
Pro ſcelere immani tanto ſub iudice pœnam.
At delatorum genus vtile, ſæua nocentum
Ne Regem lateant peccata, bonóſque malóſque
Vt quamuis abſens facilè internoſcere poßit.
Eſt ita: dum norint ſibi non impune futurum
Si quid in auriculam mendax effundere lingua
Auſa fuit. tua me bis, Carole, dextera ſaluum
Præſtitit à rabidi ferali dente leonis:
Nec metuam diras vnquam te vindice linguas.
Atque vtinam quàm ſe præclara eſt vltus Apelles
Inſignis tabula, tam noſtro carmine poßim
Exprimere, hoc quàm ſit tetrum exitialéque monſtrum
Regibus & populis: quantas det ſæpe ruinas.
Oſtendam planè quibus orta Calumnia ſurgit
Principijs: vt Auaritiam, toruúmque tuentem
Inuidiam comites ſecum trahat, vt mala blandis

Inſinuet dictis, & blando carmina vultu.
Regem autem ſtupidum, buccíſque fluentibus, ore
Diſtorto, fœda facie, rudentis aſelli
Auriculis, quocunque vocauerit illa, ſequentem.
Ipſius ante fores delator & oſtia circum
Excubat obſeruans, vt verus nequis amicus
Ingrediens ſomno ſtertentem ſuſcitet alto:
Et faciat, tenebris amotis, cernere verum.
Sic perit ille miſer fictis ignarus & abſens
Criminibus, quoniam purgandi oblata poteſtas
Nulla ſui, vel Rege aliud curante, vel iſtum,
Vt magnum longúmque nimis, fugiente laborem.
Fac non nolle, tamen ſtudijs illius honeſtis
Obſtabunt, aliíque moras & tempora nectent:
Prætermiſſa ſemel referet ſe occaſio nunquam.
At noſter faciles aditus venientibus vltro
Præbebit populis, oblatos ipſe libellos
Accipiet manibus, lacrymoſas ipſe querelas
Audiet, & reſponſa dabit poſcentibus ipſe.
Quàm iucunda, putas, facies eſt regia, ciui
Et quàm grata ſuo? tanti nihil eſſe videtur.
Nunquam, dura licet, grauis illius ore repulſa eſt.
Annuit: hoc quodcunque etiam debebimus ipſi.
Reſpuit: audiuit prius is tamen, inde negauit.
Atque ita nemo ferè triſtis diſcedit ab illo.
Et patrum fama eſt ætate fuiſſe, iuberent
Qui mollem Reges & inertem ducere vitam,
Nil agere, & leuibus traducere tempora nugis:
Nullum congreſſu, nullum ſermone petentem
Dignari, celſo tenues contemnere vultu:
Abijcere imperij curam, nullámque ſuarum
Luce voluptatum, nullam intermittere nocte:
Is fructus regni tanquam ſi maximus eſſet.

Tales

Tales Aſſyrij Reges, Francíque fuere,
Tota palatinis dum rerum cura Magiſtris
Ceſſerat: hæc illis regni ſocordia finem
Attulit, his animos contra ius fáſque rebelles.
Quare nec fidum potes hunc nec regis amantem
Dicere, qui celſos vſurpat regis honores,
Abrogat imperium domino. Capitale nefáſque
Eſt Perſis habitum ſolio ſediſſe tyranni.
Tu ſolus regnes, ſolus domineris in aula,
Nil adeò regi præter diadema relinquas,
Et nudos regni titulos, & nomen inane?
» *Quid non ambitio, quid non mortalibus auri*
» *Suadet auara fames? moderata potentia quantò*
» *Iuſtior eſt, & quàm magis expers ipſa pericli?*
Ne ſit rex igitur vel iners, vel mollis, & oti
Atque voluptatum cœno demerſus in alto.
Regem namque volo, non fucum inducere regnis.
Nec ſibi plus ſument comites, quàm legibus æquum,
Quàm mos, & ratio, quàm rex conceſſerit illis.
Nec verò ludis reges prohibemus honeſtis,
Venatúque piláque, virilibus inſuper armis:
Idque adeò ſi fortè vacabit, & omnibus antè
Defuncti curis fuerint, operúmque ſoluti.
At ſi continuò pergent aſſueſcere ludis,
Poſt ægrè redeunt & tardi ad ſeria, cùm res
Exigit. iccirco pueri iuuenéſque docendi
Ante annos atque ante diem ſupponere duro
Colla iugo, ne ferre laborem fortè recuſent
Inſolitum, grauior cùm pòſt acceſſerit ætas.
Anglus Aquitano Francos eiecerat agro,
Et deſperatis iam rebus Poto redibat,
Hirrus &, inſignes armorum laudibus ambo.
Atque, vt dura nimis belli fortuna ferebat,

Tectum ingens mœſti ſubeunt, Regémque ſalutant.
Ille choros media ridens agitabat in aula,
Permiſtus niueo candentibus ore puellis.
Et procul vt vidit, Sciténe(exclamat)amici,
Exercere pedes videor? Cui Poto vel Hirrus
Triſtia ducentes ſuſpiria pectore ab imo:
Næ tu inter ludos choreáſque,ſepultus amore
Fœmineo,perdis pulchrum hoc & nobile regnum.
At non incaſſum iuuenes ea dicta dedere.
Nam ſubitò memorant ex illo tempore regem
Mutatum,& poſitis conuerſum ad ſeria ludis.
Seruandi ſtudium gregis,armentíque,fidelis
Paſtor habet: cuiuſque rei ſua cura magiſtris.
Ars etiam quædam dominari in bruta putatur.
Quam ſi turpe, malúmque viris agreſtibus artem
Negligere, aut neſcire etiam: quàm turpius iſtos
Qui præſunt hominum generi, non illa tenere,
Nec curare,quibus homines populíque reguntur?
Rex igitur primis noſter iam diſcat ab annis,
Quæ tanto imperio dignum ſe reddere poſſint.
Et quanquam fidis comitatum ſemper amicis
Eſſe velim,nihil & moliri inſigne,vel altum,
Nil operæpretium,conſultis non prius illis:
Non tamen vſque ſuis diffidet viribus,vt non
Audeat ipſe aliquid per ſe,vt non antè remotis
Omnibus,in tacito ſe conſulat ipſe receſſu,
Quid regem deceat,quid honeſtum,aut vtile factu:
Quam rem ſuſcipiat,quibus explicet inde miniſtris:
Vt caueat vitétque dolos,& praua ſuorum
Conſilia,vt monitis addat melioribus aurem.
Quinetiam admiſſus ſemel imprudentibus error
Multorum erudijt mentes; vitæque ſequentis
Dux bonus,& ſapiens eſt regibus atque magiſter.

Hoc

Hoc faciens lapſus ſum turpiter: hic mihi ſtulto
Verba dedit: poſthac nobis erit ille cauendus:
Hunc mihi delegi rectè cui credere poßim.
Sic medium teneat, neque ſe plus diligat æquo
Elatus blandis hominum ſermonibus, aula.
Quos habet innumeros: neque ſeſe negligat ipſum.
Sed grauis vt cenſor, voces & verba loquentum
Expendet: fictis veros diſtinguet amicos.
Atque vtinam centum genitrici proroget annos,
Proroget vxori, atque amitæ Deus: & tibi fratres
Longa duos præſtet venturi temporis ætas
Incolumes, ortos Lotari ſanguine fratres:
Huncq́ue ſenem profugũ modò qui reuocatus in aulã eſt,
Vnde per inuidiam pulſus deceſſerat olim.
Non pia, non & fida tibi, Rex maxime, deerunt
Conſilia his viuis. Res (ſi vacat) aſpice cœptas,
Aſpice prima tui quæ ſint fundamina regni,
Maiorum nemo poſuit meliora tuorum.
Non tamen iccirco tibi palpum obtrude, vel illis:
Nam quid ſola poteſt hominum prudentia? verùm,
Principium tibi ſit, bone Rex, & norma regendi
Imperij, aßiduus timor & reuerentia ſancti
Numinis: hæc præeat tanquam fax ſemper eunti.
Namque homines, quanuis præclara mente, fidéque,
Multa vel ignari peccant, vel non inhoneſtis
Impulſi ſtudijs, aliquáue cupidine, multa
Mille modis alijs etiam ſine fraude; paríque
Inuoluunt errore animos, & pectora Regum.
Non ita cæleſtes animæ, quibus omnia ſemper
Cognita ſunt penitus rerum quæcunque geruntur.
Nec fallit quenquam Deus, & neque fallitur ipſe.
Hic tua cæca reget tenebris veſtigia noctis,
Luce reget media: nemo duce labitur illo.

Cuius nempe vicem quando geris, & tua nulli
Magnorum cedit collata potentia regum,
Omnia dicta (quoad poteris) tuáque omnia facta
Aſsimilare Deo, debéſque accepta referre.
Et quoniam (veteres vt dicunt) Maximus idémque
Optimus eſt, talem quoque te præſtare memento.
Nos autem, qui viſum vlli notúmque negamus
Eſſe Deum, tamen & qualis ſit patria virtus,
Maieſtas & quanta Dei genitoris, ab ipſo
Conijcimus Nato: qui ſe mortalibus olim
Miſcuit, & pariter vixit, mox deinde reuixit.
Quem viuum quiſquis vidit, putet ille Parentem
Se vidiſſe: fuit nam vera ipſius imago
Filius in terris. noſcendi hæc vna Parentis,
Præterea via nulla. ſed ille per æthera purum
Iampridem elapſus, celſo conſedit Olympo.
Atqui multa ſui nobis monimenta reliquit
Ingenij, morum, veræ pietatis: ab illo
Tradita perfectæ manauit formula vitæ.
Ille Deum quo ſit cultu, qua mente colendus,
Qua prece conueniat placari, & quàm bene grata
Ipſius ante aram cordis cadat hoſtia noſtri,
Edocuit, verum templíſque indixit honorem.
Omnibus hunc animi neruis, & pectore toto
Diligere, atque aliud nihil æquè iuſsit amare,
Qui cælum, & ſtellas, & totum condidit orbem.
Nos genuit, paſcit genitos, alit, educat almo
Vbere: parcit eis meritò quos perdere poſsit.
Et quis enim noſtrum peccat non omnibus horis
Supplicio condigna graui? tamen omnia tentat
Ille prius, ſæuum iaciat quàm nubibus ignem:
Datque locum veniæ, quoties ſe ſurrigit antè
Lapſus homo, & vita mutat meliore priorem.

Qualis

Qualis amor Domini, talem nos inter amorem
Reddere, & auxilio miſeros opibúſque iuuare
Præcipimur, nullam reminiſci temporis iram
Præteriti, nullam ad Solem perferre cadentem:
Et faciles vltróque aliorum ignoſcere culpæ.
Hoc nos priuati, quibus eſt cognatio nulla
Cum ſuperis, facimus: quò reges æquius omneis
Dijs genitos facere, & cælo ſe reddere dignos.
Tu verò cui ſumma Deo delata poteſtas,
Quíque etiam præſtas alijs tam regibus vnus,
Quàm reges alios plebi præſtare videmus,
» *Tu bonus & clemens eſto, ſimiliſque Deorum,*
» *Qui cælos habitant. propria eſt clementia regum.*
» *Tu malis ſeruare tuos, quàm perdere, ciues:*
Et quam olim veniam expectas à rege Deorum,
Impertire alijs hominum rex. vtere parcè,
Aut nunquam, horribili gladio, niſi penè coactus
In deſperatos, medicorum more, ſecantum
Arida quæ modò ſunt, & putrida corpore membra.
Eſt quiddam medium: nec laus quærenda ſeueri
Supplicijs hominum, nec laus clementis & æqui
Eſt venia paßim tribuenda, & diſſoluendis
Legibus. Exemplum non longè extráque petetur
Lenis manſuetique animi. fer lumina retró.
Vel genitore tuo, vel auo, clementius vnquam
Nil ſumus experti. facilis vel promptus ad iram
Neuter erat: iecur & placabile pectus vtrique.
At genitrice tua quæ fœmina mitior vlla eſt
Omnibus in terris? quæ cùm excandeſcere nuper
Iure videretur cæſo potuiſſe marito,
Non ſolùm non vlta ſuos eſt illa dolores,
Sponte ſed ignouit, ſuáque ijs permiſit habere,
A quibus atroces animis exceperat ictus.

Ignouêre ſuis obtrectatoribus ipſi,
Quorum conſilio ſtat adhuc res Gallica, Fratres.
Multa noui quæ ferre ſolent exordia regni
Damna, fugas, raptúſque bonorum, vincula, cædes,
Nec ſumus à quoquam paßi, neque principe noſtro
Senſimus. inuerſus ſonitum vix reddidit axis.
Ergo ſis, Franciſce, tuis & mitis & æquus
Ciuibus: ac mandata Dei cultúmque perennem
Iam meditare puer, curam meditare tuorum.
Namque hæc prima tuæ virtutis ſemina ſurgent
Paulatim, paritérque tuo cum corpore creſcent:
Et ſuper alta ſuos extendent ſidera ramos.
Tunc neque nos puero ſub rege fuiſſe pigebit,
Nec te diſcipulum tales habuiſſe magiſtros
Imperij, & iuuenem laudes æquaſſe parentum.

AD IAC. FABRVM.

TREIS adeò totos deſcripſit & amplius orbes
Luna ferẽs hiemem, pluuias, & frigora ſecum,
Quos ego nũc mẽſes? annus magis eſſe videtur,
Ex quo Franciſci regis diſceßimus aula.
Nam quibus eſt dulci patria domibúſque relictis
Trans maria aut montes, aliò procul ire neceſſe,
Non illi properant celeri diſcedere curſu:
Sed mage reſpiciunt, retróque ad mœnia triſtes
Conuertunt oculos: & ſi nihil obſtet, ad illa
Prima ſuæ ætatis cunabula ſponte recurrant.
Multa quidem modò vera mouent, modò gaudia falſa
Mortales animos, ſperare iubentia magnum
Neſcio quid, felicem & in omnia tempora vitam,
Et patriæ inducunt obliuia dura, nouáſque
Externo ſubigunt cælo perquirere ſedes.

Vt

Vt cùm conditio pulchri eſt oblata mariti,
Ardet amore nouo mulier: via nulla volenti
Difficilis; ſeu meſſis,erunt ſeu tempora brumæ,
Seu pedibus,fragili ſeu naue per æquor eundum eſt.
Tales principiò tangunt præcordia motus,
Verùm vbi & illa viæ ſeſe permiſit,& vnde
Exierit,ſecum quos antè reliquit amicos
Cogitat,& quàm ſæpe cadit ſpes vana futuri:
Vellet non mouiſſe pedes,extráque tuliſſe
Limina. quinetiam veſtigia forſan,vtrumuis
Cùm poſſit,referátque domum,redeátque libenter.
Hæc eadem optatum vidit ſimulatque maritum,
Spernit amicitias veteres,caróſque parentes,
Et natale ſolum,& quicquid fuit antè puellæ
Iucundum,atque nouo poſt omnia ponit amori.
" *Et quis enim potuit vitare Cupidinis ignes?*
" *Aut quam ſæuus Amor ſibi non parere coëgit?*
Quicquid erit,non pauca animi tum ſigna dolentis
Vidimus in vultu dominæ: crebríque per omnem
Sermones de rege viam, de matre fuere
Principis, vt facilè inuitam migrare putares.
Quæ mihi non memorare libet,ne verſibus atris
Obductum vobis renouem iam penè dolorem:
Dicemus tantùm dicemus carmine longo
Ecquod iter noſtrum fuerit,quas vidimus oras
Quorum hominum,& per quas veſtigia fecimus vrbes.
Tum ſi iucundum,gratum, aut memorabile dictu
Acciderit quicquam,narrabitur hoc quoque vobis.
Egreſſi Blæſis,qua rex eſt luce profectus,
In Remorantina primùm conſedimus vrbe:
Quæ res,& quæ prima fuit tum cauſa morandi
Vos audiſſe puto. nam cur ego cognita vobis
Perſequar,& vanis onerem ſermonibus aures?

Hinc Biturix adeundus erat, primúſque Viarzo,
Nobilis & Carli Mehuenus funere regis:
Quæ regina tamen vitauit, Auarica necnon
Mœnia, ne ciues ſumptu vexaret inani.
Hac ego iuſſus iter feci, dominámque ſequentem
Deuia, vix Duni quarta pòſt luce reuiſi.
An tibi Borbonias multo cum felle placentas,
Et memorem fœdo luctanteis æquore mulos,
Sargiacum pontem, nemoroſæque arua Colubræ
Inferna peiora via, peiora Pitiui
Fertilibus campis, & Lori mollibus aruis?
Vrbis prima ſuæ portas & ſacra Molinum
Templa coronauit: clausíſque effuſa tabernis
Ordine tota ſuum plebs eſt comitata ſenatum.
Venerat huc ſextum ante diem dimiſſus ab aula
Nuntius, & creta poſtes ſignauerat alba:
Iuſſerat & dominæ venienti occurrere ciues.
Villanouanus opes reliquas monſtrauit & hortos
Extinctæ gentis: pendentiáque arbore poma,
Media quæ miſit quondam (mirabile viſu:)
Fons etiam dominæ teſtari viſus amorem
Maiores fundebat aquas cælóque ferebat
Altius. hic ſoles inuiti quinque moramur,
Dum vaga ſe referunt veteres ad flumina ripas,
Aucta repentinis niuibus, pluuiáque ſequente.
Hinc proficiſcentes Beſſúmque humiléſque Varenas,
Et celſæ fumoſa ſubimus tecta Palicæ.
Septem marmoreis ibi tollitur ampla columnis
Porticus ex dono Ligurum, domus ipſa refulget
Ornatu paſſim vario & laquearibus aureis.
Venimus hinc longam iam ſole cadente Roanam,
Vnde Liger confiſus aquis & fluminis alueo
Inſuetas audet primùm iam ferre carinas,

Sub-

Subiectis variáſque locis tranſmittere merces.
Omneis incolumes fatum ſeruarat ad illam
Vſque diem, ſeruarat heram, comitéſque puellas.
Bogomarum, quanuis picto confideret ore,
Multáque iactantem febris tamen aſpera cœpit.
Illius amiſſi morbo luſúſque iocíque:
Sed tamen indutus vulpinæ tegmine pellis
Tertullus, niuea perfuſus & ora farina
Saltauit ſatyrum, choreáſque agitauit agreſti
More: dein ſic ludum ornauit, vt ipſe ſederet
Arduus in baculo, complexáque crura teneret.
Nunquam ſede ſuper tali conſiſteret ille,
Si non in truncum procumbat corpore toto,
Quem manibus terra defixum vtriſque gerebat.
At quoties læua in dextram ſe verſat, & altè
Erexit truncum; niſi ſe librauerit æquo
Pondere, vix certam potis eſt vitare ruinam.
Hunc alij iuuenes imitati, tum ſua duro
Membra pauimento fundebant non ſine riſu.
Vis etiam monſtrem curæ nos eſſe deorum,
Ac memorem non viſa prius miracula quædam;
Et quæ votiua videat ſi picta tabella
Poſteritas hominum miretur? vt ad iuga montis
Venimus, à Tarara cœpit qui nomina vico,
" *Ebrius vt ſemper, Dalbeni auriga poetæ*
" *Dum maleſirma loco veſtigia ponit iniquo,*
" *In præceps cadit, inter equorum terga rotáſque:*
" *Et memor vſque ſui feruentem ſiſtere currum*
" *Obnixus fruſtra pedibus conatur: at illi*
" *Per medium pectus, per viſcera ferreus orbis*
" *Voluitur. attoniti certatim tollere corpus*
" *Accurrunt ſocij. iam ſeſe erexerat ille*
" *Impiger oſtentans nudum ſine vulnere pectus.*

" Creditur ebrietas, multos quæ perdidit olim,
" Hunc ſeruaſſe virum. nam multo cùm grauis eſſet
" Inflatus venáſque mero, robuſtius actas
" Suſtinuítque rotas, & preſſum ponderis omnem.
Lugduni comitum fuerit quæ pugna duorum
Cantabo, longis cùm diceret alter eundum
Nauibus, & ſuaderet equi vitare laborem:
Alter aquas Rhodaníque timeret ſaxa furentis
Ingentéſque pilas, & ſubter euntia pontes
Flumina; nec fragili vellet ſe credere ligno.
Nil eſt quod metuas, ego te (Dorſennius inquit)
Saluum atque incolumẽ ſiſtam procul vrbe Cauarum.
Quî potes hoc? etenim nunquam me flumine laui,
Nunquam nare puer didici. Poſſum (ô bone) poſſum
Si me audire voles. ego bina tumentia vento
Cingula ſubnectam lateri, queis nixus aquarum
Summa tenens fluuio nunquam mergere profundo.
" Hoc alius quiſquis volet, experietur: & audax
" Inſolito curſu cælum tentabit & vndas.
" Nam memini quendam fictis cùm fideret alis,
" Præcipitem ex alto ſeſe demittere muro
" Auſum: ſed fruſtra commouit in æthere pennas,
" Et fracto pueri riſerunt crure cadentem.
Tum mihi culcitris ſubſterni mollibus optem
Pingue ſolum: fugiam ſilices & ſtrata viarum.
" Vt trepidi ſaliunt malè piſces littore ſicco,
" Nec facilè in terra veſtigia ponit hirundo:
" Sic ego nec volucrum, nec iter tentare natantum
" Author ero cuiquam: nec ſi me vertere poſſim
" Aligerum cupiam, pinnis vel mobile corpus.
" Naturam moneo (coget vis nulla) ſequatur
" Quiſque ſuam: nec quò pedibus contendere poſſit,
" Tentet adire mari, tranſnare vel aëra pennis.

Quinq;

Quinque dies totos deducta colonia Planco
Nos habuit. ſed quam prior ætas illa videbat
Acrius: ut communis ei tum cura ſalutis
Maior erat: nitidis in collibus aëre puro
Vrbs fuit, vnde omneis longè proſpectus in agros,
Deerat aquæ riuus. fontes procul vrbe petiti
Ad fanum Stephani: celſos aqua ducta per arcus:
Sed veterem conſumpſit edax furor igneus vrbem.
Nunc inter montes, Araríſque fluenta premuntur
Anguſtæ nimium ſpatijs breuioribus ædes.
Nec tam multa virûm tam paruo millia poſſent
Eſſe loco, niſi ſumma domus faſtigia tollant
Altius, & ternis geminent cœnacula tignis.
Manè vapor craſſus nebulæ petit ora; nec antè
Diſcutitur, quàm ſol medium confecerit orbem.
O, verè cæci Chalcedones! attamen ipſi
Qui præſtant opibus ciues, nunc inter aquarum
Ductus, atque vrbis veteres in monte ruinas
Ædificant: patréſque ſuos erraſſe fatentur.
Spina latus dextrum Rhodanóque Aaríque ſiniſtrum
Cinxit: & ex alto miſceri cernit in vnum
Flumina magna duo, ac totam circunſpicit vrbem.
Ædibus illius nihil eſt, vel amœnius hortis.
Qui ſic ædificant mihi cum ratione videntur
Inſanire aliqua, vel non malè ponere nummos.
Nec procul hinc paruæ veſtigia magna Viennæ:
Dum res Allobrogum ſtabant, ea montibus altis
Iura dabat, Rhodanumq́; habitantibus inter & Alpes:
Nunc inuita loco deceſſit, & altera Græcum
Vrbs quæ nomen habet, primos accepit honores.
Hìc tibi ſe permulta dabunt monimenta Latini
Nominis, ingentes ſculpto de marmore portæ,
Arcus innumeri, prætoria, Cæſaris ædes,

Et qui diſiectis per ſaxa canalibus vrbem
Dulcis aquæ repetit leni cum murmure riuus:
Vnde ſacros latices dum plenis haurio palmis
Me penitúſque immergo loci deceptus amore,
Immodicos ſenſi ſtomachi ventríſque dolores.
Hinc nos magnificis excepit Ruſsilo tectis,
Ruſsilo Turnoni domus inclyta. nil fuit illo
Hoſpitio dominæ iucundius. ipſe legendi
Pontificis cauſa maior Turnonius annos
Tris aberat totos Romæ, dum funere funus
Accumulant Parcæ. minor intus dulcia nobis
Vina miniſtrabat, pleníſque obſonia menſis
Multa auro argentóque nitens & munda ſupellex,
Multi Sidoniíque operis Phrygiíque tapetes.
Hinc Valiæ fanum paruíque ad mœnia Tinni
Venimus. Aduerſæ Turno eſt in margine ripæ
Arduus, & Rhodanum premit alta rupe ſonantem.
Montibus his prima eſt naſcentis gloria Bacchi:
Turnoni quanuis volat inclyta fama per orbem,
Alba tamen meliora ipſi Tinnina fatentur
Indigenæ, & præferre etiam Viuaribus audent,
Quanquam melle fluunt illis mage dulcia vina.
Dum ſternunt lectos famuli, dum cœna paratur
Trãſuehimur Rhodanũ, paruámq; aſcẽdimus vrbem,
Turnonum quæ prima dedit cognomina genti.
Hìc domus eſt florens ſtudijs, conſtructa ſuperbo
Ingentíque opere, hanc maior Turnonius antè
Condidit ipſe ſuis opibus, Muſíſque dicauit:
Immenſis etiam pòſt vectigalibus auxit:
Vnde peregrinis doctoribus annua merces,
Et pueris inopíque eſſent alimenta iuuentæ.
Huc gens Allobrogum ſacras ad Palladis artes,
Et natos extrema ſuos Prouincia mittit.

Nec

Nec procul hinc Iſaræ rapidũ tranſmittimus amnem
Nauibus; atque Droum, rupto qui ponte per agros
Ibat ouãs, prædámque hominum pecorúmque trahebat.
Nec te carminibus præclara Valentia noſtris,
Aut liquidos fontes, & mollia prata ſilebo.
Tu legum fontes aperis, tu iuris & æqui
Prima ſubalpinis monſtraſti gentibus artem.
Sed iuuenum faciles animi capiuntur in vrbe
Sæpe tua, & teneras ardent ſine more puellas:
Mentitíque patrum ſpem turpiter in de ſuorum,
Aut vertere ſolum, aut in propria tecta reuerſi,
Exegere ſuis deſpectum ciuibus æuum.
At Lorij, curuo vitreus fons manat ab antro,
Dignus carminibus Flacci doctíue Maronis;
Nobiliore loco, Roma, vel dignus Athenis:
Nunc rudibus præbet latices potúmque benignè
Agricolis, Rhodaníque obſcurus mergitur vndis.
En tibi iam duri ſenſim miteſcère colles
Incipiunt, Rhodanúſque ſuas extendere ripas
Liberius, ſpatiíſque incedere gaudet apertis.
Quis cælum & campos, qui ſunt regionibus illis
Trans & cis Rhodanum: montis quis vina Limarri:
Quis Iubram & Rubium condignè laudibus ornet,
Ingentes fluuios cùm nix è montibus altis
Liquitur, aut pluuias cùm Iuppiter æthere fundit,
Nunc genua alipedum contingit neuter equorum?
An caſtella tibi præruptis ardua ſaxis
Enumerem Rhodani ſpernentia fluminis iras?
Exin ſaxa noui tranſcendimus aſpera Caſtri,
Et tumulos Donzella tuos: mox Petra recepit
Hoſpitio nos Lata ſuo. Paulinus ab agris
Vina dedit conuecta ſuis, cœnámque puellis,
Barbaricíſque domum ſpolijs ornauit & auro.

Pons erat ad dextram rara mirabilis arte,
Ingentis Rhodani ripam qui iungit vtranque.
Hac quicquid mercis Narbo, ditéſque Biterræ
Lugdunum mittunt, Mons-peſſulus atque Nemauſus
Commeat: vrbs poſita eſt aduerſa in margine ripæ.
Proximus huic fractas oſtendit Arauſio magnæ
Vrbis opes, & nunc propter monimenta Latini
Nominis, & claros Marij viſendus honores
Marmoreus, celóque ingens attollitur arcus:
Fatidicæ ſpecies in eo prognoſtica Marthæ,
Ardentémque facem manibus quam virgo gerebat
Commiſſam Marióque grauem poſt Conſule pugnam,
Bináque deuicto ſurrecta ex hoſte trophæa.
At ſupero monti qua pars coniungitur vrbis,
Integram magni frontémque aditúmque theatri
Seruat adhuc, corrupit edax nam temporis ætas
Cætera, & ignari quondam manus improba vulgi,
Quod nunc in medijs poſuit ſibi tecta ruinis.
Millibus hinc denis vrbs diſtat Auenio tantùm,
Nobilis, & longa magnorum cognita ſede
Pontificum, quò ſe Latio Romáque relicta
Contulerant. nunc miſſus ab vrbe vicarius alta
Pace regit populos. nil ponte ſuperbius illo,
Quem ſubter Rhodanus multis iam labitur auctus
Fluminibus. moles etiam miranda Palati
Materia & ſumptu, paulùm aut nihil artis in illa eſt.
Ac tibi ſi monumenta placent antiqua, videbis
Felicem Lauræ tumulum, ciner éſque beatos
Laudibus ingenióque & ſummi carmine vatis.
Quinetiam muri laudantur & ambitus vrbis.
Nam neque Iudæos viſum eſt in laude colonos
Ponere: nec verò commercia gentis Alanæ,
Impia quam dicunt tacitis præcepta fouere

Mentib.

Mentibus, errores & adhuc retinere parentum.
Hac rapidus Boreas exortus nocte, domorum
Plurima deiecit faſtigia: vidimus ipſi
Haud tenuem tanto conuulſum turbine murum.
Cúmque die placuiſſet iter properare ſequenti,
Multæ præcipites ab equo cecidere puellæ,
Multi acres fortéſque viri. quin vnus in illis
Excuſſum vento capitis dum tegmen auarus
Inſequitur, medijs penè eſt abſorptus in vndis.
Monte Cauo, qui vicus eo ſic nomine dictus,
Quod ſuberat monti, noctem perduximus illam.
Hinc fortunatus longè latéque patentem
Planitiem, riguos aperítque Cabellio campos:
Non maiora alijs naſcuntur Perſica terris,
Non ager, aut alius fert æquè mitia poma.
Pluribus immiſſus varijſque Druentia riuis
Prata rigat, duplicem domino referentia fructum.
Deſuper horrendus ſaxis mons imminet vrbi,
Quem veteres coluiſſe ferunt: ſed montis iniqui
Pertæſos tandem veniſſe ad plana minores.
Nunc etiam antiqui cernas veſtigia muri,
Et vetus inſcriptum Pompeij nomine marmor:
Cætera longinqui deleuit temporis ætas.
Millibus hinc diſtat non amplius Orgo duobus,
Lotarenorum ditionis, at inter vtranque
Saxa ruit, Stygiáſque Druentia voluit arenas:
Non alius celſis reuolutus montibus amnis,
Vicinos ripæ populatur latius agros.
Tunc etiam inflatus rapidè ſpirantibus auris
Nauigia horrendis iactabat parua procellis.
Hìc meus abiecto riſum tum pondere mulus
Aſtanti populo commouit, inire frementes
Dum detrectat aquas, paruámque aſcendere nauem:

Sed tandem iratas conſtrictum fune retorto,
Et frontem atque oculos velamine veſtis opertum,
Tergáque percuſſum flagris tranſire coëgit
Mulio, ſæpe licet ferrata calce petitus.
Apparent longè lapidoſi tecta Saloni:
Hìc mendax contorta dabat reſponſa petenti
Noſtradamus populo. iam (quæ dementia!) regum
Dictis nobiliúmque animos & corda regebat.
Hæc aliena Deo prudentia: namque futuros
Proſpicere euentus mortalibus ille negauit.
Occurrunt nobis ſitientes inde Thalaßi,
Et ſalſis Martegus aquis, propè millia ſeptem
Introrſus terras fluuio ſtagnante refuſus.
Hunc in ſeceſſum magno ſeſe agmine piſces
Iactati ventis, & fluctibus æquore in alto
Proripiunt. homines vicinis vndique pagis
Concurſant, captámque trahunt ad littora prædam.
Berra lacu medio iacet inſula. ſal ibi multum
Conficitur, longéque per omnes mittitur oras.
Progreßi ſeptem vel millia circiter octo,
Rupibus ex altis longè maris æquora vaſti
Proſpicimus, Græcis fundatáque mœnia quondam
Exulibus, villáſque frequentes mœnia circum
Tot numero, quot ſunt agri propè iugera culti:
Quæ magis ipſa placent varijs diuiſa colonis,
Quàm totum ſi fortè ſolum domus occupet vna.
Forſitan expectas vt longo carmine dicam,
Maßiliæ, primùm, quàm ſit vetus vrbis origo,
Quique hominum ſermo fuerit, quæ vita, priuſquam
Barbara colluuies antiquum infuſa decorem
Verteret, & longo mores corrumperet vſu:
Quæ Graijs diſces ſcriptoribus atque Latinis.
Eſt olei viníque ferax ager: optima ficus

Naſci-

Naſcitur his & multa locis,conditáque longè
Mittitur extremos ad Belgas.vrbs tribus ipſa
Partibus alluitur pelago: tutiſsima nautis
In portu ſtatio. nam montibus vndique venti
Ipſius anguſtis prohibentur faucibus hoſtes,
Quas ipſas triplici coniungunt nocte catena,
Nequa intrò penetrare,ratéſque incendere poſsit
Vis inimica.ſitam celſis in montibus arcem
Perpetui vigiles adſeruant: vnde per omnem
Circunferre oculos poſſunt & lumina pontum,
Quot numero naues illi tranſire per altum
Conſpiciunt: totidem cælo rutilantia tollunt
Vela,quibus ſignum ſubiectis ciuibus imis
Dant procul.expediunt illi ſua protinus arma,
Atque omneis aditus obiecto milite complent.
Multum armis & claſſe valent.Dux deeſſe videtur
Tantùm,continuo armorum quos imbuat vſu.
Stroſſam omnis veluti Pollucem & Caſtora fratres
Nauta vocat rebus dubijs; ſolúmque potentem
Ventorum atque maris per ſecula multa fuiſſe
Prædicat: & ſolum cui ceſſerit Auria ductor
Nobilis,ac viſo pauitans profugerit hoſte.
O,te Maſsiliam,ſi viueret ille,beatam!
Quo duce nulla tuis ſe conferat altera bello
Militibus gens, nulla tuos vrbs æquet honores.
At nunc Etruſcæ caſtellum ignobile gentis
Dum nimis incautus ſpatijs explorat apertis,
Et propius muro ſuccedit,ſaucius ictu
Fulmineo,pulſæ nitróque & ſulphure glandis
Concidit: haud dignum tanta virtute periclum.
Hìc Dux Emanuel progreſſus ab vrbe Nicæa
Occurrit dominæ.fuerint quæ gaudia noctis
Illius haud facile eſt dictu,& quæ deinde ſequentum.

Ire mari nuptæ placuit, dulcíque marito
Addere ſe comitem: pedibus procedere iuſsi
Queis mare ſuſpectum eſt, ego non poſtremus in illis.
Maſsilia celſas Ligurum via ducit ad Alpes,
Per mediam vallem duris latera ardua cinctam
Montibus, & celeri labentia flumina curſu.
Albani primùm conſedimus, inde propinquo
Zachariæ fano, quod abeſt propè millibus octo.
Arduus ad dextram mons Balma, vetúſque ſacellum
Huic Mariæ ſacrum Domini, quæ lauit & vnxit
Mollibus abſterſitque pedes & crura capillis.
Namque ferunt Mariam Domino crudeliter acto
In ſublime crucis lignum, ſtipante frequenti
Agmine ſanctorum, paruam conſcendere nauem
Littore in Aſsyrio, & rapidis ſe credere ventis
Auſam: ſunt qui ſponte negent ſoluiſſe, ſed vnà
Cum ſocijs illam in nauem rectore carentem
Remigibúſque (citò vt medijs occumberet vndis)
Impoſitam, tenuiſſe tamen (mirabile dictu)
Littora Maſsiliæ, & nullum amiſiſſe ſuorum.
Atque alij comites aliò per culta locorum
Dilapſi, & varijs habitatas gentibus vrbes,
Religione noua populos vt luce carentes
Imbuerent: Mariam deſerta atque inuia fama eſt
Delegiſſe, cauóque famem toleraſſe ſub antro
Duris herbarum radicibus. ipſa videtur
Aſperitas conuexa loci, durúmque cubile:
Indigenæ ſacros cineres venerantur & oſſa,
Et monſtrant leuiter ſignatæ frontis honorem.
Hic quondam Mariæ domus eſt habitata, ſed illam
Multáque præterea ſanctorum corpora patrum
Maximij nunc vicus habet, templúmque ſuperbum
Regis opus Carli, Mariæ qui condita terra

Oſſa

Oſſa diu genti prius ignorata retexit
In ſomnis monſtrante Deo, capitíque coronam
Virginis impoſuit, quam rex geſtare ſolebat.
Proxima Briniolæ regio fert optima poma,
Prunáque ſuppeditat totum laudata per orbem,
Dulcis aquæ fontes, & non immitia vina.
In medio annoſas ramis ingentibus vlmos
Erexere foro, vel agreſti vmbracula pubi
Mercatum quoties adeunt, vel ciuibus ipſis.
Tranſuehimur loca plana, tuúmque Caramio pontem,
Venimus & Lucam viníque oleíque feracem.
Hìc noua res noſtris oculis oblata, nec vlli
Viſa prius. ſiccus fuerat quòd & aridus annus,
Cùm propè iam ver eſſet, adhuc pendebat oliua
Arboribus, nec ſponte ſua ventíſque cadebat:
Illam decutere, & longis tum cædere flagris
Multa reſiſtentem Lucenſis turba coacta eſt.
Haud procul Argenti pontem ſuperauimus amnis,
In mare vicinum rapidis qui voluitur vndis.
Hìc Moia eſt turris, magni quæ Cæſaris iras
Suſtinuit, donec legionibus vndique ſepta
Ceßit: at ex alto ſuſpenſum culmine vidit
Præſidium, & caſu dignam meliore cohortem.
Inde Forum Iuli paruam nunc venimus vrbem,
Apparent veteris veſtigia magna theatri,
Ingentes arcus, & thermæ, & ductus aquarum:
Apparet moles antiqui diruta portus:
Atque vbi portus erat ſiccum nunc littus & horti.
Manè iuga Eſterli tranſcendimus ardua montis.
Napulus ad dextram nobis, & Graſſa ſiniſtram
Linquitur: & placidum ſuperamus naue Cianam.
Proximus hinc vicus maris ipſo in littore Cannæ,
Non illæ Annibalis Romano ſanguine tinctæ.

Antipolis ſequitur, Graio quæ nomine Graios
Authores, Graiꝗæque refert exordia gentis:
Manſit adhuc rari fornix operiſque ſuperbi,
Manſerunt duri ſilices, & ſtrata viarum
Necdum etiam detrita pedum preſſúque rotarum:
Dulcis aquæ ductus, & Græco more theatrum,
Multáque ſaxa notis olim deſcripta Latinis.
In medium rupes extenditur ardua pontum,
Quam ſuper Henricus multa vi muniјt arcem,
Vnde viri naues inimicas cedere, ferreis
Et prohibere pilis à portu & littore poſſunt.
Millibus hinc ſex Varus abeſt, qui flumine Gallos
Diuidit Italia, Cema delapſus ab alto.
Cernimus optatam non iam procul inde Nicæam,
Ipſa quidem tota ad ſolem conuerſa cadentem,
Et zephyri flatus, montémque amplexa ſupinum
Leniter in planum deſcendit, ad vſque marini
Littoris exporrecta ſolum: quò manè frequentes
Conueniunt ex vrbe viri nitidæque puellæ,
Conueniunt & ſole diem claudente ſupremum,
Et pariter gaudent ſpatiari littore ſicco.
Vrbs hodie tantùm mediꝗs conſedit & imis.
Namque ſupercilium, & ſummæ faſtigia rupis
Nobilitas quondam, atque ipſi tenuere miniſtri
Sacrorum, quibus hinc duri per tempora belli
Cedere compulſis, abꝗt mons totus in arcem.
Quæ nunc ſepta mari, & præruptis vndique ſaxis
Impoſita aſcenſus habet omni ex parte per orbem
Difficiles, vt vis ſubeuntem nulla repellat.
Pone fluit muros Palio rapidiſſimus amnis,
Multa boum atq; hominū, quoties eſt imbribus auctus,
Culta ferox vicina trahens, tandémque ſub ipſis
Mœnibus indignans vaſti ſubit æquora ponti.

Hic

Hìc ſitus vrbis.ager verò circundatus altis
Montibus adſurgit ſenſim,formámque theatri
Efficit ex alto mare deſpicientis.in ipſa
Suprema regione,cauo fons manat ab antro,
Frigore fons tepidus,fons idem frigidus æſtu,
Et per aquæductus veteres effuſus abundè
Culta rigat,variíſque nitentes floribus hortos.
Atque alij paßim rigui per gramina fontes
Læta fluunt,verſántque molas & grana terendo
Comminuunt,paruis neque deficit humor agellis.
At Vediantinos verſus duo millia tantùm
Cemelium locus eſt planè deſertus,in illo
Cernis adhuc non pauca tamen veſtigia magnæ
Vrbis,aquæductus,thermas,paruúmque theatrum,
Nunc Franciſcanis habitata ſodalibus ædes,
Sola iugum montis ſeruat noménque vetuſtum.
" *Nulla ſuo nautis in littore fida Nicæis*
" *Eſt ſtatio,ſæuum quoties mare fluctibus atris*
" *Intonat,extremáſque refuſum voluit arenas,*
" *Herculis ad portum(duo millia diſtat ab vrbe)*
" *Confugiunt:quo ſe quingentæ condere tutò*
" *Veliuolæ poſſunt hiberno tempore naues.*
Hunc ſine præſidio portum & cuſtodibus vllis,
Omnibus expoſitum,quos aut ſua cunque voluntas,
Aut fortuna vagos Libycis egiſſet ab oris,
Emanuel mira Filibertus munijt arte.
Nam laxi cùm eſſent aditus,latéque paterent
Oſtia,nec poſſent vrgeri molibus vllis,
Propter aquæ rapidos æſtus imúmque profundum,
Nequicquam munimen erat poſiturus in ipſis
Faucibus,ingreſſu nequicquam aut arceat hoſtem.
Verùm quid penetraſſe iuuat,magnóque labore

Deueniſſe locos, vbi nec conſiſtere poßit
Vlla viris quanuis inſtructáque remige claßis?
Namque introgreſſam penitus portúmque tenentem
Denſa quatit grando telorumq́, horridus imber,
Et tormenta Iouis tonitrus imitata ſonoros,
Quem bona caſtellis prouiſa duobus in vſum
Copia. quorum vnum propè ſummi in littore portus
Ad dextrum latus eſt, & paruam protegit vrbem:
Vnde nouum nunc portus habet quoque nomen ab illo
Acceptum populo, qui mœnia condidit vrbis.
Vnum monte ſuper celſo, qui ſcilicet inter
Herculis eſt portum medius, mediúſque Nicæam,
Mons Bero nomen erat, ſine muro atque aggere donec
Mons fuit: Albanum ſed pòſt dixere minores.
Singula nec poſſent portu ſatis eſſe tuendo,
Alternæ ſed opis ſunt indiga. namque ſub alta
Rupe iacens, propius glandes iaculatur ab æquo
Penè loco, & certos ideo mage dirigit ictus,
Sæpius ínque ima defigit tela carina:
Sed longè latéque maris non proſpicit æquor.
Quinetiam vacuum ſiquando inſideret hoſtis
Fortè iugum montis, quod deſuper imminet vrbi,
Subdita telorum denſo premat omnia iactu,
Caſtellum inferius, portúmque & tecta domorum,
Nunc illi promittit opem & ſocia arma miniſtrat
Albanus tumulus. loca nam ſubiecta minaci
Territat aſpectu, & nullum conſiſtere toto
Monte ſinit terra appulſum vel nauibus hoſtem.
Longum ſit memorare quibus nos vrbe Nicæi
Excepere ſua ſtudijs, quantáque ſit illa
Lætitia celebrata dies, qua claßis ad vrbem
Appulit. hanc primam cari deducta mariti
Eſt regina domum. hîc hiemem (quàm longa) tepentem

Exi-

Exigere eſt animus: ſuperatis Alpibus inde
Vercellas ſtatuunt Aprilibus ire Calendis.

Ad Franc. Olivarium, Franciæ Cancellarium.

Vobiscum Remos vnà comes ire parabam,
Cùm me Patronus fiſci reuocauit in vrbem
Auditum Italicas rationes, vtq́; præeſſem
Iudicio, quod erat de furtis atque rapinis
Regis opum: nolens opera imperfecta reliqui.
Quid facerem? medio rationum examine Burgus
Quæſtor in Aruernos properè diſcedere iuſſus.
Nil contra abſentem nobis decernere viſum eſt.
Altera Beloti dilata eſt quæſtio morbo,
Is rem quæſierat princeps, cauſámque tenebat
Implicitam multis ambagibus atque latebris.
Longum, cognitionem alij mandare, fuiſſet.
Nunc equidem ſine febre, parum ſed corpore firmo eſt.
Sic fuit hæc mea vana, reique induſtria nulli
Vtilis: & tanto carui tamen orbus amico.
Nam facturus eram Remos iter hoc ego tecum.
Tecum perpetuò (via quàm longinqua) fuiſſem.
At Lotarenum validi iuuenéſque ſequentur:
Non ego, quem tardum & ſegnem facit ægra ſenectus.
Ille fugit, comitéſque ſuos præteruolat omneis.
Ipſe procul ſequor: ad menſam tamen vſque paratam
Maturè venio. quid enim? fortaſſe periclum eſt
Vt calidus ſudánſque bibam. qui verterat antè
Nos aliquis, nec fronte magis tamen ille benigna
Excipitur, nec ſede magis dignatur honeſta.
Interdum & pateram feruens contingere plenam
Non audet, ſtomachi veritus, lateríſque dolorem:

Et me iam ſaturo demum incipit eſſe placentam.
Sic neque dura pigris, neque ſunt incommoda tardis
Omnia. Sed doleo diuulſum me ſine cauſa
Conuictu, Franciſce, tuo: nec deinde ſuperba
Remorum vidiſſe foro ſpectacula, pompam
Sacrorum longam, miſſa & Ciboria cælo.
Aureolum puerum (curam ſobolémque Deorum)
Sole magis nitido radiantem, heroas & illi
Biſſenos, duodena latus velut aſtra, tegenteis:
Regem ipſum nudis humeris, & pectore nudo,
Remigij ſucceſſoris genua ante volutum
Suppliciter, cui multa ſacerdos rite precatus
Sacro nuda oleo perfundit membra, grauémque
Imponit capiti gemmis auróque coronam.
Inſequitur plauſúſque virûm, clangórque tubarum.
Ingens lætitia tectum circunſonat: omnes
Franciſcum Regem ſimul vna voce ſalutant.
Hæc ego nec vidi, poſthac neque ſpero videre.
Vt ſint læta diu precor, vt felicia longo
Tempore, néue vllo turbentur gaudia luctu.
At vos rumor erat celſum procedere Barrum
Vſque, nec Octobris redituros ante Calendas.
Certum eſt interea pauliſper (dum licet) vti
Libertate mihi conceſſa: & viſere noſtro
Stampenſi fuerit vindemia qualis in agro.
Vt me vel referam Germani ad nobile fanum,
Pariſiam vel (eò ſi fortè recurritis) vrbem.
Aut vbi fons blandus pulchro dat nomina vico,
Aut Bleſis, alióue loco me denique ſiſtam.
Quòd ſi me noſtri rationem poſcitis otî,
Nil præter nugas, & carmina vana feretis.

Ad ADRIANVM TVRNEBVM.

ME tam præclari noli, Turnebe, putare
Muneris oblitũ, quod ſẽper & omnibus horis
Contrecto manibus, morbi ſolamen acuti,
Atque libens vtor tali tantóque magiſtro:
Vnde legens diſco veterum ſecreta librorum,
Aut reuoco in mentem longos deſueta per annos.
Quòd ſi ſcripta iuuant tua me tot pondere rerum
Oppreſſum, tanta curarum mole, ſenémque:
Maxima, crede mihi, iuuenes curíſque ſolutos,
Maxima venturos capiet quandoque voluptas.
Felix ille tua potuit qui voce Latinis
Inſtitui, Græcíſque, haud ille requiret Athenas,
Haud Latium Romámque: beata Lutetia tanti
Moribus ingenióque viri. ſed amice futuris
Conſule temporibus, ſcribendi multa laborem
Suſcipe, nec dubita chartis mandare, ſequentum
Quæ veniens ætas ſit miratura nepotum.
Aude magnum aliquid, quæſo (nam poſſe putamus)
Et veterem longo poſſeſſam tempore palmam
Extorque Græcis Italíſque: vt propria ſicut
Armorum, ſic ſit ſtudiorum gloria nobis.

Ad CAROLVM CARDINALEM Lotharenum.

DVM tuus hìc bellum germanus cõficit armis,
Te cupiam cauſas iſtic præcidere belli,
Eloquio, pietate, quibus tibi gloria venit
Magna Deo: nullis hominum non cognita fama.
Diſsidium namque hoc animorum, credere ſtultum eſt
Componi gladijs, aut ferro poſſe micanti.
De numero demes aliquot, fœcunda malorum

Terra dabit plures, illo perfuſa cruore.
Perficies etiam reliqui ne forſitan auſint
Conuentus agitare ſuos, & obire ſacella
Interdicta palàm. ſed preſſus & abditus ignis
Pòſt quoque maiores ruet vſque ad ſidera flammas.
Ac ne ideò cœptum hoc me damnare duellum
Fortè putes: atque hos etiam inſimulare vel illos
Stultitiæúe, maliue animi, & crudelis acerbíque
In patriam. non hoc agitur nunc, maior & iſta
Carmine ſilua meo eſt, nec temporis huius & otî.
Nunc mihi concedi ſatis eſt, non apta leuandis
Iſtius eſſe modi noſtris medicamina morbis:
Siue quòd hic pacem noſtræ fundator amauit
Relligionis, abeſſe procul nos iuſsit ab armis:
Vim ſufferre, patique ſuos & verbera, & ipſam
Mortem morte ſua docuit: nec cogere quenquam,
Nec terrere minis voluit, nec cædere ferro:
Sed potius mollire animos & pectora dictis.
Siue quòd hanc animi, cùm ſit ſine corpore, partem
Non chalybis, non vlla poteſt vis lædere ferri,
Irritus aut tenues conatus abibit in auras:
Lingua metu præſentis erit ſi muta pericli,
Vel mendax etiam, mens non mutabitur intus,
Proferet occulta in medium quandoque licebit.
Quòd ſi principiò vis vnius inſita nobis
Relligionis erat, neque nos alia vlla ſubegit
Cauſa viros excire tubæ clangore; negamus
Conſilium placuiſſe Deo: peccauimus omnes,
Directáque via detorſit nos malus error.
Nemo vnquam bello melior fit; ſiue ſecunda,
Siue mala infelix commiſerit alite pugnam.
" *Bella docent homines peccare, metúmque deorum*
" *Excutiunt. pœnas infernáque Tartara rident*

Hi

" *Hi quorum ſolis fiducia nititur armis:*
" *Propoſita eſſe bonis in cælo præmia rident.*
Tolle metum legum, rigidi legúmque miniſtri;
Emicat, & nullo retinetur ſica pudore.
Imbellem timidúmque valentior exuit armis,
Et vita zonáque: fugit diſperſa relictis
Ruſtica plebs laribus, denſa (quæ proxima) ſiluæ
In cæcas penitus latebras, altóſque receſſus.
Adde colonorum ſubiecta incendia tectis:
Adde etiam captas euerſis mœnibus vrbes,
Templa deûm deiecta ſolo, caſóſque parentes
Natorum ante oculos, natos ante ora parentum:
Abductas matrum gremio ſine more puellas,
Stupra maritarum diuos hominéſque vocantum
" *Nequicquam auxilio. ſed inanes lenta querelas*
" *Sæpius ira deûm longinquos reiicit in annos.*
At neque victorem ſexus nec commouet ætas
Supplicis, aut lacrymæ genua ante ſuperba voluti:
Nullos ille deos, nulla aut delubra veretur.
" *Quem verò fortuna ducem non proſpera vertit?*
" *Quem non antè bonum quanuis animíque potentem,*
" *Altius euexit rapidis victoria pennis?*
" *Vt ſe contineat dextro Ioue natus: at illi*
" *Sunt tamen arbitrio comitum facienda ſuorum*
" *Multa, malus vultu quæ diſſimulare magiſter*
" *Cogitur: & tandem fiet dux milite peior.*
" *Hos addunt animos victoribus arma. quid autem,*
" *Quid miſer ille bonis prorſus ſpoliatus, auito*
" *Pulſus agro? miſeros vnà cum coniuge natos*
" *Exilij ſecum comites agit. vtque leæna,*
" *Cui ſub rupe caua parui ſtabulantur alumni,*
" *Fertur acerba minans pecori pecoríſque magiſtris:*
" *Haud ſecus ille ſuos cernens periiſſe labores,*

» *Exhauſtam cellam, vacua horrea frugibus, omne*
» *Inſtrumentum agri & villæ cum bubus ademptum,*
» *Nil adeò ſupereſſe, famem quo pellere poſſit:*
» *Nec tam mente ſuum reputans quàm coniugis atque*
» *Natorum exitium, ſubito capit arma furore*
» *Non aſſueta prius: quicunque fit obuius illi,*
» *Notus an ignotus refert nihil, hoſtis, amicus,*
» *Sternit, & inſontem ſpoliat, nudúmque relinquit.*
» *Agreſti ingenio nihil importunius vſquam eſt.*
Quid noſtros homines templis aríſque deorum
Abſtinuiſſe manus argento credis & auro?
Ac mihi de noſtris ſermo eſt. nam ſcimus & illos
Templa ſacerdotum calido fœdaſſe cruore,
Oſsáque iam vita functorum extracta ſepulcris
Proieciſſe ſolo, plumbi liuentis amore.
» *Hæ ſcelerum facies bellis ciuilibus ortæ*
» *In peius mores hominum vertere, deúmque*
» *Excuſſere animis: cuius, paulò antè, tuendæ*
Cauſa maieſtatis, vterque exercitus arma
Cæperat, aut dici potius cæpiſſe volebat.
Me puero quidam noſter popularis habebat
Hoc proprium: vt ſecurus iter nullo duce læuum
Carperet: ínque viam cùm ſe commiſerat, idem
Admonitus nunquam regredi vel flectere vellet.
Turpe nimis ducens cœpto deſiſtere curſu.
» *Eſt adeò gratus ſuus inſipientibus error.*
» *Quàm melius medici, qui quo nihil antè priora*
» *Profeciſſe vident, adhibent contraria; leges,*
» *Decepti, medicas artémque valere iubentes.*
Hoc nos illa modò nuper quæ cæpimus arma,
Ponere ne pudeat: hominéſque errata fateri,
Et magis apta malis quæ ſunt medicamina noſtris
Quærere: non longas armare in littore naues,

Non

Non equitum peditúmque externa adducere longè
Auxilia aduerſus patriam; non oppida muris
Cingere, præſidijſque tenere minacibus arces:
Non iugulare viros, laqueo vel ſtringere fauces,
Vicini aut rapidis immergere fluminis vndis.
Quanam igitur ratione animis diſcordia noſtris
Tolletur penitus, ſi nec victoria finem
Allatura mali eſt: ſi ponere præſtitit arma,
Vnde ſalus veniet non expectata, quis huius
Et quis erit monſtrator opis? Deus ille Deóque
Natus erat, qui prima ſuis dum viueret olim
Diſcipulis mandata dedit, quæ deinde nepotes
Acciperent, leuia haud quaquam vel parua reponens
Præmia. namque illos patrio ſuccedere regno
Iuſsit, & optiui cognominis auxit honore:
Degeneres alios Satanæque Erebóque reliquit.
Ille ſuos igitur viuens moriénſque fideles
Æterno comites ſociauit fœdere pacis:
Ille prius veniam ſuperos pacémque precari
Nos docuit: tum deinde velut quibus vnus & idem
Omnibus in cælo genitor mortalibus eſſet,
Omneis inſtituit fraterno viuere more,
Alterius tanquam propriæ meminiſſe ſalutis,
Et nullum eſſe gradum, nullum diſcrimen amoris.
Iuſsit conſilio miſeros opibúſque iuuare,
Erranti monſtrare viam quæ ducit ad aſtra.
Ac ne vita inopum deſpecta potentibus eſſet,
Unius amiſſæ pecudis nos ponere curam,
Et ſtudium reliqui voluit gregis ante ſalutem:
Et quod naturæ longè diſconuenit, hoſtem
Diligere, inuitúmque etiam ſeruare, tueri,
Conciliare tibi, quanuis hunc perdere poſsis.
Si flecti nequit ille tuo ſermone, capíque,

Huc alios adhibe: ſi reſtitat improbus illis,
Concilium, patréſque voca. non pluribus vnus
Par erit adiunctis, non tot feret ora loquentum.
Si nihil iſta valent, ſine viuat ſolus, & omnis
Sanctorum in cœtu diuini muneris expers.
Hic primùm datus ordo ſimul cùm tradita nobis
Relligio, longos illæſus manſit in annos:
Necdum vllos animis fratrum diſcordia motus
Excierat. diuina colebant ſimplice cultu
Numina: ritus erat ſimplex, atque omnibus vnus.
Ecquid enim tanto dubitent aſtante magiſtro?
Nec Deus ipſe tamen non viderat antè futura
Diſsidia; & ſimul ac terris excederet, iri
Diſtractum in varias ſua turpiter agmina ſectas.
Illi ipſi qui verba fluentia vatis ab ore
Audierant, præcepta ſequi diuerſa docendo
More hominum cœpere: aliјs vt ſæpe videmus
Aſſenſere aliј. leuis hæc diſcordia quanuis
Infirmam & teneram potuit diſperdere gentem,
Ni mox conſilio ſeniorum oppreſſa fuiſſet.
Multa ſequens ætas hominum portenta deinceps
Deteriora tulit; quæ non ſunt enſe reciſa
Herculeo, non pulſa dolis, aut fraude virorum:
Sed vitæ exemplo, precibus, ſermone potenti,
Congreßúque patrum. nihil vnquam durius illi
Decreuere, niſi in lapſos ſemel atque relapſos,
Pœna tamen vel ſumma fuit, prohibere ſceleſtos
Templi aditis, ſanctóque piorum excludere cœtu:
Vlciſci gladio miſeros vel inutile prorſus,
Vel gratum non eſſe Deo, placidúmque putarunt.
Quò mihi tot verſus, quid vel maleſanus abutor
Auribus vſque tuis? perdóue iocoſus inérſque
Ponendas melius ſtudiјs communibus horas?

Deſi-

Deſieram verſus iampridem ſcribere, cœpit
Scribendi me rurſus amor: dum fortè Chenoſſam
Inuiſit regina ſuam natóſque minores.
Sperauíque etiam fore te mihi non minus æquum,
Quàm memini primis te menſibus eſſe vel annis:
Et mala nos mouere etiam præſentia, multò
Illa quidem maiora prioribus, & tibi viſis:
Et locus admonuit, qui te nunc, magne ſacerdos,
Detinet abſentem patria procul, vrbe Tridento.
Ne tu ne fruſtra Rhodanum ſuperaueris amnem,
Alpináſque niues: patriam dimiſeris ipſo
Temporis articulo, qui penè eſt vltimus ægræ,
Ni promiſſa facis, ni peſtem à corpore pellis,
Qua grauiter iamdudum eccleſia tota laborat.
Cura velim & ratio præpoſtera ne ſit, vt antè,
" *Semper adhuc. conſulta malus bona ſubruit ordo.*
Formandi mores primùm, doctrina ſequetur.
Sic faciles animos ad ſuſcipienda parabis
" *Omnia: nequicquam maleculta ſemina terræ*
" *Optima crediderìs: lolium pro frugibus illa*
" *Aut tribulos referet. tris aut propè quattuor annos*
Vndique delectos tenuit Conſtantia patres:
Profecere nihil. mora nam quæſita regendis
Moribus eſt noua ſemper, vt actus is vltimus eſſet.
At Martinus vbi ſummum eſt indeptus honorem,
Continuò Romam Lauináque littora fugit,
Legatos regum atque ducum fruſtratus hiantes.
Quid pater Eugenius? cùm ſe committere nollet
Iudicio fratrum, ſpoliatus honoribus abſens
Exciuit turbas, ſeruos & ad arma vocauit:
Conductis operis ſynodum litémque diremit.
Hic ſi fortè ſuis melior maioribus, audet
Arbitrio princeps alieno ſtare: patréſue

Si cupiunt ipſi vitam mutare priorem
Scribis vti,pax eſt toto ſperabilis orbe:
Nec te longinquis iſtuc veniſſe pigebit
Finibus,immenſóſque viæ cepiſſe labores.
Sin ficta iſta vides,ac non ſincera fuiſſe,
Et neque ſperatum potis es contingere finem,
Te nobis comitéſque tuos refer ocyus,antè
Quàm miſſos præco faciat:ne fortè puteris
Aut vidiſſe parum,aut ventis mandata dediſſe
Ambitione mala,ſpe vel corruptus inani.
Has quoque te dignum eſt,tenues paruáſque tueri
Relliquias:Francorum at ſi contraria rebus
Obſtant fata; boni eſt cùm fecerit omnia ciuis,
Nolle tamen cineri patriæ ſupereſſe cadentis.

AD MVSAS.

MVSAE,quas primis colui deuotus ab annis,
Veſtra minus veſter ſi nũc ad templa ſacerdos
Ingredior,ſi vota minus ſolennia reddo,
Ne me ideo,ne me ingratum,vitæque prioris
Oblitum quæſiſſe nouos credatis amores.
Quos etenim potius ſequar hac ætate? quibúſue
Incipiam tam ſerò alijs ſeruire magiſtris?
Vos hilarare ſenem,vos preſſos pondere rerum
Curarúmque animos ſolæ recreare poteſtis.
Quid cauſa eſt igitur? poſt Maias ſcilicet eidus
Nos habet aurata reſpublica compede vinctos:
Cui minimè parere nefas,eiúſque parenti.
Ad me ſi iubeam,veſtro non vſque pudori
Conueniat,veſtríſque negetis moribus aptum.
Vos fora,vos cœtus fugitis,vos ſplendida regum
Atria:vos nemora & ſiluas,quò nemo recurrit

Inter-

Interpellator, præfertis honoribus aulæ,
Contenta facilem numeris includere verſum.
Id me ſi prohibent immenſa negotia, tempus
Nec datur exactè ſcribendi temporis vllum:
Vnum oro, nobis vnum concedite Muſæ,
Et legere, & præbere aliјs recitantibus aurem,
Vnde labor nullus veniet, mora nulla gerendis
Rebus erit: melior mens ipſa quiete futura eſt,
Acrior & poſitis repetet mox ſeria ludis.
„ *Ut quondam multas certando athleta coronas*
„ *Promeritus: tamen inualido nunc corpore quamuis*
„ *Ludentes alios medio ſpectare theatro*
„ *Gaudet, & antiqui lætatur imagine ludi.*
Sic ego, quam nequeo noſtris è rebus, vt antè,
Ferre voluptatem, capiam haud fortaſſe minorem
Scripta etiam peiora meis aliena legendo.

Ad CAROLVM CARDINALEM Lotharenum.

CAROLE, ſinceri videar malefunctus amici
Officio, grauitérque nimis peccaſſe, dolorem
Si non ipſe tuum, trànſacti vt temporis olim
Gaudia, participem. quid enim tibi proſpera paulò
Amplius ad laudem tribuit fortuna benignè,
Cuius ego in partem meliori ſorte vocatus
Non fuerim? tua mî patuit domus intima ſemper,
Nec tua, nec fratris mihi gratia defuit vllo
Tempore. cum veſtra pariter ſuccreuit & aucta eſt
Res mea. creuit honos cum veſtro noſter honore.
Non ingratus ad hæc, potui quæ ſoluere, ſolui
Qualiacunque libens manibus tibi carmina plenis,
Carmina, diuinas fratrum memorantia laudes
Pace tibi partas, fratri florentibus armis.

Carmina perſolui: nec enim mihi munere tanto
Merces digna fuit, nec quid largirer habebam.
Nunc Deus (humanis nihil vt durabile rebus)
Quando nos tanto percuſsit vulnere, quantum
Sperauit nec veſtra domus, nec Gallia, quanuis
Sentiat iratum longo iam tempore Martem;
Haud decet in maiore tuo fidiſsima caſu
Pectora deeſſe tibi: ſi quid mea carmina poſſunt,
Poſſum ſi quod, egens ſolaminis ipſe, leuamen
Vllum afferre tibi, luctum ſi demere luctu:
Incipiam ſolito & populari more querelis
Reſpondere tuis: ſi nil vulgaria proſunt,
More ſacerdotum proprio, depromptáque ſacris
Argumenta feram tibi non incognita libris.
Natus homo perijt, quænam tibi cauſa dolendi?
Omnibus eſt ea lex præſcriptáque regula, quicquid
Naſcitur, intereat permenſo fine neceſſe eſt.
Non illi propria æternúmue fruenda per æuum,
Non alij cuiquam conceſſa eſt vita: ſed eius
Qui dedit arbitrio manſura ſequentibus annis
Quàm volet ille diu: nec fas mortalibus vltrà
Ferre pedem, fatíſque negatas quærere cauſas.
Hanc ſi iure ſuo dictam ſine tempore legem,
Ante expectatum veniens exercuit: etſi
Nil aliud cauſæ ſuberat, tamen opto doceri
Quæ fraus, quæúe tibi eſt iniuria facta, vel illi?
Multa quidem fieri temerè pleriſque videntur,
Et ſine conſilio: ratio quibus at ſua conſtat.
Sed Deus occultam voluit mortalibus eſſe.
At tanti capitis grauior iactura fuit, quàm
Mille virûm, nullíque adeò tolerabilis vni.
Magnum morte tui fratris reſpublica damnum
Fecit: vt amiſſo quondam pupilla parente,

Soláue defunƈto mœrens vt coniuge coniux;
Aut ſi res alia grauioris imagine damni
Signari potuit. dolor hic partitus in vrbes,
Oppida, priuatáſque domos, & millia ſparſim
Multa virûm, loca tot ſpatijs diuiſa colentum:
Debuit eſſe tamen leuior, facilíſque ferendo.
Vt ſi tempeſtate graui communiter omnes
Iacturam faciant, non eſt grauis illa perinde
Ac cùm de proprio ſit tantum vnius aceruo.
Tu verò tanquam iuſta plus parte recepta
Communis luctus, alio non æqua ferente,
Præcipuo mœrore iaces affectus, & vni
Credis amice tibi plus omnibus eſſe dolendum.
Scilicet ille ſuis animal vt inutile tantum
Natus erat, non & patriæ, non denique regi.
Atqui tanta viri virtus, & libera morte
Debuit, & nullis obnoxia caſibus eſſe.
Sed neque vis animi, nec corporis vlla tueri
Quenquam ſæua poteſt aduerſum ſpicula mortis.
" *Nec tutata ſua eſt ſapientia Dauide natum,*
" *Nec potuit Samſon oculos ſubducere morti,*
" *Nec ſatus Alcmena, fidentes viribus ambo,*
" *Nec qui diuitijs præſtant opibúſque tyranni*
" *Mortem ipſam fugient. omnes Acherontis auari*
" *Præda ſumus, lethique viam calcabimus omnes.*
Mors fuit at matura nimis, matura videtur
Semper, & opportuna bonis mors omnibus æquè
Puberibus, pueris etiam ſenibúſque: nec vllo
" *Definita homini certo ſunt tempora vitæ*
" *Curriculo, trahit huic, alij mors corripit annos.*
" *Ille mihi ſatis ille diu vixiſſe videtur,*
" *Cuius honeſta fuit non turpis clauſula vitæ.*
Non tibi poma legi ſolida atque integra videntur

Autumno melius,quàm cùm iam ſidere tardo
Frigoribúſque vieta,cadentia ſponte,leguntur:
Iam medium vitæ ſpatium confecerat ille
(Qui noſtri eſt hodie curſus longiſſimus æui.)
Hic flos delibatus adhuc florentibus ipſis
Corporis ingeniíque fuit ſi viribus,acta
Præteriítque etiam vitæ pars optima: necdum
Gaudia turbauit melli permiſtus amaror,
Quò petimus ſtulti ſpatium protendere vitæ?
Quæúe hominis reliqua eſt ætas niſi plena laborum?
Præterea toto plagas acceperat ille
Corpore: multum etiam pugnans effuderat olim
Sanguinis: effœtum porrò inualidúmque ſenecta
Exceptura fuit: morbi ſimul agmine facto
Innumeri,quales ſecum grauis attrahit ætas,
Illius exiguas vires,animámque tuliſſent.
Omnia quæ fugit moriens,nec longius annos
Produxit,quàm vita ſolet iucunda videri.
Integra bellum eſt etiam decedere fama,
Linquere florentis titulos,laurúmque virentem.
Sæpe quibus prima fauit fortuna iuuenta,
Deſerit illa ſenes,gaudétque illudere longo
Succeſſu rerum tumidis: & vertere pulchrè
Facta tot ante dies momento temporis vno.
Non ignota tibi libris exempla Latinis,
Hebræis pariter Græcíſque adducere poſſem;
Et Cyrum,& Iudam,& regem Lacedæmone claudum,
Pompeium,Craßúmque: nec iſtis Gallia noſtra
Teſtibus exempliſue caret,(ſed parcere malo
Nominibus) qui ſi fortuna fortè ſecunda
Oppeterent,meritò felices atque beati,
Hoc vitæ ſpatio quanuis breuiore ferantur.
Nam ſi peccatum ſemel eſt,nihil illa priora

Quanuis

Quanuis multa, iuuant: & mentibus altius hæret
Vltima quæque recens poſtremi infamia facti,
Quàm veteres partæ magna cum laude coronæ.
Indignum verò tantum virtutis honorem
Imbelli cecidiſſe manu, tacitiſque petitum
Inſidijs, quem Marte inuadere nullus aperto
Audeat. id verò fatum commune viris eſt
Fortibus. ipſa viri virtus inuicta ſubegit
Rem tentare dolis. an quiſquam Cæſare, magno
Illius aut genero, Romæue authore Quirino
Fortior? incautos dolus hos tamen abſtulit omneis:
Pelidem, & ſimiles eius quicunque fuere.
Nec minor ex iſto fuit illis gloria caſu.
Ergo non inſueta lues indigna viríſque
Fortibus: aut non illa ſuo mors tempore venit.
Nec tibi præcipua eſt lugendi cauſa, vicem ni
Deploras lugéſque tuam: ſolúmque relictum
Occiſo te fratre doles, nec ducere vitam
Suaue putas tanti priuatum lumine fratris.
Iſta, vide, ratio ſatis vt ſit honeſta: dolere
Interdum alterius damnis conceditur: at non
Flenti erepta ſibi ſua commoda parcimus æquè.
Tu verò diuina puer qui dogmata ſacris
Fontibus hauſiſti; quæ nunc tibi ſuauiter ore
Mellifluo manant attentæ plebis in aures:
Tu reuoca in mentem ſapientis verba magiſtri,
Qui fraterna ſibi maternáque nomina iunctis
Sanguine vix tribuit. ſed eos pia numina ſanctè
Qui colerent, ſummi facerent mandata parentis,
Diſcipulos digito monſtrans, Hi ſunt mihi fratres,
Hæc mihi mater (ait.) quid patris morte recenti
Audita, veniam comitum cùm poſceret vnus
(Iuſta videbatur curandi cauſa paterni

Funeris) ecquid ei tum rettulit? ô bone, mecum
Hoc age, dum ſuperas vnum hoc age, luce carentes
Et vita functi, ſine, mortua corpora curent.
Noluit expertes prorſus nos eſſe doloris
Qui Lazarum fleuit, longi ſed tempora luctus,
Clamores nimios, lacrymoſáque verba notauit,
Vt forti nec digna viro. nam viuere ſanctas
Qui credunt animas extincto corpore, rurſúmque
In ſua poſt longum redituras corpora tempus,
Semper vt in cælis vita meliore fruantur:
Corporis affectum hunc animæ ſenſúque carentis
Rectius appellent ſomnum placidúmque ſoporem,
Quàm qualem ſubeunt animalia cætera mortem.
Defunctos igitur qui luget, ſiue propinquos,
Siue alios; ſtultè aut recubantia molliter oſſa
Proſequitur lacrymis, aut non ſatis ille videtur
Credere ſuſceptura nouam poſt corpora formam.
Quæ decurſa animo cùm ſint tibi, nota magíſque
Vnguibus illa tuis, niſi re præſtabis, abuti
Omnes te ſtudijs, & inania fundere verba
Clamabunt. quam tu culpam vitare memento.
Quid ſi propoſiti immemorem vitæque prioris
Ambitio cùm ferret (vt optima quæque videmus
Ingenia immodico traduci laudis amore)
Te Deus ancipiti diuerſa negotia mente
Amplexum, ſacris operam modò ponere rebus,
Commiſſique gregis voluit ſuccedere curæ,
Cùm reges & regna tuis conſtricta teneres
Conſilijs, ferréſque tuum ſuper aurea nomen
Sidera, nec tantum caperet iam Gallia ciuem?
Ipſe tibi cauſas, animum quoque fratris ademit
Morte tui, quo maior erat fiducia viuo:
Síc que duas animas pariter ſeruauit in vna.

Quæ mens,& quis erat tibi ſpiritus,aurea quando
Tranſiit ad Rhetos fraterni fama triumphi?
Tum veluti longum fortunæ victor in æuum,
Et tanquam pedibus premeres humana ſuperbis
Omnia,nec quicquam tibi rerum obſiſtere poſſet,
Diuitias, & regna tuis vsúmque parabas
Æternum & ſolidum,vitámque labore carentem:
Inſcius hæc nec quæri armis,nec poſſe teneri.
Intentans etiámque minas,& longa locorum
Exilia:intentans extrema pericula victis,
Et iam diſtribuens vacuos victoribus agros,
Diſtribuens aliȷs ereptos victor honores:
Hæc tu more hominum ſecura mente putabas.
Nam paucis moderata fuit victoria; pauci
Parcere ſubiectis animo potuere virili.
Aut tua ſi te nota mihi clementia tale
Nil patitur verſare animo,fortaſſe miniſtris
Succumbas aliud ſuadentibus:& bona mentis
Propria ſuſtineas alieno victa furori
Cedere.ciuilis vitium commune duelli.
Nunc pietas,verúſque Dei tibi cultus in ore eſt,
Paſcendi nunc cura gregis:nunc otia laudas,
Nunc inuiſa Deo funeſtáque prælia damnas,
Et cædes hominum:nunc & ſecedere Remos
Inſtituis cum docta hominum placidáque cohorte,
Cum veterum libris,quorum tibi copia magna eſt.
Quæ duo ſi conferre velis pugnantia valde
Conſilia,inuenias tantum præſtare priori
Poſterius,quantum melior pax aurea bello.
Non viſum eſt ſuperis hanc vita & ſanguine cauſam
Decidi, ferróque homines decernere acuto,
Utra deis pars grata magis,morémne placeret
Antiquum retinere,nouúmne inducere templis.

Fratris erat tam magna tui,tam cognita virtus,
Vt cuius dux ille fuiſſet partis,in illam
Conceſſura ſimul fuerit victoria partem:
Non ideo belli cupidus fuit.otia viuens,
Otia laudauit moriens velut optima:ſed qui
Fidebant illo comites ductore,duellum
Malebant potius,capti dulcedine prædæ.
At Deus hanc regni ſortem miſeratus ab alto,
Inſontem hanc animam meliori in ſede locauit:
Et multis hominum vitam dedit vnius emptam
Morte viri; triſtémque lúporum è faucibus eſcam
Eripuit.ſua non iſti ſuccedere plorant
Conſilia:in cælis ſecurus at ille malorum
Ridet,& amiſſæ nolit ſe reddere vitæ.
Hæc ſi ferre tibi luctum minus omnia poſſunt,
Illa precum ſaltem iamdudum tradita nobis
Formula te moueat,qua nocte diéque ſolemus
Compellare Deum:Rata ſit tua nempe voluntas
In cælo & terra.cuius perquirere cauſas,
Aut etiam placitis obſiſtere velle,ſuperbum eſt.
Plura tibi (nimis iſta licet) ne ſcribere poſſim,
Impedior magnis & multis,Carole,rebus;
" Impedior lacrymis,& copia deficit:& non
" Conuenit inculcare tuis puerilia doctis
Auribus argumenta,niſi hanc (vt ſemper) amori
Das noſtro veniam triſtis ſeu lætus: & omnes
Verſibus eſſe meis faciles venientibus horas,
Omnia amicorum communia tempora ducis.

SERMO.

" VT qui ſe tecto,aut ſaxo deiecit ab alto,
" Haud facilè in lapſu medio ſe ſuſtinet,ima
" Dũ petat,& prono terrã grauis opprimat ore.

Sic

» Sic vehit elato quencunque per aëra curru
» Ambitio: non ille poteſt retinere fugaces
" Certus equos, medio vel in æquore ſiſtere curſum:
" Fertur at inuitus quò ſe permiſit, & alis
» Icarus vt præceps delabitur igne peruſtis.
Forſitan at laudis, venia ſit digna, cupido
Ingenijs fermè melioribus inſita ſemper,
Et ſublimè volans animi vis, neſcia cuiquam
Cedere, ſeu maior, ſeu par ſe comparet illi:
Hactenus vt vir præeſſe viris velit, atque ſubactos
Imperio regere. at verò ſi pergere tendet
Altius, atque ſua ſuperos detrudere ſede,
Diuinóſque ſibi demens apposcet honores,
» Sentiet ille breui cæleſtes numinis iras,
» Terribiles ſonitus deiectáque fulmina cælo,
» Aut aliud dirum pœnæ genus: & neque ſperet
" Placari dein poſſe Deum, quem offenderit vltro.
Ipſe ſui vindex & inexorabilis vltor
Numinis eſt: nec quenquam hominum patitúrue deorũ
Æqua ſorte ſibi tanto ſuccedere regno.
Sed cur nos vetera hæc? Deus eſt nam fabula nobis,
Et multos Epicurus habet lutulentus in aula
Diſcipulos paſſim, multos & in vrbe, ferentis
Mortales animos vnà cum corpore ſolui,
Et nullos cælo eſſe deos, aut carpere ſegnes
Otia, nec curam noſtrarum aſſumere rerum.
Nam ſentire modò hæc, inpunéque dicere noſtris
Moribus occipiunt: legúmque in noſtra relictis
Hoſtibus antiquis conuerſus viſcera mucro eſt.
Attamen & Chriſti nomen prætexitur aris
Omnibus, & noſtram Chriſti de nomine gentem
Dicimus, ac vulgò dominúmque Deúmque fatemur:
Nos rerum ſpecies & nomina ſola tenemus,

Nomina propter opes,& quos Eccleſia fructus
Suppeditat dominis felicibus vbere cornu.
Nemo te appellet,nemo te Chriſte ſequatur
Nudum inopémque:tuos tua membra ſitíque faméque
Spernimus enectos,nec potu eſcáue leuamus.
Belligerare tamen vitámque exponere cauſa
Iactamus nos poſſe tua,nec parcimus vllis
Sumptibus,vt Chriſti numen gens omnis adoret.
O vafer ingenij,ſperaſti credere dictis
Poſſe tuis hominem qui te modò nouerit vllum?
Nomen habes tantum,quid habes at cætera Chriſti?
Non tua facta vides ſimulatam prodere vitam?
Si tibi rem ſaluam fore ſponſor idoneus olim
Promittat:certúmue habeas nil prorſus aceruo
Delibatum iri,te bello & pace futurum
Incolumem:non te commoris vt omnia prorſus
Templa ſolo delapſa ruant,pedibúſque trahatur
Relligio.ſtat nam pro relligione tibi res.
Quid verò,quid tu hos pullo qui veſtis amictu,
Aut alio quouis(nec enim color omnibus vnus)
Cùm triſti facie intendunt lacrymantia cælo
Lumina:séque viam clamant monſtrare ſalutis,
In medijſque cient verborum fulmina templis:
Quidnam agitare putas animo,quò tendere curſum,
Et quid propoſiti,quam ſpem mercedis habere?
Diuitias aurúmque petunt,& publica fiſco
Æra dari,& magnis cum fructibus aurea templa:
Quæ ſimul ambitione ſua ſtudióque tulere,
Dilapſos videas pictis excedere templis:
Ex illáque die conſcendant pulpita nunquam,
Vocem edunt nullam ad populũ; niſi vt, aucupis inſtar,
Auribus & reges capiant & regis amicos.
" *At tetram ingluuiem ganeis infamibus explent,*

» Vino,delitijs,fœdáque libidine pleni.
Sed me dulcis amor patriæ,iuſtúmque nouorum
Regum hominúmque odium fixa hæc mutare volentum,
Et ſincera Deo pietas & debita regi,
Abduxere procul ſermonis tramite cœpti.
Vt redeam,ſua(commoneo) bona quiſque fruatur,
Viuat quiſque ſua contentus ſorte:nec illas
Quas aut non didicit,quas non conceditur,aut quas
Dedecet, * temerarius appetat artes.
Quam ſemel optaſti,quæcunque vel obtigit olim,
Hanc cole ſemper,ama ſemper,nec deſere Spartam.
Si plebs ſacra velit tractare,profana ſacerdos
Impius eſt: ſi ſæuus equis,ſi gaudeat armis,
Siue malis hominum,ſeu præda & ſanguine fuſo,
Si ſtatuit patriæ muros,ſi vertere gentem,
Si veteres pulſare nouoſque inducere reges,
Si vexare Deum cæli terræque potentem,
» Immanem furiam dicas,os præter habentem
» Nil hominis,qualem vates finxêre Chimæram,
» Scyllas,latrantémque canino more Charybdim.
Hæc tamen hæc Franci portenta ferúntque vidéntque,
Illius antiquæ obliti virtutis auorum:
Ipſa ſuos coluit ſemper quæ libera reges,
Reſpuit externos, nec cuiquam ferre negauit
Auxilium populo pro libertate roganti.
Tunc animos paſcebat honor,tum vera duelli
Præmia ducebant regis populíque fauorem:
Nunc emitur miles magno,nunc tranſit ad hoſtem
Conditio melior ſi fertur & amplior illi.
Vnde malum hoc? ab eo nempe eſt qui diuidit aurum,
Corrumpítque animos turpi mercede redemptos.
Quò nummi,aut iſtis cui tanta potentia nummis
Quæritur? à fiſco eſt deſumpta pecunia: regis

Præſidio miles ſimulatur & arma parari,
Pro quo mille mori cupiant vel mortibus omnes,
Omnibus obijciant pro quo ſua corpora telis.
Ergo non regis metus eſt, aut cura ſalutis,
Cura ſuæ potius. quid enim ſatis eſſe tyranno
Tutum ſecurúmque poteſt expérſque timoris?
Quid ſi etiam ſimulátque metum, fingitque periclum,
Vt patriæ muros armatus & occupet arcem?
Hic gradus, hæc ratio fuit omnibus vna tyrannis,
Vt ſe præſidio, communibus atque iuuari
Auxilijs peterent, ea protinus arma viróſque
In patriam vertere ſuam, durúmque ſubactis
Ciuibus impoſuere iugum. quæ nos mala nunquam
Antehac experti, noſtris non poſſe putamus
Accidere, acſi æterna forent immotáque, regnis.
Ergo proſpicere & longè antè cauere memento,
Impediunt regredi quia plurima ſerò volentem,
Et ne demersúmque paludibus, ínque volutum
Cœno vluáque caput nequicquam attollere tentes;
Aut rapidas flammas, & quem ſuccenderis ignem,
Mox ſi pœniteat, ne non reſtinguere poſſis:
Et ſemel inſcenſo vel equo rapidíſue quadrigis,
Ne premere ac retro nequeas veſtigia ferre.
Quòd ſi ſtulta duces audacia longius actos
Extulit, vt nequeant medio conſiſtere curſu;
Hos ſaltem moneo comites ſceleríſque miniſtros,
Quos dolus aut falsò ſpecies obiecta bonorum
Impulit in fraudem, maturè immania cœpta
Deſerere, integris etiámque abſcedere rebus:
Vt deiecta ſua mala mens ſpe, & viribus orba,
Concidat, authorémque ſuum modò pœna ſequatur.

SERMO. De libertate ſcribendi.

Scripto-

SCriptorũ quoſdam libertas,& ſtylus audax
Oblectat,vitiúmque ſeuera voce notatum
Alterius; pleroſque iuuant ſine felle moleſti
Nullis verſiculi,quales ſcribuntur in aula.
Diuerſa hæc, ratio tamen vt ſua conſtet vtriſque.
Nam mores hominum ſcriptis formare legendis:
Et vitia extirpare animis labor Hercule dignus:
Verùm ingratus eis,ſua qui recitante poeta
Agnoſcent ſcelera,aut de ſe dici illa putabunt.
Cautior is quicunque virûm demulſerit aures,
Aut leuibus nugis,aut corruptrice bonarum
Laude voluntatum:nec quenquam offenderit vnum.
Quæ ratio,quia blanda nimis,fortíque videtur
Haud condigna viro,nobis exploſa recedat.
Sed neque ſcribendi ſatyram,tetróque notandi
Carmine perſonas quas deſignaueris,author
Eſſe velim.modicè laudentur facta virorum
Fortia,culpentur modicè,aut,ſi poſtulet vſus,
Vis adhibenda etiam vocíſque animíque dolentis:
Ne tamen appelles proprio vel nomine quenquam,
Aut ita ſignifices,vt poſtquam dixeris,omnis
Ardentes oculos cœtus conuertat in illum.
" *Nuper Aretinus Venetæ ſe clauſerat vrbis*
" *Mœnibus,vnde velut celſa ſublimis ab arce*
" *Omnes Europæ reges figebat acutis*
" *Inceſſens iaculis,& diræ verbere linguæ:*
" *Atque illum miſsis omni regione tyranni*
" *Placabant donis . tantùm mala vatis auari*
" *Lingua poteſt.at ei claræ tutela nec vrbis*
Profuit,Ionio longè regnantis in alto,
Non circunfuſæ miſerum texere paludes,
Quin meritas læſo pœnas exolueret orbi
Terrarum,dignum vel haberet carmine funem.

Nobis Attellana vetus comœdia nobis
Diſplicet. omne velim ſit caſtum & lene poema,
Sit miſtum grauitate, vacet riſu iocíſque:
Qualis ſermo ferè eſt media teſtudine templi
Ad populum magno quem perſonat ore ſacerdos.

De bello civili.

SIVE malũ hoc Pãdora tuũ, vindictáque furti
Nobilis, ad ſeros permanans vſque nepotes;
Seu genus infelix, Erebóque & Nocte ſatarũ
Incubuit terris, & ſæui peſte veneni
Infecit latè populos, ac mutua ſparſit
Inter nos odia & belli ciuilis amorem;
" *Seu mens cuique ſua eſt nutrix foméſque malorum:*
" *Vrimur inuidiæque occultis ignibus intus,*
" *Vrimur ambitione graui, ſimul ardor habendæ*
" *Augendæque rei mentes inflammat auaras.*
" *Inde velut corui, Harpyiæue, aquilæue rapaces,*
" *Quas metus immundæ ſemper famis anxius vrget,*
" *Expellunt alias omni regione volucres:*
" *Nec parcunt propriĳs, tanta eſt veſania, pullis.*
" *Aut multis canibus cùm fortè paropſide in vna*
" *Obĳcitur cibus, hunc trahere ad ſe mordicus omnes*
" *Contendunt: ſiquis melior tum viribus, illo*
" *Vi potitur, reliqui circunſtant murmure magno,*
" *Ereptámque petunt per mutua vulnera prædam.*
" *Sic homines vel opum cupidi, vel rurſus honorum,*
" *Præſertim à magno quæ rege ſecunda poteſtas,*
" *Mille dolos, & mille viciſſim retia tendunt,*
" *Mille modis certant alienum extinguere nomen:*
" *Vt ſoli iactare caput videantur in aula.*
Scinditur in varias domus omnis regia partes.

In medio nullis antiqua lege Solonis
Eſſe licet:quicunque nec his,nec adhæſerit illis,
Hoſtis erit,referétque odium ſuſpectus vtriſque.
Ipſi autem proceres nunquam diſcedere regis
A latere: huic aſtare diem,quàm longa,per omnem,
Largiri atque auferre quibuſlibet:omnia nutu
Diſpenſare ſuo,ſolis committere amicis
Imperia,& ſummos populorum atque vrbis honores.
Iam reliquos prohibere domo,prohibere benigni
Principis aſpectu:iam,quæ fœdiſſima res eſt,
Criminibus fictis abſentis rodere famam,
Dum longinquus abeſt,& dum ſecurus honorum
Vel priuata domi,vel publica munia tractat.
" *Turpe duci magno eſt,etiam deferre nocentem*
" *Criminis,& regum mulcere his vocibus aures:*
Flagitium,premere inſontem & ſine crimine vitam.
Tu verò,qui te priſcis heroibus ortum,
Vnius & magni comitum deſcendere Carli
Progenie iactare ſoles,dux maxime bello,
Princeps pace domi,cuius reſpublica nutu
Státque cadítque,potens & regni & regis,eò te
Deijcis vſque,tui atque tuorum oblite bonorum,
Vt tibi non in honore pares,quos iam tua dudum
Immoderata feróxque ſuperbia ferre recuſat;
Verùm etiam tenues & adhuc ſine nomine,ſpurco
Ore tuo laceres,turpis delator in aurem.
Ex hoc coniectare licet quàm cætera recta
Conſilia in patriam tua ſint:qua mente fidéque
Communem ipſe geras hodie rem,& geſſeris anté.
Semper enim tibi cura malos conquirere ſeruos
Prima fuit,ſeruóſque doli ſcelerúmque miniſtros.
Et ſe nemo tibi probus vnquam addixit,vt illo
Momento,quo te leuiter cognoſcere cœpit,

Non mox colligeret ſua vaſa, pedémque referret.
Talia diſcordes animis dum prælia miſcent,
Priuatáſque tuentur opes, communia ſenſim
Robora deficiunt velut ægro in corpore vires:
Et turpi neglecta cadit reſpublica letho.
„ *Hinc velut effuſi duo montis vertice riui*
„ *Lenis aquæ, circùm viridantia prata feruntur*
„ *Ambiguo curſu, & ſinuoſis flexibus errant,*
„ *Donec ab alterutro bibat omnis flumine campus.*
Haud aliter primùm naſcens ea peſtis in aula
Corripit omne hominum latè genus, atque per vrbes,
Pérque domos effuſa venenum diſsipat, inter
Pacatóſque ſerit diſcordia ſemina ciues:
Nobilitas omnis, iudex, patronus, & ipſa
Partibus alterutris plebecula vilis adhæret.
Sic diuiſa bicépſque domus cùm principis eſſet,
Conuenere alij velut ad duo ſigna minores.
Perpaucis adeò medijs licet eſſe, quietem
Securam vanos ponentibus ante fauores.
Sunt etiam nullis adiuncti regis amicis
Officijs, tantúmque ſua virtute recepti
In numeros, qui non minus ipſi hoc nomine ſolo
Iniuſtis odijs inimica à parte premuntur,
Quàm ſi ſponte ſua contraria caſtra ſubiſſent.
Si quis honoris apex, aut ſi quis in vrbe legendus
Fortè magiſtratus, deſignant antè futurum
Vnum aliquem florentem opibus, vel amore potentum.
Hic, ſi vincet enim candentis factio panni,
Prætor erit: ſi purpureus color obtinet, ille.
Cura tuendorum tam valde eſt cuique ſuorum
Inſita, communíſque rei neglectus: vt ægrum
„ *Indocto ſiquis malit concredere corpus*
„ *Atque rudi medico, aut nautæ committere nauem*

Non

Non ſatis experto pelagi diſcrimina, verùm
Sanguine, vel patria, iuncto vel amore, vel vſu;
Artificem notæ fideíque excludat, & artis.
Atque his tanquam in centurias claſſéſque tributis
Iudicibus, quis ſe patrono opponere tali
Auſit, & in mediam deſcendere ſtultus arenam?
Cui parent faſces, & prætor, & omne tribunal,
Arbitrióque ſuo qui dat, vel tollit honores
Cuius ſexcenti veniunt ad iuſſa clientes?
Iudicium eſt. vincit meliorem gratia cauſam:
Ingenuúmque proterua pudorem audacia vincit.
Næ lingua hic pugnare, manúque in iure foróque
Conſerere haud paulò melior, quàm ducere in hoſtem
Armatas acies, & aperto occurrere campo.
Vtque minus multas hic cœpit ab hoſtibus vrbes,
Quàm vicos, & opima tenet quæ prædia fraude
Vicinis erepta ſuis, turbáque coacta
Diſertorum hominum, & corrupti iudicis aſtu.
Nimirum tales illi antè leguntur in vſus.
Hoc domino referunt accepti munus honoris.
Malim nos, agitur quoties reſpublica, malim
Nos inimicitias & ponere iurgia, donec
Vtilium fiat delectus in vrbe virorum,
Cuiuſcunque tribus atque ordinis antè fuiſſent.
Quòd ſi fortè duos inter certamen honoris
Inciderit, par & meritum virtúſque duorum eſt:
Illum, cui fortuna tuæ dedit eſſe cohortis,
Quíque tui gregis eſt, nec turpem ferre repulſam,
Prælatúmque alij nemo reprehendere poßit.
Quanquam nemo ſuæ tam partis amore tenetur,
Quin magnis aliquo pòſt tempore poßit ab illa
Diſiungi meritis, & in hanc concedere partem.
Acer erat bello iuuenis calidúſque iuuenta.

Bantius, & claris Nolæ maioribus ortus:
Hunc prius ad Cannas, cæſorúmque inter aceruos
Seminecem inuentum curauerat, atque benignè
Cum donis & muneribus dimiſerat ab ſe
Annibal in patriam: cuius non immemor ille
Ingentis meriti, quærebat tradere Nolam
Annibali, ſenſit Marcellus Prætor, & illum
Conciliare ſibi officijs, quàm tollere pœna
Maluit. ergo hominem verbis appellat amicis,
Non ignota ſibi, dicens, quæ fortia facta
Ediderit: quot Romanis ſtipendia caſtris
Aduerſus Numidam vel Pœnum fecerit hoſtem.
Pro quo, magna, ſolent tribui quæ fortibus, illum
Præmia commeritum: ſimul ipſi corpore pulchro
Donat equum, preſſos bigarum & imagine nummos
Quingentos, longéque oſtendit plura daturum,
Atque poteſtatem ſecum fore ſemper agendi
Cùm velit, & faciles aditus & limen apertum.
His iuuenem dictis ſic in peiora ruentem
Vertit: vt ex illo reſpublica tempore ciuem
Sit nullum factis meliorem experta, fidéque.
Sic noua ſpes veterem detrudit, & vltima quæque
" *Reſpiciunt homines vulgò benefacta; velut quæ*
" *Solis amant radios, herbæque ſequuntur euntem.*
Vt tibi nulla tamen referatur gratia facti,
At pulchrum eſt inimicitias donare ſaluti
Communis patriæ, pulchrum deponere partis
Quenque ſuæ vehemens ſtudium, ac communibus omnes
Conſpirare animis, & in vnum cogere vires
Ad patriæ curam, quæ nos genuítque fouétque,
Quæ nos ipſa ſuo complexa eſt nomine dulci,
Noſtráque coniugia, & natos, & quicquid habemus
Præterea carum, quicquid vel dicere noſtrum

Poſſumus

Poſſumus.vnde etiam patriæ ſupereſſe cadenti
Illa diu nequeunt:nam ſingula poſſe teneri
Nequicquam ſperes amiſſo corpore membra.

AD ARNOLDVM FERRERIVM.

FERRERI,quo nec melior,nec doctior alter
Venit Aquitanis à finibus atque Garumna,
Te nunc Legatum Venetis decedere ab oris,
Et retrò in patriam veſtigia flectere dicunt,
Poſt regi nauatam operam tris amplius annos:
Ecquid erit præmi?faciet regina beatum,
Si ſapit,& primos tibi rex mandabit honores:
Obſtiterit niſi fama tuæ virtutis,& acres
Inuidiæ morſus,quæ plurima regnat in aula,
Inuiſúmque hodie crimen commune bonorum.
Verùm(inquis)docuit te lex diuina carere
Poſſe bonis,vanóſque hominum contemnere faſtus.
Rectè:ſi coràm poteris præſtare quod abſens
Promittis.ſed dura nimis ſunt ora ferendo
Iſtorum,qui ſe prognatos Hectore dicunt,
Quorum ataui mercatores ſcribæque fuere:
Aut ſi qui magnis orti maioribus,ipſi
Degenerant,& nulla ſuis in moribus edunt
Signa,nihil referunt patriæ aut virtutis auitæ.
» *Ipſe ego iam longo cui frons occalluit vſu,*
Duratæ bellóque manus,ad prælia ſemper
Certaménque nouus venio,nec talia poſſum
Dedecora vlciſci, latere aut depellere regis.
Audio.vel triſtis repetes ſubſellia iudex,
Aut claram ſtudijs Troiani Antenoris vrbem,
Quæ primùm noſtros olim coniunxit amores:
Aut aliquò fugies,vbi nec cogare tueri

Quæ minimè nolis, & quò neque geſta ferantur.
Sic adeò tectus viues, vt viuere nemo
Sentiat; & clauſum obſcuro putet eſſe ſepulchro.
At non, Ferreri, tam paruo animóque remiſſo es,
Vt rem deſtituas communem, & publica turpi
Damna fuga cumules, ignaui militis inſtar.
Verùm vt te nemore in denſo, aut in valle reducta
Abſcondas hominum procul à conſpectibus, omni
Repoſita rerum cura: tamen ipſe quietum
Interpellabit vicinus, & otia rumpet,
Vel tua nocturnus prædo verſabitur intra
Septa domus: finéſue tuos iniuſtus arabit,
Intendet litem, vadimonia coget obire,
Inque forum retrahet. ſic nullus in orbe quietem
Dat locus. ipſe ſibi facit otia quiſque vel vrbe
In media, plenóque foro: nec turbidus ille
Cùm fuerit, ventis & tempeſtate carebit,
» *Quanuis Heſperidum ſpatietur ſolus in hortis.*
Sed tua quò virtus non ſeſe attollet, & vnde
Non ſeſe expediet diſruptis libera vinclis?
Tu quocunque loci deueneris, vt locus ille
Sit vacuus, ſit perpetua caligine preſſus;
Luce tamen propria lucebis ſole nitenti
Purior: ô tecum liceat conſumere vitæ
Quod ſupereſt, animámque ſinu deponere amici.

AD VIDVM FABRVM.

VATES ille tuus ſimul importunus haberi
Cœpit, in has latebras & deuia ſenta receſſit:
Pelopidas vbi non vultus, non ora videre
Cogitur. æternas habeo ſanctiſſime grates
Phœbe tibi, Muſiſque nouem, quæ demere curas,

Aegrotoq;

Aegrotóque animo potuiſtis reddere ſomnos.
Non ego ſolus in his metuam, nec ſolus in altis
Arcadiæ lucis media vel nocte vagari:
Non metuam fictis vt ne deſertus amicis
Solus rure meo figam veſtigia, ſolus
Nocte domum redeam. mihi vos mihi namque dediſtis
Noctes atque dies cantando ducere Muſæ:
Quanquam lectorum comitum bona copia dudum
Nobis eſt prouiſa domi, bona copia rure.
Nam ſimul exploſis placuerunt ſeria ludis,
Socratici præſto mihi ſunt ſchola docta Platonis,
Vna prius diuiſa locis, & deinde magiſtris;
Paulus & his valde melior, quíque eius alumni
Libris oſtendere ſuis incognitus antè
Quis Deus, & qua ſit nobis pietate colendus:
Sin ludicra, leues omni regione poetæ
Concurſant, & dulce ferunt ad ſidera carmen.
Tot ſunt, tam variæque animi ſapientis in omni
Laude voluptates, vt non ſint plura iocoſis
Ludorum genera. ô rectè illis ſi ſciat vti,
Si bona tot congeſta domi, ſempérque parata
Noſſet homo penitus, quàm cætera parua putaret!
At mihi Diogenes, Cyrenæque vrbis alumnus,
Diuerſis ambo ſtudijs peccaſſe videntur:
Ille quidem veræ non libertatis amator,
Dum mundum atque elegans vitæ genus odit iniquè:
Hic regum menſas & dum conuiuia laudat,
Veſtirique nimis pretioſè curat & vngi.
Eſt aliquid medium: quod ſi tenuiſſet vterque,
Hic & delitijs, & ſordibus ille vacaret.
Namque erit æternùm mihi felix atque beatus,
Qui placuit magno & ſapienti pauper amico;
Præſertim virtute ſua ſi fretus in altum

Contendit, celsíque fores patefecit amoris.
At conſtans & perpetuò mànſura videtur
Gratia, quam primùm virtutis opinio iunxit,
Quæ mox officijs vires accepit honeſtis:
Vt neque pauperior locupleti blandius vnquam
Palpetur, nec diues egenum flagitet vltra
Fas licitúmque. vides hominum quàm cara benignis
Vita dijs, quàm ſit natorum vtrique parenti
Cara ſalus: tamen hi ſua non in amore requirunt
Commoda. nam teneris genitor quid ſperet ab annis?
Quídue potens rerum Deus à mortalibus ægris?
Iccirco leges vxorem intérque maritum
Dona vetant, ne ſit venalis gratia lecti,
Deteriórque bonis meliorem pellat auitis.
Ac primos homines tales in amore fuiſſe
Credibile eſt, intacta priuſquam virgo relictis
Iuſtitia exceſſit terris cælúmque petiuit.
Hoc primum veri ſpecimen monſtrauit amoris
Et natura dedit: morem corrupit honeſtum
Vtilitas, vilique hominum mens dedita lucro.
Nunc ſe quiſque viro, putat à quo poſſe iuuari,
Tradit, egeſtatem quo ſubleuet atque labores;
Nobilibus tenues, locupletibus æris egeni:
Vt graciles alia ſuſpendit ab arbore ramos
Non potis ipſa ſolo ſurſum ſe attollere vitis.
Quid miſeri faciant? ſunt vnius omnia Regis
In manibus, dare ſolus opes, dare ſolus honores
Ille poteſt. vt totus ab vno flumine pagus
Haurit aquas: ſic omnis ab vno Gallia rege
Et petit imperia, & faſces, & quicquid honorum eſt.
Quis tantum per ſe Regem priuatus adire
Audeat? inſuetúmque alijs non antè miniſtris
Et ducibus prætentet iter? non viuida virtus

Quam-

Quamlibet ipſa viam poßit curſúmque tenere,
Ni præcurſores habeat ſibi regis amicos.
Accipe nunc autem prauum locupletis iniqui
Ingeniúmque animúmque trucem, moréſque ſuperbos.
Inflatus longo comitum grege, prouocat iram,
Prouocat inuidiámque hominum ſuperumq́ deorum,
Contemnit miſeros & tanquam vilia ducit
Mãcipia, haud memor vnde, quibúſque aſcẽdit in altũ
Artibus & ſtudijs, quàm ſit locus arduus omnis
Lubricus, & quantas homini det ſæpe ruinas.
Nec nunquam his interpretibus ſcelerúmque miniſtris
Ad prædas & lucra domum cogenda ſuperbam
Vtitur, & Præfecturis & honoribus ornat:
Quò magis ipſe magíſque ſuo regat omnia victor
Arbitrio, fiat quò nulla potentia maior.
Si quis erit potior, cui ſit pulcherrima virtus,
Hoc mihi nil opus eſt, alium ſibi quærat amicum,
Non mihi non tales operas, non talia (clamat)
Poſco miniſteria. excluſus dimittitur ille,
Eiectáque mali tollunt virtute cachinnum.
" *Felices verò nimium nimiúmque beati,*
" *Qui potuere bonis animos compeſcere rebus,*
" *Et ſeruare modum. ſed fortunatus & ille*
Quem ſic reſpexere dij, cui talis amicus
Contigit, vt tenuis mala ne contemnat amici,
Et bonus in medium ſua conferat, vt quaſi patris
Vnius heredes communiter illa fruantur;
Qui tanquam poſitis verſatur honoribus, æquo
Iure domi tecum patitur ſua dicta refelli,
Communis tecum ludos & ſeria miſcet,
Te vocat in partem ſtudiorum, ſuſcipit vltro
Sollicitus curámque tui, rerúmque tuarum,
Téque ſuæ raro menſæ dignatur honore,

Et matutinum veſpertinúmque remittit
Officium, niſi res aliúdue popoſcerit vſus;
Nil adeò vetitum, nil turpe, minúſue decorum
Imperat, orando facilis, faciliſque iubendo:
Et quem vel ſua res, vel publica diſtinet, illum
Quàm volet vſque diu fert non inuitus abeſſe,
Suſpitione vacans animus, nec crimina fingit
Ipſe, nec oblatis aperit ſermonibus aures.
Talem Diogenes ſi ſit expertus amicum,
Non temere & paſſim tenues ab amore potentum
Auocet, & regum ſapientes arceat aula.
Eſt in amicitijs ſolers adhibenda legendis
Cautio, ſiue humilem, ſeu magnum quæris amicum.
Nam partem peccatur in hanc, peccatur in illam.
Sæpius in magnis opibus, celsáque vacillat
Fortuna malefidus amor; dum ſplendida plebem
Nobilitas, inopem dum ſpernit diues amicum.
Cum boue non aſinus, cum diſpare non coït impar,
Se niſi ſummittat maior, prensúmque minorem
Subleuet. at quotus is qui non aſſurgere malit?
Sunt & ſigna tamen quibus hunc dignoſcere poſſis;
Quæ ſeruata referre gradum, aut inferre monebunt
Non obſcura: tegi quia neſcit tempore longo
Inſanæ vitium mentis, ſimulatáque virtus
Eijcit immenſam mox exonerata laborum
Congeriem, poſitóque ruit furioſa pudore
Improbitas animi. namque acrior arte repreſſæ
Impetus eſſe ſolet. ſicut torrentis aquæ vis
Maior erit, lapides ſi curſum & ſaxa morentur:
Aut effrenis equi, foribus qui fugit apertis,
Excuſſúmque equitem multa proſternat arena.
Fons & origo boni tamen eſt ſapientia, quam qui
Nactus erit, ſemper ſedato pectore viuet,

Nec ſibi, nec turbas alijs dabit: omnia magnis
Dijs accepta feret, ſua nec maiora videri
Nec meliora volet, factis dictíſque fauebit
Alterius, nec laudem alieno crimine quæret.
Verùm illud nihil inſipiente ferocius eſſe,
Nil grauius domino: quòd ſi vecordibus auſis
Attulerit ſocias coniuncta potentia vires,
" *Exitiale malum miſeris impendet amicis:*
" *Inſano tanquam iubeas ſi tradere ferrum,*
" *Hos modò, nunc illos feriat diſcrimine nullo:*
" *Ceu quondam furijs atque æſtro percitus Aiax,*
" *Eſſe putans hominum, pecudum qui colla ſecabat.*
Cum ſemel humanos hominum natura pióſque
Exuit affectus, & tantum agreſte ferúmque
Reſtitit ingenium, fit tigride ſæuior omni
Bellua, ſolam hominis retinens conuerſa figuram.
" *Adde merum venis, oleúmque infunde camino,*
" *Non grauiora ſuis incendia faucibus Ætna*
" *Proijcit, igniuomi non & iuga celſa Veſuui.*
" *Difficile ingenuo alieni ferre furoris*
" *Indomitam rabiem, atque atra conuitia linguæ.*
Non ego ſpem tanti redimo: mihi pluris in vrbe eſt
Vna dies tranſacta licentius inter amicos,
Rure vel in ſpatijs camporum, aut ilicis vmbra,
Quàm volucres fumi gerræque loquentis inanes,
Et dubia promiſſa fide, ventoſáque verba.
Atqui nonnullos iſtorum ferre videmus
Ingenium moréſque. ferunt, quicunque puſilli
Sunt animi, quibus eſt libertas infima rerum:
Dauus vt haud dubitet plagas & verbera dorſo
Ferre libens, vt mellitam voret antè placentam,
Eque reſignata pleno bibat ore lagena.
Stat magno ſpes illa nimis, quæ dextera raro,

Sæpe ſiniſtra cadit: fruſtrati deinde queruntur
Incuſántque deos, & ſe mala plurima paſſos
Rebus adhuc dubijs incautos antè futuri.
Clauditur hac plerunque tragœdia fine, ſed horum
Nemo vicem doleat, qui ſe venientibus vltro
Inuoluere malis, præclara & vana ſequuti.
Ille ſua talíque indignus ſorte, furentem
Qui metuens, oppreſſus in ipſis retibus hæſit:
Nec potuit celeri quanuis euadere curſu.
Vir bello fugiens ipſos incurrit in hoſtes
Sæpius, & vitare malum nequit arte magiſtra,
Quin nudus Siculis iaceat Palinurus in vndis.
Hæc me tempeſtas prouectum longius alto
Si quando fractis excepit turbida velis,
Nec contrà obniti remis datur vlla poteſtas:
Huc tanquam in portum fugio, nullíque recurro
Cognitus ad ſiluam, quæ cædua deſijt eſſe,
Poſtquam ſacra nouem Muſis Phœbóque dicata eſt,
Conceſſúque noui domini eſt adoleſcere cœpta.
Hic aliquid ſcribóue legóue, aut cogito ſemper:
Hic viuo qualem primi vixiſſe feruntur
In terris homines mundi ſub origine, vitam,
Contentus paruo, quod mi prius ipſe paraui,
Cum bene morigeris natis, & coniuge caſta,
Vera fruens intincta nec vllo gaudia felle.
Nubibus interea pulſis & ſole reducto,
Tu mare turbatum tranquilla fronte ſerenas.
" Aſt ego ſicut auis quæ longis imbribus intus
" Clauſa ſedet, liquidas expectans luminis auras,
Tandem ſole nouo ſe proripit: haud ſecus ipſe
Nec deſiderium veſtri, nec ferre quietem
Vltrà poſſe ratus, meditor iam ſoluere portus:

Rurſus

Rurſus & incipio regredi geſtire, pericli
Immemor, incertóque iterum me credere ponto.

AD ARNOLDVM FERRERIVM.

TAm varia atque incerta vagatur epiſtola,
quàm res:
Hic ſunt Ferreri variæ, modò nubere fratri
Regis, dotaléſque ſuos regina Britannos,
Et regni titulum noménque afferre marito
Dicitur: ac iam ſtare paratas littore naues
Fama fuit: proceréſque Anglorum occurrere lectos:
Poſtridie tabulæ ſoluuntur, & irrita pacta.
Neutrius hæc culpa, inter séque feruntur amare:
Sed ſponſi comites patria diſcedere nolunt,
Exiliúmque vocant: alij ſua robora, vires
Imminuíque ſuas metuunt, ſi fortè reſumptis
" *Inter nos iterum ſtulti concurrimus armis,*
" *Experti duce ſit quantum virtutis in illo.*
" *Fœmineis etiam iuuenilem, vt ſæpe videmus,*
" *Blanditijs animum mutari poſſe verentur.*
At Rex, Parrisijs iam poſt ſua terga relictis,
Ibat in Armoricos venatum, quòd ibi ſaltus
Magnarum plenos narrabant eſſe ferarum.
Hanc alij regem falsò prætexere cauſam,
Borbonios iuuenes amplecti velle, maríſque
Præfectum: quo nil mage formidabile noſtris
Diuitibus. nam Caſtilio ſi tangere dextram
Regis, & inſtillare duo aut tria in illius aurem
Verba datur: quas ille ſibi regnóque parari
Audiet inſidias, quæ circunſtare pericla:
Ni tandem ſomno velut experrectus ab alto
Aſſeret imperium patriæque ſibique, volentes

Et populos reget ipſe manu, clauúmque tenebit,
Quem puerilis adhuc ætáſque infirma vetabat.
Hic proceres noſtros vexat timor intus, & angit.
Ergo omnes ſtudio incumbunt vehementius omni,
Inceptum ne pergat iter Rex, multa relinqui
Commoda namque docent, redeuntibus affore multa.
Vincitur à multis nimirum incallibus vnus
Duplicibus. redeunt vſque à Galeone Mocellum:
Et nunc fontis habent regem deſerta Bleaudi.
De nobis quoque rumor erat, neque vanus; & ore
Principis exceptum pauidam turbauerat aulam
Neſcio quid. ſimili compreſſus & is metus arte.
Sic mihi libertas dono conceſſa deorum
Illibata manet: rident tamen vſque maligni,
" *Quìs ſua res priuata, gemunt quìs publica curæ:*
Publica nemo adeò, Ferreri, publica curat,
Et patriæ regíſque in nullo nomen honore eſt.
Si videas noſtræ (pudet hoc adſcribere) gentis
Nocturnos aditus, furtiua locíſque remotis
Colloquia æterno Franci cum nominis hoſte,
Ferreri, ducas ſuſpiria pectore ab imo,
Et quiſquis vel regis amat, patriæue ſalutem.
Sed deſiderium nolo tibi tollere noſtri,
Proxima quod nobis tua monſtrat epiſtola. namque
Si vicina meo tibi villa parabitur agro,
Si te conuictore frui ſocióque licebit,
Cætera abeſſe animo tulerim non inuidus æquo,
Et leuior fuerit tolerabiliórque ſenectus:
Tum reliquum faciemus iter iucundius vnà
Ad cælos, vbi certa quies promiſſa beatis.

MICHAELIS HOSPITALII GALLIARVM CANCELLARII EPISTOLARVM ſeu ſermonum liber ſextus.

AD VIDVM FABRVM.

TV me poſſe putas, quantum potuere priores;
Quantum ego, dum fortuna fuit: ſed gratia regum
Inſtar apis volitat quæ circum florida rura,
Nunc huic, nunc alij blandos aſpirat amores,
Floribus & notis poſt paulò inimica recedit.
O, ſpes qui poſuere ſuas in regibus olim
" *O ſtulti nimium, quorum fuit omne placendi*
" *Auribus atque oculis ſtudium: fugit illa voluptas,*
" *Et delatorum ſatias ſubit: ipſe recurrens*
" *Sæpe ſonus citharæ laſſatas afficit aures.*
" *Quinetiam interdum ſeſe rex colligit alto*
" *Experrectus vti ſomno qui perfricat ora,*
Et veris fictos ſecernere diſcit amicos:
Odit quos etiam dilexerat antè, doloſæ
Compertos fraudis, nec ludificarier vltrà
Se patitur. melius qui pulchra & plena ſalutis,
Libertate ſua moderatè & comiter vſi,
Conſilia in medium proponere regibus audent.

Non illi meritis veniunt ad præmia ſemper
Digna ſuis: rarò quoniam vel fortia reges
Conſilia accipiunt, vel libera mentibus æquis;
Et molli blandóque magis ſermone trahuntur.
Sic optabilior nebulonis, vel paraſiti
Sors erit, atque loco decedere coget honeſtum
Inſontémque virum: qui non inuitus abibit,
Inuitus non ille domum paruóſque penateis,
Et patriam repetet, ſed dulcibus exiget æuum
Cum natis, cara cum coniuge, liber & omni
Ambitione vacans, vrbis contemptor & aulæ.
» *Cauſa fugæ iuſtum ſolatur honeſta dolorem,*
» *Et mens ipſa ſibi nullius conſcia culpæ.*
Ipſe ego ſiue iubent diſcedere, ſiue manere,
Seu me conſilijs adhibent, ſeu longius arcent,
Vtrumuis obeam placidóque animóque libenti,
Penſans damna bonis. minor eſt ſi gratia regum,
At minus inuidiæ eſt, odij minus atque laboris.
Nec tibi, nec prodeſſe tuis potes: hoc quia feci
Dum potui, nulla eſt hodie mea culpa, ſed eius
Immerito faſceis mihi qui detraxit inaneis.
At nos ambitio tenet arcta compede vinctos,
Vt ſeruum hoc vitæque vagum genus anteferamus
Natali patrióque ſolo, placidæque quieti.
Noui qui cumularat opes ſub regibus amplas
Maiores Craſſo, villas extruxerat vſque
Ad cælum nitidas: tamen illi mors erat vnum aut
Alterum abeſſe diem conſpectu regis & aulæ,
Tanquam ſi ſolis radijs & luce careret.
Interea vereor paucis dum menſibus abſum
Occupet vt ſedes alius, clauſiſque reuertens
Excludar foribus: mihi ſit migrare neceſſe.
» *Tantalus iſne tibi, vel Phineus eſſe videtur,*

» *Quem Diræ menſa prohibent epuliſque paratis?*
Quid grauis ille ſenex diſcedere iuſſus ab aula,
Et ſignum flauámque alij concedere ceram,
Num ſeſe afflixit tanto depulſus honore?
Demiſítue animum? non ille, ſed vt catus olim
» *Mercator, patriam poſt tempora longa reuerſus,*
» *Quanuis iacturam partis feciſſet in alto*
» *Relliquijs fruitur pelagi ſecurus iniqui.*
Sic noſter ſimul atque domum ſe contulit, arteis
Ingenuas repetit miſſas iam tempore longo:
Et ſtudijs animum reficit, ſempérque legendo
Scribendóue aliquid Muſis & Apolline dignum:
Aut virides lauros, aut coniferas cypariſſos
Inſerit, aut lento pinus ſudore fluentes:
Felix depoſitum ſi non cupiſſet honorem
Sumere, & in medios iterum ſe tradere fluctus.
Exilium nulli domus eſt ſua, præter inertem
Si quis agat vitam ſomno vinóque ſepultam:
Aut qui nullius ſtudij capiatur amore,
Veſpere ſolem optans orientem, manè cadentem.
At ſerere, & legere, & lætas intra horrea meſſes
Condere, vina cadis haurire domeſtica plenis,
Ordine maturos poſitis decerpere fructus
Arboribus, pingues ſubducere matribus agnos,
Lactenteis torrere ſues, & corte petitas
Gallinas media feſtis apponere menſis,
Aëria geminos deducere turre columbos:
Et laqueis captare feras, & fallere viſco
Incautas volucreis, pullos educere nidis,
Piſcari, librúmue manu ſeruare tenentem
Retia, & ad captam curſu contendere prædam:
Mille voluptates aliæ, quas ruſtica vita
Dulcis habet, longè vrbanas ſuperare videntur

Atque palatinas omnes.huc Palladis artes
Et longo doctrina parata acceſſerit vſu,
Qua poßis hiemem,longas & fallere noctes:
Et pietas & vera dei cultura potentis,
Cui bona tot gratis animis accepta feramus.
Hæc ita ſunt.At poſſe negas hoc tempore vultum
Ferre ſuperciliúmque hominum,qui te antè beatum
Florentémque diu rebus coluere ſecundis:
Nunc ſubitò ſpernunt mutata ſorte iacentem.
» *Quanquam vir fortis nunquam iacet: altius immò*
» *Erigitur contrà,preßúſque reſurgit,vt arbos,*
» *Texuntur Græcis victoribus vnde coronæ.*
» *Nam quem nullus honos,quem gloria nulla ſuperbum*
» *Altius euexit,nec fors contraria pellet,*
» *Deijciétue gradu,ſed vtriſque videbitur idem*
» *Temporibus: neque re ſapiens mutabitur vlla.*
Nec verò metues ſalſæ conuitia linguæ,
Non magis irato quàm ſi canis adlatret ore.
Euentus ergo meditemur & antè futuros;
Et quæcunque mari tempeſtas atra vel alba
Incubuit,præſente animo fortíque feramus,
Perſuaſi rapidis Aquilonibus omnia ferri.
Omnibus iſta fuere,& ſunt communia regnis,
Vt firma & ſtabilis ſit nulla potentia,pendet
Quæ regum libito:mala ſunt hæc propria noſtri
Temporis. ipſe bona rex præditus indole,mater
Regni & Regis amans:ſed in illo ſpernitur ætas,
Sexus in hac, quãdo procerum ad ſe quiſque ſupremam
Vim trahit imperij,cædémque malúmque minantur:
Nos miſeri,quibus infirmæ ad certamina vires,
Libertatem animi vocíſque tenemus:at ipſa
Virtus paucorum ſcelere eſt vitióque ligata.
At tu ſume animos:& viribus auctus & armis,

Carole

Carole,ius repetens puero tibi nuper ademptum,
Perge iſtos peſtem patriæ delere tyrannos:
Perge ſupraſtanteis gladios remouere bonorum
Faucibus & iugulis; vt libertate recepta,
Gaudeat,& domino tibi Gallia ſeruiat vni.

AD IACOBVM CORBINELLVM.

CORBINELLE,libens te plus fruar omnibus vno,
Præſentíſque animum ſermone oblecter amici,
Si ratio,ſi res vtriuſque,& tempora ferrent:
Verùm in luce,hominúmque iuuat te viuere cœtu,
Et colere antiquis habitatas ciuibus vrbes;
Aut dare te comitem germano regis.agelli
(Cultor ego exigui,quem rex dedit,annua præter
Commoda,quæ largo tribuuntur maxima fiſco.
Atque(vt longinquis in amoribus eſſe videmus)
Noſtra locis diſiuncta quidem ſunt corpora:verùm
Conueniens & penè voluntas vna duorum eſt,
Nec ſors diſſimilis prorſus: niſi quòd breue nobis
Reſtat curriculum; tibi vix media incipit ætas.
Tu ſeruare modum noſti propè ſolus in aula:
Et præferre bonas inhoneſtis quæſtibus artes.
Tu prius in patria meritos quàm lætus honores
Acciperes,prima ſenſiſti tela iuuenta
Inuidiæ: primóque obſtantia limine clauſtra.
Nam præcox vt erat,tuáque annos ante,diémque
Virtus:ſic etiam tua præcoqua fata fuere.
Multi,non obſcura dares cùm ſigna futuræ
Virtutis,cupiere orientem extinguere lucem:
» *Nec tamen abruptus virtutis curſus eunti;*
» *Quanuis ſe fortuna tibi contraria ferret.*
Me tardum & lentum,mea ſors & creſcere ſiuit:

E

Et demum eſt aggreſſa ſenem; ſolióque ſuperbo
Deiecit, ſanctum ínque merentem dicere nolo:
At fidum legum cuſtodem, at regis amantem,
Et patriæ cupidum, at ſtudioſum pacis & oti.
Hunc adeò caſum noſtri fleuere propinqui,
Et luxere velut defunctum & luce carentem:
Nil miſerabilius viuis contingere nobis
Vnquam poſſe rati, longo quàm tempore geſtos
Nullo deinde ſuo merito deperdere honores,
Et laudi ſupereſſe ſuæ; triſtémque ſenectam
Exigere in tenebris longè ſolóque receſſu,
Fortunæ retinentem inſignia nulla prioris.
Quàm leuia hæc collata bonorum cædibus, atque
» *Exilijs. ego ſum diſcedere iuſſus ab aula:*
» *Non tamen in Pontum, nõ ad Garamantas & Indos,*
Sed rus vicinum, atque ipſis ſub mœnibus vrbis
Penè ſitum, rus longè his vſibus antè paratum:
Quò bene de patria meriti poſt maxima bella
Victrici confecta manu, poſt templa deorum
Conſilijs ſeruata ſuis, pro munere magno
Dimitti petiere, velut commune laborum
Perfugium, & placidam feſſis ætate quietem.
» *Quantò plura Deus, quantò maiora reliquit,*
» *Quàm fraus quæ nobis & vis inimica tulere.*
» *Quantulus hic labor eſt, quanta mercede repenſus*
In cælis, ſi vera Dei promiſſa fatemur.
Ac noſtros debent animos nihil iſta mouere,
Si calcata Deo ſequimur veſtigia, duram
Primùm difficilémque viam, plenámque laborum:
Qua ſola noſtris animis penetrabile cælum.
Sed iam ſpe fretis vitæ melioris, iniquum
Hoc iter & rectum, paulatim mollius eſſe
Incipit, & iucunda viæ ſuper vltima fiunt.

Fac

Fac tamen hoc etiam vel non mediocre, vel ingens
Eſſe malum, priuari aſpectu regis & aulæ,
Exiliíque domum, aut aliò concedere cauſa:
Non tamen aut mihi præcipuum eſt, aut accidit antè
Nulli alij, immò etiam eſt optabile nobis.
Nam quæ adeò virtus, ſiue hanc reſpublica, ſiue
Regnum habuit, longos vnquam durauit in annos
Incolumis? quæ vim potuit perferre malorum?
Multa tibi poſsim proferre exempla petita
E veterum libris, noſtra ipſa his nec caret ætas.
Vidimus (haud ignota loquor, noſtríſue remota
Temporibus) multos poſt longam operámque fidelem
Nauatam patriæ ſumma virtute, coactos
Cedere ſoricibus tandem tineíſque palatì;
Qui numerus faciles ſolet ingens rodere fiſcos:
Quo minus in nobis ſubitum mirabere caſum,
Præſidio nixis modico contra aſpera rerum.
" *Nil fixum aut ſtabile in terris. ſua fata quibuſdam*
" *Sera venire ſolent: alijs præuertere tempus.*
" *Interdum noſtris oculis obducitur error:*
" *Et mala quæ nobis atrocia ſæpe videntur,*
" *Non re ſunt eadem, quin ſæpius & bene vertunt,*
" *Et mutata ſolent nobis afferre ſalutem:*
Vt vomica hoſtili ferro eſt adaperta quibuſdam.
" *Experto mihi crede, ipſis obſiſtere durum eſt*
" *Principijs, verùm procliuia deinde ſequentur*
" *Omnia. namque pares nobis cuicunque ferendo*
" *Sufficit ipſe Deus vires animóſque labori.*
" *Non tamen ille manus victus dabit, armáque ponet*
" *Continuò humani generis vetus hoſtis: at omnes*
" *Aggreditur, tentátque vias artéſque nocendi.*
Exilium potis es perferréque damna bonorum,
Fortis & aduerſum maiora pericula ſurgis,

Nec dubitas ipſam pro Chriſto exponere vitam:
Non ideò confide, tuis ſecurus inérſque
Viribus; immò etiam atque etiam circunſpice, ne te
Decipiat ſerpens, & imagine ludat honeſti.
Sæpe bonis nimiam ſtudijs rebúſque potenter
Nauanteis operam, ſed non ratione, modóque,
Gloria, amórque ſui, vel perdidit inſcius error:
Monſtratum cælo per iter ſeu tendere nolunt,
Siue Deum quærunt humanas noſſe per artes.
Sexcenti propè ſunt anni, quibus exule Paulo
Regnat Ariſtoteles ipſa intra tecta domúmque
Chriſti; ſimiolæque aliæ peregrina gerentes
Pallia: Græcorum ſchola, non eccleſia Chriſti
Illa fuit. non ſic, non ſic, vetera illa priorum
Lumina doctorum: quibus eſt ſi fortè neceſſe
Chryſippi, aut aliquod placitum laudare Platonis,
Aut veteris numeros & verba citare poetæ,
Præfantur veniam: non quin prius illa tenerent
Pubere vix mento Græcis accepta magiſtris,
Aut quia prorſum alios vellent prohibere legendis
Græcorum ſcriptis, didiciſſent quæ prius ipſi:
Sed parcè timidéque ſuis tradenda putabant,
Quæ Paulus multò præceperat antè caueri.
Ne, ſicut perhibent Sirenum cantibus, aures
Simpliciorum hominum ſcriptis caperentur amœnis.
Quàm me tot fruſtra meliores pœnitet annos
Verbis impendiſſe magis, quàm rebus: & inſtar
Picarum veteres imitari voce Latinos
Conatum, aut Græcæ modulos & carmina linguæ.
Res abiere: ego balbus & infans turpiter hæſi in
Grammaticis, pueri quæ matris ab vbere quondam
Suggere, vel dictata rudi nutricis ab ore
Excipere à teneris primáque ætate ſolebant.

Tum

Tum Græcè laus nulla fuit, vel ſcire Latinè:
Non mage, quàm noſtræ cui ſit facundia linguæ
Nec plauſus, nec honos hodie conceditur vlli:
Et tantum ſtudiј tam parua ponitur in re.
Me torquent hodiéque ſenem ſcholia addita libris:
Et Pollux, & Feſtus, & innumerabilis iſta
Natio ſcriptorum, claris inimica boniſque
Ingenijs. tam dirus amor ſtudiúmque loquendi eſt.
Quidam ſanati narrans diuinitus ægri
Hiſtoriam, nota illa refugit, Tolle grabatum,
Verba, velut ſcopulum, atque alia his ſubdenda putauit
Dura minus: cui tum doctúſque piúſque ſacerdos,
An verò Græcè Chriſto ſcis Hebraicéque
Tu melius? non aut potuit legere optima quæque
Verba Deus, fandóque omnes ſuperare diſertos?
Quòd ſi porticibus nomen quæ ſecta recepit,
Quæ ſapere imprimis plúſque omnibus vna videtur,
Res adamat, non caſſa & inane ſonantia verba:
Quid nos par facere eſt ſobolémque genúſque deorum,
Qui res humanas omneis diſcrimine nullo
Deſpicimus, vitámque aliam meditamur olympo?
Ergo ne ſchola nos ſapientum fallat inanis,
Neu benedicendi ſtudium: ſapientia mundi
Vana tumet, vera & ſolida eſt ſapientia cælo.
Illam adeò quicunque ſuis adquirere tandem
Viribus, ingenij vel acumine, poſſe putarunt,
Vt pueri cecidere: obſcuris ínque tenebris
Errauere diu, velut orbi & luce carentes.
Namque Dei ſummi virtutem, vt cætera, dono
Accipimus: virtus alia omnis vix tenet vmbram
Illius, haud veræ virtutis nomine digna.
Quò mihi tot veterum libri, ſi nec Deus illis
Author virtutum, nec diſcitur ipſa legendis

Virtus, & via me rectà quæ ducat olympum?
An non verior eſt vox & ſententia Pauli,
Qui præter Chriſtum nihil eſt ſe ſcire profeſſus,
Chriſtum ſupplicio & ſeruili morte peremptum?
Verum etiam, craſſis homines & pinguibus ire
Altius ingenijs, & vi perrumpere cælum.
Diſcipulos Chriſtus non vrbe foróque petiuit,
Non Academeïæ ſpatijs, ſuperiúe Lycei
Delegit bis ſex comites: qui myſtica ſacra
Gentibus efferrent, prius ignorata, profanis.
Piſcatu tenuem quærebant æquore victum:
Nulla ſub vrbanis docti præcepta magiſtris.
Hi tamen effuſi per vicos, oppida, & vrbes,
Omne genus paucis hominum cepere diebus;
Reges, & populos, & ſumma atque infima quæque
Retibus incluſere ſuis. ea retia captos
Eripuere malis, prædæque fuere ſaluti.
Ipſe Deo genitus grates egiſſe parenti
Dicitur, & magnum viuens teſtatus amorem:
Pro quo res longa penitus caligine merſas
Magni arcana Dei, rudibus patefecerat atque
Indoctis hominum: deſpecta obſcuráque vulgi
Ingenia anteferens ſapientibus atque ſuperbis.
Hæc tibi Parriſia qui nunc verſaris in vrbe,
Carnutum vacuo ſcribebam ſolus in agro,
Naſcens ſponte dedit Buxus cui plurima nomen.
Sed quicunque locus nos eſt habiturus, habétque,
Corbinelle, iter hoc, ſeu longum, ſeu breue, cincti
More viatorum carpamus; & illa putemus
Denique vera Dei vitæ promiſſa futuræ:
Cætera prætereunt, ſiccis vt ſæpe videmus
Purpureos anni flores areſcere pratis.

Ad

AD VACCAM ITALVM.

" *VACCA, tibi multis frons eſt inarata, genæque*
" *Impreſſæ rugis: nobis hoc amplius, albi*
" *Crines, & mento propendens barba ſenili,*
" *Surdæ aures, lippíque oculi, male-olentiáque ora,*
" *Et caluum ſine honore caput, maciéſque medullas*
" *Oſſibus & toto depaſcens corpore ſuccum:*
" *Præteriere dies & tempora læta iuuentæ,*
" *Deterior tacitis obrepſit paſſibus ætas.*
Tempus vtrique, velut poſt longa pericula nautis,
Moliri in patriam reditum, diſpansáque vela
Contrahere, & ſtabili tandem conſiſtere portu.
Vacca, fuit noſter grauis & longiſſimus error,
Plurima quo nobis ſeſe obuia monſtra tulere,
Quàm varia Ionio vix conſpiciuntur in alto.
Quando igitur patria atque domo, longíſque locorum
Diuiſi ſpatijs, pariter conuenimus ambo
Buxum, qui pingui Carnutum vicus in agro,
Conſulere in medium atque vnà decernere par eſt.
Namque leuis nec res agitur, nec ludicra, nempe
Interitúſue ſalúſue animorum, queis nihil æquè
Carum aut antiquum debet mortalibus eſſe.
Te compello igitur magno te, Vacca, ſonore,
Tu mihi, Vacca, refer voces & dicta viciſſim.
Ponamus ſtudia hæc fallacis inania mundi,
Ponamus nummi ſtudium, ponamus honorum,
Quorum vel breuis vſus erit, vel nullus: & inſtat
Inſtat ſumma dies. vitæ reddenda prioris
Mox ratio: nos inueniat minus ille paratos
Quàm vereor. pueris potuit qui, Vacca, remitti,
Longæuis ſenibus fit inexcuſabilis error.
Et contempta Dei clementia tempore longo

Iuſtas inque graues paulatim vertitur iras.
Ecquid erit præmi poſt tantos, Vacca, labores?
Quid nauaſſe operæ dicemus? vbi illa parentum
Noſtrorum promiſſa lacus in margine ſacri?
Nequidquam expulſus flatúque exterritus oris
Dæmon, nequidquam mundo blandiſque remiſſus
Nuntius illecebris, nequidquam cætera, falsò
Optima quæ ducunt homines & maxima, coram
Execrata Deo atque æternùm iuſſa valere:
Si nos immemores antiqui fœderis illa
Miſſa prius ſequimur reiectáque, non aliter quàm
Quæ redit ad vomitum canis, expulsúmque reſumit
Ore cibum: vel qui nomen ſub rege profeſſus
Militiæ, ſubitò verſis contraria ſignis
Caſtra petit, ſcutóque nouos inſcribit honores.
Nil mihi profuerit magnorum gratia regum,
Nil tibi pontificum; fruſtráque patentia latè
Prædia, magnificas fruſtra iactabimus ædes,
Fruſtra defoſſa nummos tellure repoſtos,
Aut loculis fruſtra duplicatam fœnore ſortem.
Stultum eſt humanis hominem confidere rebus,
Et ſpectare ſui ſimiles, nitíque caducis
Præſidijs, alto quæ ſunt firmiſſima cælo.
» *Difficile eſt dominis pariter ſeruire duobus,*
» *Præſertim diſconueniens diſpárque voluntas*
» *Si fuerit, nec cultu vtrique litabitur vno.*
» *Nullum fert in amore parem Deus, & rapit ad ſe*
» *Totum hominem, totóque coli ſe pectore poſcit.*
Vacca, Deum, dum vita manet, dúmque hos regit artus
Spiritus, & votis & pura mente colamus.
Nec ſatis eſt coluiſſe, niſi huc acceſſerit illa
Compedibus quæ nos auratis gratia vincit,
Et facit vt noſtris æquè cupiamus amicis.

Ac nobis: cælo cælo tamen ipſa petenda eſt
Gratia, quæ conceſſa ſimul ſpirauerit intus
Cordibus in noſtris, & ſacrum accenderit ignem.
Nos quoque pro captu noſtro & pro parte virili
Huc ſtudium conferre operámque impendere noſtram
Conuenit: vt quoquo trahit, aut vocat ille, ſequamur.
Non etenim reſides animóſque ſuæque ſalutis
Immemores vult eſſe Deus: cúmque omnia nobis
Suppeditet largè, tamen & ſua dona viciſsim
Noſtra exerceri cura duróque labore
Exigit. vt rorem, pluuiam, ſolémque benignè
Sufficit agricolis, ſegetem tamen haud ſine cultu
Surgere, maturóſque ſinit producere fructus.
Conſiſtit virtus in agendo tota, nec vllum
Clauſa intus miſeris præbet mortalibus vſum.
Vana fides, fruſtráque operum iactatur inanis:
Exercenda manus nocturnis atque diurnis.
Ex factis nam quiſque ſuis vel præmia lætus,
Vel meritas animo referétque in corpore pœnas.
Nudi omnes, & pectoribus ſiſtemur apertis
Iudicio, nec clauſum illi aut tacitum fore quidquam
Speremus, cæcíſque tegi nos poſſe latebris.
Serò Phryges ſapient, locus illo tempore nobis
Nullus erit veniæ, nullius gratia culpæ.
Quàm nullam in partem & curam veniſſe volemus,
Vacca, rei communis, & in tenui potius re
Verſati, nido non exceſsiſſe paterno.
Vix animæ inſontes, & candida pectora coram
Stare Deo poterunt, & vultum ferre ſeueri
Iudicis: heu me quid fiet, me quem premit intus
Vis, numerúſque ingens, & conſcia turba malorum.
Vacca, via ad cælos anguſta eſt, difficilíſque
Aſcenſu, nos multa grauant, celerémque volatum

Impediunt, multis & humi depreſſa iacet mens,
Vt nequeant caput erigere, aut os tollere cælo:
Quæ niſi vera forent, nequidquam iam Deus olim
Ditibus ingreſſum ad ſuperos aditúmque negarit;
Et munire viam cælo præceperit, omni
Mole grauíque prius proiecto pondere rerum.
At pulchrum præſtare aliјs mortalibus vnum,
Atque inter ſplendere ſuos, augere domi rem,
Egregium natis in morte relinquere nomen.
Pulchrum, Vacca, locus ſi non hic lubricus eſſet,
Si non obuia ſe tam multa pericula ferrent.
Difficile at ſeruare modum: trahit improba mentes
Ambitio, vel amor nummi, comitéſque ſequuntur
Vis, dolus, inſidiæque latentes, furta, rapinæ.
Qua nos perpetuò ſperemus vt abſore culpa,
Felicéſque domi, vel degere poſſe beatos,
Viuamus regi & patriæ, viuamus amicis:
Necdum expreſſa tamen præſcriptæ linea vitæ
Monſtratum per iter, domibúſque boníſque relictis,
Sublata ínque humeros cruce. quæ ſi dura videtur
Viuendi ratio, at tutiſſima in omnibus vna eſt,
Et leuis illa tamen fiet facilíſque ferendo,
Nos Deus omnipotens ſimul ac reſpexerit alto.
Vacca, mihi liceat cælo deducere carmen,
Quæque ſit in terris merces memorare laborum,
Quæ pulchris hominum referatur gratia factis:
Non vetera aut aliena petam, longéque remota,
Quanuis hiſtoriјs pleni ſint talibus omnes
Scriptorum libri, nec copia defuit vnquam.
Nos duo, nos erimus documento, clarus vterque
Luce magis parta & propria, quàm luce parentum:
Viximus vtiliter patriæ, noſtríſque ſine vllo
Probro, ignominia, turpíſue cupidine lucri.

Huc

Huc quoque præclaras gnauè coniunximus artes,
Romano tua ſæpe foro facundia plauſum
Rettulit aſtantis magno clamore coronæ.
Ius quoque te populis aiunt dixiſſe Latinis,
Multáque magnorum geſsiſſe negotia Romæ
Pontificum, geſsiſſe aliјs regionibus extra
Vrbem atque Italiam, magna cum laude peracti
Muneris, integra tam re, quàm nomine, fama.
Nec nos obſcuri, vel inertes viximus omni
Emenſo ſpatio vitæ ciuilis honorum,
Vt poſſet fortuna mihi ſuſpecta videri.
Tantum ornamenti & decoris cumularat in vno
Hæc nobis via prima æui, producta per omnes
Deinceps illa gradus, plus quàm ſperauimus ipſi.
Neuter at inuidiæ potuit vitare venenum,
Quod plerunque bonis communi re bene geſta
Accidit iniuſtis à ciuibus, & malè gratis.
Te ſocij rodunt abſentem dente canino,
Defraudántque tuos iuſta mercede labores:
Me, circunſtantes regem tigréſque lupíque,
Regia gaza cauis rapiunt qui condita fiſcis;
Otia quique timent, nec tutò viuere pace
Poſſe putant, omnes quibus eſt vel denique cordi
Et curæ ſua res, qui regem & publica temnunt
Tanquam nocturnos viſus, & nomen inane:
Externo neque rege ſuum diſcernere regem
Norunt, limitibúſque reuulſis omnia miſcent:
Nec referre putant affixáne lilia portis
Et muris videant, an Iberæ inſignia gentis.
Iſti, inquam, ſuaſorem omnes me pacis & oti,
Cuſtodem legum vigilem, nec furta ferentem
Eiecere loco: nunc omnia turpiter audent
Sublato cuſtode, putántque impunè licere

Omnia,tanquam olim capta ſolet hoſtibus vrbe:
Legitimi vix vlla manent veſtigia regni.
Quo nil credendum fallacibus eſſe monemur
Promiſsis hominum: ſed terris ſponte relictis
Sub pedibus,ſurſum ad ſuperos intendere corda,
Surſum animos,aliámque in cœlis quærere vitam.
Hæc ſcripſi tibi, Vacca,iocoſis ſeria miſcens
Carminibus,tu res animo,non verba repones.

AD P. VICTORIVM.

VICTORI,tanto pro munere quas tibi grates
Soluam non habeo,nec quæ tibi mutua reddam
Munera.nãque meis nil tale renaſcitur hortis:
Nulla pares nobis referunt pomaria fructus.
Et quis dignum aliquid te rhetor,ſiue poeta
Dicere quid poſsit,recitare,aut ſcribere dignum
Aure tua:puróque tuo quo tempora noſtra
Iudicio ſuperas:vſu ſtudióque politus
Scriptorum aſsiduo veterum,numerandus in illis.
Non tua,Victori,ſine cauſa ſcripta teruntur
Doctorum manibus.quia vertit Græca Latinè
Commodius nemo:veros interprete ſenſus
Non alio aſſequitur melius ſtudioſa iuuentus.
Nec te pulchra ſuum legit Florentia ciuem
Nequidquam,natos cui traderet antè regendos
Moribus & ſtudijs,quàm munera digna capeſſant
Vlla viris,auſintque fori tentare laborem.
Nec tanti faciat ſapiens te Coſmus Etruſci
Regnator maris atque ſoli; niſi plurima noſſet
Ingeniíque tui bona maxima. verùm ego demens,
Colligo tam notis qui laudibus vndique teſtes;
Admoueóque faces,nocturnáque lumina ſoli.

Hæc

Hæc ſatis abſentis poterant incendere mentem
Vel ſtudio, vel amore tui: ſed nuper & iſtinc
Dalbenas rediens noſtrum nimis auxit amorem,
Dum mihi te moréſque tuos, vt pictor, aperta
Exprimit in tabula, dum te facit vrbe docentem
Nobilium primos, non hæc quæ peruia tradunt
Grammatici pueris, verùm quibus artibus olim
Conſiliíſque regant populos, quæ verba mouere
Acrius, aut motas poſſint compeſcere mentes.
Nunc te rure tuo ſpatiantem ponit in vmbra,
Captantem liquidi vel murmur amabile fontis
Cum natis paruíſque nepotibus, haud ſine libris
Et calamo & charta. ſolus tu viuere noſti,
Solus, Victori, magnos contemnere reges,
Inſaníque fori ſtrepitus; turpémque repulſam
Plebis, & oblatos indignis ſemper honores.
O, mihi ſi redeat, quæ tum fuit illa iuuenta,
Cùm per veſtra petens Romam veſtigia feci
Oppida: ſi nunc ille foret mihi priſtinus ardor,
Et neque diſtineat firma reſpublica vinctum
Compede, iam vexata diu ciuilibus armis.
O, ſi compoſita nobis Deus otia pace
Vrbibus antiquum ſi reddat agríſque decorem,
Quàm nihil iſta morer, quæ nos dulcedine tardant
Sæpe ſua, retinéntque domi properare volentes.
Quin Rhodanum celerem trāſmittā Alpéſque niualeis
Ocyus: Inſubrúmque inter ſata læta fluentem
Eridanum, & vacuæ ſubeuntem ſtagna Rauennæ.
Nec finem faciam, donec viridantis ad Arni
Flumina deueniam, fundatáque mœnia Francis
Regibus, & veteri coniunctam fœdere gentem.
Quæram ibi, quæ regio, qui te locus accipit vrbis;
Si te non habet vrbs, & quæ via ducit in agrum,

Et veniam quocunque locorum, vt lætus apud te,
Siue domi es, ſeu rure, aliáue in ſede, quieſcam.

AD AMICOS.

DVRVS & agreſtis ſoleo pleriſque videri,
Nec curare animos aliorum iungere nobis,
Aut retinere, velut ſtabilẽ æternúmq́ futuris
Exploratum habeam magni Quæſtoris honorem:
Quo tamen & multis ſpoliari contigit olim
Ætatis curſu medio, vitæque ſupremum
Ante diem, quanuis ſapientibus & bene cautis:
Vnde pedem tulerant & eodem ſæpe reuolui.
Et quoniam hiſtoriæ veterum ſunt fabula nobis,
Non adeò longinqua petunt exempla duorum,
Quorum etiam nunc fama manet, quos vidimus ipſi
(Clara togæ atque fori duo lumina) nec tamen illis
Cauſa vel euentus ſimilis fuit. alter acerbo Poyetus intelligit.
Iudicio cecidit, nummos conuictus auara
Accepiſſe manu, contrà quàm legibus eſſet
Permiſſum patrijs: ceſſit muliebribus alter Oliuarium
Inſidijs, nono pòſt denique redditus anno.
Hunc ſua nec virtus potuit ſeruare; nec illum
Ingenij ſua vis, & melle fluentia verba.
» *Tam fauor & ſtudium populi, tam gratia regum*
» *Mobilis & fluxa eſt, tam lubricus omnis honorum*
» *Eſt gradus, & comitem ſecum trahit ille ruinam.*
Hæc fortem quanuis exempla recentia poſſunt
Deterrere virum, fama ne captus inani
Egregij & patriæ ſtudioſi nomina ciuis
Priuatis odijs emat, & mercede cruenta:
Néue nimis ſtudij, nimiúmue ad publica curæ
Adijciat, tantùm laturus iniqua laboris

Præmia

Præmia: cùm nihil ipſe ſibi, nil proſit amicis,
Iccircò ſapere & certa reſipiſcere fini
Præcipiunt, intráque modum conſiſtere recti,
Et tanquam in vitio nimium in virtute reprendunt.
Nam turbaſſe Cato patriam, ſæuóſque tumultus
Dicitur exciuiſſe, nimis pro tempore durum
Non ſapienter agens ciuem, morúmque magiſtrum.
Prima gubernantis nauem ſapientia, ventis
Haud vnquam dare vela reflantibus, & mare ſæuum
Moliri contra. quid enim contendere prodeſt,
Quò te deſperes aſcendere poſſe? vel arcem
Cur teneas, quam ſcis nulla vi poſſe tueri?
Non equidem minor eſt obſiſtere regis amicis
Stultitia, & vanas fruſtra conſumere vires,
Quàm ſi contendas digitis impellere montem,
Aut conere manu fluuiorum ſiſtere curſum:
Nec bonus eſt actor, quanuis bene nouerit artem,
Ni ſcenæ ſeruire ſciet totíque theatro.
Scitum illud patrúmque vetus, qui neſciet aptè
Fallere, mentiri, palpúmque obtrudere magnis
Regibus, hunc iubeo diſcedere protinus aula,
Séque referre domum panes ad furfuris atros.
Vtilius de iure aliquid concedere regis,
Multorúmque animos, & gratiam inire merendo,
Illius inuiti quàm rem ſeruare, tibíque
Inuidiam atque odium multos adquirerè in annos.
Ecquid enim tantum reſpublica præter inane
Nomen habet, vel cui nauas ſtudioſus opellam,
Ipſi quæ regi atque alijs malè grata futura eſt?
" *Tu ſpeciem atque vmbram ſine re ſectaris: vt olim*
" *Qui fictæ Veneris furioſo exarſit amore;*
" *Aut qui Iunonis vetitos ſperauerat amens*
" *Concubitus, falſa deluſus imagine nubis.*

Stultus qui vetera, aut nunquam fortaſſe futura
Cogitat; ipſe ſibi confingens ſomnia quædam,
Negligit interea, aut neſcit præſentibus vti.
Vix animi regum, dubiique tenentur amores
Obſequio: neglecta fugit ſed gratia ventis
Ocyus: infelix odium virtute paratur.
Seu læti atque hilares ipſi non ora libenter
Triſtia conſpiciunt, vultúſque odere ſeueros:
Siue quòd illorum tacitis obtutibus, atque
Iudicijs ſua facta putant, ſua dicta notari
Omnia, damnari vitam moréſque ſuorum.
Quod ſentis, ideo tectum & tacitum intus habere
Et ſimulare iubent, aliud ſed prodere vultu.
His alia atque alia adiungi quamplurima poßint,
Quæ ſic percutiunt animum ſapientis, & extra
Gyrum traducunt pulchræ rationis, vt omnis
Oblitus decoris non ſemper honeſta ſequatur.
Non ego progenies lapidum, non Alpibus ortus
Sum gelidis, & mî matérque patérque fuere
Ambo homines hominúmque genus, nec ſaxea nobis
Corda malis immota cadentibus, & ſine ſenſu:
Sed metuo, cupio, lætor, doleóque, nec vllos
Experior motus ſolitos mihi mentis abeſſe.
Ergo cur inimicitias vel ſuſcipis vltro?
Cur abeúntue tuo tam multi limine triſtes?
Non homo ſim, caris ſi non delecter amicis:
Aut bellum, ſi ducam homines odiſſe, Timones
Quales neſcio quos memorant congreßibus ipſis
Abſtinuiſſe hominum, & vacuos erraſſe per agros.
Nulla mihi priuata manet diſcordia, nullæ
Vicinis mecum lites, ſubſellia nulla
Nomine rauca meo reſonant: iucundus amicis,
Hoſpitibus placidus, famulis non durus & aſper.

Viuo,nec inuidioſa,grauíſque potentia noſtra eſt
Vlli hominum. hæc fermè eſt rationum ſumma mearũ,
Arbitrium quarum omne meum eſt,omníſque poteſtas.
Non eadem ratio,ſi quid reſpublica noſtræ
Commiſit fidei tanquam tutoribus:vnde
Non modò delibare nefas, & vertere quicquam:
Verùm etiam præſtanda fidelis cura tuendis
Rebus,& aduerſum cautos vigilantia fures.
Tu regi puero,veluti datus à patre tutor,
Aßideas,falli miſerum,pellique ſuperbè
Omnibus aſpicias fortunis,vt nihil illi
Iam reliquum præter nomen titulúmque ſuperſit.
Si tibi vis non tanta animi eſt,ac ſi minus audes
Concertare,manúſque opponere fortiter ambas;
Non ſaltem acclames & vociferere,malíſque
Furibus adlatres,non ipſo denique vultu
Terrifices animum atque oculos iniuſta petentum.
O,te felicem plus omnibus atque beatum,
A quo nemo vnquam vel turpe,vel auſus iniquum
Poſcere,quo mutum ſiluit præſente theatrum,
Cuius maieſtatem oris non ſcena ferebat.
Has ego cùm videam fraudes & furta ſupinus
Dißimulem,paßiſque obducam lumina palmis.
In domini,ſeruis fraudi eſt tacuiſſe,periclo:
Perfidia eſt etiam pupilli prodere cauſam
Magna,vel abſentis rem non defendere amici:
At pietas patriæ,pietas & debita regi
Omnibus antiſtat:cui non modò nectere fraudem,
Vímque afferre nefas,verùm & non antè futuris
Occurſare malis, omnémque intendere curam
Tam caro capiti,non ipſam exponere vitam
Extremum ſcelus eſt,ſi quando tempora poſcant.
Hoc vir nemo bonus faciat,nihil auferet ipſe,

" Nil auferre alios patietur:& vt canis acer
" Theſauros domini, vigil vt cuſtodiet anguis,
Non metuens inimicitias, odiúmque potentum,
Non gladios, modò ſit reſpublica ſalua, ſuúmque
Ius teneat. taleis paucos audimus Athenis,
Taleis & Fabios Romæque fuiſſe Catones:
Forſitan & decoris non expers Gallia tanti
Noſtra foret, vates ſi tempora priſca tuliſſent.
At retinendus honos ſapienti, & gratia regum:
Et niſi vis cogat, nunquam ponenda poteſtas.
Horum immò iactura leuis. qui creditur eſſe,
Non eſt verus honos, ſignum magis illud honoris,
Indignis quod ſæpe viris digníſque videmus
Ætatis, meriti, generis diſcrimine nullo
Deferríque adimíque: manet tamen vnus & idem
" Vir bonus, erectáque oneri ceruice reſiſtit:
" Quóque premi ſeſe magis vrgeríque videbit,
" Surget eò magis atque magis, vultúque ſuperbo
" Omnia calcabit, pedibus teret obuia quæque;
" Victor honoratum tandem caput inferet aſtris.
Exilium metuunt, quorum tenet improba mentes
Ambitio, qui vana magis ſpecioſáque rerum
Suſpiciunt, mortémque putant ſine regibus eſſe,
Priuatámque domi procul aula degere vitam:
" At ſapiens nec ſolus erit, cùm ſolus in agro,
" Solus deſertis Libyæ ſpatiabitur oris.
" Semper enim magnum & præclarum cogitat, aut ſe
" Dignum aliquid, fidis circùm ſtipatus amicis:
A quibus, aduerſa neque tempeſtate, nec vllis
(Vt mos eſt hominum) fortunæ caſibus vnquam
Deſeritur; quos cùm laſſus, ſi fortè, legendo
Depoſúit manibus, conſcribit & ipſe legenda,
Præſentíque bonus, venturóque vtilis æuo.

Eſt

Eſt aliquid laudis doctrinæ gloria partæ:
Sed maiora, vide, ne ſint præconia, cùm ſic
Laudamur, fuit ille bonus faciliſque rogando,
Nullum vnquam à ſeſe triſtem diſcedere paſſus,
Indulgens recta ac non recta petentibus æquè
Omnibus. O dignam ſapientis nomine laudem.
Sic puer, & patrij laudatur prodigus æris:
Sic quoque multorum laudatur amica nepotum.
" *Malo ſupercilium Caßi, puteálque Libonis,*
" *Aut Areopagi pallentibus horrida nexis*
" *Iudicia, & rigidos legum iuríſque miniſtros,*
" *Quàm genus hoc hominum mutabile ſemper in horas:*
" *Fortunæ, quoquò ſe verterit illa, ſequaces*
" *Intendens oculos, vt quæ conuertitur herba*
" *Solis ad aſpectum ſemper radióſque nitenteis.*
Non ego ſum blandus, fateor, nec inania capto
Nomina; non ſtudeo popularem adquirere famam:
Nec tamen incluſus tecti penetralibus imis,
Præbeo difficiles aditus venientibus ad me,
Nec grauor auriculas hominum præbere querelis.
Omne adeò nobis tempus conſumitur in re
Communi: ſiquid reliquum, impertimur amicis,
Et ſtudijs, priuata nihil moror, haud quia ſperno,
Sed curam vxori potius famuliſque relinquo.
Ipſe verecundis & honeſta petentibus, vltro
Omnia concedo porrecta fronte manúque:
Nec regis cura ſum parcior, ac neque demo
Laudibus & meritis hominum quæ præmia dantur;
Angor at indignos mercedem ferre bonorum.
Ac multi cùm multa petant & iniqua, negari
Multa etiam, multóſque repulſam ferre neceſſe eſt.
Si ſtudijs hominum properem ſeruire, neceſſe eſt
Offendi regem, & patriam, fortaßis & ipſos

Sæpe deos. iucundus & his, iucundus & illis
Nemo diu ſimul eſſe poteſt, vtrumlibet opta.
Prætulerim ſuperùm & veræ virtutis amorem
Omnibus humanis pretio & mercede redemptis:
Sera licet, potiora tamen ſunt illa bonorum
Præmia, nec gemmis Arabum mutanda, nec auro,
Quæ Deus æterno iampridem fœdere noſtris
Pactus auis, tranſmiſit ad omnes deinde nepotes.
" *Stultum eſt incertis poſtponere certa, caducis*
" *Perpetuos manſura dies, & inania veris.*
At mandata ſequi debebas regia. quid ſi
Nunc vult, mox paucis vbi ſe collegerit horis
Idem nolet. age hæc longùm manſura voluntas
Non potior, quàm præcipitans animi impetus expers
Conſilij, ſubitis impulſus motibus? aut non
Paucorum tolerabilior breuis ira dierum,
Quàm dolor æternus culpæ comes, & mala ſemper
Conſilia euentus pòſt allatura ſiniſtros,
Si quando authoris regem factique pigebit?
Et muto nihil ipſe tamen, quicunque ſequetur
Exitus, inuitíque ſuam rem pergo tueri
Principis: etſi nulla futura eſt gratia facti.
Has habui cauſas, poſthac mihi ne quis acerbam
Naturam, mores, vitiúmque ætatis & annos
Obijciat. ſi diſsimulem facilíſque remittam
Omnia, ſi patiar diſſolui vincula legum;
Viuum me ſaluúmque volent, his vtar amicis
Et ſocijs. quàm multa putas mihi commoda rerum
A magnis oblata viris: quæ ſi ſequar, omnes
Diuitijs Craſſos ſuperem, viuámque beatus
Magnas inter opes, legum ſecurus & vrnæ,
Iucundus magnis, regi iucundior ipſi.
Hinc me ſollicitant nati, ſimul vxor, amici

Ambitione

Ambitione mea ſubnixi, & honoribus amplis:
Ne ſe deſtituam veriti, ne ſtultus omittam
Temporibus ventíſque ſecundis, dum licet, vti:
Incusémque meam pòſt ſerò fluentibus annis
Stultitiam, atque optem mihi tempora lapſa referri.
Iidem illi (nam res ſua quenque domeſtica tangit)
Exprobrant, quicunque locum hunc tenuere priores,
Multum illos iam tum ſoboli cauiſſe futuræ,
Immensáſque ſuis liquiſſe nepotibus olim
Diuitias: extare palatia condita magnis
Sumptibus, & Pario conſtructas marmore villas.
Hunc ipſum heroem, qui me modò proximus anteit,
Diuitijs opibúſque omnes ſuperaſſe togatos:
Contemni ſine re nomen virtutis honeſtum,
Inferiore mori cenſu mihi turpe futurum,
Heredíque nihil morientem linquere præter
Funus & exequias, & longa in tempora luctum.
Hos ego iure meo tanquam mihi ſanguine iunctos
Caſtigem, ac iubeam nihil à me turpe malúmque
Expectare. ſed heroum qui ſe Phryge natos
Hectore contendunt, Hecubæ Priamíque nepotes
Difficile eſt regere, atque animos inflectere dictis.
Nam neque iura tenent hominum communia, nec ſe
Legibus obſtrictos ciuilibus eſſe fatentur.
Nunc vi rem ferróque gerunt; quodcunque libido
Suaſerit, omne ſuum ducunt, nec ſacra profanis,
Publica priuatis diſtinguunt iure vel vſu.
Sic putat exemptam, ſeséque à plebe remotam
Nobilitas, ſi viuit iners, legúmque ſoluta,
Iudiciíque metu: ſi cædibus omnia complet,
Si prædas abigit, ſi peierat, & maledictis
Inceſſit ſuperos, & numina magna deorum:
Nec miſeræ plebis vulgíque ignobilis eſſe,

Per magnos iurare deos; proprium decus illud
Nobilium, quibus eſt diis proxima penè poteſtas.
Hæc vitæ ratio eſt, his ſe diſtinguere ſignis,
Atque notis vera qui relligione manerent,
Quíque piè colerent cæleſtia numina diuûm.
O malè ſignatas pecudes, & ouile probroſis
Diſtinctum maculis: non hic non, ô bone paſtor,
Grex tuus, at ſoboles potius monſtroſa luporum.
Albi ſunt niuéique greges quos paſcis, at illis
Cor nigrum interius, nigra lingua, nigrúmque palatũ,
Nigri ſunt animis, nigri ſunt corpore toto.
Vt rectè verò ſtatuas, quid me inter & illos
Interſit, certis poteris cognoſcere ſignis.
Pacem iſti metuunt plus hoſtibus, & data cælo
Otia: percuſſúmque velint confundere fœdus.
Iudicia è mundo cupiant, & tollere leges:
Prorſus nulla rei communis cura: iacentem
Si patriam videant, ipsúmque in puluere regem
Erigere haud conentur humo: ſua denique tantum,
Non ſacra ſunt illis, non ſunt & publica curæ.
Nos pacem colimus, nos pernicioſa ſaluti
Principis & patriæ ciuilia bella timemus,
Nos leges patrias, regúmque edicta tuemur,
Odimus armatos non lege aut more tyrannos:
Nec ſaluis acciſa tueri publica noſtris
Poſſumus, aut patriæ cupimus ſupereſſe cadenti.
Et mirare animis tantum differre, vel imis
Senſibus, inter quos tanta eſt diſtantia morum:
Tum mirere magis, ſi quid commune fuiſſe
Nobis aſpicias, præterquam hunc aëris vſum.
Non illi me ferre, neque illos ferre ego poſſum,
Quanuis nulla mihi ſpecies oblata pericli
Obſtiterit, nullúmque recuſem ferre laborem,

Dum

Dum patriæ prodeſſe ſciam. reſpublica teſtis,
Teſtis & exactus bellis ciuilibus annus,
Quæ vetui prouiſa diu, iam tempore longo
Inuitis eadem poſtquam venere repreſſi
Hoſtibus antiquis: pro quo tamen horrida nobis
Prælia commorunt; ſeſe non poſſe putantes,
Me niſi ſublato, patriæ delere parentem,
Et magno ſobolem deductam rege Capeto.
Cum genere hoc hominum contendimus, ánne ferarum?
Non ratione, vel ijs ſapiens quibus aſſolet armis:
Sed quibus inter ſe tigres toruæque leænæ.
Nec ſtatione tamen noſtra decedimus vnquam,
" *Tantum animi nobis cælo datur. at tibi virtus*
Iſta quid attulerit patriæ, niſi proſit & vrbi?
Quin tu, quando illi monitis parere recuſant,
Perpetuas leges, & formidabile nomen
" *Imperij, cippos, & tetri carceris vmbram*
" *Horridus intentas? pœnámque à gente repoſcis*
Immani & ſcelerum plena? mihi deeſſe monenti
Verba putas, animúmque, ita ſi feret vſus, agendi
Legibus. at per ſe ipſarum vis irrita legum:
Nil opis, auxilij nil ſuppetit, à quibus eſſe
Debeat, aut metuunt, aut non aliena dolentes
Aſpiciunt: & quæ poterant ſuccurrere tantis
Sola malis, ea muta iacent oppreſſa timore
Iudicia *

AD VIDVM FABRVM.

SI quis felicem, ſi quis me fortè beatum
Quàm mihi vana diu riſit fortuna, putauit,
Et regis lateri dum proximus antè ſedebam:
Nunc miſeru, poſtquam hæc ſpecioſa aut ſponte reliqui,

Aut mihi more malo,per vímque erepta tenere
Non potui; mendax longè illum & neſcius error
” Fallit inexpertum fortunæ vtriuſque,meíque
” Ignarum. qui ſi me,vel mea tempora noſſet,
” Quos tulerim motus,mihi quas reſpublica turbas
” Concierit,quibus arma viris contraria geſſi;
” Miretur potius me tanta in fæce tot annos
” Verſatum iacuiſſe,nec ijs emergere tantis
” Conatum prius eſſe malis:niſi fortè iacentem
” Stare putat,ſtantémque iacere,& diſſidet à me
” Deceptus ſplendore loci. Themiſtius olim
” Doctrinæ clarus ſtudijs notúſque Valenti
” Dicitur oblatum libris cepiſſe relictis
” Imperium:Prætórque loco ſublimis ab alto
” Ius dixiſſe ſuis popularibus.hæc fuit illi
” Iucunda & facilis primis prætura diebus:
” Pòſt paulò inuiſæ premerent cùm iurgia plebis
” Aſſiduúſque labor,deſideriúmque ſubiret
” Imprimis ſtudiorum,& libertatis,& oti,
” Illum aiunt media in turba,ſummóque ſedentem
” Exclamaſſe foro:Themiſti aſcendito ſurſum
” Ex hoc inferiore loco,repete ardua tecta
” Excelsúmque larem,ſummiſſum quem antè putaſti.
Hic prorſus nulla expertus certamina,nullis
Inuidiæ telis,quæ plurima regnat in aula
Percuſſus: tamen antè ipſum quàm penè tribunal
Conſpiceret,preſſo fugit velut angue viator.
Illa diu iuuenes aurata compede vinctos
Nos ratio tenuit:tandem caligine ſerò
Cæpimus excuſſa ſapere,ac meliora viarum
Velle ſequi,& diris animum ſubducere curis.
Nunc iter inſuetum contendimus,& noua vitæ
Principia ordimur,tamen apta ſenilibus annis.

Antè

Antè mihi duris dominis ſeruire videbar,
Vix equidem ſatis ingenuis, Pallantibus atque
Narciſſis. faciles rex & regina fuere.
Impero nunc dominórque meis, & denique regno,
Antè vagum ſemper vel caupo, vel hoſpes habebat
Aſper, difficiliſque exactor & improbus: ædes
Nunc habito proprias, nunc rura perambulo noſtra
Quandocunque libet, nullius iuſſa capeſſens.
Sepoſitum tempus nullum fuit antè colendi
Numinis, & nullum ſtudiorum, atque omnia raptim
Libabam & leuiter, quantum vis regia demi
Communiſque ſuo de tempore cura ſinebat:
At nunc pro noſtro libito, momenta dierum
Singula partimur. manè hæc orientéque ſole,
Illa cadente, alia atque aliјs voluentibus horis:
Pérque vices nobis certas opus omne recurrit.
Nemo adeò mihi manè moleſtus, veſpere nemo eſt.
Scilicet illa nitens vrbana vel aulica vita
Plus ſplendoris habet, plus hæc priuata quietis,
Terrorúmque minus, minus ipſo in fine pericli.
Nam quæ poſt homines natos reſpublica ciuem
Vnum ingrata ſuum, aut plures non expulit vrbe,
Præcipuæ virtutis, eos cùm ferre nequiret?
Cui tandem regum veri & conſtantis amici
Non os erectum & rigidum, non libera virtus
Diſplicuit? quam ſi pudor & reuerentia paucos
Incolumem præſtare dies potuere, malorum
Vicit ad extremum corrupta licentia morum:
Et nunquam duris monitoribus æqua poteſtas
Regia, ſeruitio gaudens, comitúmque ſuperba
" *Obſequijs. vetus eſt ouiúmque ac nota luporum*
" *Fabula, cùm certam vellent componere pacem:*
" *Hoc primùm petijſſe lupos in fœdere ſcribi,*

G

» *Ne poſthac rabidos pecori ius eſſet ouillo*
» *Aſſociare canes,& ouilia ducere circum.*
» *Latronum ſic blanda ſuo cum rege paciſci*
» *Turba ſolet,quò nempe licentius & ſine rixa*
» *Inuidiáque vlla,ſolum,nudum atque relictum*
» *Expolient dominum,cuſtodibus antè remotis.*
Quorum alij æternum exilium patienter & æquo
Ad mortem vſque animo ſupremáque fata tulere;
Atque ſua in patriam vetuerunt oſſa referri,
Innocuos cineres. eſt qui damnatus iniquis
Iudicijs,Romæ cùm poſſet viuere,Smyrnæ
Maluit,obſcura clariſsimus hoſpes in vrbe.
In patriam ádque ſuos alij rediere penates
Decretis populi,& regum meliora ſequentum
Conſilia. his ſatius multò pleriſque fuiſset
Perpetua patriæ fortaſsis luce carere:
Queis mens fracta priore malo,metuénſque futuri
Concidit; & ſolitum deceſsit pectore robur.
Prima quidem fortes inierunt prælia multi,
Nec verò expauere minas bellíque furorem:
Iidem illi grauiore accepta in corpore plaga
Cùm malè pugnaſſent,pòſt nunquam ad caſtra reduci,
Armatíque hoſtis vultum potuere tueri.
Partem adeò nullam eſt virtus habitura prioris,
Quanuis egregij, niſi par conſtantia,facti
Subſequitur. nec enim caſu mutabilis vllo
Vis animi eſt imbuta ſemel virtutis amore.
Trinacrio poßet cùm liber abire poeta
Carcere,ſi verſus regis laudaret ineptos:
Maluit ille tamen dura intra ſepta reponi,
Quàm mutare animum,& ſæuo parere tyranno.
Ille quidem in nugis conſtans,grauis atque ſeuerus;
Quò magis immotas adhibere ad ſeria mentes

Conuenit

Conuenit, & nullis concedere caſibus, vt ne
Dedecorent culpæ benefacta priora ſequentes.
Nolo tamen ſtudio patriæque auertere cura
Téque domi clauſum, aut Epicuri in mollibus hortis
Delicijs rerum circùm omni ex parte fluentem
Carpere priuatæ ſecurum commoda vitæ.
Nil vbi peruideas oculis, nihil auribus vſquam
Accipias, tua quòd peruertere gaudia poſſit.
Nullum non vitium producit inertia, ſiue
Ingenio es celeri, ſeu tardo: plurima paſſim
Naſcitur incultos non vtilis herba per agros.
Maiorum ſi fortè capax & idonea rerum
Aſſurgit tibi mens, nec erit iam iamque tuo par
Res animo priuata, capeſſe puer vel adultus
Publica, morigerans naturæ. prima ſecundum
Namque deos patriæ pietas eſt debita noſtræ:
Cui te cùm dederis, perdura & perfer ad vſque
Extremum vitæ ſpatium liménque ſepulcri,
Quàm volet illa diu. ſin te reiecerit vltro,
Siue tui pertæſa nouos accerſet amores,
Lætus abi, atque reuiſe tuos cum coniuge natos,
Incolumi famáque & nomine, plenus honorum;
Et tibi (quod ſummum eſt) vita bene conſcius actæ.
Bellum eſt namque domi requieſcere re bene geſta
Communi: bellum magnis & honoribus olim
Perfunctum ſpectare ſenem nunc ruſtica in agris
Munera tractantem, nunc & pomaria certis
Ponentem ordinibus, nunc multum & multa legentem
Scribentémque legenda nepotibus vſque futuris.
Id verò imprimis ſuprema optabile fini,
Exacto vitæ ſpatio deponere corpus
Atque animam dulces natorum & coniugis inter
Amplexus: condíque paterno deinde ſepulcro.

Forſitan at dubites poſitis vt nudus inópſque
Faſcibus incedas,ſummis deſpectus & imis;
Et tua ſit varijs obnoxia vita periclis.
Sæpe magiſtratus auguſta potentia cultu
Indignè ficto colitur:ſimul illa receſsit,
Dilabi cunctos videas.ſed gloria vera
Virtutis ſolida eſt,poſitóque manebit honore:
Nec ſolus,ſapiens aut incomitatus abibit:
Et cùm ſolus erit,ſecum tamen ipſe loquetur,
Nec valde ſocios alienáque verba requiret.
Cur verò metuat,qui nullum intenderit vlli
Antè metum,nullos hominúmue offenderit vnquam?
Præterea clarum factis & nomine notum
Relligio eſt pulſare virum,licet exulet vrbe,
Et dulci patria. damnati os ferre ſuperbum
Non potuit Mariíque micantia lumina Cimber.
Sylla tot occiſis in bello ciuibus ibat
Securus medióque foro,mediámque per vrbem.
Poſſum multa referre bonorum,etiámque malorum
Nomina:quos alio maieſtas ſola ſine vllo eſt
Præſidio tutata ſenes. at ſanguine ſi quis
Abſtinet ipſe manus,& nulli vnquam fuit author,
Causáque lugubris ſumendæ in funere veſtis:
Ille poteſt vacuo & deſerto ſolus in agro
Ire viam,placidos vel in vmbra carpere ſomnos
Abducti nemoris. multos ego ſtrenuus annos
Multa tuli bellóque & pace; nec vllius vnquam
Arma,ſimultates,inimicitiáſque refugi,
Dum genti prodeſſe meæ,regique putarem.
Iudicia,& veteres regni defendere leges
Auſus ſum pro iure meo:quos ipſe tuebar,
Ii ſeſe oppoſuere mihi. deceſſerat omnis
Laudis amor timidis,nec libertatis honeſtæ

Seruitio

Seruitio aſſuetis erat vlla in pectore cura.
Sic inter rixáſque togæ, luctatus & inter
Arma viróſque, propinquus ſæpe periclo,
Compoſita tandem ſecurus pace quieui.
Poſt aliquot menſes cùm priſtina deinde poteſtas,
Et vis imperij mihi reddita, vt antè, fuiſſet;
Quando vlli eſt à me nocitum, cuinámue relata eſt
Gratia: iure meos hoſtes cùm poſſe viderer
Vlciſci? neque mens melior tamen, aut fuit illis
Aequior: & nunquam pòſt ceſſauere vel atris
Inſidijs mecum, aut bello contendere aperto:
Donec præcipitem ſpecula & ſtatione mouerent,
Cui me rex multis præfecerat antè diebus.
Ceßi, & præſidia intra me priuata recepi.
Nunc me villa tenet nullo circundata muro,
Non foßis, non aggeribus, non tuta virorum
Præſidijs. ſtat noſtra Deo ſpes omnis in vno.
Rex etiam nos ipſe iubet durare, bonóque
Eſſe animo: veríque haud parua oſtendit amoris
Signa mihi, præbétque cibum victúmque benignè
Abſenti, & quæcunque ferebam commoda præſens.
Sic me dimiſſum non pœnitet huius ab aula
Exilij. quis enim locus eſt iucundior vlli,
Quàm ſua cuique domus? verùm dolet illud & angit,
Abſentem non poſſe meis hoc tempore fungi
Officijs: regíque operam præbere fidelem:
Non poſſe ardentis patriæ reſtinguere flammas.
Ergo nemo meam ſortem miſerabitur vllo
Priuato proprióque malo, noſtrámque dolebit
Nemo vicem, tanquam ſolio prolapſus ab alto
Deciderim. miſerum ærumnis communibus eſſe
Me fateor: nec poße ſuis confidere rebus
Quenquam hominũ patriæ cupidum vel regis amãtem,

Euerſa patria. ſed quando occurrere tantis
Ipſe malis nequeo, tentauíque omnia fruſtra
Auxilia: vt quondam medicus reiectus ab ægro,
Non clauſis foribus, non circunſtantibus illum,
Vim faciet, ſed multa deos teſtatus abibit.
Vtque gubernator cælique maríſque peritus,
Stultus & imprudens manibus cui nauita clauum
Eripuit, cæcíſque vadis illidere pergit:
Poſtquam multa nihil profecerit antè monendo,
Cedet; vtranque tamen fortunam ferre paratus.
Sic ego conſilijs deiectus ſede malignis,
Quam tenui rexíque diu cum laude bonorum,
Latronúmque odio, non diris atque nefandis
Proſequar ominibus patriam, potiúſque precabor
Omnia fauſta nouis rectoribus atque magiſtris.
Hìc tamen interea euentus caſúſque futuros
Opperiar, lætus mala tanta quod æger & abſens
Non videam. at noſtras ſiquis deus obſeret aures,
Hoc quoque me vitio miſerum minus eſſe putarim.

Ad BARTH. FAIVM Inquiſitionum fori Præſidem.

SPERABAM, dilecte mihi, Septembribus horis
Hìc aliquot te poſſe dies traducere mecum,
Officijs, operíſque ſolutum: at triſtia bella
Inuidere tibi requiem, mihi gaudia, læto
Iam præcepta animo. nec dum tamen excidit omnis
Spes, ſeu vitiferi colles, & prata Giuiſi,
Seu riguum veniam paßim manantibus vndis
Vallegradum: breuis eſt vtroque excurſus ab vrbe.
Me grauidæ nimium tardantia tempora natæ
His tenuere locis, cùm iam diſcedere vellem.

Cætera

Cætera ſi videas,nihil vna vite morere
Excepta.quid enim poſt tonſa noualia latè
Belſia,nudus ager,ſine ſilua,fontibus,herbis,
Ferre poteſt oculis gratum & ſpectabile noſtris?
Inuitus fateor tot noſtri incommoda fundi.
Quid faciam? Spartam legi,mihi Sparta colenda eſt.
Haud multò melior Curiorum,& Fabriciorum
Villa fuit; nec non eius Carthagine capta
Degere Linterni qui maluit:hanc tamen omnis
Poſteritas mirata ſequentum eſt deinde nepotum,
Erubuítque ſuas illi componere villas.
" Vt quondam in magno frugíque & ſobria cœtu
" Suſpicitur matrona probo venerabilis ore,
" Obiurgans tacitè luxum,moréſque ſolutos:
" Atque aliæ tantam non ferre valentia lucem
" Ora ſua obuertunt,nimio confuſa pudore.
Quantò parcius eſt,quantò prudentius olim,
Mœſa tibi conſtructa ſolo meliore,ſitúque,
Ædibus & villa modicis,& non procul vrbe
Atque foro:media ipſa duos interiacet amneis,
Quà ſe Lingonicis delapſus leniter oris
Matrona committit potiori fluminis alueo.
Huc laſſus ſtudiorum operúmque excurris ab vrbe
Quandocunque libet:mox inde recurris ad vrbem:
Sic nunquam ſatias animum ſubit. at mihi laſſo
Ruris ad vrbem aditus non eſt,patrióſque penates:
Quin me ſemper habent,& habebunt ſordida rura.
Hanc mihi fata fugam ſuprema ætate dedere,
Exiliíque locum:tamen at cum coniuge cara
Cum genero,& nata,paruíſque nepotibus. ô tu
Accedas ſi fortè,mihi nil deeſſe putarim
Ad cumulum:veteris tam gloria pollet amici.

AD EVNDEM.

NON quo more ſolent alij gaudere beatos,
A quibus expectāt quamplurima commoda, amicos;
Hoc ego, docte Faï, te lætor honoribus auctum
Eſſe nouis (quanquam nos vtilis inter & vſus)
Verùm me magis ipſa mouet reſpublica, claris
Orba viris: quæ iam ſperat, te vindice, primo
Reſtitui ſe poſſe loco; te iudice, ſanctum
Virginis Aſtrææ cœlo deducere numen,
Sedibus inuiſum noſtris dum bella fuere.
" *Non ea vis nobis, dices: non arduus Atlas*
" *Tantam humeris poſſit latis fulcire ruinam.*
Nolo tibi grauis eſſe, onus aut imponere, quantum
Ferre, Faï, nequeas: ſatis eſt, pro parte virili
Si ſtudium conferre voles, operámque potentem.
Sunt alij (quorum melius mihi parcere viſum
Nominibus) pulchro huic operi qui protinus addent
Se ſocios: nec ſi in paucis antiqua reſedit
Virtus conſpicitúrque viris, ideo minus illis
Audendúmque tibi: nulla vnquam tam fuit ætas
Felix atque beata, bonorum vt largius vber
Funderet: illa tibi pridem iam debita natóque
Ornamenta tuo, Deus hæc in tempora pacis
Diſtulit haud temerè, vt pacem cuius fuit author
Ille, colas, & quæ nobis Rex otia fecit.
Namque tuis nullus bello locus artibus: omnes
Vi repetunt ſua, vi rapiunt aliena, ſoluti
Diuûm hominúmque metu, & vana formidine legum.
Tum fora cluſa ſilent, tunc & præconia ceſſant:
Exerta miles dextra, ſtrictúmque ſuperbè
Intentans gladium, Hic faciet, niſi feceris, inquit:

Aut

Aut ſtatuit quicquid libitum eſt ex commodo, & vſu
Ipſe ſuo, ſeſéque gerit pro iudice victor.
Coràm vrbana metu pubes, & ruſtica muſſat.
Tum ſtabulantur equi tectis, quibus antè ſolebant
Inſtitui iuuenes, pulſis ex vrbe magiſtris.
Non præfecturæ meritis, non dantur honores.
Omnia ſunt pretio venalia: rarus in aula,
Rarus in vrbe aditus virtuti: nec tamen auſim
Affinem huic culpæ Regem, vel Regis amicos
Dicere, non alios quibus eſt reſpublica curæ,
Quorum iampridem ſtudium & mihi nota voluntas.
Armorum hæc ſunt, non hominum, queis nullius obſtet
Vis vlla ingenij, robur neque pectoris vllum:
Tantum ægris addunt mortalibus arma timorem.
Ipſe ego dum clauum tenui, me fluctibus atris
Iactatum ferri maria in diuerſa videbam.
Quid facerem? ſemel vt prouecta eſt nauis in altum,
Difficile eſt regere, & quouis intendere curſum,
Non magis in medio quàm ſi conſiſtere lapſu,
" *Aut regredi coneris. inexaturabile bellum eſt,*
" *Faucibus horrendis latíſque, voracius omni*
" *Gurgite. tam fœdam non Craßi diuitis aurum*
Expleat ingluuiem, non Perſica gaza, nec omnes
Quas Tagus aurifluas vehit, aut Pactolus arenas,
Effoßis quicquid legitur vel vbique metallis.
Atque illi in tanto grata eſt laſciuia luxu:
Gaudet enim potius malè partis, ſemper honeſta
Militiæ vetitis poſtponens commoda lucris.
Nam manibus quæcunque ſuis pedibúſque ſuperbis
Contigit, aut ventri non ſuppeditauit auaro,
Polluit, effundit, vel proterit omnia, tanquam
Nil reliquum prorſus miſeris velit eſſe colonis.
Tale domus Ditis, támque exitiabile monſtrum

Regibus & populis aliud non extulit vllum:
Quanuis multa lues hominum det corpora letho,
Multa fames, aliæque malorum mille figuræ:
Omnia quæ collata vni leuia eſſe videntur.
Hæc tibi pars minima eſt belli deſcripta laborum,
Cuius inhumano quiſquis capietur amore,
Idem erit & patriæ & diuini numinis hoſtis:
Nec multum amiſſo aut ſpoliato rege dolebit,
Nec feret indignè violari templa Deorum.
Multò plura oculis atque auribus hauſimus ipſi
Cultores agri longè latéque patentis:
Quæ mihi, quæque tibi renouent memorata dolorem,
Omnibus & pacis cupidis, & amantibus oti.
Bellum ergo ſapientis erit vitare, nec vnquam
Sanguinea capere arma manu, niſi fortè neceſſe eſt.
Capta modum nec habent, nec maieſtate reguntur
Principis, imperióue Ducum: parere recuſant
Legibus, & placidæ ſeſe ſubmittere paci.
Quæ cùm tot ſoleant plagas imponere regnis,
Nec ratione vlla poſſint, nec lege domari,
Et neque iudicijs (quorum laus maxima veſtra eſt)
Oremus ſuperos quam mentem, quémque dedere
Regi animum nuper faciendæ pacis, eundem
Eſſe velint longos ſeruanda in pace per annos:
Vt ſit iudicijs & legibus æqua poteſtas,
Vt ſit cultus honóſque Deo ſuus, omnis & vni
Seruiat æternùm conſpirans Gallia Regi.

De obitu IAC. FABRI.

ERGO tam prope me & ſine me deceſſit amicus
Æqualíſq. meus, mihi primis notus ab annis,
Ille Faber: qui me penitus meáq. intima norat
Conſilia, illius noram omnia & ipſe viciſſim,

Qui

Qui tanquam fratres gemini duo viximus vnà
Ætatem iunctis animis paribúſque, nec vlla
Re nobis vnquam, nullo vnquam gratia dicto
Diſsiluit concuſſa; boníſque malíſque fideles
Temporibus ſocij fortunam duximus vnam
Communémque, mihi quæcunque vel obtigit illi.
Tempus erat vetulis ſummè quo ſuauis amicis
Fructus amicitiæ ſolet eſſe: tenebat in aula
Regis vterque gradum atque locum ſecurus honeſtum.
Hìc reliquum exigere & ſpatium traducere vitæ
Iam certos, patriæ tempeſtas horrida longè
Diſpulit: atque aliò diuerſos ire ſubegit.
Naufragium patriæ mœſti conſpeximus ambo,
Cùm noſtrum armorum cupidis non antè placeret
Conſilium, triſtíque arderent omnia bello.
Ille quidem infeſtis à ciuibus & malè gratis
Multa ſenex indigna tulit: me ſors quoque noſtra,
Aut fatum patriæ ſolum hos eiecit in agros.
Eſt tandem ſuperûm dono pax reddita terris,
Sera licet. nec verò illi poſuere feroces
Infensóſque animos: quin bella extincta nouare
Criminibus cœpere nouis. non defuit illi
Integra, nulliúſque mali mens conſcia facti.
Ipſe egit causámque ſuam, causámque ſuorum
Vidus: namque domus facta eſt rea tota Fabrorum:
Vidus prima togæ ſublimis gloria, Vidus
Cui patruus natura, animo pater vſque fuiſti
Mi Faber, hunc ſperans veſtræ columen fore gentis.
Coram rege ipſo res acta eſt: iudice vicit
Cauſa bono melior. requies tum denique Fabris
Parta videbatur (requies mortalibus vlla
Siqua foret:) ſed enim rebus fortuna ſecundis
Inuida te longi affectum diſcrimine morbi,

Auſúmque hiberno nimium te credere cælo,
Perculit. ô, cur non aderam, memétque ferebam
Obuium & aduerſum! tenuiſſem vel prece multa,
Vel per amicitiam noſtram canóſque rogaſſem.
Sed quid ego hæc ſtultus memoro, quaſi cura ſalutis
Nulla minórue tuæ præſentibus eſſet amicis,
Quorum aderat melior tibi pars vel maxima; frater,
Quem tu dilexti meritò plus omnibus vnum,
Et Vidus tua cura, & fratris filius alter,
Complures & amicitia vel ſanguine iuncti?
Nos culpam & cauſas moriendi aſcribimus ægris,
Aut medicis, famuliſque, aut ipſis ſæpe propinquis:
Obliti quòd certus & immutabilis ordo eſt
Rerum, quòd præſcripta homini ſunt tempora vitæ:
Quæ fas corripere eſt, fas eſt producere nulli,
Seu iuuenis moritur, ſeu magno vir pius æuo.
Nec properè extinctus, nec ſerius ille videtur,
Sed iuſtis metam ſpatijs tetigiſſe ſupremam:
Solibus æſtatem autumnúmque vt ſæpe videmus
Maturare ſuos, aut tardius edere fructus.
Ille quidem moriens ſuperauerat omnia tela
Fortunæ, inuidiam, confictáque crimina; tantùm
Me ſecum non eſſe moleſtè ægréque ferebat:
Incauto funeſta ſuperuenit interea mors,
Luctum mi lacrymáſque ferens. ego fata ſuperſtes
Expecto mea, tam caro priuatus amico.
Tu mihi nunc felix demúmque videre beatus,
Quòd prius optatam requiem portúmque ſubiſti,
Quàm mala conſpiceres, nobis quæ maxima reſtant:
Quæ vereor ne ſint grauiora prioribus illis;
Antè nihil cernens profectum in corpore noſtro
Verberibus plagiſque, & nondum irata deorum
Numina vindictæ finem feciſſe modúmque.

I præ

I præ anima, i præ ſancta, ſequar te protinus ipſe,
Vna vtinam regio capiat locus vnus & ambos:
Defunctis eadem maneat, quæ gratia viuis
Ambobus fuerat, nullo mutabilis æuo,
Si quis præteriti modò ſenſus amoris in vmbris.

Ad ANNAM ÆSTENSEM.

ANNA, mihi natis hæc de tribus vna ſuperſtes
Viuit adhuc, viuítque tuo ſeruata recenti
Munere, dum tota cædes flagraret in vrbe:
Præterea nec ſpes occurreret vlla ſalutis.
Hanc natam, patri quæ ſemper & omnibus horis
Adſidet, infirmámque regit cum matre ſenectam,
Aſpicio nunquam, aſpicio, ſine pectore grato
Et memori laudíſque tuæ, laudíſque tuorum.
Tu plures animas ſeruaſti nuper in vna:
Illam ipſam, atque nouẽ pueros, & vtrumque parentẽ.
Vnius in vita, vitam debere fatemur
Omnes: credimus eſſe tuum quòd viuimus omnes.
Illa mihi curam ſtudiúmque iacentis & ægræ
(Multos namque dies ægram iacuiſſe ferebant)
Narrauit, ne quis percuſſor fortè ſubiret
Interiora domus, ne quis ſe fortè latentem
Extraheret (nec enim rabies tum ſæua pepercit
Matribus: infantes etiam dicuntur in amnem
Præcipites merſi.) dein cùm furor ille quieuit,
Paulatim & rabies vulgi temeraria ceſſit,
Præſidijs media poſitis regione viarum;
Ipſa vt vicinæ narrauit limine portæ
Mille manus emiſſa inter gladióſque virorum,
Cognita cùm nulli rheda veheretur operta,
Vna tuæ comitum vulgò tum credita matris.

Sic rediens patrémque metu curáque leuauit.
Quis Deus hunc animũ tibi virgo, quis hanc tibi mentẽ
Spiritus immiſit? Deus eſt Deus; Anna maritæ
Qui tibi cor pupugit, quod fecerat antè puellæ.
Qui Deus etſi hodie vobis eſt fabula, ne tu
Néue alij pergant aliam confingere cauſam.
Nam memini, dum te Ferraria dulcis alebat,
Non ſolùm te forma alias anteire puellas:
Verùm etiam matres ipſas pietate viróſque
Omneis, ex illo eſt tua tempore maxima nobis
Gloria, cuius vix vmbram Ferraria vidit.
Nos illa fruimur ſolida, longúmque fruemur,
Dis ita ſi viſum eſt ſuperis, ſi vota precéſque
Noſtras accipient æqua pia numina mente.
Scilicet illius eſt merces hæc ampla laboris,
Quem ſumptum antè mihi viginti & quattuor annos
Ipſa ſoles iactare, nimis nulla aut tenui in re
Grata; abſenti eſſes cùm virgo ſponſa marito,
Ipſe tui curam gererem, rerúmque tuarum,
Aſcitus pactis dotalibus author & auſpex.
Quanquam nec labor ille fuit, ſed primus honoris
Tum gradus à te, póſtque tuis mihi ſtratus ad illa
Quæ deinceps nobis rex & regina dedere
Maxima, dum nos vulgò homines florere putabant.
» *Nullum adeò magno & regali in pectore fruſtra*
» *Semen amicitiæ iacitur: cum fœnore iacta*
» *Summa redit. redeunt generoſo ex ſemine fructus*
» *Multiplices variique. o, ſi tua libera quondam*
Quæ fuerat tibi mens intactæ integra puellæ,
Nulla re, nulla vi aliò detorta fuiſſet,
Quàm minus aut hodie reſpublica noſtra laboret,
Aut ego, quàm ſint noſtræ hodie meliore loco res.
Plurima diſſimulanda tibi, ſimulanda fuere

Plurima, tam varijs in vultibus ingeniiſque
Conuenientum hominum ex omni regione locorum.
Quæ nunquam patiare, tuæ ſi ſpontis in aula
Viuas, nulli addicta viro, nulliſque potentum
Imperijs. ſed quæ in medijs conſiſtere nauis
Fluctibus vlla poteſt, rapidiſque obſiſtere ventis?
Atque ego, cùm premerer ſtimulis, iráque tuorum
Immerita, quos tum colui, tum ſemper amaui,
Te nunquam iratam, conſanguineíque doloris
Participem ſenſi. quid ſi tua regia virtus
Illorum potuit ſenſus & flectere corda;
Immò & placatos & reddidit (vt prius) æquos?
Cuius multa rei videor cognoſcere ſigna.
Nunc expertus opem (fore quod vix ipſe putaui)
Auxiliúmque tuum triſti hoc in tempore noſtro,
Expertus vita in generi, nataque ſalute:
Agnoſco veræ te religionis alumnam:
Agnoſco magni prognatam ſtirpe Loiſi
Regis, cui ſe auſit componere nemo priorum
Iuſtitia, probitate, fide, pietate vel armis.
A quo progenies regum pulcherrima nobis,
Perpetuos regno, terríſque datura nepotes:
Mi pacem, veniámque meis, dum vita manebit.

Ad MARGARITAM Sabaudiæ Ducem.

DBLECTARE meis te verſibus antè ſolebas,
Quàm forti deſponſa viro regina fuiſſes:
Nuptæ alij placuere ioci: mox filius omnis
Maternas ſeſe curas conuertit ad vnum.
O, mihi ſi liceat feſtiui ſcribere formam
Et vultum pueri: quot baſia vtrique parentum
Complexúſque dedit, quot rettulit ille viciſſim.
Tum ſeptem poſtquam iam grandior attigit annos,

Qui decor enituit pueri maternus in ore,
Quíque vigor patrius diffuſus corpore toto,
Inſtar iamque viri proauos referentis imago.
O mihi ſi liceat iuuenis res condere geſtas,
Virtutem liceat bellíque domíque futuram,
Seruatos ciues, partóſque ex hoſte triumphos:
Quæque alia haud falſus præſenti ex indole vates
Coniĳcio, totum fama celebranda per orbem.
Sed labor egregios exerceat iſte poetas,
Nobis eſt vetitum tantam contingere laudem,
Et tantum regina decus. nam cætera abundè
Vt mihi ſuppeterent, animum tamen abſtulit ætas
Qui fuerat, cœpi iam cùm tibi cognitus eſſe.
Te quoque pòſt nobis erepta amiſimus omnem
Lætitiam, & ſtudium ſcribendi abiecimus omne,
Impia dum miſeros agitat diſcordia ciues
Mutuum in exitium & patriæ miſerabile funus.
Triſtior inde fuit noſter diſceſſus ab aula,
Triſtis ob antiquum reginæ & regis amorem:
Cætera penè etiam lætabilis & ſine cura
Aut deſiderio. quid enim plorémue relictum,
Aut cur non placeat laſſo mage ruſtica vita
Decrepitóque ſeni? non tu poſt mille labores,
Aut poſt iurgia mille labantem quæ recreares
Firmaréſque animum præſens regina fuiſti:
Scis, & te meminiſſe puto, me publica ſemper
Omnia conſueuiſſe tuo deponere ſemper
In gremio atque ſinu, dubiíſque expoſcere rebus
Conſilium: priuata etiam collapſa, manu ſunt
Sæpe tua meliore repoſta ſtatúque locóque:
Et mea ſæpe domus ſine te labefacta fuiſſet.
Quæ mihi cùm deſint hodie ſolatia, non eſt
Cur in cœtu hominum cupiam, cur viuere in aula.

Nunc

Nunc adeò ſummis defunctus honoribus ipſa
In patria, mox inuidiæ corroſus amaris
Morſibus, atque odio procerum vexatus acerbo;
Qui me ſtante, ipſi nec ſeſe ſtare putarunt
Poſſe, nec antiquum hoc patriúmque euertere regnum:
Viuo tamen ſolo vitam Laertis in agro,
Delitias animo contemnens vrbis & aulæ,
Ambitione procul, quæ me rapere antè ſolebat:
Exul, at exilio non turpi, non inhoneſto;
Sed quali populus quondam memoratur Athenis
Vſus in egregios, & claro nomine ciues.
Quorum virtutem eximiam cùm ferre tuendo
Non poſſet, vel opes nimias, aut denique quidquam
Rarum atque excellens, & non æquabile plebi,
Commigrare aliò, & diſcedere ab vrbe iubebat:
Non illos pœnæ cauſa culpæue luendæ,
Verùm vt virtutis comitem hac ratione leuaret
Inuidiam, & nemo vel in vrbe excelleret vnus.
Talis Ariſtides, & qui non mœnibus vrbem
Ac patriam, ſed ſtare viris armíſque putauit.
Nam quid Smyrnæúmque ſenem, referámque Metellũ,
Innumeróſque alios, virtus quos ſola coegit
Exilio mutare ſolum, patriáque relicta
Externis ſedes alias ſibi quærere terris?
Nolo me inſerere his: euentus cui tamen idem,
Aut par penè fuit: niſi quòd tolerabilior ſors
Eſt mea, qui patria non ſum diſcedere iuſſus,
Tantùm me aſpectu atque oculis remouere potentum:
Cúique domi licitúmque meis eſt degere villis.
Ipſe mihi rex æquus erat, iam tum licet æui
Immaturus: & ipſe hodie nos tempore ab illo
Rex alit abſentes, nos paſcit & vbere largo.
Vt dominus præbet ſeruis alimenta benignè,

Emeritis canibus, vel equis operúmque ſolutis,
Gratus & officij atque operæ memor ille prioris:
Quanuis nulla ſibi ferè commoda ſperet ab illis.
Quæ res exemplo eſt miſeræ tamen atque repulſæ
Virtuti, nec parua bonis à regibus eſſe
Præmia, nec reges ſimulatis ſemper amicis
Credere, quædam ipſos melius decernere ſecum.
Hæc mea ſors alijs miſerabilis eſſe videtur,
Inuidioſa alijs, etiam mihi penè beata,
(Si quicquam hìc diciue poteſt, aut eſſe beatum)
Namque mea in tanto quando vel inutilis æuo
Eſt opera, & patriam non re, poſsúmue iuuare
Conſilio; ſiue illa mei pertæſa, nouorum
Gaudet amicitia iuuenum: quis honeſtior iſtis
Optari potuit ſeceſſus & aptior annis?
Incolumi fama & cenſu, non & procul aula,
Non procul vrbe, meis bellè ſatis ædificatis
In villis habito cara cum coniuge, cúmque
Et nata & genero, & numeroſa prole nepotum.
Eſt bona librorum mihi copia, ſcribo, legóque,
Aut aliquid ſemper meditor: ludíque iocíque
Stat ratio: nullúſque dies mihi tranſit inanis.
Sed tantis mala me vicinia non ſinit vti
Illa bonis: vitámque meam, meáque otia turbat.
At quæ ſors hominum in terris non plena laborum,
Inuidiæque? etiam miſero miſer inuidet, exul
Exulibus profugíſque: nec vlli hominum Deus vnquã
Gaudia pura dedit non mixta doloribus vllis.
Haud facilè interea, multis licet vndique ſeptus
Præſidijs, motus potui vitare furentis,
Horrendum, populi, vel agreſtis tela iuuentæ.
Filia Parriſiam caſu quæ venerat vrbem,
Imprudens ſubitis oppreſſa tumultibus, Anna eſt

Æſtenſis ſeruata fide. nam ſexus & ætas
Nulli præſidio fuit in diſcrimine tanto.
Longum ſit memorare quibus me ignobile vulgus
Contudit afflixítque malis: vt prædia noſtra
Diripuit, captóſque abduxit rure colonos.
Quidam etiam longo deſertas tempore lites,
Rettulit ad ſedem & ſolium Prætoris iniqui.
Tum verò nec erat, magno quod ſæpe tumultu,
Iuſtitium: ſed qui Prætor tum debuit eſſe
Vindex flagitij & ſceleris, ſcelus ipſe iuuabat:
Et niſi præſidium, niſi regis & arma timerent,
Forſitan illa dies nobis ſuprema fuiſſet.
Ipſa meæ curam cepit regina ſalutis,
Sponte ſua lectos equitum regina ſuorum
Præſidio nobis noſtra vſque ad prædia miſit.
Quos tu non reges, quos & tum regis amicos
Supplicibus verbis non tunc regina rogaſti?
Quanquam aberas longo ſpatio diuiſa locorum,
Nulla mihi tua defuit vnquam gratia, nullum
Auxilium, ſine te fractúſque humilíſque iacerem,
Aut me pallida mors habeat tellure repoſtum.
Hactenus hæc, quando melius tu ſingula noſti
Scriptis, aut ſermone aliorum, aut denique fama.
Nunc eſt agricolis, nunc eſt habitantibus vrbes
Plena quies. fruimur ſecuri vxoribus omnes
Et natis, fruimúrque bonorum fructibus, alta in
Pace velut: ſi quid ſecurum perpetuúmque
In terris, & ſi qua fides mortalibus vlla eſt.
Ne tamen iccircò nos otia carpere læta
Ignauámque puta, vel inertem degere vitam:
Nunc cælos rapio, non quo tentaſſe gigantes
More ferunt; ſed qua docuit ratione viáque
Chriſtus, dum vitam in terris ageret: ſequor illa

Serò mihi calcata Dei veſtigia ſegnis
Diſcipulúſque ſenex. ſed qui venere ſuprema
Sæpe die, nihilo tamen ij cepere minora
Præmia: diſsimiliſque labos æquatus vtriſque eſt.
Nec ratio quærenda tibi, cùm iniuria fiat
Nulla, feras certo mercedem fœdere pactam,
Si plus ille tulit, vel partis venit ad æquas
Qui ſeruiſſe minus, minus aut meruiſſe videtur.
Nemo ſuis meritis aditum ſibi fecit olympo,
Quanuis ille pius, quanuis ſine crimine vixit:
Nemo ſibi dux ipſe viæ ſuper aſtra ferentis:
Ipſa regítque trahítque Dei nos gratia cælo.
Donum hoc omne Dei eſt, qui pridem ante omnia legit
Sæcula, quos regni ſocios cæleſtis haberet.
Atque vtinam mundo ſim tanquam mortuus, vni
Viuam, reſpirémque Deo: meditérque futuram
In cælis vitam, vitæ præſentis in vmbra,
Oblitus veterum ſtudiorum, & totus in vna
Verſer lege Dei, Muſas citharámque ſonantem
Abijciam, & triſti commutem gaudia luctu.
Hic mihi certus erat, noſtríſque aptiſsimus annis
Temporibúſque animus: cùm Albena tui gregis vnus
Antiquo incenſam ſtudio te noſtra legendi
Narrauit, valde cupere & quid nunc ego poſſem,
Noſſe etiam quantum de nobis hauſerit ætas:
Num canis aliquid, geſtis & honoribus antè
Dignum aliquid ſcribã, an mores animúmque priorem
Mutarim cum pelle, pilis, triſtíque ſenecta.
Me regina tibi fateor nil poſſe negare:
Quid poſsim aut valeam melius me nemo putabit.
Dicam quod Lycios grauius poſcente tributum
Bruto reſpondiſſe ferunt: Fac, Brute, quotannis
Bis ſegetes fructum referant, bis floreat æſtas:

Tum verò duplices decumas nos pendere coge,
Et duplex numerare tuis quæſtoribus aurum.
Sic tu redde mihi mea gaudia, redde iuuentam,
Præteritas animi vires caldúmque vigorem
Redde, mora in nobis erit vſquam nulla, libenter
Quin tibi & exoluam pleno quod poſcis aceruo.
Verùm id ſi præſtare negas & reddere poſſe,
Quis dabit exuta ſerpentum vt more ſenecta
Eniteam, folia aut amiſſáque poma reſumam
Arboribus ſimilis, medicáue recoctus vt arte
Infelix ſenium iuuenili corpore mutem?
Hoc ſi nulla poteſt dare vis humana petenti,
Ecquid erit quonam pactóue hoc liberer ære?
Verſuram faciam. ſed te neque furta latere
Noſtra diu poterunt, & tu mage noſtra requiris.
Namque domi tibi nec vates, nec carmina deſunt,
Inque tuas laudes Europa effunditur omnis.
Reſtat vt ære meo, quanuis ego pauper inópſque,
Immenſum atque ingens diſſoluam hoc æs alienum.
Durum opus atque nouum nobis, plenúmque pericli,
Ne mihi fama prior iuuenili parta labore
Concidat ambitione noua, laudémque peracti
Temporis extremo deformem turpiter actu.
Dicitur à natis in ius veniſſe vocatus
(Indignum dictu) magna iam ætate Sophocles,
Vt tandem rebus diſcederet ille gerendis,
Cederet integro pueris florentibus æuo.
Crimen erat nullum, ficta eſt amentia patris,
Cuius longa nimis premeret cuſtodia natos.
At non ille ſenex certos producere teſtes,
Et cauſam ancipitem conſueto iure tueri,
Ipſe potens animi: tantùm mirabile carmen
Antè recens à ſe ſcriptum ſpectante corona

Protulit,hoc ne rogans factum à demente putarent.
Aſtantum magno recitata tragœdia plauſu eſt:
Miſſus iudicióque reus,libérque receſſit.
Hoc documento erit egregios confidere vates
Verſibus,obſcuros contra ſua prodere cautè:
Sperata ne ignominiam pro laude reportent.
Hei mihi quàm vereor ne ſors contraria cedat,
Iudicióque meo peream,& ne pœniteat me
Exeruiſſe caput,cochleæ aut teſtudinis inſtar.
Agnoſco nihil in genere hoc me poſſe,nec vnquam
Vel minimum potuiſſe,etiam tum cùm fuit ætas,
Ingenio faciléſque meo fauere Camœnæ:
Tu quodcunque fuit,nobis regina dediſti.
Nam bona pars hominum cernens tibi noſtra probari,
Iudicium eſt amplexa tuum nec carmine lecto.
Ecquis enim virtuti auſit ſe opponere tantæ?
Cherilus vt,magni ſtaret niſi nomine regis,
Nunquam oculos hominum, nūquā audeat ora ſubire.
Fac nos fac potuiſſe aliquid,tamen abſtulit ætas
Quod fuit,ærumnæ,morbi,variíque labores,
Et tua,quæ peior nobis abſentia morte.
Ergo perpetui ſatius nos ferre ſilenti
Legem,ne tibi ſim regina tuíſque moleſtus
Auribus: ipſe meæ retegam ne damna ſenectæ.
Forſan & vt plena ſiquis guſtauerit vrna
Vinum acidum aut male-olens,de teſta ſumere eadem
Nunquam animum inducat:ſic tu cùm legeris iſta,
Reſtingues deſiderium pòſt noſtra legendi,
Méque onere hoc magno ſcribendi plura leuabis.

Ad BARTH. FAIVM.

NOLIM

NOLIM me pigrum, aut fugiẽtem fortè laboris
Scribendi officium prætermiſiſſe putari:
Sed comes aſsiduus, grauis extremæque ſenectæ
Morbus, ab omni alia cogit me abſiſtere cura.
Vt valeat vates, hilari tamen & niſi læto
Ingenio fuerit, nec reſpondere priori,
Nec poterit ſcribens prior ipſe laceſſere quenquam.
Hæc tamen increpitans, tardam nimiúmque morantem
Fallere ſi poßim pituitam, carmina ſcripſi
Qualiacunque tibi, noſtris ignoſcere nugis
Qui potes, & ſtomachi iuſtos compeſcere motus.
Nunc ad te venio, quem durúmne & ſine ſenſu,
An potius dicam ſapientem? Hortenſius olim
Eſt habitus ſapiens, qui nulli interfuit vnquam
Ciuili bello: longè ſapientior es tu
Quem non ipſa mouent ciuilis tempora belli:
Nec quæris ſtudiò concurſans compita circum,
Ecquis Aquitanis venit modò nuntius oris?
Et de Germanis quæ fama? Dupontius hæſit
Ad ripas Araris, ſuperato an transijt amne?
Hæc præteruehèris regum deliria forti
Erectóque animo, conſuetáque munera ſemper
Matutinus obis veſpertinúſque, nec vnquam
Officio prior vlla tuo potiórue tibi res.
„ Stultum eſt alterius mandata capeſſere curæ,
„ Faſtidire ſuæ fidei concredita: quæque
Antè recepiſſet Themidis iuratus ad aram.
Hæc tu namque Fai, ſapienter, vt omnia: non quo
More alij veſtra multi iactantur in vrbe,
Quos videas magis atque magis noua munera ſemper
Appetere: atque animum circum omnes ferre per artes
Incertum ignarúmque ſui. Spartæ ſatis æquus
Nemo ſuæ oblatum retinet conſtanter amorem:

Quin ſimul optatam potuit contingere ſedem,
Continuò cupit alterius ſuccedere ſorti.
Aſt alij,magnas quæ maxima turba per vrbes,
Tanquam in concilio regum fuerintque deorum,
Ridicula & ſummis de rebus inania quædam
Effari in medijs hominum conuentibus audent
Ore ſuperciliòque graui. redijſſe Catones,
Fabriciósque putes,tanta grauitate queruntur
Communem arbitrio & nutu non ire ſuo rem:
Non belli,non ſe pacis præſcribere leges:
Tum claros homines acri proſcindere lingua,
Arbitriúmque ſibi maiorum poſcere rerum,
Parcere non regum famulis,non regibus ipſis.
Quinetiam laqueos,& falſam relligionem
Inijciunt animis,vt qui reſponſa petebant
Ementita,prius corruptæ vatis ab ore.
Eſt qui non veritus ſuperos aſciſcere teſtes,
Quorum ſacra gerit: mutata in veſte ſacerdos
Sæuus ad arma vocat populum,mox nomina profert
Deſignatorum ad cædem perſcripta libello:
Et niſi vis plebem diuina coerceat,omni
In regione fluant humano ſanguine riui.
Tantus amor cædis,vindictæ tanta cupido.
Scilicet illa Dei vobis præcepta reliquit
Filius. hæc ſuprema ſuos ſcandentis Olympum
Vox fuit ad comites: vt non credentibus,vltro
Vim facerent,armíſque ſibi ferróque pararent
Imperium. non ſic non Paulus,& omne profectum
A Chriſto tercentum annis voluentibus agmen:
Perſuadere fuit proprium,non cogere noſtris
Semper; & oblatum conſtanter adire periclum.
At vim propulſare manu non vſque licebat,
Vix etiam vitare fuga. quid? inulta piorum

Mors

Mors erit: aut impunè ferent tot denſa tyranni
Funera? quinimmò grauior mox pœna ſequetur.
Aſpicit omnipotens cælo Deus, & ſedet vltor
Tantorum ſcelerum: Noſtra eſt iniuria, dixit,
Et dolor hic meus eſt, vindictam hanc ipſe recepi.
Nequicquam pacem nobis præceperit ille,
Acceptiſque vicem benefacta rependere damnis,
Diligere infenſos, & qui nos oderit, illum
Non odiſſe, ſed incolumem ſaluúmque tueri.
At nos authores vitiorum adiungere diuos,
Et propriæ cupimus pietatem obtendere culpæ.
Nos regis, patriæ, atque Dei ſimulamus amorem,
Iniuſſique operas domino damus: vt patris olim
Irati ſeruus properet ſi occidere natos,
Eripiat veniæque locum tempúſque parenti,
Spem natis adimat vitæ melioris. ad hoſtem
Currimus infeſti, atque omnis mora longa videtur.
Multa prius peccet natus mihi, peccet amicus,
Quàm gladium ſtringam, niſi ſim furioſus vt Aiax.
Hæc me dulcis amor patriæ plorare coegit,
Regis amor dulcis, quem nunc (miſerabile viſu)
Paucorum ambitio regnis expellit auitis
Immeritum. cadit infelix ciuilibus armis
Gallia victa ſuis, quam nulli excindere reges
Vicini, quondam nulli potuere coloni.
Tu clarus ſtudijs, tu magna notus in vrbe
Officijs potes has animo depellere curas
Congreſſu aſſiduo, & leni ſermone clientum,
Qui te circunſtant, deducunt atque reducunt:
Damnáque priuatis ſolari publica rebus.

Ad Evndem.

Nec victus iaceo, quanuis erepta malorum eſt
Vi nobis hominũ reſpublica: nec quod inertes
Ignauíque ſolent, prima ante pericula ceſsi,
Conſiliúmque fugæ dubio in diſcrimine cepi:
Suſtinui quantos noſtri perferre labores
Vix humeri poterant, nec vitæ animæque peperci,
Dum patriæ prodeſſe meæ, prodeſséque regi
Spes fuit. auxilijs deſertus ab omnibus, ipſo
Rege & regina nihil auſis tendere contrà,
Diſceſsi, patriæ ſortem miſeratus iniquam.
Nunc aliud curo, ſtudia intermiſſa; ſenectæ
Subſidium, & paruos, mea dulcia pignora, natos.
Curo etiam, quas Aula negoti plena vetabat,
Ruris opes noſtri, quæ nunc mihi regna videntur
Maxima, ſi ſtabile & proprium quid ciuibus vſquã eſt.
Spero etiam, quando locus eſt hoc tempore nullus
Conſilijs, aliquem demiſſum huc adfore cælò,
Qui valida mala tanta manu compeſcat, & armis
Relliquias ſeruet, regémque in ſceptra reponat.
O, mihi tunc veniat non iniucunda ſeni mors,
Regibus antiquis ſua reddita regna tuenti,
Atque meos ciues in libertate manentes.
Quàm mallem, viréſque ſuas mortalibus ægris,
Et ſanctum numen ſine vi monſtraret & armis,
Hunc Deus & rerum placidè conuerteret orbem.
Pacatis animis ſua quique in tecta redirent,
Nos ſinerent noſtris regnare in finibus, ipſi
Contenti regnare ſuis: ſed dira cupido
Regnorum antiquos fines confundit, & vltrà
Progreditur. nullus fidei, nullúſque pudori
Eſt locus: vtilitas ſæuos agit vna tyrannos.

Magna

Magna quidem multis praclarè gloria factis
Venerat huic noſtro regi,meritiſque ſuorum.
Sol etenim reliquis præfulget vt aureus aſtris,
Sic alios reges præceßit Francus honore.
Fecere ambiguum,nemo quod fecerat antè,
Hoc puero. nam viſa dolis & fraudibus ætas
Opportuna: etiam corrupti regis amici.
Audax tum Romana cohors collecta Tridenti,
Exemplo ſancire nouo ius cœpit iniquum:
Parte alia Belgas Romanus Epiſcopus antè
Aſcriptos ſacris Remorum cœtibus vrbis
Abſtulit,atque ſuo conceßit viuere iure:
Par & Aquitanæ eſt iniuria facta Baionæ.
Sed quid ego hæc paucis confector ſingula verbis,
Cùm regnum,leges,& iura vir opprimat vnus
Imperio,regémque ſibi ſubiecerit vnus?
Interea fines,alienáque regna paternis
Artibus vſurpata,iugum intolerabile ſeruis,
Ferre docet. nam qua freti ſpe ferre recuſent
Imperium,amiſſo communi gentis & orbis
Præſidio? non tu hæc ducas Franciſce ferenda,
Romanæ atque Italæ gentis fortißime vindex?
Non tu,dum tua regna bonis erecta vigebant
Conſilijs,nec belli ingens mutauerat æſtus.
Sic agitans mecum ſedata mente futuri
Neſcius,hæc ne velint æterna & fixa manere
Di ſuperi,an mutare velint quoque cætera rerum.
Me tamen ipſe bonis ſolor præſentibus,ac qui
Longa maris ſpatia emenſus,iam iámque propinquat
Littoribus patrijs,prorámque aduertit arenæ.
Sic ego biſſeni tranſgreſſus tempora luſtri,
Nunc alias ſedes,aliam iam cogito vitam,
Inq́; domos ſuperas terris migrare relictis.

In reditum FRANCISCI LOTARENI
Guiſiorum ducis, Carmen.

ITE coronati, feſtiuóque agmine ciues:
Ite, nouis quam mos Regibus ire viam.
Ite Magiſtratus cum faſcibus: ite miniſtri
Sacrorum: ite minor turba, Senator, Eques.
Omne forum ſileat: clauſæ ſint vrbe tabernæ
Artificum: locus hoc nullus honore vacet.
En vobis erit ad primum, lapidémue ſecundum,
Obuius in niueo dux Guiſianus equo:
Victor ab indomitis qui nunc redit vſque Britannis,
Quà maris anguſto cogitur vnda freto.
Multos ille armis populos, multa oppida cepit:
Gallorum fines protulit Oceano.
Quis Guinam potuiſſe capi, potuiſſe Caletum
Credat, vt aduerſus ſtet genus omne virûm?
Ipſa ſuis opibus fidens, & Rege marito,
Hoc longè veniens ſpreuerat antè malum.
Arguerat vaníque ſuos Regina timoris:
Nulla ſed inuitis ſat loca tuta Deis.
Aſpice, nec gemmis volitat, nec ſplendidus auro,
Captiuos hominum nec trahit ille greges.
E tantis ſpolijs, prædæq́; ingentis aceruo,
Nil tulit, hunc albo corpore præter equum.
Hunc tamen: vt quoties gradietur, nobilis huius
In patriam toties ſit memor officij.
Cætera pro meritis ſocios diuiſit in omnes,
Contentus laudis præmia ferre domum.
Ergo prætereunte viro bona dicite verba,
Et manibus plauſum congeminate pijs:
Atque Deos orate, ſinant hunc, Principe noſtro
Incolumi, longos vt ſupereſſe dies.

Hoc ego nec flauos metuam rectore Britannos,
Nec Batauæ gentis Vangionúmque minas:
Sperem etiam magni ſuperato flumine Rheni,
Lilia Pannonico fixa videre ſolo.
Talibus incœptis moliri, Errice, decebat
Regna tibi fatis debita, ſpémque nurus:
Imperiúmque tuum media regione ſubacta,
Extremis hominum continuare Scotis.

De ponte Gardonis.

Admirandi antiqua operis monimenta, viator,
Suſpicis, auctorem preſſit iniqua dies:
At tu dignus eras vltrà producere famam,
Dignus eras operi vel ſupereſſe tuo.

PETR. CASTELLANI Aureliorum Epiſcopi, qui inter concionandum defecit ac obijt, Tumulus.

SI pulchrũ eſt ducibus pugnãdo occumbere mortẽ:
Pontifici pulchrum debet ſanctúmque videri,
Sic laterum nixúque omni contendere vocis,
Vt vires media facientem verba corona
Deficiant, ſudóque fatiſcat lingua palato.
Ac quondam fortis qui vicit Olympia miles,
Rettulit & multas victor certamine palmas:
Et quem nulla viri virtus perfregerat antè,
Sternitur ille ſiti tandem confectus & æſtu.
Diſcite Paſtores, ô, veſtro munere fungi,
Commiſſos curare greges, & denique nullum
Seruandi cauſa pecoris vitare dolorem:
Nec dubitare animam multis pro millibus vnam
Conſecrare Deo, ac meliori reddere vita.

HORATII FARNESII.

ET Venus, & Mauors, Romani ſcilicet ambo
Authores generis, diuiſam tempore longo
Hectoris Æneæque domum coniungere rurſus
Aggreſſi, poſſent decori ſi reddere primo
Vrbis relliquias, antiquæ rudera Romæ,
Hæc non inuita Iunone in fœdera iurant:
Vt Francis Itali permiſti ſanguine, eoſdem
Perpetuò Reges habeant, eadem arma ſequantur.
Nubit formoſo Veneris Diana nepoti,
Non dea venatrix, at magni filia Regis
Errici. ſed non ea gaudia longa fuere.
Mulciber inuidit: puerúmque vt cæde recenti

Gauden-

Gaudentem,pulsóque ſuperbum viderat hoſte,
Mortali Deus ipſe pedem conferre nec auſus:
Fulmineam,cæca tectus caligine nubis,
Torquet agens pariter cum nitro & ſulphure glandem:
Qua puer,& miſeræ cecidit ſpes maxima Romæ.

FR. LOTHARINGII Ducis Guiſij.

HVNC belli rabies,ciuilis & abſtulit æſtus,
Dignum poſt tantos fato meliore triumphos,
Dignum qui nobis venturis eſſet in annis
Præſidio contra Francorum nominis hoſtes
Perpetuos. At tu mea dormis Gallia,nec tot
Orba viris ducibúſque domeſtica vulnera ſentis,
Æmula nec regum circunſpicis arma potentum.

IAC. BVRDINI Regis Secretarij.

HIC turbas inter medias,aulæque tumultus
Poſſe homines mortem meditari,et viuere rectè,
Rectè poſſe mori docuit: plus denique nobis
Profuit exemplo,quàm ſi vixiſset in vmbra
Deſertíſque locis,Cilicum contectus amictu,
Vtilis ipſe ſibi fortaſsis,inutilis orbi.

Eiuſdem.

HVNC Deus ætatis medio ſuper æthera curſu
Abſtulit,exitium nobis ne fortè propinquum
Adſpiceret,quo nil patriæ potuiſſet amanti
Durius eſſe viro: ſed te Burdine beatum,
Qui modicis opibus,ſumma probitate,fidéque
Vixiſti,pro quo merces nunc maxima cælo eſt.
Nos miſeri,quibus hoc reliquum mors triſtis ademit

Principis ardentes animos, facilémque iuuentam:
Multáque ciuilis tollebat ſemina belli
Vir pius,& pacis populis ac regibus author.
Haud dubia hæc nos ſigna monent, irata deorum
Numina curam omnem noſtræ poſuiſſe ſalutis,
Et procul hinc nobis aliò migraſſe relictis.

IO. CAPELLANI & HON. CASTELLANI Medic. Regior. Tumulus.

DIVISI patria longa regione locorum,
Præclari artifices eiuſdem muneris ambo,
Diſsimiles morum, diſcordi Regis in aula,
Exegere tamen (dictu mirabile) vitam
Litibus, inuidiæque malo, rixáque carentem:
Communi tecto,& menſa propè ſemper eadem:
Quo duo more ſolent germani viuere fratres.
Magnus vterque, rei medicæque peritus vterque
Supra omnes: antiquæ operæque artíſque magiſtri
Primum adeò tenuere locum, Regíſque iuuentam,
Reginæque, Erebi reuocarunt limine portæ
Sæpius, ipſi non potuere obſiſtere morti.
Quinimmò paucis ambo occubuere diebus,
Ambo vnóque iacent tumulo. prius occidit alter
Lethifera turpíque lue: huic mox deinde ſuperſtes
Morte ſua extincti cumulauit funus amici:
Mandauitque vno condi ſimul oſſa ſepulchro,
Vt neque mors illos ſeiungeret vltima rerum.
O diuinus amor, perituráque tempore nullo
Gratia, quantum animis poſſunt contendere amantes!
Sed fati vis maior erat. Sic omnia tandem
Tempore quæque ſuo in cineres mortalia verti,
Nec medicas artes prodeſſe authoribus ipſis.

P. MONT-

P. MONTAVREI Aurelij Tumulus.

MVSAE, veſter honos,& gentis gloria noſtræ,
Conceßit fatis,patria Montaureus exul.
O ingrata domus, tantum quæ perdere ciuem
Optaſti. non ille ſuperbũ hoc nomen ab auro
Nequicquam tulerat. totus fuit aureus intus,
Aureus ingenio,doctrina,& moribus aureis.
Omneis præterea linguas,& nouerat artes,
Scribebat dignos vobis & Apolline verſus.
Tantum illum talémque virum ſi Roma tuliſſet,
Aureus in ſumma ſtaret Montaureus arce,
Aureus ínque foro & roſtris,tota aureus vrbe:
Nos verò terras vrbéſque negauimus illi,
Qui fuerat regere & terras & idoneus vrbes.
At Deus ereptum nobis ſuper alta locauit
Sidera,perpetuas ſedes,patriámque bonorum.
Hìc gladios non ille timet,non impia auari
Iudicis arbitria,& Francorum nominis hoſtes.
Ergo illum Muſæ defunctum ornate poetam,
Et dignum tumulo defuncti inſcribite carmen,
Qui veſtras viuens coluit plus omnibus artes.
Conditus hoc terræ tumulo Montaureus, vrbe
Aurelia,clariſque parentibus ortus,honores
Præcipuos viuens,& principem adeptus in omni
Laude locum: patria miſerè ciuilibus armis
Oppreſſa,profugus Sancerras venerat alto
Colle ſitas: ibi dum paucis comitatus amicis
Expectat qui finis erit,quæ meta laborum,
Antè diem clauſit (ſic dij voluere) ſupremum,
Quàm daret vxori,quàm dulcibus oſcula natis,
Compoſitáſque domi placida res pace videret.

POEMATVM, QVAE HOC VOLVMINE continentur; & nominum eorũ ad quos ſcribuntur, INDEX.

LIB. I.

Ad muſas Romanas.	*Muſæ progenies*	pag. 1
Ad Franc. Oliuarium Canc.	*Te ſum perpetuo veritus*	4
Ad Franc. Turnonium Card.	*Turnoni genus heroum*	10
Ad Adr. Dracum.	*Drace, mihi multis*	17
Ad Pontronium.	*Pontroni, quid agit*	21
Ad Georg. Armeniacum Card.	*Cœnanti mecum Fabro*	22
Ad Claud. Eſpencæum.	*Qui, pater Eſpenci*	26
Ad Io. Bellaium Card.	*Donec vos bello*	36
Ad Od. Caſtillionæum Card.	*Tu quem tot natura bonis*	38
Ad Io. Bellaium Card.	*Iampridem numero menſes*	40
Ad Achillem Bocchium.	*Bocchi, percelebri*	46
Ad Lancelotum Carlum.	*Diſsimulare etiam potuiſti*	49
Ad Carol. Lotharingum Card.	*Vt biduo planè perij,*	51
Ad Margaritam Valeſiam.	*Ante fores me, Diua, tuas*	57
Ad Io. Bellaium Card.	*Tandem, Bellai, ſuperas*	60
Ad Carolum Lotharing. Card.	*Lothari magnum iubeo*	62
Ad Petrum Montaureum.	*Vltima quæ nobis*	63
Ad Io. Bellaium Card.	*Quæ mihi Campanis*	66
Ad Margaritam Valeſiam.	*Eſt modò quod miſerum*	67
Ad Petrum Caſtellanum.	*Caſtellane, decus muſarum*	68

LIB. II.

Ad Iacobum Fabrum.	*O diræ lites,*	78
Ad Margaritam Valeſiam.	*En toties noua cura*	83
Ad Carol. Lotharingum Card.	*Si virtus & ſola viris*	89
Ad Franc. Oliuarium Cancell.	*Vicit Oliuari*	91
Ad Io. Bellaium Card.	*Ergo tibi reditum*	95
Ad Craſſinum Senat.	*Quicquid vbique latet*	101
Ad Franc. Oliuarium Canc.	*Quid Romana bonus*	104
De Meti vrbe capta.	*Ergo militibus tandem*	107
Ad Henricum Regem.	*I felix, quò te tua*	111
Ad Margaritam Valeſiam.	*Eſt illud quod ſæpe queri*	112
Ad Lancelotum Carlum.	*Ibis amice, tuo*	114
Ad Salmonium Macrinum.	*Pauperies ſemper*	117
Ad Marilliacum Archiepiſcop.	*Certè vt difficile eſt*	119
Ad Carol. Lotharingum Card.	*Quàm facile in multis*	122
Ad hoſpites.	*Hoſpitibus caris*	124
Ad Paulum.	*Camboreæ qui viſus ager*	126

Ad Andr.

Ad Andream Tiraqnellum.	*Qui nondum planè terſus*	127
Ad Lancelotum Carlum.	*Quid tu, quid Freſſius*	129
Ad Ianum Morellum.	*Hæc mea quorundam*	131
Ad Car. Lotharingum Card.	*Qui te diſtineae*	136
Ad eundem.	*Carole ſi vano*	142

LIB. III.

Ad Franc. Oliuarium Canc.	*Tot Franciſce dies*	145
Franc. Oliuarij reſponſio.	*Ianus Morellus*	152
Ad Ianum Morellum	*Quinque dies tantum*	154
Ad Od. Caſtillionæum Card.	*Nempe ſuis mi Caſtilio*	159
Ad Cardin. Lotharingum.	*Scis tamen iſta maris*	161
Ad Fran. Lothar. Ducem Guiſ.	*Aut tu rem nobis*	169
De Caleti & Guinæ expugnatio-(ne.	*Sic mutat fortuna vices*	171
De Theauilla capta.	*Vt grauis & ſenio*	175
Ad Margaritam Valeſiam.	*En virgo tibi nobilium*	179
Ad Carol. Lotharingum Card.	*Vſque adeò magnum eſt*	181
Ad eundem.	*Hos ego verſiculos*	182
Ad Io. Bellaium Card.	*O mihi te qualem*	184
Ad Margaritam Valeſiam.	*Fortè fuit tecum mihi*	185
Ad Carol. Lotharingum Card.	*Quam te noſtra diu*	191
Ad Bart. Faium.	*Prime Senatorum*	194
Ad Io. Bellaium Card.	*Nunc canas hiemes*	ibid.
Ad Salmon. Macrinum.	*Si videas Macrine, cupis*	196

LIB. IIII.

Ad Vidum Fabrum.	*Mortales animos*	199
Satyra.	*Aequius ad poſtem clauis*	205
Ad Ianum Moruillierium.	*Si quis agro longè veniens*	220
Ad Sal. Macrinum.	*Non ego tot ſine te ſoles*	235
De morte D. Briſſacæ.	*Maturum vt celſa*	236
Ad Margaritam Valeſiam.	*Mentito toties Remorum*	238
In Franciſ. Franciæ Delphini, & Scotorum Reginæ nuprias.	*Méne etiam cantare iubes*	240
Ad Carol. Lotharingum Card.	*Hunc etiam cari morbo*	245
Ad Margaritam Valeſiam.	*Afflictum regina malis*	246
Ad Carol. Lotharing. Card.	*Si pacem tecum referes*	251

LIB. V.

De ſacra Franciſci II. regis initiatione.	*Cæleſti eſt oleo*	255
Ad Iac. Fabrum.	*Tres adeò totos*	266
Ad Fran. Oliuarium.	*Vobiſcum Remos*	283
Ad Adrianum Turnebum.	*Me tam præclari*	285
Ad Carolum Card.	*Dum tuus hîc bellum*	ibid.
Ad Muſas.	*Muſæ, quas primis*	292

Ad Carolum Cardin.	*Carole, ſinceri*	293
Sermo.	*Vt qui ſe tecto*	300
Sermo, De libertate ſcribendi.	*Scriptorum quoſdam*	305
De bello ciuili.	*Siue malum hoc Pandora tuum.*	306
Ad Arnol. Ferrerium.	*Ferreri, quo nec melior*	311
Ad Vidum Fabrum.	*Vates ille tuus*	312
Ad Arn. Ferrerium.	*Tam varia atque incerta*	319

LIB. VI.

Ad Vidum Fabrum.	*Tu me poſſe putas*	321
Ad Iacob. Corbinellum.	*Corbinelle libens*	325
Ad Antonium Vaccam.	*Vacca, tibi multis*	331
Ad P. Victorium.	*Victori, tanto*	336
Ad amicos.	*Durus & agreſtis*	338
Ad Vidum Fabrum.	*Si quis felicem,*	347
Ad Barth. Faium.	*Sperabam, dilecte mihi*	354
Ad eundem.	*Non quo more ſolent*	356
De obitu Iac. Fabri.	*Ergo tam prope me*	358
Ad Annam Æſtenſem.	*Anna mihi natis*	361
Ad Marg. Ducem Sabaudiæ.	*Oblectare meis*	363
Ad Barth. Faium.	*Nolim me pigrum*	371
Ad eundem.	*Nec victus iaceo*	374
In reditum Ducis Guiſiorum.	*Ite coronati*	376
De ponte Gardonis.	*Admirandi antiqua operis*	377

TVMVLI.

P. Caſtellani.	*Si pulchrum eſt ducibus*	378
Horat. Farneſij.	*Et Venus & Mauors*	*ibid.*
Fran. Lothar. Guiſij Ducis.	*Hunc belli rabies*	379
Iac. Burdini.	*Hic turbas inter*	*ibid.*
Io. Capellani, & Hon. Caſtellani med. Reg.	*Diuiſi patria*	380
Pet. Montaurei.	*Muſæ veſter honos*	381

BIBLIOTH DE LA VILLE DE LYON

Loci emendandi.

Pag. 146, verſ. 19, *Balius ſeu Selua* 147, 31, *atque obuerſa* 151, 18, *multorúmque vorax* 157, 23, *natis?* ibid. 25, *corpus,* 191, 11, *Nobilitas animum,* 239, 15, *pœnarúmue* 247, 22, *Non ſeſe* 286, 6, *hoc memet damn.* 343, 1, *doctrina gloria*